

Riksdagens protokoll 1998/99:31

Tisdagen den 8 december

Kl. 12.00 – 16.25
18.00 – 22.38

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 2 december.

2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 1998/99:47

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:47 av Marietta de Pourbaix-Lundin om produktssäkerhet beträffande offentliga tjänster.

Interpellationen kommer att besvaras den 19 januari 1999.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 1 december 1998

Lars-Erik Lövdén

Interpellation 1998/99:50

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:50 av Gudrun Lindvall om miljökrav vid upphandling.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 19 januari 1999.

Skälet till dröjsmålet är hög arbetsbelastning.

Stockholm den 30 november 1998

Erik Åsbrink

Interpellation 1998/99:52

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:52 av Lars Elinderson om försäljning av lands- tingsägda sjukhus och alternativa driftsformer inom sjukvården.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 januari 1999.

Skälet till dröjsmålet är att jag inte kunnat finna en debattdag som passar både interpellanten och mig.

Stockholm den 4 december 1998

Lars Engqvist

Interpellation 1998/99:54

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:54 av Ronny Olander om illegal sprithantering.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 januari 1999.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 4 december 1998

Lars Engqvist

Interpellation 1998/99:65

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:65 av Kerstin Heinemann om bristen på allmänläkare.

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 januari 1999.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 4 december 1998

Lars Engqvist

Interpellation 1998/99:70

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:70 av Gunilla Tjernberg om funktionshindrade barn

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 28 januari 1999.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 4 december 1998

Lars Engqvist

Interpellation 1998/99:71

Till riksdagen

Interpellation 1998/99:71 av Inge Carlsson om märkning av tobaksprodukter.

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 28 januari 1999.

Skälet till dröjsmålet är arbetsanhopning.

Stockholm den 4 december 1998

Lars Engqvist

3 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Utrikesutskottets betänkande 1998/99:UU1

Prot. 1998/99:31
8 december

Beslut om uppskjuten votering

På förslag av förste vice talmannen medgav kammaren att kulturutskottets betänkande KrU1 och bostadsutskottets betänkande BoU1 fick avgöras i ett sammanhang vid arbetsplenium onsdagen den 9 december.

4 § Kultur, medier, trossamfund och fritid och Filmavtalet

Föredrogs
Kulturutskottets betänkande 1998/99:KrU1
Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid och Filmavtalet
(prop. 1998/99:1 delvis och skr. 1997/98:171)

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid
och Filmavtalet*

Anf. 1 INGER DAVIDSON (kd):

Herr talman! Det finns de som betraktar kultur som vilken sektor som helst vid sidan av alla andra sektorer i samhället och inte som någonting som griper in i allt annat. Kulturyttringar som vi antingen själva är delaktiga i eller tar del av har en viktig funktion när det gäller att skapa mening, sammanhang och struktur i våra liv. De ger oss möjlighet att bearbeta upplevelser och att få nya upplevelser. Att ha god kännedom om sitt eget kulturarv är en förutsättning för att kunna förstå kulturer och kulturyttringar som växer ur andra rötter än ens egna. Därför kan skolans roll som kulturinstitution inte nog betonas.

Den nationella kulturpolitikens utformning är viktig inte bara för kulturarbetare utan för alla som lever och bor i vårt land. Hur vi på nationell nivå agerar har också betydelse för hur kulturen hanteras på regional och lokal nivå. Därför känns det ansvarsfullt och spännande att få vara ordförande i kulturutskottet. Det var en liten personlig kommentar eftersom det är första gången jag talar i kammaren i den egenskapen.

Som vanligt när kammaren debatterar de olika utgiftsområdena i budgeten finns det ett antal frågor att lyfta fram. Jag kommer att ägna min tid åt några av dem, och senare i debatten tas andra delar upp av ett par av mina partikamrater.

Men det finns anledning att först säga ett par ord om hur budgeten har hanterats i utskottet. Partierna har ju haft olika åsikter om vilka ekonomiska ramar som skall gälla för kulturområdet. Vänsterpartiet och Miljöpartiet har anslutit sig till regeringens budgetram som därmed har fått majoritet. Övriga partiers ramförslag har alltså avvisats av riksdagen.

För att visa hur vi kristdemokrater vill fördela de tillgängliga medlen inom vår egen ram har vi på alla områden där pengar är inblandade och där vi har en annan uppfattning än regeringsmajoriteten valt att göra ett samlat särskilt yttrande. Det är anledningen till att vi inte har några reservationer när det gäller frågor som påverkar budgetramen. Men det finns

ju förstås också frågor där vi har en annan uppfattning än majoriteten som inte får några konsekvenser för budgetens storlek, och i de fallen har vi reserverat oss. Vi står bakom alla våra reservationer, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 8, 11 och 12.

Herr talman! I många kulturfrågor går det att hitta varandra över partigränserna, och jag tycker att det finns all anledning att försöka göra det när det är möjligt. Därför står också samtliga partier bakom delar av det betänkande som riksdagen skall rösta igenom i dag.

Ett enigt utskott går emot regeringens förslag på en punkt. Det gäller utformningen av statsbidragen till teatrar och museer på stads-, läns- och regionnivå. 2 % av dessa teatrar och museers verksamhetsbidrag har gått till riktade insatser under 1997 och 1998. Regeringen räknade nu med att kunna avsätta 4 % av statsbidraget till dessa riktade bidrag under 1999 och sedan 6 % år 2000. Men utskottets samlade bedömning är att det inte är möjligt. Varken teatrarna eller museerna befinner sig i en ekonomisk situation som gör att de först kan avstå medel från den ordinarie verksamheten och sedan ägna tid och kraft åt att ansöka om att få tillbaka samma medel i form av projektbidrag. Utskottet anser inte heller att konsekvenserna av det nya systemet med riktade insatser har belysts tillräckligt. Det måste göras innan en ökning av det riktade stödet övervägs igen. Utskottet är alltså enigt i beslutet att uppdra åt regeringen att snarast göra en utvärdering av vilka effekter det riktade stödet fått för institutionernas ordinarie verksamhet. Utskottet förväntar sig att regeringen redovisar resultaten av utvärderingen för riksdagen och sedan kommer tillbaka med förslag om hur systemet skall utformas i framtiden.

Även på ett annat område får regeringen bakläxa, och det gäller bidraget till allmänna samlingslokaler som regeringen vill avskaffa. Under hela 90-talet har detta bidrag minskats successivt, och nu vill regeringen i ett drag dra in de sista 40 miljonerna. Regeringen gjorde bedömningen att kommunerna borde ansvara för lokalerna i fortsättningen utan att några pengar skulle anslås från statlig nivå. Samtidigt aviseras ett utredningsuppdrag om en översyn av föreningslivets tillgång till lokaler i hela landet. Lokaler där någon form av verksamhet som är riktad till barn och ungdom bedrivs skall uppmärksammas särskilt.

Man kan verkligen undra vad regeringen håller på med – av flera skäl. Att först avskaffa och sedan utreda är en mycket märklig ordning. Men ännu märkligare är att den ena handen inte tycks veta vad den andra gör. Boverket har nämligen redan gjort en översyn och överlämnade rapporten *Ungdomsverksamhet i allmänna samlingslokaler* till regeringen så sent som i oktober i år. Om statsrådet Ulrica Messing tagit sig tid att läsa den tror jag inte att förslaget om att plocka bort anslaget till allmänna samlingslokaler hade lagts fram i årets budget. Kristdemokraterna vill behålla anslaget och föreslog att 25 miljoner kronor skulle avsättas för ändamålet. Vi motsatte oss också att anslaget till nationell och internationell ungdomsverksamhet urholkas med 4 miljoner genom att regeringen reserverat den summan till centrala samlingslokalorganisationer. Det här framgår av vårt särskilda yttrande.

Regeringen kunde ha fått majoritet för sitt förslag eftersom det stöddes av moderaterna, men socialdemokraterna i utskottet valde att göra upp med Vänsterpartiet och Miljöpartiet om en annan ordning, och det är ju bra så långt, eftersom det innebär att anslaget till samlingslokalerna

behålls. Men att de tre partierna väljer att plocka 10 miljoner från studieförbunden och folkhögskolorna för att finansiera sitt förslag vilket minskar folkbildningens reformutrymme är naturligtvis mindre bra. Det kan inte ha varit en särskilt väl genomtänkt finansiering. Om de valt att ta 10 miljoner av de 40 som regeringen ännu ett år – det tredje året i rad – vill ge LO, TCO och några andra organisationer för uppsökande verksamhet inom kunskapslyftet hade det varit mer begripligt. Men man biter väl inte den hand som föder en. Kristdemokraterna anser att den verksamhet som detta stöd finansierar mycket väl ryms inom dessa organisationers ordinarie verksamhet, inte minst eftersom flera av dem har en nära koppling till bildningsförbund.

Herr talman! Operan och Dramaten är två kulturklenoder som det finns all anledning att slå vakt om. Båda har brottats med stora ekonomiska problem de senaste åren. Staten har tillfälligt tagit över det lån som Dramaten har i Riksgäldskontoret. Vi delar regeringens bedömning att det inte finns ekonomiskt utrymme för den avbetalning på 5 miljoner som enligt planen skall göras i januari nästa år. Det visar att problemen inte är över ännu, och det är viktigt att regeringen följer konsekvenserna av avbetalningsplanen noga framöver.

Operans ansträngda situation har också fått konsekvenser för Drottningholmsteatern, som länge samarbetat med Operan. Ledningen bedömer att 1999 kommer att innebära ett kraftigt brott för verksamheten vilket är mycket beklagligt. Vi anser inte att det räcker med utskottsmajoritetens förhoppning om att regeringen skall återkomma inför år 2000 med förslag om ekonomiskt stöd. Vi ville därför att Drottningholmsteatern skulle tillförsäkras medel ur det anslag som beräknats för kulturinstitutioner i kris.

Herr talman! På gräsrotsnivå runt om i Sverige pågår ett fantastiskt arbete. Människor sluter sig samman i byaråd, kooperativ, självförvaltande nämnder och nya och gamla föreningar. Allt det som man med ett gemensamt namn brukar kalla den ideella sektorn.

Fler och fler har slutat fråga vad stat eller kommun kan göra för dem och i stället tagit saken i egna händer och ofta mot alla odds satt i gång ett utvecklingsarbete som fått bygder eller stadsdelar att leva upp. Det här kan inte dirigeras uppifrån, men det kan stödjas på ett positivt sätt av statsmakterna.

Det gjordes 1991–1994, då ett stort arbete påbörjades för att stödja utvecklingen av den ideella sektorn. Det finns regler som behöver ses över och eventuellt tas bort därför att de hindrar utvecklingen. Det behövs brett upplagd forskning som utreder gränserna mellan offentlig, privat och ideell sektor, och gråzonerna dem emellan behöver belysas. Framåtsyftande projekt som kan bli goda exempel behöver få ekonomiskt stöd osv.

Ett sådant arbete kom i gång men lades i malpåse efter regeringsskiftet 1994. Det anslag för utveckling av den ideella sektorn som fanns omvandlades bit för bit till något annat och handlar i dag om integrationsåtgärder. Det är ett vällovligt syfte i sig men har ingenting med det arbete att göra som jag efterlyser. Vi kristdemokrater skulle vilja se en nystart på det nationella stödet för utveckling av den ideella sektorn och föreslår ett nytt anslag som till att börja med tillförs 10 miljoner kronor.

Herr talman! Så vill jag till sist komma in på frågan om det nya världskulturmuseet i Göteborg, som tyvärr blivit mycket infekterad och som tycks ha blivit en prestigefråga av stora mått framför allt för kulturministern. För hur skall man annars tolka att hon fortsätter att driva sin linje trots att den går på tvärs mot uppfattningen hos i stort sett alla som har bred kunskap om området?

Vad jag vet är det ingen, eller i varje fall få, som motsätter sig att det bildas ett nytt museum med den inriktning som regeringen tänkt sig och inte heller att det etableras i Göteborg. Det är alltså ingen regionalpolitisk fråga, som både kulturministern och förre näringsministern Anders Sundström försökt att göra det till.

Det som upprör så många, inklusive oss kristdemokrater, oavsett var vi bor i landet, är att regeringen med stöd av Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill föra in Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet i den nya myndigheten. Låt mig bara få citera några meningar ur alla de skrivelser som vi fått från olika experter om den här frågan.

DIK-förbundet som organiserar landets bibliotekarier, arkivarier, informatörer och museimän, alltså de närmast berörda, skriver med anledning av det betänkande som Organisationskommittén för Världskulturmuseet nyligen lämnade till kulturministern: Man får det intrycket att utredningen inte förstått vad de övriga museerna sysslar med, vad det långsiktiga ansvaret för deras ämnesområden innebär, eller vilken betydelse det har för kulturellt liv i Sverige. Naturligtvis har man då inte heller berört hur deras ansvarsområden skall säkerställas.

Konstakademien, som enligt sina stadgar skall värda sig om konsten, vädjar i en enhälligt antagen skrivelse till riksdagens ledamöter att försöka lösa, som man uttrycker det ”de onödiga och smärtsamma konflikter som planerna på det sammanslagna Världskulturmuseet vållat”. Konstakademien ber bl.a. att få fästa uppmärksamheten på den stora bestörtning utomlands som planerna på att inlemma Östasiatiska museet med ett etnografiskt museum väckt. Tendenserna är överallt de motsatta. För Sveriges anseende har planerna att inordna Östasiatiska museet i en främmande organisation knappast varit av godo.

Docenten i konstvetenskap Lars Berglund skriver: Jag anser att det skulle vara en katastrof att med det dåliga underlag som nu finns besluta om vad som skall göras i Göteborg. Inte ett ord nämner kommittén om vad museerna innehåller, hur samlingarna kommit till och varför. Samlingarna i de olika museerna har inte ett dugg med varandra att göra.

Det här var bara några röster som representerar ett stort antal personer med bred sakkunskap på området och som följt frågan mycket noga hela vägen. De skall ställas mot Marita Ulvskog som anser ”att det är en mycket spännande idé som kommer att betyda mycket för museilivet i stort i Sverige”. Det sade kulturministern i kammaren den 31 oktober 1996. Marita Ulvskog får ursäkta, men jag är benägen att tro att insikten och sakkunskapen sammantaget är större hos dem jag nyss citerade. Och de är långt ifrån ensamma.

Att regeringen och kulturministern skall ta sitt förnuft till fånga i den här frågan är nog väl optimistiskt efter alla turer som har varit. Men nog borde Miljöpartiet kunna återgå till sin gamla ståndpunkt och därmed se till att det blir en majoritet mot att inlemma Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet i den nya myndigheten.

Argumenten har ni ju redan. Ewa Larsson och andra miljöpartister har med stor emfas framfört dem många gånger här i kammaren och inte minst direkt till den berörda personalen vid de två museerna. Ge mig annars ett enda sakskaäl, Ewa Larsson, till att ni har svängt i frågan.

Kulturpolitiken ingår inte i uppgörelsen med regeringen, så jag kan inte tänka mig att den skulle spricka om ni står fast vid er gamla politik när det gäller museifrågan. Det är många som sätter sitt hopp till er inför omröstningen i morgon. Det har faktiskt hänt, även om det är sällsynt, att en kammardebatt lett till ett förnyat ställningstagande.

Nu har ni en ypperlig chans att visa att ni är beredda att stå för ert ord även när majoritetsförhållandena i riksdagen ändras så att ni också kan få igenom er politik!

Anf. 2 ELISABETH FLEETWOOD (m):

Herr talman! Kulturen har ett värde i sig. Kulturens olika utbud ger innehåll och djupare värde åt människors liv. Det är de enskilda människornas rätt att välja, inte samhällets. Samhällets uppgift är att stödja där stöd är utslagsgivande för kulturella verksamheters överlevnad.

Det är de enskilda människorna som står för huvuddelen av kulturutgifterna, 75 %. Av övriga 25 % står staten för 10 %, kommunerna för 10 % och landstingen för 5 %. Det är viktigt att konstatera detta i relief till den bild som ofta ges av kulturens ekonomiska förutsättningar.

Högt skatteuttag leder inom kulturområdet liksom inom andra områden till att det allmänna får kompensera det höga kostnadsläget. Kulturens finansieringsvägar borde kunna vara fler än i dag. Vi moderater har i flera budgetförslag förordat en fond för kulturell förnyelse som ett komplement.

Fonden skulle kunna ge bidrag till alla former av kulturyttringar. Statligt bidrag till fonden bör utgå med samma belopp som de enskildas gåvor, testamenten och donationer skulle ge. Dock skall fonden för att kunna fungera just som ett komplement och vara initierande inte bidra till verksamheter som erhåller offentligt stöd, således stöd från stat, kommun eller landsting. Fondens yttersta ändamål skall vara att stödja nyskapande på olika områden. Det årliga stödet från staten bör från början enligt vårt förslag vara 100 miljoner. Vårt arbetsnamn för fonden är Kulturens dubbleringsfond.

I maj nästa år firas Europarådets femtioåriga jubileum. Året efter andra världskrigets slut höll Winston Churchill ett tal i Zürich vari han bl.a. proklamerade att de fasor som under kriget drabbat inte minst Europas folk med alla medel måste undvikas. Hans förslag till samarbete mellan Europas länder ledde till Europarådets bildande i maj 1949. Antalet medlemsländer var från början ett tjugotal, och Sverige var ett av dem. Genom vårt medlemskap i dag i såväl Europarådet som EU har nya kanaler för internationellt kultursamarbete etablerats.

De farhågor om försvagning av nationella kulturer som framfördes inför EU-inträdet har inte besannats. Tvärtom tycks dessa ha stärkt sin ställning i respektive länder i ett framväxande samarbets- och utbytesklimat. Starkast märks kanske denna förändring på medieområdet. Men detta kommer att tas upp senare i debatten av Jan Backman, och jag låter det därför ligga.

Stiftelsen framtidens kultur bildades av medel från de tidigare löntagarfonderna. Fonden skall enligt stiftelseurkunderna under tio år fördela stöd motsvarande 70 miljoner kronor i 1995 års penningvärde. Avsikten var att skapa ett betydande tillskott till kulturen. Stiftelsen har senare beskattats med betydande belopp. Genom de åtgärder som den socialdemokratiska regeringen vidtagit har den fristående Framtidens kulturs styrelse knutits till departement och Statens kulturråd, regeringens organ. Ännu vilar Carl Thams närvaro över besluten.

Stiftelsens oberoende i dag kan verkligen ifrågasättas. Allt detta har skett i enlighet med socialdemokratisk övertygelse om att politiker sköter det mesta till det bästa. Fan tro't, sa Rellingen.

Föreningen Kultur och Näringsliv har verksamt bidragit till den förändrade syn på sponsring som ägt rum. Få av kulturens företrädare, liksom kulturpolitiker, påstår i dag att sponsring är fult. I stället söker alltfler alternativa inkomstkällor. 250 miljoner sponsrades under 1997. Företag på mindre orter går nu ihop stora och små företag tillsammans för samma projekt. Man går in för långsiktiga avtal – tre år och mera. Detta har självfallet med den försämrade samhällsekonomin att göra. Men förhoppningsvis kommer inte minst näringslivets medverkan att locka nya grupper till deltagande i kulturella verksamheter. En stötesten för företagen är fortfarande rätten till avdrag. Dock tycks skattemyndigheten centralt i dag ha en mer positiv attityd, men skattehandläggare ute i landet behöver fortfarande klarare riktlinjer från skattemyndigheterna.

En viktig statlig uppgift är kulturmiljön, såväl landskapsvård som byggelsevård. Tyvärr måste man konstatera att förstöringen på sina håll nått en sådan omfattning att föremålen inte längre kan räddas. 60-talet var ett olyckligt decennium för många äldre stadsmiljöer.

Ansvar för raserandet av gamla miljöer i min hemstad Stockholm vilar tungt framför allt på socialdemokrater som såväl i överförd som i bokstavlig mening höll i yxan när Stockholms innerstad föll offer för den destruktiva politik som då fördes.

Inför kyrkans frigörelse från staten är det vårt ansvar att bevaka att underhållet av kyrkor och kyrkliga skatter inte försvåras eller omöjliggörs. En eloge till dåvarande kulturminister Margot Wallström och SESAM-projektet. Därigenom har en stor mängd kulturföremål kunnat konserveras och registreras. SESAM är en värdefull insats som vi vill se en fortsättning på.

På många platser finns fornlämningar som måste undersökas. Här är vetenskaplig kompetens och kontroll viktiga. Anbudsförfarande och privata aktörers medverkan förtydligades genom 1997 års riksdagsbeslut. Fullt genomslag har detta beslut inte fått. Motstånd eller t.o.m. motarbetning tycks förekomma från vissa länsstyrelser.

Ansvarsfördelningen inom kulturmiljövården präglas av osäkerhet. Här behövs klargöranden. Riksantikvarieämbetet skulle kunna fungera som en ren myndighet utan egna genomföranderesurser med avtal med olika intressenter. Därigenom skulle ett aktivare kulturmiljöarbete åstadkommas. Renodling bör eftersträvas för såväl läns museer som regionala och lokala museer. Jag vill gärna också påpeka att hembygds museernas roll bör uppmärksammas.

Biblioteken är enligt många mening den viktigaste kulturförmedlande institutionen. Värdet av förtrogenhet med läsande och studier redan från tidiga år kan inte överdrivas.

För ett par år sedan genomfördes en bibliotekslag under motstånd bl.a. från oss moderater. Enligt vår mening finns stor risk att lagen fungerar kontraproduktivt och därmed blir en broms för biblioteksutvecklingen.

Låt mig så gå över till det område som väl i dag kommer att fånga den största uppmärksamheten, nämligen Världskulturmuseet.

”Hammaren skall inte vara i Göteborg och städet i Stockholm, om man vill ha ett gott smide gjort!” Så började en debattartikel i söndags av den framstående sinologen professor Göran Malmqvist. Den som en gång yttrade ovan citerade ord var den dåvarande socialdemokratiska ecklesiastikministern Arthur Engberg.

Göran Malmqvists uppfattning är att den radikala nyordning som nu föreslagits kommer att bli till förfång för såväl Statens museum för världskultur som för Östasiatiska museet.

I förra veckan erhöll alla ledamöter här en skrivelse från Kungliga akademien för de fria konsterna, i vardagligt tal kallad Konstakademien. Jag skall citera några rader ur den: ”Satsningen på ett nytt stort museum i Göteborg, där resurserna från landets två stora etnografiska museer skall samordnas, må ha många fördelar, och vi önskar all framgång med det sammanslagna museet. Men vi håller helt med om vad David Wilson, förutvarande chef för British Museum i London, framförde i sin utvärdering av planerna, nämligen att varken Östasiatiska Museet eller Medelhavsmuseet bör föras in i gruppen, eftersom vare sig deras samlingar eller metoder stämmer överens med de etnografiska museernas.”

Vidare står det, och detta har Inger Davidson redan nämnt, men jag väljer att upprepa det: ”Konstakademien ber att få fästa uppmärksamheten på den stora bestörtning utomlands som planerna på att inlemma Östasiatiska Museet med ett etnografiskt museum väckt. Tendenserna är överallt de motsatta i enlighet med det etnografiska synsättets avklingande. För Sveriges anseende har planerna på att inordna Östasiatiska Museet i en främmande organisation knappast varit av godo.

Vad Medelhavsmuseet beträffar är dess samlingar uppbyggda kring antikens medelhavskulturer. De representeras av den fornegyptiska kollektionen, Cypernsamlingen samt konst från antikens Grekland och Rom, även äldre islamisk konst ingår. Det handlar således inte heller här om ett etnografiskt museum utan om en institution som speglar konstproduktionen främst i de förgångna grekiska och romerska kulturer vilka bilda grundvalen för den västerländska.”

Man slutar sin skrivelse som är ganska lång och som enhälligt antogs av ett sextiotal närvarande ledamöter av Konstakademien: ”Med denna skrivelse – enhälligt antagen vid sammankomsten den 30 november 1998 – vill Konstakademien vädja till riksdagens ledamöter att försöka lösa de onödiga och smärtsamma konflikter som planerna på det sammanslagna Världskulturmuseet vållat. Det enklaste sättet att avdramatisera frågan vore att – med hänsyn till institutionernas olikartade uppgifter – låta Östasiatiska Museet och Medelhavsmuseet få förbli självständiga enheter med bevarad självständig ledning, det förra med fortsatt anknytning till Statens Konstmuseer.”

Östasiatiska museet använder i dag Statens konstmuseers många gemensamma funktioner. Löne- och personaladministrationen går genom Nationalmuseum hos SKM. Tjänster som fotograf, snickare, AV-tekniker, packmästare, konservator och posttjänster är bara några. Var skall pengarna tas till det? Museet har ännu inte hört någonting från kulturministern om hur man skall klara de uppgifterna själva när man skiljs från SKM. Detta utbyte av tjänster har stor betydelse både ekonomiskt och praktiskt. Den geografiska närheten är av stor betydelse. Samma gäller naturligtvis Medelhavsmuseet, som samarbetar med Statens historiska museer.

Och hur har personalen vid de skilda museerna behandlats, såväl av kommittén som av departementet? Kontinuerligt har Medelhavsmuseets chef Bengt Peterson begärt information och företräde – men nej! Han yttrade häromdagen följande: ”Sällan har en arbetsgivare inom den offentliga sektorn eller inom näringslivet betett sig på det här sättet mot sin personal.” Det är hårda ord, men jag har citerat ord för ord.

Jag menar att dagens troliga beslut innebär en kulturskandal. Skandal är ett starkt ord, men här är det adekvat.

Hur kan det komma sig att vi politiker så ofta anser oss veta bäst, att vi vet bättre än experter, bättre än sakkunniga och bättre än verksamhetsföreträdare? Vi talar också ofta och gärna här i kammaren om kunskapslyft, men detta är motsatsen.

Herr talman! Jag ser här en orsak till det växande politikerföraktet, som i längden kan hota vår demokrati, vilket många här har vidimerat. Låt oss inte här och i dag öka på detta beklagliga förakt. Låt oss bifalla – det gör vi alla – sammanförandet av de båda etnografiska museerna, men låt Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet kvarstå under SKM respektive Statens historiska museer, i avvaktan på översynen av hela myndighetsstrukturen inom museiområdet.

Jag yrkar bifall till reservation 11.

Anf. 3 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v):

Herr talman! Kultur är en del av livet som uttrycker en mening bortom det materiella. Kultur är det samlade värdet av kunskaper, erfarenheter och materia som finns i ett samhälle. Kultur är främst den andliga odlingen och bildningen men innefattar också allt det människan har, gör och tänker. Kultur är en del av en människas identitet. Kultur är något större än vad naturen själv kan åstadkomma. I detta perspektiv, herr talman, är det anmärkningsvärt att kulturbudgeten inte ens uppgår till 1 % av statens utgifter. Borde vi inte tillmäta denna fantastiska, utvecklande och miljövänliga demokratibärare en större andel av statens offentliga utgifter?

Vänsterpartiet har i årets budget en uppgörelse med regeringen vad gäller utgiftsramarna. Vi har därför lagt förslag som ryms inom budgetramen. Förslag som minskad bokmoms, mer pengar till folkbildning, idrott, kulturinstitutioner m.m. har vi därför inte yrkat på i vår motion. Men vi räknar med att i våra gemensamma samtal bl.a. kring jämställdhet, skatter, arbetstid, osv. kommer kulturens viktiga roll att finnas med. Förändrade utgiftstak och förändrade möjligheter för kommuner och landsting för att förbättra möjligheten till mer kultur och ge förbättrade

möjligheter för kulturarbetare kommer vi att ha med i alla samtal de samverkande partierna emellan.

Målet med politiken måste vara förbättrade levnadsvillkor, rättvisa för fler och fördjupad demokrati. Nyckeln till detta finns bl.a. inom aktiva satsningar på just kultur. Jag hoppas verkligen, herr talman, att fler kommer att öppna sina sinnen och se att kulturen är en livsnerv vi aldrig kan vara utan. Denna insikt kan nog även en finansminister få, så jag är mycket optimistisk.

Jag kan konstatera att jag inte är lika optimistisk när jag läser Moderaternas budgetförslag. Hur skulle det gå för kulturen om samverkan hade varit mellan de borgerliga partierna? Moderaternas budgetförslag innebär drygt 600 miljoner i neddragning inom utgiftsområde 17, som är ungefär 7,4 miljarder kronor. Vad skulle det innebära för kulturen? Det lät tjustigt och bra när Elisabeth Fleetwood talade här före mig, men det går också att förvränga verkligheten med tjustiga ord och statistik. Självt är jag övertygad om att Moderaternas kulturpolitik är ett hot mot människans uttrycksmedel och i förlängningen därmed också ett hot mot demokratin. Kulturen är för viktig för att spara pengar på.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet står på plus minus noll i fråga om regeringens förslag vad gäller budgeten. Moderaterna vill alltså skära ned med 609 miljoner. Kd plussar på med 14 miljoner och Centern med 50 miljoner. Folkpartiet vill lägga på 10 miljoner. Man ser tydligt att de som kraftigt skiljer ut sig är Moderaterna. Man kan ställa sig frågan: Hur kommer det sig att kultur inte är så viktigt för er? Hur kommer tillgängligheten till kultur vad gäller länsteatrar, musikgrupper och folkbildning att förbättras med ert förslag, och hur kommer ert budgetförslag att påverka skolbarnen och de arbetslösa? Vilka förslag lägger ni för att yttrandefriheten och demokratin skall kunna stärkas genom kulturen? Jag ser inga – det är bara minusposter, med ökad makt för marknaden.

Herr talman! Av de 51 anslagsposterna i kulturbudgeten har utskottet föreslagit förändringar i fem anslag och lagt till ett sjätte. De samverkande partierna har här gjort en omfördelning. Kontot Allmänna samlingslokaler föreslås vara kvar genom en omfördelning inom ram.

Vänsterpartiet har i reservation 3 begärt en utredning om det regionala stödet till kulturinstitutioner. I reservation 5 yrkar vi på att principer för fördelning av statsbidraget till kultur i Kalmar, Gotlands och Skåne län skall förändras. I reservation 10 begär vi en översyn av musikverksamheten vad gäller länsmusiken samt en översyn av hela musiklivet. Det är en reservation som vi har gemensamt med Miljöpartiet.

Vänsterpartiet framhåller i det särskilda yttrandet nr 2 vad gäller de tidsbegränsade nationella uppdragen att Tom Tits Experiment i Södertälje och Barnkulturcentrum i Eskilstuna får nya uppdrag när de gamla går ut. Teater-, dans- och musikstödet bör delas upp i en turnédel och en verksamhetsdel. Vi anser att Röda Sten bör kunna rusta sina lokaler. Vi vill också ha en utredning om införande av ett kvinnomuseum samt att bidrag till folkmusikcentrum inte bör bekostas ur reformutrymmet för musikarrangörer.

Det är några av de förslag som vi har lagt i vår motion och som håller sig inom budgetramen.

Med anledning av detta yrkar jag bifall till reservationerna 3 och 10.

Vänsterpartiet verkar för en balans mellan det smala, det djupa, historien och framtiden. Statens museer för världskultur och satsningar på ett kvinnomuseum är för oss mycket viktiga delar i samhällsutvecklingen. Vi vill ha en mångfasetterad kultur som är lättillgänglig och strävar efter mångfald, förståelse och integration folk och kulturer emellan.

Kd, m, c och fp har i reservation 11 gett sin syn på begränsningar i museivärlden. Man anser att det vore olyckligt att 1996 års riksdagsbeslut om en ny museimyndighet för världskultur ej skall införas. Man gillar inte att Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet skall få möjligheter att vidareutveckla och befrukta de etnografiska museerna i Stockholm och Göteborg med sina kunskaper och samlingar.

Tidigare förpassades etnografin till Naturhistoriska riksmuseet. Uppdelningen var ännu tydligare då vad gäller det högkulturella och det lågkulturella, där vissa kulturer fick ta plats bland djuren i monstrarna i Frescati.

Genom denna nya myndighet försöker nu vi i Vänstern, Socialdemokraterna och Miljöpartiet bryta nya murar mellan konst, arkeologi och etnografi. Vi vill inte ha hög- och lågkultur. Vi vill se sammanhang utan att göra en värdering i hög- eller lågkultur.

Vi anser att kulturell mångfald är berikande, och vi ställer inte upp på hög- och lågkultur. Vi delar helt enkelt inte den människosyn som man kan läsa fram mellan raderna i reservation 11.

Vi tror på den nya myndigheten Statens museer för världskultur. Vi tror att man med hjälp av myndigheten kan visa hur museerna och kulturarvet kan ges en aktiv roll i samtids- och framtidsdiskussioner om samhället. I det perspektivet utgör de institutioner som kommer att ingå i den nya myndigheten en grund för att museisektorns stora samhällsupdrag skall kunna utvecklas. De fyra museerna, tre i Stockholm och ett i Göteborg, kan tillsammans tydliggöra de tvärsektoriella perspektiven, utveckla en bred kulturarvssyn och ett mångkulturellt samhälle.

Samtidigt som jag tror på detta synsätt, har jag stor förståelse för den starka oro den personal känner som är direkt berörd av förändringarna. Av den anledningen anser utskottet att de olika museernas särart skall tas till vara i utvecklingsarbetet, och det är viktigt att personalen får möjlighet till inflytande och kompetensutveckling. Utskottet förutsätter vidare att regeringen senast i budgeten 2001 redovisar en plan för finansiering av Statens museer för världskultur samt vilka ytterligare medel som skall tillföras verksamheten. Därför yrkar jag bifall till propositionen i den delen.

Herr talman! Betänkandet *Ny svensk filmpolitik* av P.O. Enquist är en fröjd att läsa för en vänsterpartist. Många av våra förslag till förbättringar tas upp i betänkandet. Det viktigaste med en bra filmpolitik är filmens innehåll. Det förråande sexualiserade våldet är något vi måste få bukt med. Dessa filmer är normgivande för våra barn och ungdomar, och jag tror att vi är överens om från yttersta vänster till yttersta höger att vi egentligen inte vill ha ett sådant samhälle som speglas i många filmer. Därför är det viktigt att filmens innehåll och kvalitet premieras före de kommersiella intressena.

P.O. Enquist föreslår att efterhandsstödet helt skall slopas, vilket är helt i linje med reservation 17 – som jag härmed yrkar bifall till.

Anf. 4 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Hur skulle kulturpolitiken se ut om de borgerliga samarbetade? frågar Charlotta Bjälkebring. Det är, milt uttryckt, ingen ny infallsvinkel i politiken. Det är den ständiga frågan som upprepas i kamraren. Jag kan uppmana Charlotta Bjälkebring att se efter hur den kulturpolitik som fördes under 1991–1994 såg ut. Det gjordes nedskärningar på vissa områden och andra upprustades, precis som det sker i dag. Jag tror att Charlotta Bjälkebring kan känna sig ganska lugn.

Stockholms stadshus har en budgetdebatt i dag. Den borgerliga majoriteten har tagit över och presenterar sitt förslag. Bl.a. 10 miljoner anslås till kulturskolan. Det är ett exempel.

Sedan var det museifrågan. Där tar Charlotta Bjälkebring i otroligt. Hon säger att det handlar om människosyn och att vi vill ha en hög- och lågkultur. Det är fullständigt taget ur luften. Det handlar om en kultursyn, Charlotta Bjälkebring. Man bryter inte ned kulturarv som har byggts upp under årtusenden hur som helst för att genomföra ett experiment. Jag menar att det är det som sker med det nya museet. Det är en intressant idé, men man vet egentligen inte varthän den bär.

Anf. 5 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Herr talman! Ett Världskulturmuseum är en svår fråga. Givetvis ser vi inte det som ett experiment, något vi skall prova för att få se. Det är en idé som vi tror på. Vi tror att den nya myndigheten kommer att kunna vitalisera museilivet. Man kommer att göra utställningar och kunna befrukta varandra, och det blir en fördel för publiken. Samlingarna kommer att bli mer tillgängliga. Vi tror på idén och att det kommer att ske en utveckling.

Det är inte så konstigt att en vänsterpartist och en stor älskare av kultur är orolig. Moderater satsar hellre på försvarsutgifter än satsar på kulturbudgetar. Om det blir ett samarbete mellan Moderaterna och de övriga borgerliga partierna, kommer det att innebära förhandlingar vad gäller kulturbudgeten. Det är väl alldeles självklart att några av de förslag som Moderaterna har också kommer att gå igenom.

Man har tänkt sig en minskning på folkbildningen med 35 miljoner kronor. Man vill minska på Riksteaterns verksamhet och Rikskonserter. Man vill helt avveckla anslaget till Skådebanan osv. Man är motståndare till en bibliotekslag. Det är väl klart att jag som vänsterpartist, demokratiälskare och kulturälskare blir orolig.

Anf. 6 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Om man lägger Vänsterpartiets program bredvid Socialdemokraternas program och jämför hur de ser ut på olika områden kan man känna stor oro för att Vänsterpartiets program skall få för stort genomslag i det samarbete som nu pågår. Därför markerar Socialdemokraterna att de vill ha samarbetet inom vissa områden så att det inte skall breda ut sig.

Jag uppmanar Charlotta Bjälkebring igen att titta på hur det faktiskt såg ut. Vi var fyra partier som samarbetade. Vi förde en bra kulturpolitik under den perioden, och det skulle vi göra om vi fick möjlighet till det igen.

Charlotta Bjälkebring säger att de tror på idén om museerna. Vilka är det? Jo, det är politiker. Det är dessutom ganska få politiker som tror på idén om museet. Men all expertis och de som är närmast berörda har inte fått vara med i beredningsprocessen. Det finns belagt att hela beredningsprocessen började i fel ände. Förslaget lades fram, därefter slängdes jästen in efter degen med en typ av beredning. De inblandade fick inte yttra sig. Det är ingen bra grund. Det tycker varken de som skall bygga upp den nya museimyndigheten i Göteborg eller de som skall överföras dit, dvs. Medelhavsmuseet och Östasiatiska museet. Alla är eniga om att ärendet borde ha varit bättre berett. Det är en demokratisk fråga.

Anf. 7 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Herr talman! Även jag är medveten om att det var en del olyckliga uttalanden i början när det här förslaget kom upp. Det blev därmed en negativ spiral angående en bra och positiv förändring inom museivärlden.

Även Inger Davidson minns väl vad Elisabeth Fleetwood sade i talarstolen alldeles nyss. Hon radade upp en mängd människor och uttalanden som är negativa till museiprojektet men nämnde inte en enda av dem som jobbar inom de här verksamhetsområdena och som faktiskt är positiva. Man använder givetvis de formuleringar och uttalanden som stöder ens egen utgångspunkt.

Men jag försäkrar att det också finns de som är väldigt positiva till idén. Givetvis kommer vi och den myndighet som så småningom kommer att börja arbeta att noga ta hänsyn till personalens erfarenheter och kunskaper och försöka få med dem i den fortsatta processen. Det har alltid varit vår önskan att det skall vara på det viset, och vi kommer att fortsätta att driva den linjen.

Anf. 8 BIRGITTA SELLÉN (c):

Herr talman! Kulturen är ett uttryck för människors behov av andra värden än rent materiella. Kulturen är inte en avgränsad sektor av människans liv; den är i någon mening hela det liv vi lever och allt vi upplever. En kulturpolitik på humanistisk grund måste syfta till att frigöra människor och bidra till andlig utveckling. Många av de värden som präglar kulturpolitiken – kreativitet, yttrandefrihet, kulturarv och bildning – är av stor, för att inte säga avgörande, betydelse för samhällets utveckling i stort.

Centerpartiet vill lyfta fram vikten av kultursatsningar i hela Sverige. I en studie av nio kultursatsningar i Värmland konstateras att satsningarna haft flera positiva effekter lokalt och regionalt. Bl.a. har flera av projekten givit upphov till eget företagande och egna initiativ. Besöksnäringarna har fått ett uppsving och satsningarna har givit upphov till ca 70 helårsarbeten. Den kanske viktigaste effekten är att människors framtidstro och vilja att satsa vidare har påverkats positivt. Man kan alltså påstå att kultursatsningar också kan ha positiva effekter för regional utveckling och fortlevnad.

Satsningar på barn- och ungdomskultur är något av det viktigaste i kulturpolitiken. Barn och ungdomar måste få utlopp för sin kreativitet och upptäckariver. Skapande verksamhet ger utlopp för känslor och un-

derlättar för många att bearbeta konflikter och att uttrycka sig i tal och skrift.

Rent generellt har Sverige hög kvalitet på kulturutbudet för barn och ungdom. Tyvärr har dock de nedskärningar som gjorts under 1990-talet minskat möjligheten för barn och unga att ta del av ett rikt kulturutbud både i skolor och i andra verksamheter. Det har skett inte minst på grund av försämrade budgetramar och decentraliserade budgetar i kommunerna när skolorna inte längre köper kulturutbud i lika stor utsträckning som tidigare.

Vi föreslår därför i vår utbildningsmotion att grundskolan bl.a. måste satsa på dramaundervisning, detta för att just träna sig i att ge utlopp för sina känslor och att träna förmågan att lösa konflikter. Genom dramaövningar kan också barn och ungdomar lära sig att motverka mobbning.

Stå-uppkomikern Lasse Lindroth säger följande om vad som kan hända kreativa människor som inte fått använda sin kreativitet till skapande verksamhet:

De som är väldigt kreativa och inte får något utlopp för sin kreativitet vänder den till destruktivitet. Då blir alla de sånger man aldrig fick skriva och de tavlor man aldrig fick måla till sönderslagna fönster och nedsparkade människor i stället.

Herr talman! Centerpartiet välkomnar därför de satsningar som regeringen gör på barn och ungdom inom kulturpolitiken.

Det är bra, med det är inte tillräckligt. Centerpartiet vill satsa ytterligare 20 miljoner på ungdomarna. I vårt budgetförslag ryms det inom budgetramen till utgiftsområde 17, som handlar om kultur, medier, trossamfund och fritid. Det ryms alltså inom den ram som regeringen har lagt fram.

Vi vill framhålla vikten av medvetna riktade satsningar på ungdomar som inte nås av traditionell kulturpolitik. Mycket av det som vuxenvärlden tar avstånd från, som t.ex. graffiti, kan ses som ett uttryck för ett behov hos många ungdomar att uttrycka sig på sina egna villkor. Det är viktigt att vårt svar på t.ex. graffiti inte bara blir repressalier utan att vi också ger dessa ungdomar alternativa sätt att uttrycka sig på ett positivt sätt. Ofta är det svårt att nå dessa ungdomar genom den sedvanliga kulturpolitiken och kulturaktiviteterna.

Av den anledningen vill vi att det nya anslag på 20 miljoner som vi föreslår skall disponeras av Ungdomsstyrelsen och användas för att stödja kulturprojekt för ungdomar och unga vuxna.

Herr talman! Bidragen till samlingslokaler har också ett samband med stödet till ungdomars kulturupplevelser.

Som nämndes tidigare har Boverket fått i uppdrag av regeringen att redovisa antalet lokaler som är anslutna till fyra organisationer: Folkets Hus Riksorganisation, Folkparkerna i Sverige, Bygdegårdarnas Riksförbund och Riksföreningen Våra Gårdar. I uppdraget ingick att undersöka hur mycket av deras verksamhet som var riktad till ungdomar. Det visade sig att två tredjedelar riktades till ungdomar och att de dessutom medverkar till en förnyring i styrelsearbetet i föreningarna. Det är ett bra initiativ som även främjar demokratin och stärker ungdomarnas engagemang i samhället.

Prot. 1998/99:31
8 december

---

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid
och Filmavtalet*

Besökssiffran vid de lokaler som finns i Sverige, som är anslutna till de organisationer jag räknade upp, är ca 7 miljoner ungdomar mellan 12 och 25 år.

Detta visar att det är av oerhört stor vikt att de samlingslokaler som finns måste kunna behållas och att även nya lokaler kan byggas i områden som saknar lokaler. Jag återkommer till anslagsäskande angående samlingslokaler.

Behovet av lokaler där ungdomar kan bedriva meningsfull fritidssysselsättning ökar.

I dag ser vi tyvärr att våldet ökar i samhället. Vi i Centerpartiet anser att det till viss del beror på att kommunernas fritidsgårdar stängs och att ungdomar hänvisas till gatan. Risken ökar då för att ungdomarnas kreativitet riktas mot fel saker. De använder den till att sparka sönder fönster och till att använda våld mot medmänniskor, som stå-uppkomikern Lasse Lindroth vittnat om.

Tillbaka till samlingslokalerna. När budgetpropositionen kom visade det sig att regeringen inte hade avsatt några pengar till samlingslokaler. Som tur är, är socialdemokraterna i kulturutskottet klokare än så och har plockat upp 15 miljoner. Den tanken är bra, men ändå dålig eftersom det är alldeles för lite pengar. Det är alldeles för lite för att det skall kunna räcka till hela Sverige. I Centerpartiets budgetförslag har vi därför föreslagit 40 miljoner. Det kan väl också i viss mån ses som en liten droppe i havet i ett stort land. Men det är ändå nästan tre gånger så mycket.

I budgetpropositionen hänvisas till att antalet samlingslokaler har ökat bl.a. genom att man samnyttjar lokaler. Det är en bra utveckling.

Samtidigt hänvisas också till att kommunerna har en bra överblick över behovet av lokaler och att de har intresse av att finna lösningar till de behov som finns i den egna kommunen. Det skall väl ses som en förklaring till varför regeringen inte hade lagt fram något förslag till anslag till samlingslokalerna.

Beträffande kommunernas anslag till samlingslokaler tror jag att det finns en övertro. Man tror att kommunerna satsar mycket, men i dag måste de hitta möjligheter till nedskärningar, och då finns risken att samlingslokalerna hamnar i skottgluggen. I Sundsvalls kommun har man t.ex. dragit ned med 5 miljoner under 1999 vad gäller lokaler.

Regeringen säger att anslagsstrukturen till folkrörelsen skall ses över inför budgetåret 2000. Jag hoppas och tror att det blir positivt och att anslagen ökar.

Medborgarnas behov av att träffas i gemensamma lokaler ökar i och med att IT-samhället utvecklas. Fler och fler sköter i dag sina arbeten från sina hem. Den utvecklingen gör att folk får ökat behov av sociala kontakter på sin fritid. Då behövs träffpunkterna. De naturliga mötesplatserna, som post, bank och affärer, har redan slagit igen, och då ökar behovet av att samlas i bygden. Det är då samlingslokalerna behövs. De allmänna samlingslokalerna är en omistlig del av den sociala och demokratiska infrastrukturen, inte minst på landsbygden.

Inom kulturområdet finns det mycket som jag skulle kunna gå in på, men talare före mig har gjort det, och därför har jag valt att hålla mig till att prata mycket om just ungdomar och samlingslokaler. Det finns en reservation som gäller världskulturmuseet. Jag tycker att Inger Davidson

och Elisabeth Fleetwood har pratat så bra om den. Vi stöder den reservationen från Centerpartiet.

Under anslagsområdet A 3, som handlar om allmän kulturverksamhet, vill Centerpartiet anvisa 1 miljon kronor till ett nytt nationellt uppdrag. Det saknas ett uppdrag inom området foto och bildens historia i landet. I Sundsvall finns det ett gammalt magasinshus där en stor kame-rasamling från Göteborg för närvarande förvaras. Tanken är att det där skall byggas upp ett bildens hus, som skall bli ett fotomuseum av nation-ellt intresse. Redan i dag håller ett samarbete med Mitthögskolan på att byggas upp. Tanken är således att fotomuseet, Mitthögskolan och även personer som arbetar med film och medier skall kunna samarbeta i huset. Där kan också ett fint samarbete med ungdomar växa fram.

Vi hade i vårt budgetförslag ett tilläggsanslag på 50 miljoner – Char-lotta Bjälkebring nämnde att vi ligger över med 50 miljoner – som vi hade anvisat under anslaget E 2 Ersättningar och bidrag till konstnärer. Vi framförde Konstnårsutredningens förslag. Finansieringen skulle klaras genom en överföring av medel från utgiftsområde 14. Tyvärr har finans-utskottet inte tillstyrkt det, och därför kan jag inte yrka bifall till det mot-ionsyrkandet i den frågan. Vi skär ned med 50 miljoner, och då ligger vi inom ramen vad det gäller kulturens budget.

Herr talman! Inledningsvis sade jag att kulturen i någon mening är hela det liv vi lever. Jag skulle vilja återknyta till det, eftersom ett inlägg som berör många delar av kulturbudgeten kan te sig aningen splittrat – inte minst eftersom budgeten i sig berör väldigt många olika områden.

Centerpartiet försöker ta avstamp i denna tanke när det gäller kultur-politiken. Kultur är något för alla människor i alla åldrar och från alla samhällsgrupper. Det måste återspeglas också i kulturpolitiken. Allt det som regeringen prioriterat är angeläget, men också Centerpartiets krav i anslutning till budgeten – ungdomssatsning, slutsatser av den regionala fördelningen av kulturmedlen och samlingslokalerna – är angelägna för många.

Beträffande den regionala fördelningen för de nya länen Kalmar, Västra Götaland och Skåne vill jag säga att dessa bör få frihet att fördela de statliga bidragen mellan regionala kulturinstitutioner utifrån de reg-ionala förutsättningarna.

Riksdagens beslut om de kulturpolitiska målen för två år sedan inne-bar, bl.a. som ett resultat av Centerpartiets motion, att allas möjlighet till delaktighet i kulturen skrevs in. Det får inte stanna vid högtidliga ambi-tioner på papper, utan det måste också leda till konkreta resultat i t.ex. budgetarbetet. I sammanhanget skulle det onekligen vara intressant att höra kulturministern utveckla sina tankar kring hur man skall öka männi-skornas delaktighet i kulturlivet.

Alla de förtjänstfulla insatser som görs för institutioner och kulturut-övare riskerar att bli meningslösa om människor inte tar del av det som skapas och de tankar som förmedlas. Just därför är målet om delaktighet så viktigt.

Herr talman! Jag står bakom Centerpartiets reservationer 5, 6 och 11.

Anf. 9 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Herr talman! Jag vill bara säga till Birgitta Sellén att det förslag om dramapedagoger som hon pratade om i första hand är en fråga för utbild-

Prot. 1998/99:31
8 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid
och Filmavtalet*

ningsutskottet. Jag vill ändå ha sagt att även Vänsterpartiet är mycket positivt inställt till att undervisningen i drama skall öka i skolan. Vi är också positiva till att dramapedagogutbildningen kan utvecklas.

Givetvis finns det frågor om dramapedagogers utbildning som hör till folkhögskolornas område, och då är det vårt beredningsområde. I övrigt är det en fråga som kommer upp i utbildningsutskottet.

Anf. 10 LENNART KOLLMATS (fp):

Herr talman! När jag först fick budgetpropositionen i min hand frapperades jag av den detaljrikedom som präglar den statliga kulturpolitiken. Jag vet att det fastställts mål – jag tror att det var 1996 – och att målen också fastställdes under tämligen stor enighet här i riksdagen. Det har ett värde i sig.

Det är kanske det som gör att alla partier letar reda på smärre frågor som man kan bli lite oenig om för att få fram en debatt. Om man tittar på avvikelserna i dag ser man att de egentligen inte är så stora. Ur ekonomisk synpunkt finns det egentligen bara ett undantag och det är moderaterna, som vill göra besparingar på 572 miljoner kronor, dvs. ca 8 %. Det är en rejäl bantning på så kort tid som ett år. Samtidigt är jag inte förvånad. Jag vill i alla fall ge moderaterna den uppskattningen att de är konsekventa igenom samhällets olika nivåer. De vill gärna dra ned på stödet till kulturen både på regional och lokal nivå.

Jag har varit och är fortfarande sjukvårdslandstingsråd. Jag måste säga att jag inte heller som sådant har haft svårt att försvara anslag till kultur. För mig och för Folkpartiet har uttrycket "Sjukvården har vi för att överleva, kulturen för att det ska vara någon vits med att överleva" en reell innebörd.

Jag tror fullt och fast på att kultur, bildning och idrott, som vi också har inom vårt område, är tre ingredienser som är väldigt viktiga led i en förebyggande hälsovård.

Samtidigt har kulturen i sig ett egenvärde. För oss i Folkpartiet är det en grund. Ett liberalt samhälle överlever inte utan en kulturell och moralisk tradition, som präglas av tilltro till den enskilda människans möjligheter. I den kulturen ligger också medkänslan med dem som har det svårt och en beredskap att ta strid för öppenhet, mångfald och inte minst för tolerans.

En del av den toleransen handlar om religionsfrihet. Det är historiskt så, att kristendomen i 1 000 år varit den dominerande religionen i Sverige. Den är alltså en viktig grund för vår kultur. Beträffande statligt stöd är det viktigt att den religiösa mångfalden i dagens Sverige respekteras och att alla frikyrkorna därmed också får skälig del av statsbidraget.

Under året har riksdagsmajoriteten sett till att anslaget Stöd till trossamfund minskat. Vi i Folkpartiet motsatte oss i fjol neddragningen och vi anser nu, liksom då, att anslagen i stället bör höjas. Antalet personer som finns i trossamfund som får del av det statliga anslaget har ökat avsevärt under senare år, och det gäller främst samfund som betjänar i första hand invandrare. Mot den bakgrunden har vi i Folkpartiet i vår alternativa budget föreslagit en ökning med 4,3 miljoner kronor.

Vi har föreslagit en alternativ budget för 1999 som innebär en nettoökning av kulturanslagen med 10 miljoner kronor. Sedan riksdagen i

onsdags beslutat om ramen för utgiftsområde 17 kan jag inte längre yrka bifall till dessa förslag.

Det finns inom kulturen en intressant motsägelse som också visar kulturens vidd. Vi vill stimulera till nytänkande, se mångfald och det mångkulturella samhället som en styrka, men vi har samtidigt ett ansvar för det historiska och bestående. Inget av detta är självgående ekonomiskt. Det är egentligen bara delar av nutidskulturen som möjligen klarar sig utan samhälleligt stöd. Därför behövs ett rejält stöd, under förutsättning att man vill att så många som möjligt och inte bara ett fåtal med tjocka plånböcker skall ha tillgång till kultur.

Vi talar ganska mycket om vad som kanske inte är tillräckligt bra eller inte bra alls inom kulturpolitiken. Jag skulle också vilja nämna en del som är väldigt bra, insatser som på många sätt belyser vad kulturmiljövård kan göra. Jag tänker på det som kallas Hallandsmodellen, där flera myndigheter samarbetar och resultaten blivit så bra att modellen nu går på export till andra länder.

Hallandsmodellen har inte bara resulterat i att värdefulla byggnader räddats; den har också medfört att ett kunnande, ett hantverk, räddats. Samtidigt har den gett arbetslösa byggnadsarbetare verkligt meningsfulla uppgifter. Ett stort antal byggnader har kunnat renoveras, och det märks faktiskt en stolthet bland invånare i Halland över deras nyrenoverade kulturobjekt.

Jag var i somras i Varberg och tittade på kallbadhuset där, och när jag gick där kom det spontant fram flera människor som ville kommentera renoveringen och direkt visade stolthet över sitt hus. Så skapas också en regional och lokal identitet genom kulturen, och den är inte minst viktig för Halland i tider när stordriftens och centraliseringens förespråkare gärna vill inkorporera hela eller delar av Halland i storregioner norrut eller söderut. Där har också kulturen en innebörd och en uppgift att fylla.

På flera ställen i vår motion har vi skrivit om den regionala nivåns betydelse för kulturen. Jag gissar att åtminstone de flesta här vet att det händer väldigt mycket utanför tullarna också. Till dels händer andra saker, men det skapas ofta en både regional och lokal identitet och den speglas i kulturen.

Den tilltro jag som liberal känner för människor och människors ansvar gör att jag tycker att det skulle vara bra om vi från nationell nivå minskade de detaljerade styrningarna. Som jag tidigare nämnt är det bra med nationella mål, och de kan också preciseras mera. Vi har i vår motion t.ex. skrivit att det skall vara ett mätbart mål att varje barn i skolåldern skall få ta del av minst en teater- och en musikföreställning per år. Men *hur* man regionalt löser detta skall vi inte behöva lägga oss i.

Detta gör att vi anser att vi skall gå i riktning mot ett system med regionala statsbidrag i en påse, och sedan får regionen själv ta ansvaret för hur man vill lösa uppgifterna för att nå upp till målen.

Delar av musiken är den bransch inom kulturen som klarar sig bäst ekonomiskt. Det är t.o.m. så att som exportvara är det inte många som slår den. Det finns siffror som visar på att den totala musikexporten för 1997 uppgick till över 2 miljarder kronor. Det är onekligen imponerande. Nu finns det inte någon uppdelning på olika musikstilar, men det är väl inte någon särskilt kvalificerad gissning att anta att det är popmusiken som står för det allra mesta.

Prot. 1998/99:31
8 december

---

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid
och Filmavtalet*

Folkpartiet har i sin kulturmotion föreslagit att regeringen bör tillsätta en utredning om stöd till marknadsföring av svensk musik utomlands. Detta kommer dock upp först nästa år för behandling, eftersom det inte hade direkt med budgeten att göra.

Popmusiken är ju i hög grad internationell, men jag håller inte för uteslutet att det också finns andra musikformer som skulle kunna attrahera. Därför behövs en del nationella centrum för att utveckla de formerna. Ett typexempel är att inrätta ett folkmusikinstitut, och jag är glad för utskottets skrivning om det. Med de informationer jag har fått om Tobo tror jag också att det är bra att det namngivits. Jag anser att det är viktigt att ibland sätta ned foten och vara tydlig, i stället för att sprida gracerna och riskera att det bara blir en tumme här och en tumme där.

När det gäller länsmusiken anser vi i Folkpartiet att staten får fram med den på ett tämligen oanständigt sätt. Det var väl inte så här man hade tänkt sig när man överlämnade regionmusiken till landstingen för ett antal år sedan. Jag vet att min företrädare i kulturutskottet, Carl-Johan Wilson, kämpade hårt för att länsmusiken skulle få behålla anslagen på en rimlig nivå, men han misslyckades.

Det är ingen tvekan om att åtskilliga delar av denna viktiga kulturverksamhet har fått stora ekonomiska problem. Ett antal fastanställda musiker har också sagts upp; jag vet inte hur många. Inte var det så överenskommenheten var när staten och landstingen kom överens om att föra över huvudmannaskapet. Folkpartiet har i sin alternativa budget föreslagit 25 miljoner kronor i ökning i förhållande till regeringens förslag.

Även beträffande länsteatrarna föreslog Folkpartiet en ökning av anslagen, om än inte i samma omfattning.

Länsteatrarna och länsmusiken är tillsammans den regionala professionella garantin för att teater- och musiklivet lever vidare och att vi kan sätta upp sådana mål som en teater- och en musikföreställning per barn och år.

Jag tror att landstingen klarar sin del av de målen, men decentralisering kan ibland vara av ondo – jag anknyter lite grann till vad Birgitta Sellén tog upp. Jag har flera exempel på att när kommuner decentraliserat ut skolans kulturanslag på respektive skola har det blivit svårare att nå fram till barn och ungdomar, vilket är mycket oroande. Anslagen blir så små att det blir svårt att göra något rejält för dem.

För att förebygga eventuella repliker anser jag *inte* att landstingen/regionerna är för små för kulturanslag via s.k. påse. Jag har så nära erfarenheter av kulturpolitiker inom landsting och regioner att jag tilltror dem att klara av att fördela ett statligt totalanslag på ett klokt sätt som gynnar just deras regions kulturliv. Det behöver ju inte vara likartat över hela landet.

Det som är glädjande är att utskottet kunnat ena sig om att föreslå riksdagen att inte fortsätta att flytta pengar från länsmusik, läns museer och länsteatrar till projekt. Man skall alltså behålla nivån 2 % till de riktade insatserna.

När jag ändå är inne på teater hade jag hoppats att i år få gehör för ett ökat anslag till Marionetteatern, men det har misslyckats. Teatern ägnar sig främst åt barnkulturen, och jag trodde att det var utskottets mening att i högre grad främja den åldersgruppen av s.k. kulturkonsumenter. Marionetteatern firar jubileum i år, 40 år, och det hade naturligtvis varit

en utmärkt jubileumsuppskattelse att få ytterligare anslag. Men det får tydligen anstå något år. Jag tror att jag kan lova att vi inte kommer att släppa den ur sikte utan att återkomma. Vårt förslag var en ökning med 1 miljon kronor.

Beträffande Världskulturmuseet har det i flera år varit en het debatt, och jag måste erkänna att det för mig som ny i sammanhanget har varit ganska komplicerat att sätta sig in i den. Den innehöll ett antal komponenter som administrativ ledning, lokalisering av ledningen, lokalisering av museiföremål, anslagsstorlek och hopslagning av museer som hör ihop eller inte hör ihop. Det kändes som ett veritabelt hopkok.

Nu tror jag att jag har lyckats bena upp härvan för mig själv. Jag har då kommit till den ståndpunkten att det är okej med ett världskulturmuseum i Göteborg, att den administrativa ledningen finns där och att föremål som finns i Stockholm inte permanent flyttas. Men jag har inte kunnat begripa hur man kan slå samman museer med så olika inriktning som de två etnografiska museerna, Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet. Vad jag inte förstår är varför det inte kan ske utan att man får en gemensam ledning. Det verkar snarast vara ett slags tombolapolitik, där man stoppat ned några namn på museer i en hatt och sedan dragit lappar, och se – dagens hopslagning är etnografi, ett specialmuseum för konst och ett museum för samlingar uppbyggda kring antikens Medelhavskulturer.

I det här ärendet, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 11. Men jag förstår inte, beträffande den reservationen, mellan vilka rader Charlotta Bjälkebring ser en människosyn som uppenbarligen, med tanke på hennes tonfall, är nedsättande. Jag kan inte begripa det.

Jag går så över till ett annat museum. På Tjörn närmar det sig ett läge där alla beslut kommit på plats beträffande Nordiska akvarellmuseet. Det har redan kommit många bevis på uppskattningar, faktiskt från hela världen, och det kommer redan önskemål från konstnärer från Australien, USA, Brasilien etc. om att få hyra ateljéer och experimentverkstad. Det visar på vikten av att museet byggs och färdigställs.

I veckan som gick fattade kommunstyrelsen på Tjörn beslut om att fullfölja sina åtaganden för några år framåt, och det innebär att *ett* frågetecken rätats ut.

I vårt budgetförslag hade vi föreslagit 5 miljoner kronor ytterligare från staten i investering, vilket hade inneburit att det hade blivit mindre lån och därmed lägre kapital- och driftkostnad.

Herr talman! Slutligen – jag behöver beröra rätt många områden, eftersom jag är ensam folkpartist i utskottet – händer det mycket inom idrottsrörelsen för närvarande. Det är ett område som tilldrar sig stor uppmärksamhet. Samtidigt finns här en väldig vidd i verksamheten – från knatteidrotten och korpen, som förlitar sig till mycket stor del på ideella insatser, till de spektakulära mångmiljonärernas insatser, där det blir helsidesreportage och intervjuer i massmedierna och vi ser dem i helsidesannonser.

Till vissa delar är idrotten en ren affärsverksamhet. Där kan finnas inslag av tricksande med ekonomiska ersättningar via s.k. skatteparadis samt kommande bolagisering som förhoppningsvis i sig kan hjälpa till att råda bot på missförhållanden. Så finns det andra delar som handlar om föräldrar som lastar bilen full med flickor eller pojkar för att åka till trä-

ningar eller tävlingar, om verksamhet där man turas om att tvätta svettiga fotbollströjor eller stå i kiosken på idrottsplatsen och koka och sälja kaffe.

Det är inte så underligt att idrottsrörelsen står inför viktiga vägval och har behov av att dra upp något slags skiljelinje mellan det rent kommersiella och det ideella.

I stora drag är naturligtvis idrottsrörelsen en enastående tillgång och har många betydande infallsvinklar som förebyggande hälsovård, gemenskap, fostran i demokrati och föreningsliv, inte minst en viktig faktor i integrationspolitiken. Även om vi ibland hör om rasistiska inslag inom idrotten, är motsatsen oändligt mycket vanligare. Det är väl få saker som kan förena så som en boll.

Vi har i vårt budgetalternativ föreslagit en ökning av statsbidragen med 10 miljoner. Det kan tyckas att det inte är särskilt mycket, men det är en markering av att vi anser det väsentligt med ett samhällsstöd till idrotten, framför allt till barn och ungdomar och till breddidrotten.

Allra sist, herr talman, yrkar jag för tydlighetens skull bifall till reservation 11 under mom. 21. I övrigt står jag självfallet bakom övriga reservationer från Folkpartiet.

Anf. 11 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! Vad är kultur? Så här säger Egil Malmsten.

- Kan inte mer kultur göra fler människor lyckliga?
- Nej men fler lyckliga människor kan göra mer kultur.
- Måste inte kulturen få berika människornas tillvaro?
- Nej men människornas tillvaro måste få berika kulturen.
- Men nog kan väl ändå fler människor höjas, om de får del av kulturen?
- Nej men om fler människor får ge sin del, kan kulturen höjas.
- Men kulturen är väl ändå till för människorna?
- Jo till men inte för.
- Inte för utan genom människorna är kulturen till.
- Genom dem till vilka den når.
- Till dem från vilka den hämtas.
- Om genom få till få.
- Om genom fler till fler.
- Om genom var och en till alla.

Ty

vad alla begär
är ett samhälle
som begär något av alla.
Vad alla frågar efter
är ett samhälle
som svarar alla.
Vad alla behöver
är ett samhälle
där alla behövs.

– Vad hjälper överflödet
den överflödige?

Men till det samhället
som alla sköter
hör en kultur
som alla möter.

Ja till det samhället
som många önskar
hör en kultur
som gror och grönskar.

Vad är kultur?
Den roll du spelar
som en av samhällets
humana delar.

Vad är kultur?
Det streck du ritar
som en av samhällets
profana bitar.

För i det samhället
där alla ingår
är det kultur
vad alla utför.

Ja i det samhället
som alla upptar
är det kultur
vad alla uppnår.

Vad är kultur?
Den bit du spisar,
de steg du dansar
och allt det du visar.

Vad är kultur?
Allt det du tänker,
allt det du tar emot,
allt det du skänker.

”Å vara människa
å gno å streta,
å vara människa
å tro å veta.

e’ inte bara de’
å be å skrapa,
de’ e’ vara me’
å ge å skapa”

Prot. 1998/99:31
8 december

---

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid
och Filmavtalet*

Vad är kultur?
Den roll du spelar
för hela stycket
som består av delar.

Vad är kultur?
Det streck du ritat
till helhetsbilden
som består av bitar.

”Å vara människa
å gno å streta.
å vara människa
å bo å eta

e’ inte bara de’
å ha å peka,
de’ e’ å vara me’
å ta å smeka”

Vad är kultur?
Den eld som brunnit
genom mörka tider
och ej försvunnit.

Vad är kultur?
Allt det vi vunnit,
när till framtidslandet
vi tillsammans hunnit.

För i det samhället
står ej kulturen
emot tekniken
eller mot naturen.

Nej i det samhället
där alla blandas
är det kultur
att kunna andas.

Vad är kultur?
De steg vi vandra
genom ensamheten
för att nå varandra.

Vad är kultur?
Din röst som ropar,
min röst som svarar
och den kvast som sopar.

Tack, herr talman, för att jag fick läsa upp Egil Malmstens dikt, vilken jag tycker präglas av livslust och en helgjuten tro på människan. För Miljöpartiet utgör just människans skapar- och livslust utvecklingens inneboende kraftkälla. Därför borde varje investering i kultur uppföras på intäktssidan och inte på utgiftssidan. Grön kulturpolitik är att betona hela

människan. Det gör vi bl.a. genom att föreslå ett tillägg till de kulturpolitiska målen, nämligen att verka för en hållbar livsstil som utvecklar vår förmåga att hantera vårt liv med minskat beroende av myndigheter och snävt marknadstänkande, ett liv där vi samspelar med och inte härskar över naturen och inte ser varandra såsom objekt. Vår profil är tydlig. Handens och tankens arbete hör ihop och formas av hjärtat.

En solidarisk kulturpolitik innebär att mer satsas på dem som har mindre resurser eller på andra sätt har svårt att ta del av kulturlivet. Därför betonar vi vikten av att biljettpriser till de av samhället stödda kulturinstitutionerna hålls på en så rimligt låg nivå som möjligt. Vi betonar också vikten av ungdomsrabatter. De länsteatrar som håller nere sina biljettpriser till ungdomar så att de ligger i paritet med biljettpriset på bio får också ungdomar i publiken. Jag kan nämna By teatern som gott exempel, men det finns flera. Jag skulle önska att alla institutioner antog utmaningen om max biopris på teaterbiljetter. Miljöpartiet har för avsikt att driva den här frågan om ungdomsrabatter. Enligt uppgift kommer Riksteaterns nya rabattsystem att särskilt gynna ungdomar, och det tycker vi är bra. Att nyttja och njuta av kultur innebär inte bara att vi lever friskare och längre utan också kanske hjälper det oss att förstå vårt eget handlande och öka vår delaktighet i samhällsbygget. Den snabba materiella utvecklingen har medfört att inte hela människan har hunnit med, anser Miljöpartiet, att andlighet och mystik rationaliseras bort och ur gammal kunskap om människan och hennes samspel med moder jord fallit i glömska. Vi menar att varje yttre kalhygge står för ett inre kalhygge.

Herr talman! Konstnärernas och kulturarbetarnas ekonomiska villkor bör lyftas fram mer än vad som redan har gjorts. De utgör en stor låglönegrupp i samhället. Miljöpartiets syn på grundtrygghet och skattelättnader för småföretagare talar till dem. Genomsnittslönen för en bildkonstnär är ca 12 000 kr i månaden. 25 % av bildarbetarna har en lägre inkomst än den, och en del har en årsinkomst som understiger 12 000 kr. Det är sant, och då talar jag om konstnärer som utbildat sig på Konsthögskolan. Inom låglönegruppen återfinns också de flesta kvinnorna inom konstnärssområdet. Det är väl ingen som blir förvånad av det. Här avser Miljöpartiet att fortsätta att driva på så att ytterligare medel kan omfördelas från AMS till kulturen så att arbetsmarknadspolitiken underställs de kulturpolitiska målen, och inte tvärtom. Så som det ser ut i dag får du inte som kulturarbetare arbeta med det du är utbildad till utan göra något annat för att inte snedvrیدا den arbetsmarknadsmässiga konkurrensen. Var och en inser att en bildkonstnär inte arbetar på någon marknadsmässig marknad och därför inte kan omfattas av de traditionella AMS-reglerna.

För att öka efterfrågan på konst vill Miljöpartiet att företag ges rätt att göra avdrag när de köper in konst. Den här rätten är endast förbehållen den offentliga sektorn i dag. Om även privat sektor kan få räkna konst som en inventarie tror vi att stiltjen på konstmarknaden skulle upphöra. Samhällets utgångspunkt måste vara att ge förutsättningar för våra konstnärer och kulturarbetare att leva på sitt arbete. Förutom dem förkortas vårt liv, vilket nu också vetenskapligt bevisats av elever på Umeå universitet.

Vet ni förresten att andelen kvinnliga författare endast är 32 %, medan kvinnor utgör merparten av bokkonsumenterna? En avveckling av

bokmomsen bör inledas under den här mandatperioden. Det är en viktig jämställdhetsfråga, fler bör få råd att köpa böcker. Att de blir billigare och att konsumtionen ökar visar Finlands pågående avveckling. Dessutom snedvrids konkurrensen alltmer varefter fler köper böcker via Internet utan att betala någon moms över huvud taget. Vi återkommer till frågan i vår.

Vet ni att andelen kvinnliga tonsättare i dag i Sverige endast utgör 27 %? Detta är en präktig skandal. Jag tror att det är därför som suget efter Hildegard av Bingen är så stort just nu. Att kvinnor och män saknar det kvinnliga utbudet så mycket att när de äntligen hittar en kvinnlig tonsättare så slukar de henne totalt, även om noterna är över 1 000 år gamla. Mer kulturpolitiskt riktade insatser behövs. Ett sätt kan vara att inom ramen för inkomstgarantier som fördelas för konstnärer skriva in att ett prioriterat mål skall vara att uppnå en jämn könsfördelning.

Inom området teater, dans och musik är det värt att notera den frysning av fortsatt sparbetning på 2 % som utskottet har enats kring. Det innebär att teatrarna och läns museerna hypotetiskt sett får en uppskrivning med 1,85 % att fördela i löneförhandlingar i stället för en minuspost. Här vill jag yrka bifall till vår reservation nr 4 under mom. 8.

Herr talman! Den blygsamma andel av offentliga sektorn som går till kulturområdet i dag drabbas i realiteten av ständiga nedskärningar i form av minskad eller utebliven löne- och prisomräkning. När det gäller de riktade insatserna vill därför Miljöpartiet att åtminstone den andelen av bidragen som går till de regionala och lokala kulturinstitutionerna skall erhålla likvärdiga uppräkningsgarantier som inom det övriga kulturområdet.

Herr talman! När det gäller musik har Miljöpartiet aldrig accepterat ett förslag till minskat statsbidrag som riksdagen har beslutat. Vi föreslår igen en omfördelning inom kulturutskottets budgetram så att 19 miljoner kronor går tillbaka till hela Musik Sverige. Med detta yrkar jag bifall till reservation nr 10 under mom. 19. Här vill vi ha en översyn av all musikverksamhet, en kartläggning av musiklivet i Sverige och en analys av vad de påtvingade nedskärningarna har medfört.

Faktum är att flera kommuner har slutat att erbjuda musikundervisning och att köerna till den frivilliga musikundervisningen har blivit längre i takt med att lärarantalet per intresserad elev har minskat. Även kostnaderna har ökat. Vi vill påminna om att våra nordiska grannländer har olika typer av lagstiftningar som garanterar barns och ungdomars rätt till kultur. Även barnkonventionens artikel 31 slår fast barnets rätt att delta i det kulturella och konstnärliga livet. Här återstår en del för Sverige att leva upp till.

Folkmusikens ställning är på väg att successivt stärkas i Sverige, och det är inte en dag för tidigt. Vet ni att Väsen säljer mer i USA än i Sverige och att Garmarna gör stor succé i Tyskland? Här finns mycket att säga om amatörism och professionalism i befruktning, men det hinns inte med utan jag nöjer mig med att uttrycka Miljöpartiets glädje över att Sveriges första folkmusikcentrum nu koras. Grattis Tobo och alla nyckelharpsälskare!

Miljöpartiet har omfördelat 4 miljoner kronor till Tobo, så att pengarna inte behöver tas från de lokala arrangörsmedlen. Vi kommer igen till nästa budget med ytterligare förslag till fler musikcentrum, för precis som det är i Norge och Finland vill vi ha fler än ett.

Herr talman! Så vill jag hinna med att beklaga de rökridaer som motionärerna kring att riva upp beslutet från 1996 om att bygga ett världskulturmuseum i Göteborg har lagt ut. De som har motionerat om att riva upp beslutet vill ändå att ett nytt museum byggs i Göteborg, dock utan 29 miljoner i reformpengar, enligt moderaterna. Det nämns inte heller ett ord om att mer pengar måste till när det nya museet är byggt. Vilka andra museer skall få mindre pengar enligt er reservation?

Moderaterna vill minska kraftigt på hela kulturbudgeten. Här inser var och en att det inte finns någon möjlighet att nå en majoritet. I den gemensamma reservationen från de borgerliga partierna berörs inte ekonomin med ett ord. Ni anser det självklart med samarbete, men redan i dag har museerna för lite pengar. Hur skall de kunna utveckla samarbete utan reformmedel? Och vem skall betala när det nya museet är byggt? Ni vill ju att det skall byggas.

I kulturutskottets förslag finns nu krav på att verksamhetsbidraget skall höjas och att de fyra museerna skall ges lika förutsättningar vad avser personal och utställningar. Det är museernas särart som är det unika och nu ges ekonomiskt utrymme att samarbeta och sprida sin kunskap till alla landets läsmuseer och ut i världen.

Miljöpartiet har tagit DIK-förbundets synpunkter på stort allvar, vilket framgår när man läser avslagstexten i anslutning till de borgerliga motionerna.

Herr talman! Tiden är knapp. Till sist vill jag hänvisa till Miljöpartiets särskilda yttrande där det bl.a. står att vi vill ge samhällets stöd till den avgiftsfria och icke-kommersiella öppna kanalen. Vi tar även upp vår syn på framtida stöd till folkbildningen, och i övriga reservationer markerar vi Drottningholmsteaterns behov av ytterligare medel och vår syn på allmänna samlingslokaler. Vi anser att stödet till icke statliga kulturlokaler, som kraftigt har minskats under flera år, borde öka. Vi tror också att man här kan hitta lösningar där man kan innefatta stödet till samlingslokaler, dvs. den post som så pinsamt bara har försvunnit och som vi på vårt sätt har försökt att rädda. Vi återkommer i vårbudgeten om hur man kan gå vidare med den räddningsaktionen. Vi tror att det är en plump i protokollet och utgår ifrån att det kan bli en annan lösning.

Mina vänner! Kära talman! Tänk på: Vad är kultur?

Anf. 12 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Det var nästan rörande att höra Ewa Larssons försvar för det nya världskulturmuseet och den organisation som nu är planerad, och detta efter att år efter år ha hört debatter här i kammaren då Ewa Larsson har sagt någonting helt annat. Det har inte bara varit debatter, utan det har väckts motioner och gjorts en KU-anmälan. Ewa Larsson valde att för Miljöpartiets räkning göra en egen KU-anmälan. Hon var rädd att hon inte var tydlig nog om hon gjorde den tillsammans med andra partier. Därför blev det två KU-anmälningar av kulturministerns hantering av detta ärende.

Jag förstår att det känns svårt för Ewa Larsson, men jag skulle bara vilja ha en förklaring. Finns det något sakskaal som har lett till denna omsvängning? Eller är den enda anledningen samarbetet med regeringen, och att man därför inte tycker sig kunna gå emot i den här frågan? Annars är det så – vilket sägs i alla sammanhang, och jag har även hört

kulturministern säga det – att kulturfrågorna inte ingår i samarbetet. De borde ju ha kunnat lyftas ut så att Miljöpartiet hade fått en chans att genomföra den politik som man har drivit så starkt under flera år.

Anf. 13 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag har inte hört någon här i kammaren i dag säga att hanteringen av detta ärende inte borde ha varit bättre. Det är också detta som min KU-anmälan handlade om.

Nu ser vi framåt. I stället för att riva upp ett gammalt beslut från 1996 har vi tagit DIK-förbundets synpunkter på stort allvar. Vi tycker att vi har fått gehör för DIK-förbundets oro. Det kommer att finnas ett ekonomiskt utrymme. Enligt den borgerliga reservationen finns det inte det. Ni vill bygga ett nytt världskulturmuseum i Göteborg, men ni har ingenting att finansiera detta museum med. Vilka museer skall få minskat anslag när det nya museet står klart?

Inger Davidson beklagar mig, som tycker att jag är jätteduktig och att Miljöpartiet är jätteduktigt. Tillsammans med socialdemokraterna och Vänsterpartiet är vi nu eniga om en ekonomisk framtid för dessa museer som har det svårt redan i dag.

Hur skall ni finansiera detta museum?

Anf. 14 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Herr talman! Det är ju bra att Ewa Larsson själv tycker att hon är duktig. Det måste vara skönt för självkänslan.

På andra områden under samarbetet med regeringen har ni möjlighet att säga att ni återkommer. Men detta är faktiskt sista chansen när det gäller museiflytten. När kulturutskottet tidigare behandlade det här ärendet skrevs det i betänkandet: ”Man måste räkna med att utskottet i vissa frågor kan få anledning att inom en relativt nära framtid återkomma till och eventuellt ompröva enskildheter i de nu gjorda ställningstagandena.” Det vore inte alls märkvärdigt om man skulle komma fram att det här behövs en förändring.

När det gäller anslagen har vi kristdemokrater föreslagit att Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet helt enkelt skall få behålla sina anslag och stanna kvar där de ligger i dag. Det skulle alltså inte bli någon förändring för dessa museer, och vi har inte sagt nej till de pengar som fattas för det nya världskulturmuseet. Det var svar på frågan om anslagen.

Anf. 15 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Det är ingen annan som har sagt någonting annat än vad Inger Davidson säger, nämligen att anslagen skall vara kvar. Det är precis samma pengar som betalas ut i lön i Göteborg i stället för i Stockholm. Det finns inget som säger att det med en ny chef på Statens konstmuseer hade blivit andra sparbeting. Vad vi har gjort nu är att vi har garanterat att de inte behöver ha ett sparbeting. Det är ju en förbättring av den situation som statens konstmuseer har i dag när det gäller den ekonomiska frågan.

Vilka tror på den här idén? Jo, det gör ju Etnografiska museet i Stockholm, men där har man varit orolig för att det skall bli sparbeting, att man skall drabbas. Likadant tror Medelhavsmuseets ledning på idén,

men är orolig för att deras egen verksamhet skall drabbas. Det som vi nu tillsammans tydliggör är att deras egen verksamhet inte skall drabbas. Tvärtom får de mer pengar för att utveckla sin kunskap och visa den kunskap de har, i Sverige och internationellt.

29 miljoner! Är inte det bra? Dessa pengar har inte ni i er reservation. Ni bara kastar bort de 29 miljonerna.

Anf. 16 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Under mina nu ganska många år här har jag aldrig sett en ledamot så slå knut på sig själv som Ewa Larsson har gjort i denna kammare i dag.

Alla vi som har följt de här frågorna vet vilken inställning Ewa Larsson och Miljöpartiet hade från början, och Ewa Larsson som en stark representant för Miljöpartiet. Men här har hon blivit överkörd, och egentligen tror jag att vi är många som tycker synd om henne. Samtidigt får hon lov att stå för de, som hon själv anser, starka argument som hon framför för att ha ändrat sig. Hon säger att anslagen skall ligga kvar på Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet.

I mitt anförande räknade jag upp en hel del tjänster som man har gemensamt med SKM och som nu försvinner. Varifrån dessa pengar kommer efter den 1 januari har man ännu inte fått veta från departementet. Jag skall citera vad jag själv sade: Var kommer löne- och personaladministrationen att ligga, och hur kommer den att bekostas? Det handlar om tjänster som fotografer, snickare, AV-tekniker, vaktmästare, konservatorer, posttjänster m.m., m.m.

Detta är sådant som man är oerhört oroad för på museet. Man har ringt till mig och frågat: Vad skall vi göra? Var har vi pengarna? Var har vi chefen, som ännu inte har utsetts? Vi går, som en av företrädarna sade så sent som i morse, in i ett svart hål den 1 januari. Detta svarta hål är även Ewa Larsson ansvarig för, även om naturligtvis departementet och en dålig planering av hela frågan är huvudorsaken.

När det gäller myndighetsstrukturen säger vi i vår reservation att vi skall avvakta utredningen. Eftersom det nu är en stor utredning på gång om hur museistrukturen skall se ut, säger vi att vi skall avvakta den och fatta beslut därefter.

Jag upprepar, Ewa Larsson: Var finns kunskapslyftet i denna fråga? Kan Ewa Larsson finna någon företrädare för museerna som tycker att detta är i linje med specialisering, kunskap och erfarenhet?

Anf. 17 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att Elisabeth Fleetwood är lite pinsamt, rörande orolig för mig. Hon borde tänka lite mer på vad hon själv säger, t.ex. när hon frågar var pengarna skall tas ifrån. Pengarna finns ju kvar, och det finns ytterligare 29 miljoner i reformpengar. När det gäller det nya museet i Göteborg – det museum som Elisabeth Fleetwood själv vill ha men som hon inte har finansierat – står det att nya pengar skall skjutas till. Om inte vi hade denna majoritet skulle man vara tvungen att finansiera det inom den museiram som finns i dag. Eller hur har Elisabeth Fleetwood tänkt sig det hela?

Sedan kan man ju fortsätta att köpa tjänster av varandra, och det gör man lämpligast där de är närmast. Det är så det brukar gå till, och det står

också i utredningen att man självfallet skall kunna använda synergieffekter. I er reservation skriver ni att de inte skulle kunna gälla. Vem har sagt att de inte skall kunna gälla? Har Elisabeth Fleetwood läst utredningen över huvud taget?

Anf. 18 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Herr talman! Pinsamt, rörande orolig – jag tycker inte att det är så pinsamt att vara orolig för en ledamot som har blivit så överkörd. Det är någonting som vi alla ser som ett faktum.

Ewa Larsson gav här ett löfte. Hon sade: Men vi har de här 29 miljonerna. Betyder det, Ewa Larsson, att här sitter nu någonstans representanter för Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet och hör att de tydligen skall få del av de 29 miljonerna vid ökade kostnader? Ewa Larsson anser alltså inte att de skall gå till Göteborg, utan man skall betala alla ökade kostnader med de här pengarna. Det var en ny uppgift för mig.

Anf. 19 EWA LARSSON (mp) replik:

Herr talman! Det är just det här som jag tycker är så pinsamt, att Elisabeth Fleetwood inte har läst att det är precis detta som står både i utredningen och i betänkandet. I majoritetstexten står det att även framdeles skall de fyra olika museerna med deras sektoriella olika kompetens ha likvärdiga resurser när det gäller personalutveckling och när det gäller utställningar. Har inte Elisabeth Fleetwood tagit del av detta?

Ser jag speciellt överkörd ut? Det är väl i så fall ni den enda i kammaren som tycker.

Anf. 20 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Herr talman! Jag skall inte nu alltför mycket blanda mig i den senare debatten om Världskulturmuseet. Jag kan bara konstatera två saker.

Det ena är att Moderaterna faktiskt är helt ensamma om att säga nej till de 29 miljonerna. Det är bara att läsa er egen partimotion och den sammanställning som är häftad sist till utskottets betänkande, där samtliga partiets yrkanden framgår.

Det andra är att det här har hänvisats till olika, väletablerade människor på den internationella arenan som har haft olika synpunkter på detta.

När det gäller de internationella utvärderarna valde utredningen att vända sig till tre stycken, som jag tror samtliga var accepterade och respekterade. Det var t.ex. den välkände norske museisakkunnige Magne Velure, som bl.a. var ansvarig för den norska museiutredningen 1996. Enligt den sammanfattning som har gjorts betraktar han sammanförandet som en professionell utmaning som är värd att pröva, så till vida att det ger olika museologiska perspektiv och bakgrunder för att belysa kulturell mångfald ur skilda aspekter. Så den internationella kören, som man försöker att utmåla, kanske inte är så särskilt mäktig. I vart fall finns det flera toner i den kören.

Många har här inledningsvis talat om att det finns mycket som förenar i synen på kulturpolitiken. Även om det senaste replikskiftet inte gav uttryck för detta, så är det trots allt så. Men det finns också någonting som skiljer – en ideologisk skiljelinje – nämligen den kultursyn som Moderaterna ger uttryck för och den huvudfära som de andra partierna står för. Det gäller exempelvis i målen för kulturpolitiken, som alla par-

tier var väl överens om, men Moderaterna valde på någon punkt att mäla sig ur.

Det är klart att här har enigheten ett värde. Det har också ett värde att Moderaterna markerar var de står i den politik som sedan skall föras i landsting och kommuner. Jag tror inte att riksdagen kan beordra några mål för det som ligger utanför den statliga sfären. Men målen kommer att tjäna som riktlinjer när kommuner och landsting arbetar med kulturpolitiska frågor, likaväl som de självfallet också uppmärksammas av studieförbund, fackliga organisationer och ideella organisationer när de arbetar med kulturfrågor.

Jag brukar ofta knyta an till just de kulturpolitiska målen, därför att det är den debatten som i nästa steg leder fram till vilka resurser man vill avsätta. Det leder också till att vi politiker kommer att nagelfaras mer, om vi själva har varit med om att sätta upp mål. Man frågar sig: Hur blev resultatet? Känner man igen målen i förhållande till den kulturpolitik som förs? Vi kan inte vara nöjda.

När målet sattes upp 1996 hade socialdemokratin övertagit regeringsansvaret 1994. Det var en mycket besvärlig ekonomisk situation. Inger Davidson tyckte att det var en bra kulturpolitik som hade förts under den här perioden. Det *fanns* delar i den som var bra. Bl.a. var det mycket bra att riksdagen tog initiativet att genomföra en kulturpolitisk utredning som fastställde de här målen. Det var något som inte den dåvarande regeringen var särskilt lycklig över. Det tillhör de bättre saker som hände under den mandatperioden.

Till de sämre saker som hände under denna mandatperiod hörde neddragningen på folkbildningens område. Jag tror uppriktigt sagt inte att Inger Davidson är särskilt stolt över att den neddragningen skedde. Inger Davidson borde i så fall vara mer besvärad över att Moderaterna nu fortsätter att skära i folkbildningen. Nu skall man skära i folkbildningen med närmare 300 miljoner kronor. Det är ett exempel på en sådan neddragning som jag *då* tyckte var dålig.

Om man tittar på de områden där det under den tidigare socialdemokratiska mandatperioden har skett satsningar så har det gällt det statliga stödet till litteraturen och läsandet. Det har ökat kraftigt. Det gäller inte minst stödet till barn- och ungdomslitteratur. Då är det faktiskt viktigt med tillgängligheten till litteraturen som en nyckel in i stora delar av den värld som kulturella upplevelser och andra upplevelser står för.

Men samtidigt är vi i en situation där vi har närmare en halv miljon människor som är dyslektiker, som alltså har läs- och skrivsvårigheter. Då säger Moderaterna: Vi vill minska stödet till litteraturen med 33 miljoner kronor. Då skulle jag gärna vilja ställa en fråga till Elisabeth Fleetwood, som säger att kulturen ger ett djupare värde och innehåll i den enskildes liv. Varför vill då inte Elisabeth Fleetwood vara med och ställa upp på detta för alla människor? Det går ju igen på det ena området efter det andra där man vill skära; här på folkbildningen, här på litteraturen. När det gäller den verksamhet runt om i landet som t.ex. Riksteatern bedriver har vi ytterligare ett exempel på något som Moderaterna med glädje kastar sig över.

När det gäller satsningar i övrigt som har skett under den tidigare mandatperioden kan jag peka på det regionala stödet till bl.a. teater, dans och film. Konstnärernas villkor har förbättrats. Vi har för första gången

efter det att Kulturutredningen lagt fram sitt betänkande fått ett arkitekturpolitiskt program i Sverige. Det kommer Eva Arvidsson att tala mer om senare.

Pengar har anslagits till museernas arbete mot främlingsfientlighet och rasism. Nu diskuteras att inrätta ett särskilt museum om Förintelsen. Intresset för kulturarv och kulturmiljö har ökat. Där kan jag särskilt peka på den satsning som nu sker för att dokumentera vårt industrihistoriska arv. Så kan man fortsätta uppräknningen.

På TV-området pågår ett intensivt arbete för att förbereda marksänd digital TV och radio. I betänkandet föreslår utskottet att vi skall höja TV-avgiften med 36 kr. Till detta säger Moderaterna nej. Man vill inte ha en utvecklande *public service*. Man säger nej till satsningen på den marksända digitala TV:n. Man vill inte ha denna teknikutveckling. Det som är obegripligt är att Elisabeth Fleetwood talar om kulturens djupare värde och innehåll i den enskildes liv samtidigt som hon på alla de områden som är väsentliga för den enskilde, och som det allmänna kan påverka, säger nej. Man vill i stället kommersialisera TV 2. Man vill sälja ut P 3 i Sveriges Radio.

Jag skall ta upp ett annat exempel där partierna ännu inte har bekant färg, eftersom det är så färskt. Det gäller just filmen, som har varit uppe här tidigare. Svensk film är på uppgång nu. Det räcker att jag nämner filmen *Fucking Åmål* som exempel. Filmen är betydelsefull som ett konstnärligt uttrycksmedel. Den är också av vikt för den regionala utvecklingen och tillväxten.

Jag tycker att den utredningsman, P O Enquist, som nu har lämnat sitt betänkande har gjort ett mycket värdefullt arbete. Jag har bara *en* synpunkt så här initialt. De gäller det här stödet, de tio kronorna, till biljetterna. Om man vill satsa på film, på att utveckla film och på att filmen skall nå runt hela landet, är jag inte säker på att detta är den bästa vägen. Gör tankeexperimentet att Filmstaden i Stockholm kanske har 1 000 personer under en dag. Då får de en extra intäkt på 10 000 kr kan man säga. Samtidigt visar man på biografen uppe i Gällivare en film som man har kanske 20 personer på. Då tjänar man alltså 200 kr den vägen. Kanske skall vi i stället satsa mer på att på ett tidigt stadium göra fler kopior av filmen så att den snabbare kan nå ut på ett bredare sätt.

Jag skall kommentera ytterligare några punkter i utskottets betänkande. En punkt är utskottet helt överens om. De gäller ett uppreparande av det tidigare ställningstagandet om Statens sjöhistoriska museer. Det gäller det beslut som fattade i våras om att ledningen skall lokaliseras till Karlskrona. Nu anmäler regeringen i budgetpropositionen, utgiftsområde 17, att man skall göra en utredning omkring detta. Utskottet understryker, och uttalar enigt, vikten av att det sker en skyndsam beredning av detta ärende. Jag tycker ärligt talat inte att det är så mycket mer att vänta på. Men det kan hända att det finns andra faktorer, som jag inte känner till, som avgör det.

Frågan om bidraget till de allmänna samlingslokalerna har varit upp och diskuterats ur olika synvinklar. Inger Davidson vill att man skall ha detta stöd men att man skall använda sig av uppsökarpengarna. Jag tycker att det är lite tragiskt, faktiskt, att man från Kristdemokraterna driver den här linjen – av den enkla anledningen att detta ju är pengar som går till att få in människor i kunskapslyftet, människor som är arbetslösa,

människor som är lågutbildade. Menar vi allvar med synen på alla människors lika värde, varje människas okränkbarhet, så är det faktiskt viktigt och rimligt att man har ett sådant stöd. Det är väl självklart att de anställda skall kunna utnyttja denna möjlighet, och det är alldeles självklart att de skall kunna göra det genom sina egna organisationer. Jag förstår inte det resonemanget som man från borgerlig sida, också från kd:s sida, för i det här sammanhanget.

Regeringens förslag i fråga om samlingslokalerna var dåligt. Det är skälet till att nu Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet i majoritet går fram med ett annat förslag till riksdagsbeslut på den här punkten. Man kan beklaga att en del av de pengar som finansierar räddningen av bidraget tas från folkbildningen. Det är 10 miljoner kronor. Men vi kommer nu självklart noga att följa anslagsutvecklingen framöver på det här området. Det gäller både samlingslokalerna och folkbildningen. Förhoppningsvis, vill jag uttala till regeringen, skall vi slippa att göra den här typen av brandkårsuttryckningar i fortsättningen.

Herr talman! Jag nämnde tidigare att det finns en bred enighet i kulturpolitiken med undantag för Moderaterna. De vill skära i kulturbudgeten med 570 miljoner kronor. Det är självklart att detta får drastiska följder. Bidraget till ungdomsorganisationerna skall man skära ned med 55 miljoner kronor till 40 miljoner kronor. Folkbildningen har jag nämnt tidigare. Där är det minus 298 miljoner kronor. Detta nämner inte Elisabeth Fleetwood med ett ord i sitt anförande här. I stället säger Moderaterna i sin motion att staten skall renodla sitt ansvar för olika kulturverksamheter. Varför använda beteckningen ”renodla” när det handlar om nedskärningar? Vad är det för typ av nysvenska som ni försöker att lansera från er sida?

När Moderaterna säger att staten skall renodla sitt ansvar för kulturen ger man intryck av att kommuner och landsting i stället skall ta ansvaret. Men det vet vi ju att man inte vill. Man skall i stället renodla ansvaret också i landstingen, så att dessa egentligen bara skall syssla med hälso- och sjukvård. Och så fortsätter man hela vägen.

I Aftonbladet den 4 december framgick det att det moderatledda styret i Stockholm vill renodla kulturverksamheten – alltså skära ned den. Anslaget till folkbildningen skall minska med 10 miljoner. Nu hoppar Inger Davidson upp i talarstolen och säger att här satsar minsann den nya majoriteten i Stockholm 10 miljoner kronor på kulturskolan. De tycker jag är bra. Det kan man gärna göra. Men varför skall man sno de pengarna från folkbildningen?

Vi vet att de som drabbas är ungdomar, som nämnts tidigare, som spelar i rockband. Det är pensionärer som studerar för att nå just det som Elisabeth Fleetwood är ute efter, att få ett djupare värde i sitt liv. Det ger ett större innehåll i den enskildes liv. Så fortsätter den moderata kulturpolitiken med Rikskonserter och Riksteatern. Beträffande Riksteatern föreslår man en nedskärning med 120 miljoner kronor. Jag skulle kunna fortsätta denna uppräkningslista, men det skall jag inte göra.

Jag vill citera vad folktoppartisten Carl-Johan Wilson, som, tyvärr höll jag på att säga, har lämnat riksdagen, sade i ett anförande förra året. Han sade följande:

”Det är klart att det skulle märkas i svenskt kulturliv om Moderata samlingspartiets kulturpolitik skulle förverkligas. Ni framför ett förslag

om en kulturfond till vilken allmänheten skulle kunna skänka pengar och som genom att staten tillskjuter lika mycket skulle kunna tillföra resurser till kulturlivet. Det är en god tanke, men tyvärr tror jag inte att vi kan bygga svenskt kulturliv på gåvor eller på att det i dödsannonserna står: I stället för blommor, tänk på statens kulturfond.”

Jag har stor respekt för Elisabeth Fleetwood när det gäller hennes personliga syn i många kulturpolitiska frågor. Men hur kan Elisabeth Fleetwood delta i denna moderata röjarskiva, eftersom det är detta det handlar om? Nu går vi vidare med den framgångsrika kulturpolitik som inleddes under den förra mandatperioden. Jag hoppas på en bred uppslutning och samverkan under den kommande mandatperioden. Och som framgår av det som jag här har redovisat föredrar tyvärr Moderaterna att gå sina egna vägar.

Fru talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Anf. 21 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Det var en kanonad, må jag säga, från Åke Gustavsson. Det är bara det att Åke Gustavsson ju inte har grunden för vårt agerande klart för sig. Det ligger stora diken mellan Socialdemokraterna och oss. Samtidigt som vi t.ex. höjer vissa avgifter vill vi sänka skatterna. Och det har vi velat under många budgetår, och vi har också föreslagit det. Det märkliga är ju att t.o.m. statsministern nu kallar till överläggningar för att sänka skatterna. Vi har nått ett skatteläge som är det jämförbart högsta som praktiskt taget existerar. Och vi har länge tyckt att det borde sänkas. Nu tycker statsministern, och därmed antar jag även socialdemokraterna i kulturutskottet, att detta är rätt. Då är ni kanske inne på vår väg. Skall vi då kunna få samma utbud på det kulturella området, som jag sade i mitt huvudanförande, liksom på andra områden så får vi se till att vi balanserar sänkta skatter med högre avgifter i vissa fall. Det är grunden, Åke Gustavsson, till att vi kan föreslå sänkningar av anslag här medan vi i andra utskott således föreslår skattesänkningar.

Jag vill därefter gå tillbaka till Kulturutredningen, där vi satt båda två. Ja visst var det ett givande och tagande där. Jag är säker på att Åke Gustavsson kommer ihåg att det fanns förslag där han och de andra ledamöterna från den socialdemokratiska sidan fick backa. Det fanns förslag där vi moderater fick backa. Men nu har vi fått mål, och vi följer dessa mål. Men naturligtvis har varje parti också möjlighet att arbeta enligt den ideologi som är den grundläggande.

Jag får återkomma.

Anf. 22 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag skall inte ge mig in på skatteresonemang nu. Men det är klart att det tyvärr går en skiljelinje där också mellan Socialdemokraterna och Moderaterna. Om det skall bli aktuellt med någon förändring av skattesystemet är det självklart inte i första hand de bäst ställda som vi tänker på.

Jag skall nu återgå till att diskutera kulturfrågorna. Poängen är ju att när ni vill skära i kulturektorn så kraftigt som ni vill göra – närmare 600 miljoner kronor – och det var någon här i kammaren som räknade ut att det var 8 % på ett bräde.

Vad är det då som ni ger er på? Ja, det är ungdomarna. Stödet till deras organisationer skall mer än halveras – minus 50 miljoner kronor. Ni ger er på den statliga kulturaktivitet som kan nå ut över hela landet, t.ex. satsningen på Riksteatern. Ni ger er på den verksamhet som syftar till att stimulera de svagaste i samhället, dvs. lågutbildade och arbetslösa, och deras möjlighet att delta i kunskapslyftet. Ni ger er på folkbildningen, som har en verksamhet runt om i landet och som faktiskt ytterst i stor utsträckning har lagt grunden för och byggt upp den svenska demokratin.

Jag tycker att detta är beklagligt, men det är ett uttryck för en människosyn. Och det var det som jag knöt an till i mitt anförande beträffande det som Elisabeth Fleetwood sade tidigare, nämligen att kulturen ger ett djupare värde och innehåll i den enskildes liv. Men detta djupare värde och innehåll i den enskildes liv skall ju omfatta alla människor, om man har en demokratisk kultursyn. Då kan man inte godtyckligt sätta upp gränsen och säga: Hit men inte längre. Det går inte.

Slutligen hänvisade Elisabeth Fleetwood till Kulturutredningen. Det tycker jag är bra. Jag delar den verklighetsbeskrivning som Elisabeth Fleetwood gör, nämligen att vi fick ge och ta. Det är ju det som är demokrati – beslut genom diskussion. Jag tycker ärligt talat att Elisabeth Fleetwood borde ha mer inflytande över Moderata samlingspartiets kulturpolitik och kultur- och bibliotekshuliganerna ett mindre inflytande.

Anf. 23 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Jag tänkte börja med att säga att vi i dag har en debatt som skiljer sig från förra årets, då vi delade upp de olika ärendena mellan de olika ledamöterna. Det beklagar jag lite grann, eftersom jag med avsikt inte har gått in på de områden som mina kolleger Lennart Fridén, Jan Backman, Roy Hansson och Anne-Katrine Dunker kommer att ta upp. Då skulle vi få en debatt där alla ärenden hela tiden togs upp. Därför är det med avsikt, Åke Gustavsson, som jag har lämnat dessa.

Det är tyvärr en skillnad på skatteområdet mellan våra partier. Ja gunås är det det. Det har vi märkt i flera år. Vi har försökt få igenom skattesänkningar. Vi är övertygade om att den enskilda människan vill kunna leva på sin lön och på sin pension och vill kunna bestämma mer själv över vilket utbud av samhällets erbjudanden som han eller hon vill använda.

Jag förstår mycket väl att Åke Gustavsson efter sitt korta inlägg om skatterna sade: Nu återgår vi till kulturpolitiken. Åke Gustavsson vill nämligen inte diskutera frågan om att om skatterna sänks så får den enskilda människan mer att disponera över själv. Och det är för oss mycket viktigt.

Vi har många gånger diskuterat Riksteatern. När vi fick våra länsteatrar satt vi båda två i utskottet. Det var en stor press från länens sida att de skulle få länsteatrar. Det sades då att i takt med uppbyggnaden av länsteatrarna kan det ske minskningar i fråga om Riksteatern. Det är det vi gör.

Vi återkommer som sagt till folkbildningen.

Jag måste säga att jag blir lite förskräckt när Åke Gustavsson talar om min människosyn. Jag hoppas verkligen att vi inte skall misstänka varandra för underliga åsikter på det området. Jag tycker inte att någon i kulturutskottet skall göra det.

Anf. 24 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Min människosyn är följande: Alla människor har lika värde. Varje människa är okränkbar. Och jag ansluter mig gärna till det som Elisabeth Fleetwood sade i sitt huvudanförande, nämligen att kulturen ger ett djupare värde och innehåll i den enskildes liv. Men varför sätter ni då upp sådana gränser, så att de sämst ställda blir de som får minst möjlighet att komma i åtnjutande av det som den statliga kulturpolitiken satsar på, när vi vet att Sverige också i detta avseende tyvärr är ett klassamhälle? De som är lågutbildade och de som bor i glesbygd, för att ta en social och en geografisk dimension, får den minsta delen av detta.

Har man nämnda människosyn borde konsekvensen bjuda att det är där som vi skall satsa mera. Men inget av de moderata förslag som jag här har tagit upp ger ett uttryck för detta.

Sedan vill jag be kammaren och framför allt Elisabeth Fleetwood om ursäkt om jag gav intrycket att jag ville fly från skattefrågan. Självklart är det inte så.

Elisabeth Fleetwood tog här i kammaren i sitt huvudanförande upp Stiftelsen framtidens kultur men jag vill erinra om att utdelningen beträffande de pengarna beskattas med betydande belopp, något som faktiskt är resultatet av det beslut som riksdagen fattade under den moderatledda perioden, antagligen på förslag av den dåvarande kulturministern.

Anf. 25 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Fru talman! Jag börjar med finansieringen av samlingslokalerna. Vi är alltså överens om att det bör finnas ett statligt anslag till samlingslokaler. Jag måste säga att jag blev väldigt förvånad när regeringens proposition kom och jag läste det här förslaget. Vi gjorde små nedskärningar under den tid då jag hade ansvar för den här frågan. Då var det alltid debatter i riksdagen. Man fick omedelbart frågor om hur man kunde tänka den hemska tanken att över huvud taget röra detta anslag, som föreslagits bli borttaget.

Jag föreslog då en annan finansiering, nämligen att man skulle kunna använda de s.k. uppsökarpengar som går till LO och några andra organisationer. Jag blev förvånad över de bröstoner som Åke Gustavsson tog till när han började tala om människosyn. Min människosyn handlar inte om det är LO som får pengar för att göra den uppsökande verksamheten, som jag tycker är viktig, eller om det är någon annan som får pengar, exempelvis de studieförbund som jobbar mycket bra med att gå ut och hitta människor som inte direkt är motiverade att studera men som så småningom tar sig in i kunskapslyftet därför att studieförbunden bedriver ett så bra arbete på det här området.

Det handlar alltså inte om att människor inte skall uppsökas. Frågan är vilka som skall göra det och om inte LO har tillräckligt med pengar för att i så fall kunna göra det inom sin ordinarie verksamhet.

Jag vidhåller att vi sammantaget hade en bra kulturpolitik under åren 1991–1994, och jag vet också att nedskärningar då gjordes men sådana görs också nu.

Jag skulle vilja ta upp ett område som jag inte hörde att Åke Gustavsson var inne på, nämligen länsmusiken där man skär ned med 50 miljoner kronor på två år, där orkestrar får lägga ned, där heltidsanställda musiker inte kan vara heltidsanställda och där deltidsanställda får

sluta. En orkester måste, för att fungera, också få tid att repetera. Det handlar ju inte bara om de uppvisningar som vi gärna njuter av, utan det handlar faktiskt också om att man behöver dagtid för att ägna sig åt repetition. Det här har slagit väldigt hårt mot musikverksamheten.

Jag tänker inte tala om människosyn men det är lite frestande att dra in den saken. Skall inte alla människor få ha möjlighet att ta del av musik i hela Sverige?

Anf. 26 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Beträffande musiken vill jag säga att inom ramen för Statens kulturråds myndighetsansvar pågår en översyn av effekterna på nedskärningen. Det handlar då om hur länsmusiken fungerar och hur orkestersituationen är i vårt land. När de utredningarna är klara tror jag att vi har ett hyggligt sakunderlag för att diskutera frågan.

Jag kan också, som en personlig bekännelse, tillägga att jag inte är överlycklig över det här. Riksdagen lyckades förra mandatperioden bromsa en del av den nedskärning som då var aktuell och det tycker jag är bra. Det kan nog finnas anledning att fundera lite i de här sammanhangen.

När det gäller uppsökarpengarna är det på det sättet att både Inger Davidson och jag har fått brev från organisationer – i det här fallet LO och TCO – där man redovisar hur pengarna har använts. Utöver dessa organisationer används pengarna för uppsökande verksamhet via SACO, Yrkesfiskarnas riksförbund och LRF – om jag kommer ihåg rätt.

Under våren kommer det att göras en sammanställning som redovisar hur pengarna har använts. Jag tror mig veta, åtminstone av det som Inger Davidson och jag hittills har sett, att pengarna är mycket väl använda om vi menar allvar med att vi skall nå ut till de svagaste, dvs. till låginkomsttagare, arbetslösa och lågutbildade, för att få in dessa i kunskapslyftet.

Anf. 27 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Fru talman! Det är bra att man har lyckats bromsa nedskärningarna något tidigare här i riksdagen. Det är också bra med den här översynen, som vi stöder. Men en orkester som lagts ned får man inte så lätt tillbaka. Det är möjligt att det går att bygga upp nytt så småningom men jag tycker faktiskt att det är tragiskt med den utveckling som vi har sett på musikområdet, beroende på de stora nedskärningar som kommit så snabbt.

Beträffande LO-pengarna, om vi nu skall kalla dem för det, skall vi få en sammanställning. Det är bra. De här organisationerna har ju tidigare fått 80 miljoner kronor att dela på. Jag hoppas att de pengarna verkligen har gått till det som man har sagt att de skall gå till. Där tvivlar jag inte, och jag hoppas att sammanställningen skall visa på detta. Frågan är om pengarna behövs också ett tredje år när det finns studieförbund som redan har den här verksamheten. Frågan är också om de inte inom sin ordinarie verksamhet – det handlar ju inte om fattiga organisationer – skulle ha kunnat göra motsvarande insats utan att riksdagen anslår ett så stort belopp som 40 miljoner kronor för tredje året i rad.

Anf. 28 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! I detta sista replikskifte oss emellan skall jag vara ganska låg i tonen så att säga. Den sakliga bakgrunden till besparingarna på länsmusiken har varit att den varit väldigt tung i förhållande till andra statligt finansierade länsinstitutioner. Nu får vi se vad som händer med utredningen.

Sedan några ord om uppsökarpengarna, som jag föredrar att kalla pengarna i fråga. De används i stor utsträckning också i samverkan med studieorganisationerna lokalt. Det är alltså självklart att det finns en samverkan där. Ytterst handlar det om att kunna få in människor för att delta i kunskapslyftet. Om det har fungerat dåligt på några platser får vi titta på det i utredningen.

Om vi inte ser att det kan finnas förutsättningar eller intresse för att i de fallen åstadkomma en förbättring eller en vilja att göra något åt detta tycker jag naturligtvis inte att det är bra att de får pengar. Det är alltså upp till de organisationer som nu tar emot pengarna att göra en sådan redovisning. Om den inte är tillfredsställande får vi se över fördelningen. De paper som vi i det här fallet har sett från Landsorganisationen och TCO visar att det är mycket väl använda pengar. Dessutom finns här ett könsperspektiv. Det är nämligen kvinnorna som i största utsträckning är i den här situationen och som blir de som mest kommer att delta i kunskapslyftet. Detta är också en viktig aspekt apropå detta med mänskösyn.

Anf. 29 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! När de kulturhistoriska museerna en gång skapades skedde det i en brytningstid som i omfattning, om än inte i tempo, påminner om den tid som vi nu befinner oss i.

Sverige och Norden var här föregångsländer. Det gällde att dokumentera, att beskriva och att bevara den borttynande allmogekulturen, bondekulturen, när vi gick in i det industriella 1900-talet, i industrisamhället.

Nordiska museet i Stockholm var först men följdes snart av liknande museer i Norge och Danmark. Som ni alla kommer ihåg firade Nordiska museet alldeles nyligen 125-årsjubileum.

Samtidigt som uppdragen till dessa nya kulturhistoriska museer handlade om att bevara resterna av ett förgånget samhälle var det i allra högsta grad framåtsyftande. Alltså: Utan rötter, ingen framtid. Bevarandet i sig syftade till att forma en nationell identitet i en tid när nationalstaterna var det viktiga – det som skulle växa fram, det som skulle ge trygghet och sammanhållning. Det handlade om att skapa en bas för Sveriges omvandling från en agrar nation till en industriell nation. Etablerandet av dessa kulturhistoriska museer var i högsta grad en ideologiskt laddad omställning.

I dag befinner vi oss återigen i en ny tid, en slags brytningstid. Vi lämnar ett hundraårigt industrisamhälle bakom oss. Industrin kommer att finnas kvar, men den kommer att se så annorlunda ut. Vi rusar med hög fart in i något som är nytt ur flera olika synvinklar. Det handlar om nationsgränser som i hög grad förändras, upplöses, värderas annorlunda. Det handlar om geografiska avstånd som ser helt annorlunda ut i dag än de gjorde för hundra år sedan. Det handlar om globaliseringen, att vi är en

del av en värld. Det handlar om en oerhört snabb teknikutveckling. Det handlar om att även Sverige är ett mångkulturellt land.

Det är egentligen denna förändring som ställer nya krav på vårt sätt att hantera kulturarvet och därmed även museiverksamheten. Här ligger den stora utmanande uppgiften för Statens museer för världskultur, men naturligtvis också för liknande museer som planeras och växer fram i andra delar av världen. Detta är inget unikt för svenska förhållanden.

I diskussionen om detta nya museum har det förekommit mängder av mytbildningar. Jag kan inte här gå in på alla och försöka jäva dem. Jag tycker att jag har försökt att göra det under flera års tid, men det tränger liksom inte igenom. Det har också funnits mängder av misstänkliggöranden. I debatten har det ofta talats om högkulturer som inte skulle kunna blandas med det man kallar för lågkulturer eller primitiva kulturer. Jag tycker att Charlotta Bjälkebring gjorde en mycket intressant utvikning som visade just att dessa primitiva kulturer placerades tillsammans med djuren på Naturhistoriska riksmuseet.

I dagens Dagens Nyheter kan man läsa anklagelser om att ett museum som vi tycker är intressant när det gäller hur man använder den nya tekniken, nämligen Museum of Civilization i Ottawa, kommer att vara förebild för ett MacDonaldfierat världskulturmuseum. Det är självfallet inte sant. Det finns inget stöd i sak för en sådan utveckling, och det finns ett mycket begränsat stöd för de experter som framhåller att resultatet skulle bli en sådan utveckling.

Elisabeth Fleetwood glömde nämna att en av de tre särskilda internationella utvärderarna, Magne Velure, som också Åke Gustavsson påminde om, var mycket positiv till Statens museer för världskultur. Mängder av experter, dock väldigt få som är knutna till de berörda museiinstitutionerna i Stockholm, är mycket positiva. Det är inte alls så, Elisabeth Fleetwood, att politiker anser sig veta bäst. Däremot måste man orka lyssna, även till dem som inte har tillgång till medierna och politikerna i Stockholm. Det har vi gjort.

Jag lyssnade på ett utmärkt program i P 1 i torsdags. Där fördes en levande diskussion om de möjligheter som statens museer för världskultur kan innebära. Jag skulle vilja rekommendera Elisabeth Fleetwood att lyssna till detta och även ta del av alla de artiklar och alla de vittnesbörd som finns om vilken fantastisk och seriös idé detta är.

Sverige har många museer som alla har sina ansvarsområden, ofta från ett mycket tydligt avgränsat disciplinärt perspektiv. Men dagens samhällssituation kräver helt nya sätt att definiera relevant kunskap och nya utgångspunkter för museernas verksamhet. Den nya museimyndighetens viktigaste utgångspunkter är de jag försökte beskriva, att vi lever i en annan tid. Det handlar om det mångkulturella, de internationella perspektiven, men också om den breda forskningsanknytningen på kulturhistorisk bas.

Statens museer för världskultur skall precis som alla andra museer ägna sig åt att vårda, samla och tillgängliggöra, att samverka, använda ny teknik osv. Det handlar alltså om ett ansvarsmuseum inom de delar av kulturhistorien som rör kulturer med ursprung utanför Sverige.

Man kan diskutera lokaliseringsorten. Göteborg har flera fördelar. Här finns väl etablerade nätverk mellan museer och universitet. Här finns också en väl etablerad forskning med inriktning mot kulturarv i mångkul-

turella frågor. Här finns också ett antal tvärvetenskapliga centrumbildningar: Centrum för Öst- och Sydostasienstudier, Centrum för Mellanösternstudier osv.

Till det mest centrala, som ytterligare markerar kvalitetsaspekterna i detta museum och gör att det icke är något MacDonalddsmuseum, hör den starka betoningen på kopplingen till universitetet och på forskningens roll. Det handlar om kopplingar både till sektoriell och till tvärsektoriell forskning som skall eftersträvas i det nya museet, vilket ger nya utvecklingsmöjligheter både för de fyra museer som ingår och för universitetsinstitutioner.

Mot den bakgrunden är det också mycket viktigt att de fyra museerna, Folkens museum – etnografiska, Medelhavsmuseet, Östasiatiska museet och Göteborgs Etnografiska museum ingår i den nya myndigheten, inte för att de är lika, utan därför att de kompletterar varandra.

Alla dessa museer har samlingar med både konsthistoriskt, arkeologiskt och etnografiskt material. De fyra museerna har visserligen specialiserat sig på olika aspekter, men gränserna går inte att precisera. Nu kan vi i stället för tårtbitar få sammanhang utan att förlora i kvalitet.

Det är i högsta grad en viktig kulturarvsfråga. Det är en viktig kulturpolitisk fråga, precis som det är en viktig kulturpolitisk fråga om vi vill hålla fast vid en gemensam nationellt finansierad kulturpolitik, där folk är beredda att betala skatt för en statlig kulturpolitik och inte upprörs över att drygt 80 % av statens museianslag går till Stockholm, och landet i övrigt får dela på resten.

Självklart måste de flesta nationella institutionerna ligga i huvudstaden. Men det kan inte vara förbjudet att skapa nya verksamheter utanför Stockholm, där man samarbetar och ingår i samma myndighet, även om myndigheten ligger utanför Stockholm.

Det är också ett faktum att en majoritet av riksdagen står bakom detta förslag. Det är inget udda förslag. Det är inget extremt förslag. Redan Museutredningens betänkande *Minne och bildning* redovisade tankar kring den typ av verksamhet som det här handlar om. I remissvar till Kulturutredningen återfanns samma tankar. Och hanteringen av världskulturmuseifrågan har sedan noggrant granskats av KU. Man har inte funnit någonting att anmärka på när det gäller regeringens, Kulturdepartementets eller min hantering av denna fråga.

Självfallet har vi också haft kontakt med de chefer och den personal som det handlar om. Jag har inte i samtliga fall haft den kontakten alldeles själv, men det har förekommit mängder av kontakter. Jag måste också konstatera att det inte fanns någon reservation från experterna när Världskulturmuseikommittén avlämnade sitt slutbetänkande.

Jag vill också noga tala om att det finns många som kanske inte vågat, inte velat komma fram med de positiva synpunkter som de har på Världskulturmuseet. Bengt Peterson, som är chef för Medelhavsmuseet, en utmärkt museichef, skrev så här i ett ganska tidigt skede i ett brev som är inregistrerat på Kulturdepartementet:

”Trots att jag självfallet måste försvara min institution kan jag som yrkesman inte undgå att fascineras av det stora museiprojektet – utvecklingsmöjligheterna för gränsöverskridande arbete är ju något man alltid drömt om. Därför börjar av sig självt flera tankeprocesser hos mig, som jag hoppas kanske kunde komma projektet tillgodo.” Jag hoppas verklig-

en att vi skall få möjlighet att tillsammans med Bengt Peterson se till så att en del av hans idéer också kan realiseras.

Det finns alltså olika bilder av verkligheten. Det är bara en bild som har synts i den politiska debatten och som har kommit fram i medierna. Det är ledsamt.

En administrativ chef har utsetts för detta nya Statens museer för världskultur. Namnet kommer att presenteras på torsdag eller fredag. Jag har inte mandat att lämna ifrån mig det här i riksdagen. Det är en mycket kompetent person. Styrelsen kommer att vara utsedd till årsskiftet. Där emot har jag inte ansett att det har varit etiskt försvarbart att gå så långt att vi skulle anställa en chef för detta museum innan klubban har fallit efter denna debatt. Dessutom är det så att de chefer eller chefspersoner som vi har fört vissa underhandssamtal med endast har varit intresserade av att tillträda tjänsten om samtliga fyra museienheter ingår. Det är förklaringen till att vi sannolikt inte kommer att klara själva chefsfrågan till den 1 januari. Men styrelsen och den administrativa chefen finns där. Dessutom sköter Kammarkollegiet löner och allt annat som rör ekonomin för de befintliga museienheterna under början av 1999. Dessutom har vi valt att låta pengar ligga kvar inom Statens konstmuseer och Statens historiska museer för att de skall klara de administrativa kostnaderna under en övergångsperiod i början av året. Så jag tror faktiskt att vi har tänkt på det mesta.

Jag vill också säga att jag inte tycker ett dugg synd om Ewa Larsson. Hon har varit mycket konstruktiv när det gällt att se till att lugna personalen. Jag tror att vi alla, självfallet även jag, har velat åstadkomma detta. Det Ewa Larsson har drivit är frågan om pengar. Det enda sättet att definitivt lugna personalen är att slå fast att det skall till ytterligare pengar i en preciserad budget före nästa val. Det är det säkraste sättet; det är så att säga hårdfakta. Det räcker inte med att jag har deklarerat att vi kommer att tillföra ytterligare medel så att museerna skall kunna bedriva sin verksamhet. Men nu har Ewa Larsson verkat för att detta finns med i utskottets betänkande, och det tycker jag är alldeles utmärkt.

Charlotta L Bjälkebring har i ett tidigare skede bidragit i allra högsta grad till att detta mycket spännande museum nu äntligen kan komma till stånd. Min egen partigrupp har varit oerhört konstruktiv.

Men jag vill också säga att jag är lite ledsen över att Centerpartiet inte finns med, därför att Christina Rogestam, med ett förflutet som centerriksdagsledamot och aktiv i Regeringskansliet för Centerpartiet, har som ordförande i Världskulturmuseikommittén gjort ett fantastiskt jobb. Alvar Persson, Centerns ledamot i denna kommitté, talade om för mig när vi träffades för någon månad sedan att det här är det absolut roligaste uppdrag han har haft att arbeta med i hela sitt liv. Jag tycker att det är väldigt synd att det inte har trängt in i den centerpartistiska riksdagsgruppen.

Jag fick mängder av andra frågor. Jag hoppas att jag har möjlighet att återkomma kanske i replikerna framöver, för jag förstår att min talartid är ute.

Anf. 30 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! När kulturministern här vill försöka bemöta den kritik som är så massiv från de två museerna i Stockholm börjar hon med att

Prot. 1998/99:31
8 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid
och Filmavtalet*

tala om mytbildning – hon kan inte nämna dem alla – om mängder av misstänkliggöranden osv. Och jag förstår att hon tar till en sådan taktik för att försöka så att säga lägga en dimridå över det som är så allvarligt.

Tala om McDonaldsmuseum, det har vi aldrig gjort, så det kan vi lämna åt sidan meddetsamma. Det var bara för att försöka infektera den här debatten ännu mera. Det är väl självklart att ingen museiföreträdare vill ha någon McDonaldsframtoning, även om vi måste konstatera, eftersom jag redan för 20 år sedan fick debattera McDonald's, att deras hamburgare lär vara bland de mest näringsrika och rena som finns att servera på sådana där ställen. Så inget ont om dem i och för sig, men de har inte med museer att göra!

Det finns många som är positiva till Etnografiska museet och till den här idén, men det är Stockholm man är emot, och så är vi där igen. Jag trodde faktiskt inte att vi skulle hamna där igen. I grunden och i botten för kulturministerns agerande ligger liksom hos de flesta socialdemokrater och vänsterpartister – men inte alla, Charlotta L Bjälkebring! – en Stockholmsfientlighet som är beklaglig. Det är sorgligt att som Stockholmsföreträdare behöva höra detta. Jag är inte någon sådan genuin Stockholmare att jag inte kan se vidare över och utanför Stockholms tullar, och det tror jag många vet, men det här är ett argument som kommer tillbaka. Det här är någonting som ligger i botten och som jag uppfattar är en av orsakerna till att man låter detta bli en sådan prestigefråga.

Anf. 31 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Det var inte mycket i sak att gå in på i Elisabeth Fleetwoods replik, men däremot är jag glad över att Elisabeth Fleetwood ger mig tillfälle att jäva en av de myter som spritts i olika sammanhang, nämligen att det här skulle grunda sig i en Stockholmsfientlighet. Jag är visserligen inte född i Stockholm, men jag har bott mer än hälften av mitt liv i Stockholm. Mina barn är stockholmare. Deras framtid kommer att ligga i Stockholm. Jag älskar Stockholm.

Även i fortsättningen måste många av de nationella kulturinstitutionerna – dock inte alla – ligga i Stockholm och vara motorer för kulturlivet i hela landet. Mot den bakgrunden tycker jag att det är så oerhört viktigt att icke provocera människor genom att hålla undan spännande nyetablettingar och funderingar som dessa som nu kommer att realiseras i Världskulturmuseets form. Det finns så mycket spännande också, i andra delar av landet.

Anf. 32 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Jag lämnar Stockholmsfientligheten därför att tiden är alltför kort.

Självklart har vi haft kontakt med museernas personal och med museicheferna. Jag vill bara återupprepa mitt citat ordagrant från Bengt Peterson härom dagen: "Sällan har en arbetsgivare inom den offentliga sektorn eller inom näringslivet betett sig på det här sättet mot sin personal." Om det stämmer som kulturministern här säger, så far han med lögn, men det tror jag inte. Kanske ni har haft någon kontakt i början, men inte den upprepade kontakt och den information som personalen har velat ha och som har varit nödvändig för att lugna personalen. Personalen har satts i en situation som är unik i vårt kulturella liv.

När det sedan gäller KU:s granskning fanns det ingenting att anmärka på kulturministerns uppträdande, säger kulturministern. Ja, det är fantasitiskt!

Tyvännär har vi en sådan partipolitisk fördelning i KU att det inte blev någon prickning vid KU:s granskning. Men vi vet ju alla vad som har försiggått bakom kulisserna. Vi vet att kritiken har funnits. Jag trodde inte att jag skulle behöva upprepa det. Jag tänkte inte ta upp KU:s granskning, men det gjorde kulturministern själv.

Det gäller bl.a. de utrivna sidorna, som man fortfarande får höra om när man kommer ut till olika delar av Sverige. Man är förvånad över att departementet kunde sänka sig så djupt att det rev ut sidor ur en proposition. Det var en av de saker det anmärktes på.

Anf. 33 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Vi är fortfarande inne på kapitlet mytbildning. Jag kan bara konstatera att även om jag icke personligen har deltagit i varje samtal som har skett med representanter för personal, DIK-förbundet och de berörda museicheferna har det förekommit oerhört många kontakter. Det är ett faktum.

Hanteringen av kulturpropositionen skilde sig inte från hanteringen av andra propositioner där det var en väldig tidspress. Det var det i det här fallet. Det var ett antal propositioner som den hösten fick möjlighet till s.k. förkortad delningstid.

När det gäller de utrivna sidorna känns det tröttsamt att behöva tjata om detta. Det revs ut två sidor i en första delning av de kanske tio delningar som vi gjorde av kulturpropositionen. De handlade om Sjöhistoriska museet. Jag kan försäkra riksdagen att jag är beredd att gå ed på detta.

Det var ingenting som jag personligen gjorde utan ett antal tjänstemän. Den ansvarige tjänstemannen för hela denna procedur med delning och det som är viktigt att det går rätt till var vår rättschef Marianne Eliasson, numera regeringsråd. Jag kan försäkra att hon icke skulle ha tillåtit att vi inte följt reglementet till punkt och pricka.

Anf. 34 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vet inte hur Ewa Larsson uppfattar kulturministerns beröm. Frågan är om hon inte borde uppfatta det som en judaskyss.

Jag har en viktig fråga till kulturministern. Vad är världskultur? Jag fick den frågan själv och blev ganska ställd. Sedan har jag försökt fråga andra som sysslar med kultur, men ingen har egentligen gett mig något svar, utan man har svarat att man inte riktigt vet.

När Ravi Shankar fick Polarpriset i våras, tror jag att det var, fick han det därför att han skapade världsmusik. Det var motiveringen. Men när han tog emot sitt pris sade han: Jag spelar bara klassisk indisk musik. Det uppfattades som en markering mot begreppet världsmusik, som någon hade infört. Jag tror att det är viktigt att vi definierar begreppen om vi vill veta hur vi skall gå vidare med detta museum.

Kulturministern säger att det handlar om myter. Sanningen är ju att ord står mot ord. Jag har inte bidragit till att sprida några myter, men jag använder mig av riksdagens protokoll. Visst kan man säga att det inte

finns en Stockholmsfientlighet. Men nog har det handlat om regionalpolitik. Det går inte att komma ifrån.

Jag kan bara citera ett meningsutbyte där Marita Ulvskog debatterade med just Ewa Larsson. Kulturministern säger enligt riksdagens protokoll: ”Här handlar det om att flytta 3 av de ca 60 museer som finns i Stockholmsområdet, av vilka 27 är statligt finansierade. Detta vill Ewa Larsson framställa som en enorm flyttningsprocedur.”

Längre ned står: ”Återigen: Man kan snacka mycket om regionalpolitik. Men när det sedan kommer till handling – då viker alltid Miljöpartiet.” Det är en direkt regionalpolitisk koppling till något som man i andra sammanhang säger att det inte är vad det handlar om utan någonting helt annat.

När det gäller hur arbetet utfördes från början har det gjorts en KU-granskning, och den har inte lett till någon prickning. Men jag undrar om inte Marita Ulvskog ändå kan svara på vad chefen för det etnografiska museet i Göteborg menar. Han är positiv till det nya museet. Han säger i DN i dag: ”Arbetet har fått en olycklig start. Vilket vi hade sluppit om det funnits ett bättre förarbete”. Vad menar han?

Anf. 35 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag börjar med att svara på första frågan. Min definition av världskultur är världens kulturer.

Världskulturmuseet var ett arbetsnamn som användes i kulturpropositionen. Det har tydligt framgått att organisationskommittén självfallet har att välja vilket namn den vill ge till museet. Den har valt Statens museer för världskultur. Jag tycker inte att det är min sak att gå in i den semantiska diskussionen kring detta. Detta betyder för mig världens kulturer.

När det gäller regionalpolitiken var det jag sade i polemik mot Miljöpartiet, som vanligtvis står mycket för uppfattningen att det skall finnas ett regional spridning och ett Sverige som lever i stort. Vad jag sade i mitt anförande är att det är kulturpolitik att ha en viss regional balans i fördelningen av de statliga kulturmedlen. I slutändan hamnar man annars i en situation där människor tycker att de inte vill betala för det.

Det kan gå till så att de nationella institutionerna i Stockholm arbetar mer inriktat på hela landet och är en motor för andra kulturinstitutioner runt om i landet. Det kan vara fråga om att göra TV-sända uppsättningar och att i någon mån turnera, även om det är oerhört kostsamt. Det handlar om att de är tillgängliga och öppna för hela nationens publik.

Jag tror att det är oerhört viktigt. Men det är också viktigt att vi har ett antal nationella institutioner som får en kraftfullare nationell finansiering än de regionala på andra ställen än i Stockholm. Det tror jag är bra ur kulturpolitisk synvinkel.

Anf. 36 INGER DAVIDSON (kd) replik:

Fru talman! Den frågan behöver vi inte debattera. Också jag anser att kulturinstitutioner skall finnas spridda över hela landet. Men det här har blivit en så viktig del i frågan, som inte alls borde kopplas till regionalpolitiken, eftersom det inte är vad det handlar om.

Världskultur är världens kulturer, sade kulturministern. Ligger Europa och Sverige också i världen, eller är det utomeuropeisk kultur?

Det är också en fråga som jag gärna skulle vilja ha definierad. Det får följdverkningar om man menar det ena eller det andra.

Jag fick inte svar på vad chefen för Etnografiska museet menar när han säger att arbetet har fått en olycklig start, eftersom Marita Ulvskog menar att allt har gått till som det skall göra. Han är positiv och vill ha museet, liksom egentligen de flesta andra. De vill ha museet, men de vill inte ha in Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet i museet.

Styrelsen får enligt organisationskommittén ett väldigt stort ansvar just när det gäller organisationsfrågor, om nu kommitténs förslag skall följas. Det har varit fråga om flytt eller inte flytt. Där är väl nuläget att det i första hand inte är föremålen som skall flyttas, utan man skall ha trådlös kommunikation mellan museerna.

Men om styrelsen kommer fram till någonting annat har ju regeringen lämnat frågan i styrelsens knä. Vad menar kulturministern om detta?

Anf. 37 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag sade redan i mitt anförande från talarstolen, Inger Davidson, att det handlar om ett ansvarsmuseum inom de delar av kulturhistorien som rör kulturer med ursprung utanför Sverige. Detta kommer också förhoppningsvis att stå i den instruktion som kommer att vara klar till årsskiftet för detta nya museum, eller denna nya museimyndighet.

Vad gäller chefen för Etnografiska museet i Göteborg får väl Inger Davidson ta kontakt med honom och fråga vad han menar. Vi har inte en sådan relation på Kulturdepartementet att vi håller människor i herrans tukt och förmaning. De får säga precis vad de vill, och de får också förklara sig själva.

Vad gäller frågan om styrelsens ansvar tycker vi att det har varit viktigt med ett nytt museum som skall arbeta på ett lite annorlunda sätt. Det ingår fyra museienheter i det. Det är då viktigt att det också finns ett parlamentariskt inslag i styrelsen, och det har också utskottet poängterat. Därför kommer det att finnas ett visst parlamentariskt inflytande i denna styrelse. Vi tror att det är viktigt för att de grundläggande linjer som här läggs fast också skall kunna fullföljas.

Anf. 38 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Jag hoppas att det tillåts även en nära granne till Göteborg att yttra sig i den här diskussionen.

Jag tyckte att jag spetsade till det när jag kallade museipolitiken för tombolapolitik. Men efter att ha hört kulturministern tycker jag snarare att det var för svagt uttryckt.

Marita Ulvskog bad ju också om frågor på andra områden. Som jag sade tidigare tycker jag att kulturpropositionen är tämligen detaljerad, och ännu mer detaljerad blir den statliga kulturbudgeten via t.ex. Statens kulturråd och Riksantikvarieämbetet vid fördelning av löpande anslag, dvs. de anslag som fördelas varje år. För mig visar detta en bristande tilltro till den regionala nivån. Även Marita Ulvskog sade ju att det händer så många spännande saker ute i landet. Varför då inte utöka det regionala ansvaret? Eller är det så att ni inte tilltror de regionala politikerna tillräckligt omdöme?

I propositionen skriver regeringen också beträffande utredningen om den regionala fördelningen att det inte är möjligt att sammanfatta analysen i form av en total fördelning av de statliga utgifterna per län. Det är dock regeringens ambition att detta på sikt skall bli möjligt i det fortsatta utvecklingsarbetet.

Med anledning av det tycker jag också att det skulle vara intressant att höra kulturministerns tidsplan, så att vi får veta när vi verkligen kan få en bild av hur det ser ut.

Anf. 39 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag kan inte ge något exakt svar på frågan om en tidsplan. Vi hade en mycket hög ambition att i årets budgetproposition kunna redovisa en bättre regional analys, men det här är vad Kulturrådet har klarat av. Vi kommer med emfas att driva den här frågan vidare för att få en så klar bild av det som det är möjligt att få.

När det gäller detta med att regionala eller kommunala politiker inte skulle duga till att sköta kulturpolitiken vill jag säga att jag tror att de duger minst lika bra som vi. Till slut ställs vi ju inför den avgörande frågan om vi skall ha en nationellt sammanhållen kulturpolitik eller om kulturpolitiken skall se helt olika ut i olika delar av landet, framför allt i de kommuner eller regioner som har gott om pengar och de kommuner eller regioner som har ont om pengar. Det är egentligen detta det handlar om.

Jag tycker att det är mycket viktigt att vi har en nationellt sammanhållen kulturpolitik. På den lokala eller regionala nivån finns risken att det, när kulturmedlen skall ställas mot andra angelägna behov som vård och liknande, blir oerhört svårt att försvara kulturpengarna. Det finns många kommunalpolitiker som är lyckliga och nöjda med att det finns en statlig kulturpolitik som inte lämnar dem ensamma. Kulturen har fortfarande en alltför svag ställning, även om den definitivt har stärkt sin ställning i de flesta kommuner. Detta kan vara ett mycket riskfyllt experiment.

Anf. 40 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker att de regionala sårarterna skall få komma fram. Vi skall självfallet kunna ha nationella mål, men jag menar att regionerna själva måste kunna ta ställning inom de ramarna.

Landstingsförbundet har ju skrivit till regeringen ett antal gånger och bl.a. påpekat att det regionala självstyret i praktiken omintetgörs. Man kan inte göra egna kulturpolitiska prioriteringar. Man skriver att handlingsfriheten blir mycket begränsad. Detta är ett hinder i förverkligandet av en regional kulturstrategi. Det är ganska hårda ord. Är det inte ganska allvarliga signaler från ett förbund som dessutom har en socialdemokratisk ledning?

Jag håller med kulturministern om att kultur ställs mot vård och skola ute i regionerna och kommunerna, men politikerna där är inte sämre än politikerna här. Vi kan hålla kulturens fana högt. Någon har sagt att kultur är en livsform och en kamp, men kultur måste också vara farlig. Jag tror att man kan ta lite risker i det här avseendet.

Anf. 41 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Jag håller självfallet med Lennart Kollmats om att det skall finnas regionala särdrag i kulturpolitiken. Mångfalden är ju ett av de viktigaste målen i kulturpolitiken. Det handlar inte om detta. Utöver det faktum att kommuner och landsting står för ungefär hälften av det offentliga stödet till kulturen, handlar det om att staten, förutom att sätta upp nationella mål, också skall ha pengar som räcker till t.ex. en riksteater som är en ambulerande nationalscen för hela landet. Detta är ett enda exempel.

Jag tror att det finns risker med att nedmontera den nationella kulturpolitiken. Jag är ingen företrädare för den synpunkten. Däremot finns det mycket som man kan göra, kanske inom den försöksverksamhet som nu pågår i några delar av landet där kulturen också finns med. Låt oss utvärdera den och se vad den ger!

Anf. 42 BIRGITTA SELLEN (c) replik:

Fru talman! Den här debatten har kommit att handla mycket om Världskulturmuseet. Jag vill säga till ministern att vi i Centerpartiet aldrig har motsatt oss att det skall byggas ett världskulturmuseum. Jag är väldigt glad över att vi har både Christina Rogestam och Alvar Persson. Jag förstår att de tycker att det är ett spännande och bra jobb som de håller på med nu.

Vi har sagt att i väntan på en översyn av hela myndighetsstrukturen bör riksdagen besluta att Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet även fortsättningsvis skall tillhöra Statens konstmuseer respektive Statens historiska museer.

Sedan är ju kulturen inte bara Världskulturmuseet. Kulturministern sade själv alldeles nyss att kulturen fortfarande har en förhållandevis svag ställning. Jag ställde en fråga i mitt anförande om hur kulturministern har tänkt sig att delaktigheten i kulturlivet skall öka. Jag undrar om det finns möjlighet att få något sagt om det.

Anf. 43 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Det är ju ett gigantiskt arbete. Det är också ett av våra viktigaste mål i kulturpolitiken. Det är egentligen ett jämlikhetsmål. Oberoende av var man bor, vilken social bakgrund, vilken utbildningsbakgrund eller vilket kön man har skall man ha en möjlighet att få uppleva kultur eller kanske t.o.m. delta själv i kulturutövande uppgifter.

Det är ingenting som man klarar över dagen. Det finns mycket ogjort. Vi har ju försökt genom att stötta de regionala kulturinstitutionerna och genom att, i strid med vad som har sagts här tidigare, lägga tillbaka pris- och löneomräkningspengarna till de regionala kulturinstitutionerna. Vi har inte sparat på detta. Vi har lagt tillbaka det i form av stödenheter som har fördelats av Kulturrådet. Det har inte gått tillbaka i exakt samma procentsats till varje enskild institution, men institutionen har fått fler stödenheter. Det har lagts på mer pengar än pris- och löneomräkningspengarna på de regionala kulturinstitutionerna. Sedan har det spelat en viss roll vad kommuner och landsting har varit beredda att gå in med. Det är naturligtvis en penningfråga.

Men visst behövs det mer. Det har nämnts flera mycket spännande projekt här, bl.a. Akvarellmuseet på Tjörn och många andra exempel.

Vi kommer att fortsätta att arbeta i den riktningen, men jag hinner inte gå in på hela den katalogaria som vi håller oss med på Kulturdepartementet där vi vill göra mer för att öka delaktigheten. Det är en av de absolut viktigaste kulturpolitiska frågorna.

Anf. 44 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Det känns bra att höra att det finns förslag nedskrivna. Jag hoppas att vi har möjligheter att få ta del av de tankar som finns.

Jag tror att det är mycket viktigt att regeringen också har i åtanke detta med samlingslokalerna. Om vi skall få den här delaktigheten är det viktigt att vi har lokalerna, så att framför allt ungdomar redan från tidig ålder kan få möjligheter att möta kultur av olika slag, och då inte bara musik i musikskolan utan även konst och bild osv.

Anf. 45 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s):

Fru talman! Det ansvariga statsrådet i frågan, Ulrica Messing, är inte här i dag – det har diskuterats både samlingslokaler och folkbildning. När det gäller samlingslokalerna är förslaget naturligtvis ett verk av kreativa människor i utskottet, som har löst problemet. Jag kan säga att det var med stor glädje som Ulrica Messing såg att ni gjorde någonting åt saken. Det var inget förslag där hon hade sitt hjärta. Jag tror säkert att den lösning ni har valt kommer att bli mycket bra för samlingslokalfrågan.

Anf. 46 LENNART FRIDÉN (m):

Fru talman! När man kommer in så här sent i debatten har man inte haft någon möjlighet att replikera, men det må vara tillåtet att kommentera en del av det som har sagts.

Först kan jag bara konstatera att Ewa Larsson inte hade behövt berömma sig själv. Efter den tjänst hon har genomfört för regeringens räkning fick hon det beröm som det väl var värt från den utgångspunkten. Jag tycker snarast att Ewa Larsson i dag har gjort Don Quijote rangen stridig som figuren Riddaren av den sorgliga skepnaden.

Charlotta Bjälkebring konstaterade att den nya myndigheten skall skapa kultur. Låt oss konstatera en gång för alla: myndigheter eller beslutsfattande församlingar skapar ingen kultur. De kan ge möjligheter till det, och de kan förstöra möjligheterna. Men man skapar inte kultur genom myndigheter eller demokratiska församlingar. Den skapar sig själv.

Åke Gustavsson talade om dyslektiker i samband med böckerna. Jag har tre eller fyra gånger motionerat om att man skall göra rejäla satsningar för dyslektiker, och vid samtliga de tillfällena har Åke Gustavsson varit med och röstat emot motionerna. Det är t.o.m. så att de båda nyligen entledigade statsråden inom Utbildningsdepartementet så sent som under föregående år också har vänt sig emot det när jag och även en del andra moderater har arbetat för detta. Det är inte där som satsningen skall göras, utan det viktigaste är att man så tidigt som möjligt diagnostiserar så att folk sedan får en chans att med en annorlunda utbildning kunna tillgodogöra sig litteraturen.

En del andra av de kommentarer som Åke Gustavsson gjorde skulle jag också kunna säga någonting om. Jag bara konstaterar att det är skillnad på politisk konservatism och Åke Gustafssons konservatism. Vi vill faktiskt ändra på vissa saker, men det har han svårare för.

Både Åke Gustavsson och Charlotta Bjälkebring tog upp frågan om Skådebanan. Vi kan bara konstatera att det inte är sant att vi vill ta bort de pengarna. Vi har sagt att de skall föras över och i stället användas till marknadsföringen för publikkontaktarna på Riksteatern och att vi där följer en enhällig teaterutredning.

Kulturministern skall jag också kommentera när hon nu är här. Det är viktigt att alla de här sakerna hänger ihop. Men vi vet alla, fru kulturminister, att naturmiljön har oerhört stor betydelse för de kulturer som växer upp i densamma. Då kan man fråga sig varför t.ex. Naturhistoriska riksmuseet eller Naturhistoriska museet i Göteborg inte har kommit med i hela det här konceptet. Det går väldigt bra att samarbeta över gränserna. Det lyckades man med under den tid som jag satt i Göteborgs museinämnd. Vi hade ett dussintal museer att hålla ordning på, och de klarade alldeles utmärkt att i projektform, utan att man slog sönder strukturerna, arbeta på olika sätt.

Jag talade i söndags med några i Göteborg som på olika sätt är berörda av det nya världskulturmuseet. Om kulturministern tror på sin egen argumentering skulle hon nog bli förvånad över en hel del av de kommentarerna.

Fru talman! Aldrig tidigare har jag upplevt det som så viktigt att ge våra unga den identitetsskapande och kulturarvsvårdande kunskap som vi kan ge alla via den i och för sig också viktigaste kulturinstitution som vi har, skolan. Anledningen till att jag säger det är att vi aldrig tidigare sett en så osvensk och en så på inhemska kulturtraditioner fattig uppdukning inför julen som det som många erbjuder svenskarna i år. Det är alltifrån ytligt, stillöst glitter till den stora statliga glöggstillverkarens fånigt hoande amerikaniserade tomte. Vi har kommit långt ifrån både Viktor Rydberg och Jenny Nyström. Det går att tjäna lika mycket pengar och samtidigt göra en insats för vårt kulturarv med det som är svenskt.

Fru talman! Mycket av det vi diskuterar här i dag är sådant som serveras de många utan att de har den kunskapen som behövs för att kunna göra ett eget val och en egen bedömning. De anslag vi här beslutar om skulle på ett väsentligt bättre sätt komma folket till del om de genom en tidig kontakt med kulturen, på ett naturligt sätt och inte som någon påsmetad dekoration på tillvaron, finge den träning i att både själva skapa och ta del av verkligt professionellt skapande som kan lägga grunden till ett liv med djup och mening. Det är att leva – inte bara att överleva – som vi måste lära de unga.

Statens kulturråd har i en publikation i departementsserien *En strategi för kultur i skolan* tilldelats rollen att i samverkan med Skolverket göra något i den här frågan. Men det är framför allt genom lärarutbildningen som åtgärder måste till. Det fick jag nyutnämnde socialministern Lars Engqvist, då ordförande i Kulturrådet, och hela dess styrelse i övrigt att ställa sig bakom för fyra fem år sedan, när jag satt i den styrelsen. Men varken Skolverket eller ansvariga inom högskolans område hade ens tid att träffa Kulturrådet för att diskutera detta efter den framställning som vi gjorde. Jag hoppas att Kulturrådet lyckas bättre denna gång, för detta är en mycket viktig uppgift. Samtidigt måste jag notera att rådet har för många uppgifter, och jag hävdar att kulturen inte mår bra av att snart sagt alla bidrag och allt annat stöd – direkt eller indirekt – serveras genom denna enda tratt! Dess roll måste ständigt prövas och omprövas.

Andra organisationer som också borde omprövas till sin inriktning och omfattning är de tre R:en – Riksteatern, Riksställningar och Rikskonserter. Det är vår bestämda övertygelse att vi skulle kunna få mera för pengarna och samtidigt befrämja förnyelse om man bättre kunde utnyttja det omfattande nät vi har i Sverige av regionala teatrar och museer. Egenproduktioner i huvudstaden breddar inte kulturen – det slog redan Europarådets inspektionsgrupp fast för ett antal år sedan. Det vi säger om en omprövning innebär inte på något sätt att jag finner skäl till kritik i sig mot t.ex. Riksteaterns föreställningar – tvärtom. Man har också på senare år just företagit samarbete och distribuerat andras produktioner. Där är man på rätt väg.

Det är just genom att i samarbete med olika landsändar hjälpa till med distribution av de pjäs uppsättningar respektive utställningar som produceras lokalt som man kan åstadkomma den breddning och verkliga decentralisering av kulturen som efterlysts. När det gäller Rikskonserter så vill vi bara påminna om Kulturutredningens betänkande, där man – liksom vi har hävdat – har pekat på att det borde vara så att deras löpande fonogramutgivning bör ske på samma villkor som övriga producenter.

Ett annat förslag som lades fram i enighet av Kulturutredningen var det om genrecentrum inom musiken. Det var inget som fick regeringsstöd, dessvärre. Vi moderater har motionerat om det varje år. Bl.a. har vi pekat på behovet av genrecentrum för folkmusik och för jazz. Nu korrigerar utskottet denna brist i regeringens politik och ställer sig bakom att vi får ett genrecentrum för folkmusik i Tobo. Vi kommer att fortsätta att arbeta för dessa centrums tillkomst eftersom de är mycket viktiga för att ge amatörmusiker förebilder och blir platser från vilka kunskap och inspiration kan spridas. Även därvidlag får vi ut mycket mera för satsade resurser.

Just deltagande och känslan av delaktighet i kulturen är oerhört viktiga faktorer. Det måste ges mera utrymme för folkligt deltagande på olika plan och i olika former. Vi moderater har pekat på möjligheterna att skapa fonder både centralt, regionalt och lokalt för att förnya kulturen och bredda engagemanget. Vi har också pekat på hur lyckat arbetet i Storbritannien är med *National Trust*. Förutom de över 30 000 som arbetar frivilligt på de mer än 300 anläggningar med kulturminnen som man har hand om, så rör det sig om hundratusentals medlemmar och familjemedlemmar som på olika sätt är med och vårdar kulturminnena och sprider kunskap om dem. Vi har också pekat på hur viktigt det är att den nya stiftelselagstiftningen inte försvårar individers, hembygdsföreningars och företags möjlighet att vara med och ta ett ansvar för museer och annat ute i landet. Tyvärr har inte regeringen kommit med det förslag till en särskild typ av juridisk person som skulle behövas för detta, trots att man fått riksdagens uppdrag att göra det.

Filmfrågorna har fått en tillfällig lösning genom en tidsbegränsad förlängning av det gamla filmavtalet. Därför känns det inte meningsfullt att i dag debattera detta mera ingående. Däremot kan vi konstatera att det sker intressanta saker och det tas regionala initiativ i samarbete mellan filmskapare, medier, politiska organ och näringsliv. ”Trolleywood”, dvs. Film i Väst i Trollhättan, har visat att det går att utvecklas. Film i Skåne är starkt på gång. Det handlar om regionalt och lokalt förankrade satsningar, och man kan genom frivillig samverkan åstadkomma mycket.

Det är också naturligt att vi kommer att framföra vår uppfattning vid nästa års förväntade filmpolitiska förslag från regeringen. Då blir det också tillfälle att återkomma vid den riksdagsbehandling som då skall ske.

För alla oss engagerade och intresserade gäller det att delta i den allmänna debatt som nu börjat. Det finns underlag i och med den utredning som överlämnades till regeringen i förra veckan, stridsskrifter och debattartiklar. Låt oss bli överens om några viktiga principer, t.ex. att det inte är försvarligt med filmer som upphör att visas i samband med att man hämtat ut bidraget från Svenska Filminstitutet eller där den verkliga subventionen per såld biljett går, i extremfall, upp till 10 000 kr eller mer. Sådant kan inte försvaras gentemot andra konst- och kulturskapare och inte heller gentemot den allmänhet som utan att kunna påverka får betala kalaset.

Fru talman! Jag står självfallet bakom samtliga moderata reservationer och yttranden och de yrkanden som gjorts i dag i debatten av Elisabeth Fleetwood och som kommer att framställas av Jan Backman senare.

Anf. 47 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag har noterat under dagen i kammaren att Moderaterna har anlagt ett nytt språkbruk. Ni vill ha ett nytt världskulturmuseum i Göteborg, Lennart Fridén. Hur skall det finansieras när det är byggt?

Anf. 48 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Det här är intressant. Jag skrev tidigare en kommentar till mig själv när Ewa Larsson plötsligt höjde rösten i debatten med Inger Davidson och Elisabeth Fleetwood: Argumentationen svag, hög rösten. Så hade den gamle folktalaren skrivit i sitt manuskript.

Ewa Larsson har varit med i diskussionerna i utskottet och vet att vi har sagt att vi vill se ett annorlunda förslag. Det finns ingen som helst anledning att anslå 29 miljoner kronor till någonting som vi tycker skall ha en annorlunda utformning. Det framkommer också av vårt tidigare agerande i frågan.

Jag skulle egentligen avslöja en del av de diskussioner vi hade även på den tiden Ewa Larsson kom med i den borgerliga gruppen för att diskutera KU-anmälningar. Men det skall jag avstå från. Det kan vara pinsamt nog.

Det bör vara pinsamt nog att efter att ha gått ut så hårt i personvalskampanjen inför valet, som Ewa Larsson gjorde, med bl.a. dessa frågor, att göra en så total omvändelse under galgen. Jag beklagar att det har skett.

Anf. 49 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Lennart Fridén kommer nu med en ren lögn. Först och främst: Ewa Larsson har aldrig gått ut i någon personvalskampanj. Hela Miljöpartiet stöder att ge kulturen mer ekonomiskt stöd. Lögn, Lennart Fridén!

Att inte ha ett världskulturmuseum i Göteborg har aldrig varit en valfråga för Miljöpartiet. För två år sedan fördes en debatt i kammaren och beslut fattades. Efter det har vi inte debatterat frågan.

Lennart Fridén är så dåligt ekonomiskt påläst att han blandar ihop en finansiering när ett nytt museum är byggt med 29 miljoner kronor i reformmedel. Det är 29 miljoner kronor som möjliggör utveckling och samarbete. Det är något som museerna så väl behöver. De har så lite pengar på museerna att de inte har råd att träffa varandra. Så lite kan moderaterna om pengar. Hjälpl!

Anf. 50 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Jag är rädd för att den hjälp Ewa Larsson behöver kan inte någon av oss ge.

Jag har efter mina tolv år i styrelsen för Svenska museiföreningen en god inblick i vilka bekymmer man har i den svenska museivärlden. Det skall inte Ewa Larsson försöka lära mig. Det är ungefär som att lära mamma göra barn.

Skulle Ewa Larsson normalt sett vilja satsa pengar på något hon inte vet vad det är? Vi har sagt att vi vill ha en annan lösning. I avvaktan på det vill vi inte satsa på detta. Det är inte konstigare än normalt sunt ekonomiskt tänkande – på samma sätt som man gör med sin egen hushållskassa. Vi får väl där göra en gemensam jämförelse; inte kastar väl Ewa Larsson ut pengar på någonting som hon inte vet vad det är? Det gör inte jag. Det skulle jag inte tro att hon heller gör.

Tala inte om lögn. Vi vet precis vad vi talar om i sammanhanget.

Anf. 51 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag skall gärna ge mig in i en ideologisk debatt om konservatismens yttersta innebörd. Den klassiske konservative ideologiske fadern är engelsmannen Burke. Ett av hans viktiga teman var att reformera för att bevara. Det var det samhälle han levde i som han ville bevara.

Poängen med Lennart Fridén är att han vill reformera för att rasera. Han vill rycka bort 300 miljoner kronor från folkbildningen, vilket naturligtvis får utomordentligt allvarliga konsekvenser. De konservativa i landstingen vill rycka sönder ett nätverk av väl fungerande regionala kulturinstitutioner. De konservativa i riksdagen vill inte satsa på ungdomens egna organisationer, de vill sno 56 miljoner kronor för dem.

Lennart Fridén vill ha drastiska nedskärningar för de tre R:en. Ett exempel är Riksutställningars stora projekt *Spåra staden* som verkligen handlar om kulturhistoria. Han vill inte satsa på konstnärlig gestaltning av den offentliga miljön. Det blir drastiska nedskärningar. Lennart Fridén vill göra dramatiska förändringar av internationella insatser inom Kulturrådets ram. Satsningar på t.ex. lokalhållande organisationer drabbas när den konservative liemannen går fram.

Reformera för att bevara. Lär av era gamla ideologiska lärofäder.

Anf. 52 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Egentligen skulle det vara intressant om vi någon gång finge en riktig ideologisk debatt, men då gärna baserad på kunskaper om ideologi och inte bara lösryckta citat. Jag är inte säker på att det är de konservativa i landet som vill detta. Jag betraktar en del av dem som liberala, och de hör inte till dem som jag backar upp i alla lägen. Det vet Åke Gustavsson vid det här laget.

Det är fantastiskt intressant med vad som sägs från de andra partiernas sida. Man är mer intresserad av att diskutera vad man inte vill än vad man själv skulle vilja. Beror det på att det är så tomt med förslag i övrigt eller vad?

Hur var det med entusiasmen för att de stackars dyslektikerna skall få något att läsa? Det är bättre som vi har föreslagit, nämligen att de får först en chans att lära sig att läsa. Vad skall de annars med böckerna till?

Sedan har vi Åke Gustavssons agerande i frågorna. Han har flera gånger haft chansen att backa upp mina motioner om satsningar på lärarutbildning och dyslexi. Han har inte röstat på dem.

Anf. 53 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Gärna ideologiska diskussioner. Sanningen är i stor utsträckning att många delar av Moderaternas politik i dag mer kännetecknas av nyliberalism – det är en annan ideologi – än av traditionell konservativ kulturkonservatism. Det beklagar jag. Ni blir kanske de sista på bastionen om nyliberalism, om man skall döma av utvecklingen vid det senaste valet.

Sedan var det dyslektikerna. Jag kan säkert ha gjort fel. Det vet jag inte. Det är fullt möjligt. Men det allvarliga med det beslut som skall fattas nu är att ni vill skära 33 miljoner kronor på litteraturstödet. Det har en annan bäring, nämligen lättläst litteratur och lättillgängliga böcker. Det är ett bra sätt för invandrare att komma i kontakt med svenska språket.

Den verksamhet som har funnits när det gäller svenska för invandrare, som inte minst folkbildningen har bedrivit, har varit oerhört central för att man skall kunna hävda sig ute på sin arbetsplats. Men också inom folkbildningen vill ni skära.

Men jag skall ta fasta på det positiva. Jag tycker över huvud taget att vi politiker skall uppmärksamma dyslektikers situation mer än vad vi har gjort.

Anf. 54 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Jag blev så fascinerad av det här att jag nästan trodde att jag inte hade någon mer replik, så det är ju bra om vi kan starta gemensamt.

För att knyta an till det här med nedskärningar vill jag också knyta an till vad Elisabeth Fleetwood sade förut. Det gäller skillnaden i sättet att se på vad människor skall få avgöra själva och vad andra skall bestämma åt dem. Får man behålla mer av sina slantar själv har man också en helt annan möjlighet att välja vad man vill satsa på. Jag kan köpa en bok, gå på teater eller hyra en videorulle. Det är ju där som skillnaden ligger mellan våra partier och våra ideologier.

Jag kommer inte att vara den siste på barrikaderna när det gäller nyliberalismen. Jag vet att det inte är något som Åke Gustavsson kan beskylla mig för. Det är väldigt viktigt att man vet vad man snackar om och inte bara sätter på en stämpel. En sak som att vilja ha lite ordning och reda och samtidigt ge den enskilde större möjligheter att själv kunna besluta utifrån sina egna ekonomiska resurser är inte nyliberalism. Det tycker jag är en djupare form av demokrati och det är den jag jobbar för.

Anf. 55 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Det börjar hetta till riktigt ordentligt här. Härligt!

Kulturen skapar sig själv, säger Lennart Fridén. Ingen kultur utan skapande människor, säger jag då. Jag är beredd att ge mer likvärdiga villkor för människor. Lennart Fridén vill banta budgeten.

Drivkrafterna, delvis pengar, styr människan och den kultur som kommer ut. Med Lennart Fridéns resonemang kan sexualiserat våld så att säga vara detsamma som kultur. Jag tycker att vi skall försöka motarbeta det.

Man kan konstatera att fyra museer eller två, mer offentliga medel eller mindre, vänster eller höger – det blir faktiskt olika!

Det är alltid kul att märka ord. Det är Lennart Fridén bra på.

Anf. 56 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Det kanske beror på att jag är mer lockad av det eftersom jag försöker vara försiktig och använda dem på rätt sätt.

Jag tycker att det är ganska jobbigt när man hör människor som först ifrågasätter människosynen hos sina motståndare därför att de har en annorlunda syn på Världskulturmuseet och som sedan indirekt försöker pådyvla en moderat den synpunkten att sexualiserat våld skulle vara något man vill satsa på. Det är så billigt att inte ens den sista veckan på vårrean kan man hitta något så billigt som det. Jag tycker att man bör hålla debatten på en lite högre nivå än så, i alla fall.

Anf. 57 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik:

Fru talman! Det var inte jag som kom in på video, utan det var Lennart Fridén själv i det tidigare replikskiftet. I och för sig skall jag väl inte replikera på det. Jag får väl be om ursäkt.

Vänsterpartiet strävar efter minskade klasskillnader. Vi värnar alla människors lika värde. Ingen kultur skall lyftas fram mer än någon annan och ingen människa är heller värd mer än någon annan. Vi vill se helheter, alla människors lika värde. Och vi tror att den nya museimyndigheten faktiskt kan bli ett bra verktyg för att förverkliga vår vision.

Anf. 58 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Det kanske mest fascinerande är att Charlotta Bjälkebring jämför video med sexualiserat våld. Jag talade förut om mina år i Svenska museiföreningens styrelse. När jag lämnade den fick jag en video med en inspelning av Verdis Macbeth på Glyndebourne-operan. Visserligen är det en hel del våld i Macbeth, det kan jag väl hålla med om. Man kan säkert tolka det sexualiserat också. Men jag måste säga att det är en väldigt trång syn på vad video är och kan användas till.

Vi har verkligen velat att folk skall få utvecklas, var och en efter sina utgångspunkter, därför att vi tycker att alla människor är födda lika och skall ha samma möjligheter. Däremot är vi olika och det är den olikheten som bl.a. kulturen bygger på.

Jag vet andra länder – men det får man inte säga numera när Vänsterpartiet har bytt namn – där man inte har tolererat det, utan där alla skulle vara som Pete Seeger sjöng: *little boxes all of them*. Det var ungefär det man försökte skapa.

Den synen på människorna delar inte vi. Tack och lov är det väl inte så många som gör det numera.

Anf. 59 TASSO STAFILIDIS (v):

Fru talman! Jag vill börja med att instämna i Charlotta Bjälkebrings anförande som hon höll för några timmar sedan och i de anföranden som Ewa Larsson och Åke Gustavsson höll här i talarstolen. Sedan vill jag tacka Ewa Larsson för den utmärkta deklameringen av Egils dikt. Det var en njutning som fortfarande sitter kvar. Det är tack vare den som man ibland har lyckats att sitta kvar i kammaren i stället för att gå upp på rummet och slå på TV:n.

Jag kommer att ta upp området teater, dans och musik i mitt anförande. Jag kommer också att gå in på konstnärernas villkor, så det blir en lite annorlunda diskussion än museidiskussionen.

Vänsterpartiet värnar om de olika konstformernas egenvärde, deras egenvärde som uttrycksform och förmedlare, i kommunikation mellan människor och i olika tidsperspektiv. Konsten har alltså ett egenvärde, vilket aldrig går att värdera i pengar. Därför är det viktigt att påpeka att konstformerna måste stå fria från ekonomiska bindningar. Samhället måste stå för de verktyg och den infrastruktur som krävs för att alla människor skall ha tillgång till kulturen som upplevelse, som aktivt deltagande och som skapande.

Kulturupplevelser får människor att fylla på med ny energi men ger dem också utlopp för energi och känslor som annars kan vändas inåt i passivitet eller utåt i destruktivitet.

För många människor är det inte någon självklarhet att ha den tillgången, att få erfara eller delta i en kulturupplevelse. Därför menar vi att tillgängligheten på alla sätt måste underlättas, i vissa fall med uppsökande verksamhet. På den här punkten kan jag förstå att Charlotta Bjälkebring tidigare menade att vi inte har samma kultursyn som moderaterna.

Det svenska musiklivet har varit jämförelsevis bra på att ta till sig former och uttryck från andra musikkulturer. Teater- och bildkonstområdet ligger lite efter, och museerna har ännu inte börjat samla på, beskriva och gestalta det nya mångkulturella Sverige. Vi i Vänsterpartiet menar att det är viktigt att även den invandrade kulturen visas på gallerier, teatrar och museer i större utsträckning än vad som är fallet i dag. Det är viktigt att det får genomslag på alla kulturens områden att Sverige i dag inte bara är blågult, utan också mångkulturellt. Det tog bl.a. kulturministern upp på ett bra sätt.

Utgiftsutvecklingen visar också på att kulturen fått ett visst påslag i statens budget under senare år. Det är bra. Påslaget svarar dock inte mot de ökade kostnaderna och inkomstminskningarna i andra sektorer, som i sin tur påverkar kulturen och är en förutsättning för att den skall nå ut.

Verksamheten inom kulturområdet är i grunden tvärsektoriell, vilket innebär att en rad olika satsningar inom och utanför statens budget påverkar möjligheten att svara upp till de kulturpolitiska målen. När skolor inte har råd att köpa teaterföreställningar, fru talman, bibliotek inte har råd att köpa böcker och förvaltningar inte har råd att köpa konst får kulturarbetarna inte råd att vara kulturarbetare.

Prot. 1998/99:31
8 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid
och Filmavtalet*

Fru talman! Kulturrådet skall fördela pengar efter de av staten uppställda målen. Fördelningen sker då till teater, dans, musik, konst, museer, utställningar etc. Kulturrådet har stor makt över och ett enormt ansvar för att de statliga medlen fördelas på ett rättvist sätt. Det är Vänsterpartiets åsikt att kulturinstitutionerna och de fria grupperna inte bör tvingas att permittera personal när kostnader och löner stiger.

Vänsterpartiet har föreslagit en utvärdering av hur Kulturrådets medelstillsdelning svarar mot den verksamhet som bedrivs på våra institutioner samt en uppföljning och utvärdering av Kulturrådets roll och ansvar när det gäller att kartlägga och inhämta kunskap och information för att kunna fördela medlen så att de kulturpolitiska målen bäst kan uppfyllas. Syftet är att komma bort från diskussionen om pengar och i stället få diskutera vad som skall göras med pengarna, dvs. få en fördjupad kulturpolitisk diskussion.

Fru talman! Våra väl fungerande institutioner är en förutsättning för det fria skapandet. Därför ser vi att en målmedveten och lyckad satsning på det fria kulturlivet bygger på ett kompletterande. Det finns alltså ingen konkurrenssituation mellan institutioner och fria grupper. Detta gäller också våra nationalscener. Vi har trots allt en önskan vad gäller våra stora nationalscener. Operan och Dramaten bör enligt oss i Vänsterpartiet ha ännu fler uppsättningar för barn och ungdom. Nyskriven dramatik och turnerande är även det verksamhet som måste stärkas. Det är viktigt att nationalscenerna lever upp till målet att vara en motor i det svenska kulturlivet och breddar sitt utbud med små uppsättningar som kan turnera runt i landet. Det har vi faktiskt sett ett bra resultat av.

Jag vill komma med lite mer fördjupning kring de fria teater- och dansgrupperna. Under senare år har de fria gruppernas ekonomi försämrats drastiskt. De ökade kostnaderna har inte följts av ökade intäkter eller ökat ekonomiskt stöd. Problemet är, förutom kostnadsutvecklingen för grupperna, att arrangörernas möjlighet att anlita de fria teatergrupperna minskat i hela den kommunala sektorn och inom föreningslivet på grund av den svåra ekonomiska situationen. Det är lättare att välja bort kultur än lagreglerad verksamhet.

De statsunderstödda teatergrupperna och ensemblerna minskar sin verksamhet, och i stället ökar de rent kommersiella produktionsbolagen sin verksamhet. Dessa kommersiella bolag använder sig av stordrift. De fyller stora salonger men intresserar sig inte för pedagogiken, samtalet och för- och efterarbetet. Därför är det fortsatt viktigt med stöd till de kvalitetsinriktade fria grupperna. Anslaget till de fria grupperna bör i huvudsak användas som årligt verksamhetsbidrag och fördelas till de grupper vars verksamhet bedrivs i enlighet med de kulturpolitiska målen.

Fru talman! Vi föreslår att verksamhetsbidraget för de fria grupperna skall delas upp i en verksamhetsdel och en turnédel. Detta ger de fria dans- och teatergrupperna möjlighet att turnera utan att behöva använda sina verksamhetsmedel till resor och traktamenten. Verksamhetsbidraget behövs för kontinuiteten och för att behålla basen i produktionen. På så vis kan kvaliteten stärkas och bibehållas också i mer kulturfattiga områden i vårt land.

Så går jag över till musiken och det regionala stödet, fru talman. Regeringen föreslår att länsmusikorganisationens anslagsminskning fullföljs. Kulturpolitiskt anser vi i Vänsterpartiet att det i sig är riktigt att

flytta över tyngdpunkten från producenterna till konsumenter och arrangörer. Men att göra dessa drastiska nedskärningar på mycket kort tid är olyckligt, eftersom man då ställer olika musikformer mot varandra. Det kan bli svårare att nå syftet att spränga gränser mellan olika musikformer och få nya former för samarbeten.

Vi i Vänsterpartiet vill om möjligt mildra nedskärningarna i länsmusikorganisationen. De tillskjutna medlen bör därför inte delas ut generellt, utan fördelas där länsmusiken har sitt uppdrag. Därför har vi i Vänsterpartiet också yrkat att regeringen skall pröva frågan på nytt i vårbudgeten. Eventuella förstärkningar av länsmusik bör dock inte göras på bekostnad av minskat arrangörsstöd.

Fru talman! Under åren 1997–1998 har 2 % av de anvisade medlen till teater, dans och musikinstitutioner avsatts. De riktade bidragen har fördelats av Statens kulturråd efter ansökan av institutionerna. Vänsterpartiets erfarenhet är till skillnad från Kulturrådets att dessa projekt-pengar har urholkat den ordinarie verksamheten. Vissa vinster har gjorts i nya, lyckade projekt, men genom att pengarna tagits från den ordinarie verksamheten har basen i verksamheten blivit lidande. Det är glädjande att vi nu nått enighet i utskottet kring procentfrågan.

Så går jag över till att tala om folkmusiken. Folkmusiken ges nu äntligen möjlighet att utvecklas. Regeringen stärker folkmusiken genom att inom ramen beräkna ett särskilt stöd till ett nationellt centrum. Vänsterpartiet vill med anledning av detta påtala vikten av att ett folkmusikcentrum skapas. Det är glädjande att så också skall ske. Men jag måste också påtala vikten av att arrangörerna av folkmusikorganisationerna stärks. Det är av yttersta vikt att det inte blir någon som helst motsatsrelation mellan ett folkmusikcentrum med ett statligt uppdrag och den enorma verksamhet om bedrivs av folkmusikorganisationerna, som tyvärr alltför ofta tilldelas för små medel.

Fru talman! Nu har Elisabeth Fleetwood gått, men jag vill ändå säga att hon tog upp sponsring. Det vill jag också kort få beröra. Sponsringen har ökat under senare år inom hela kultursektorn, inte minst inom teater-, dans- och musikområdet. Bristen på ekonomiska medel har tvingat kulturskaparna att söka andra finansieringslösningar. Detta kan i förlängningen skapa större problem i den rent konstnärliga processen. Olika bindningar till sponsorer kan indirekt kväva skapandet och yttrandefriheten. Vi i Vänsterpartiet ser det som väldigt angeläget att kulturen även i fortsättningen skall framhäva sin konstnärliga styrka utan några bindningar till sponsorer.

Fru talman! Vänsterpartiet delar regeringens uppfattning att konstnärernas försörjning i största möjliga mån skall baseras på ersättning i direkt anslutning till utfört arbete. De stödåtgärder som aviseras i propositionen är lovvärda, eftersom kulturarbetarnas ekonomiska villkor successivt har försämrats och arbetslösheten nu är högre än bland många andra yrkesgrupper. Trots detta saknar kulturarbetarna inte arbetsuppgifter, men de kan inte försörja sig på inkomsten av utfört arbete. Detta beror delvis på de rådande ekonomiska förutsättningarna i staten, landstingen och kommunerna.

Några av de viktigaste insatser som kan göras för kulturen är därför insatser för att förbättra kommunernas ekonomi. Detta ger möjlighet för skolor, förskolor och äldreboenden att satsa på kulturen, vilket är en förut-

sättning om de kulturella traditionerna skall leva vidare i kommande generationer.

Fru talman! Låt mig slutligen få kommentera moderaternas förslag. Det intressanta, eller kanske det tragiska, är att moderaternas nya satsning är att inrätta ännu ett centralt råd eller en fond för kulturell förnyelse, som de kallar det – Kulturens dubbleringsfond. Vad blir egentligen skillnaden om man jämför med de nedskärningar moderaterna vill göra? Precis som vi riktar de kritik mot att vissa av Kulturrådets områden inte är tillräckligt decentraliserade, men man föreslår ändå en ny fond som kommer att fungera på samma centraliserade sätt.

Hela kulturbudgeten raseras med moderaternas nedskärningar på 572 miljoner kronor. Samma nedskärning uppgår förvisso till 609 miljoner kronor i finansutskottet moderata förslag vad gäller utgiftsområde 17, som Charlotta Bjälkebring nämnde tidigare. Bortsett från att moderaternas siffror skiljer sig åt med 37 miljoner kronor, vilket kan vara intressant, undrar jag om moderaterna är medvetna om vad deras förslag kommer att innebära. En konsekvensbeskrivning vore på sin plats, fru talman. Med moderat kulturpolitik kommer endast de med tjocka och välfyllda plånböcker att ha råd att ta del av den exklusiva kultur som blir kvar.

Jag hade nöjet att få lyssna när Elisabeth Fleetwood ställde en fråga till kulturministern vid en sammankomst härförleden. Hon menade säkert väldigt väl och ville värna om kulturarbetarna. Jag undrar, fru talman, om Elisabeth Fleetwood är medveten om vad moderaternas förslag kommer att innebära för den enskilde kulturarbetaren, som hon så väl vill värna. I dagarna har alla kunnat ta del av skådespelarnas rimliga krav på löner att leva på. Moderaternas förslag, fru talman, är fientligt inte bara mot kulturarbetarna utan också mot den frihetstanke som de annars vill prata så varmt om. Det verkar vara ett tomt prat – ett hån.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till Vänsterpartiets reservationer nr 3, 10 och 17. I övrigt står jag bakom de förslag som vi har fört fram, och jag yrkar avslag på det moderata förslaget.

I detta anförande instämde Charlotta L Bjälkebring (v).

Anf. 60 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Det är inte så att vi vill ha *en* fond. Jag sade, vilket den ärade kollegan i kammaren hade hört om han hade lyssnat, att vi vill ha en fond centralt – vi har t.o.m. föreslagit en annan dit man skulle kunna testamentera pengar som ett slags alternativ till Allmänna arvsfonden m.m. Den här krona-för-krona-fonden är ett sätt att bygga upp det här, första året med 100 miljoner osv. Detta skulle verkligen kunna bli ett alternativ till att behöva springa i korridorerna hos regeringen eller Statens kulturråd och be om pengar. Dessutom skulle det kunna vara en förebild för många andra fonder.

Vi vill alltså att det skall vara flera som är med och genom självständiga fonder breddar och ger större möjligheter åt kulturen – till skillnad mot hur det är nu. Nu har regeringen t.o.m. satt ledningen för Stiftelsen framtidens kultur i det egna knäet genom att utse chefen för Statens kulturråd samt en statssekreterare i disponibilitet, så att säga, till de personer

som de facto beslutar i den här fonden. Det innebär med andra ord en ytterligare insnärjning.

Vi vill att flera skall kunna vara med. Man skall kunna ha flera möjligheter att vända sig till olika grupper. Många skall känna en delaktighet och bygga upp det här. *Det* är att skapa bredd.

Anf. 61 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Jag vill i och för sig hålla med i vissa delar av den kritik som Lennart Fridén för fram vad gäller Kulturrådet och Stiftelsen framtidens kultur. Vi i Vänsterpartiet vill också ha en mer decentraliserad roll för deras verksamhet.

Men, Lennart Fridén, vem är det som skall fördela pengarna i fonden? Vem skall fördela pengarna? Den stora skiljelinjen handlar nog, tror jag, om att vi i Vänsterpartiet inte tycker att den svenska kulturen skall uppbäras av allmosor, arv och stöd från privata intressenter. Vi tycker att det skall vara samhällets ansvar att bedriva en kulturpolitik och se till att kulturskaparna får möjlighet att skapa kulturen.

Anf. 62 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Låt mig först korrigera: Det Tasso Stafilidis menar är inte samhället utan staten. För oss är samhället något mycket större än så.

En stiftelse eller en fond äger sig själv genom sitt kapital. Man kan mycket väl tänka sig att i ett sådant sammanhang se till att just kulturskapare själva sitter med i stiftelsestyrelsen och fattar beslut.

Nu är det de facto så – och jag vet vad jag talar om efter sex och ett halvt år i Kulturrådets styrelse – att en liten grupp chefsjänstemän beslutar det mesta utifrån sina egna värderingar. Styrelsen har ytterst lite att säga till om. Ungefär en tredjedel av besluten fattas av direktören på delegation. En del av besluten fattas av ordföranden, och sedan är resten kvar till styrelsen att säga ja eller nej till i efterhand. Så skall det inte gå till, och det är därför jag tycker att man verkligen måste reformera detta.

Ett antal sådana här fonder gör det möjligt för många att söka hos olika så att det kommer till olika bedömningar hos självständiga, oberoende personer som varken sitter i statens knä eller i det privata kapitalets. En fond skall vara självständig och äga sig själv om det skall gå till på rätta sättet, och det är sådana möjligheter vi vill skapa – centralt, regionalt och lokalt. Det skulle faktiskt få kulturen att blomma på ett helt annat sätt.

Anf. 63 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Jag vill än en gång hålla med Lennart Fridén i hans kritik vad gäller Kulturrådet. Det är säkert så som han säger. Därför har vi också föreslagit att man skall göra en utvärdering och se vilken Kulturrådets roll egentligen är, om Kulturrådet verkligen uppfyller sina mål och arbetar efter vad vi har lagt fast här i riksdagen. En sådan utvärdering tycker vi skulle vara väldigt bra *innan* man skär ned kulturbudgeten med över 600 miljoner kronor.

Detta är också intressant: Hur har ni kunnat räkna fel på 37 miljoner i kulturbudgeten? Det är väldigt mycket pengar.

Anf. 64 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Jag kom in i kammaren efter det att Lennart Fridén hade begärt replik, men jag hörde en del av hans anförande. Jag behöver därför inte fortsätta denna replik från min sida. Jag vill bara säga att jag vid annat tillfälle gärna debatterar Vänsterns och vår syn på friheten.

Anf. 65 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Det tackar jag för, Elisabeth Fleetwood. Det vore intressant att diskutera den frågan, både vad gäller friheten just för kulturen och frihet rent allmänt.

Det som jag försökte få fram i min kommentar till er budget är att ni inte ger kulturarbetarna och kulturen den frihet som de behöver. I stället tycker ni att de skall vara beroende av ekonomiska intressenter, sådana som kan tvinga in kulturen i vissa speciella kulturformer och till vissa egenskaper som jag inte tror att ens ni moderater önskar.

Anf. 66 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik:

Fru talman! Här skiljer sig vår uppfattning. Jag ställer gärna upp på en debatt om friheten med Vänsterpartiet – inte minst mot bakgrund av det parti som tidigare representerade er här och från vilket ni fortfarande har ledamöter – och även friheten på kulturområdet. Men det här replikskiftet är alldeles för kort för en så lång debatt.

Anf. 67 TASSO STAFILIDIS (v) replik:

Fru talman! Jag vill bara informera Elisabeth Fleetwood, eftersom hon inte verkar vara medveten om det, om att jag är en fri människa och att Vänsterpartiet också är ett fritt, demokratiskt parti.

Det intressanta, tycker jag, i det som diskussionen ändå handlar om är att ni i det moderata förslaget till kulturbudget faktiskt inskränker den frihet som ni annars pratar så väl om.

Anf. 68 PAAVO VALLIUS (s):

Fru talman! Regeringen konstaterar i propositionen att teater, dans och musik styrs av många olika faktorer. Det handlar om medborgarnas privatekonomi, om konkurrensen från andra fritidsaktiviteter och inte minst om regionala och lokala initiativ. Man konstaterar samtidigt att de statliga insatserna är en pådrivande kraft. Alla internationella erfarenheter pekar på att det behövs ett omfattande offentligt stöd för att alla medborgare skall kunna erbjudas ett kvalitetsutbud av teater, dans och musik.

Jag skall peka på några viktiga områden, och jag börjar med Riksteatern.

Både antalet föreställningar och antalet besökare visar här en positiv utveckling. Genom den omorganisation som har skett får Riksteatern större möjligheter att anpassa sig till de regionala förutsättningarna. Jag vill också peka på Riksteaterns uppdrag att samarbeta med Forum för världskultur vid Södra Teatern i Stockholm.

I utskottets betänkande avstyrks en motion om den finskspråkiga teaterverksamheten. I motionen föreslogs att bidraget skulle föras över från Riksteatern till Kulturrådet. Utskottet säger nej till förslaget med hänvis-

ning till att Riksteatern har lång erfarenhet av finskspråkig teaterverksamhet och att ett kontaktnät är uppbyggt.

Jag vill understryka vikten av att kontakterna och samarbetet ytterligare stärks. Jag vill också instämma i vad utskottet skriver om vikten av att ett fungerande kontaktnät snabbt byggs upp inom den sverigefinska befolkningen.

Riksteatern har en viktig uppgift för en vital teaterverksamhet i hela landet. Detsamma gäller Rikskonserter på musikens område.

Moderaterna upprepar sitt krav på kraftiga nedskärningar, på 129 miljoner totalt för Riksteatern och Rikskonserter. Det är bara att konstatera att moderaterna skiljer ut sig även på det området. Nedskärningarna är ledmotivet. Moderaternas motiv för neddragningar, att den regionala teaterverksamheten har byggts ut, är svagt. Riksteatern och Rikskonserter behövs naturligtvis. Men det handlar kanske om moderaternas vanliga Stockholmsfixering.

I några motioner föreslås en översyn av musikverksamheten – detta bl.a. mot bakgrund av situationen för länsmusiken. Det är en viktig fråga, men som utskottet påpekar kommer Kulturrådet med en utvärdering. Den får vi givetvis studera och dra slutsatser av.

Det är glädjande för oss socialdemokrater att kulturutskottet i betänkandet föreslår riksdagen att Eric Sahlström-institutet i Tobo skall bli ett nationellt centrum för folkmusik och folkdans. Institutet har redan en fungerande verksamhet och är inriktad på att föra denna del av kulturarvet vidare genom utbildning och fortbildning av lärare och elever. I institutets styrelse ingår också representanter för många av organisationerna inom folkmusiken från olika delar av landet. Därmed finns det förutsättningar för institutet att spegla inte bara norra Upplands folkmusik utan goda möjligheter att centralt bli nationellt i den meningen att det speglar folkmusik och dans från hela landet.

Fru talman! Det finns många förnämliga institutioner i vårt land. En av dem är Drottningholmsteatern. Det är en viktig och vital del av vårt kulturarv. Jag vill citera vad utskottet skriver: ”Det bör vara ett nationellt intresse att både Operan och Drottningholmsteatern kan bidra till att bevara, vårda och främja den del av kulturarvet som utgörs av äldre tiders opera- och balettkonst.” Utskottet förutsätter att de i samråd med regeringen utarbetar lösningar för den fortsatta verksamheten vid Drottningholmsteatern.

Nya nationella uppdrag föreslås också i motioner. Det är i och för sig mycket fina verksamheter som lyfts fram i motionerna, men det är rimligt att vi nu ser hur de pågående nationella uppdragen fungerar innan vi satsar på ytterligare.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

I detta anförande instämde Björn Kaaling (s).

Anf. 69 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Man känner sig nästan som gubben i lådan när man hoppar upp igen, men jag är tvungen att korrigera en sak. Det är inte rätt att vi är ute efter att lägga ned Riksteatern. Vad vi har sagt är att det är väldigt väsentligt att Riksteatern finns kvar som komplement på vissa områden där länsteatrar och regionala teatrar inte kan åstadkomma samma

saker. Det gäller på balettens område. Det behövs komplement på barn-teaterområdet, Tyst teater osv. Det är viktigt för de bitar, som inte de regionala teatrarerna kan serva sitt område med, att Riksteatern finns kvar eller ser till att detta kan ske. Det är inte så som Paavo Vallius framställer det hela. Dessutom är det viktigt, som vi också påpekat, att Riksteatern är den som ansvarar för t.ex. finsk teater.

Anf. 70 PAAVO VALLIUS (s) replik:

Fru talman! Om man tar 129 miljoner från Riksteatern och Rikskonserter betyder det naturligtvis att man minskar anslaget för att producera och erbjuda teaterverksamhet för olika grupper i samhället. Mångkulturell teaterverksamhet är nästan obefintlig, kan man säga. När det gäller teaterföreställningar på andra språk än finska av dem som talas i Sverige tror jag inte det finns någon som helst verksamhet. På finska finns endast barnteater. Mer än hälften av de föreställningarna är också på svenska. Där finns det säkert mycket att göra. Det går inte att utveckla den verksamheten genom att minska anslaget till Riksteatern.

Anf. 71 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Låt mig bara konstatera att det har tidigare fastställts att tanken, när man började utlokalisera vissa delar av Riksteatern, deras småensemblen och etablerade länsteatrar, var att man därmed skulle avlöva det centralt. Det viktigaste för oss är inte att slå vakt om en organisation med stora anläggningar i Hallunda. Det viktigaste är att man får teater för det hela. Då kan man göra det på ett helt annat sätt. Med de kompletterande uppgifter som den rest som skulle var kvar av Riksteatern kunde göra skulle man kunna få ut mycket mer av teaterpengarna.

Vi följer bara det som en gång alla var överens om, att när väl länsteatrar var etablerade fanns det inte samma behov av den Riksteater som en gång på 30-talet etablerades av Arthur Engberg. Då skulle det finnas någonting annat i stället.

Vad vi föreslår är inte alls något konstigt. Det är bara den utveckling som man från början hade tänkt sig.

Anf. 72 PAAVO VALLIUS (s) replik:

Fru talman! Om det vore så väl att Riksteatern hade så mycket pengar så att dess verksamhet skulle kunna utvecklas. Men under de senaste åren har man minskat anslagen till Riksteatern. För två tre år sedan hade vi s.k. Finska Riks där man egenproducerade verksamhet i Sverige och där man kunde ge teaterföreställningar på finska ute i landet. I dag finns inte den verksamheten kvar. Den verksamheten inom Riksteatern är avvecklad. Visst har anslagen minskat till Riksteatern, vilket också gjort att man fått avveckla, som jag ser det, viktiga verksamheter.

Anf. 73 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Det är tur att det finns fler partier än Miljöpartiet som tror på kulturell tillväxt. Detta gör att Moderaterna i dag står ensamma i riksdagen om att vilja avlöva Riksteatern.

Jag är precis som Paavo Vallius väldigt glad över att vi i dag får gratulera Tobo, som blir vårt första nationella folkmusikcentrum i Sverige.

Jag har lite svårt att förstå att det inte står någonting i betänkandet om Eric Sahlström och om nyckelharpan, den nyckelharpa som anses vara vårt svenska nationalinstrument.

Nu vill jag fråga: Delar Paavo Vallius och hans parti vår uppfattning om att vi i Sverige skall gå vidare och göra precis som man har gjort i Finland och i Norge, dvs. utveckla nationella folkmusikcentrum på fler ställen i Sverige?

Anf. 74 PAAVO VALLIUS (s) replik:

Fru talman! Jag vet inte. Jag kan svara väldigt kort och säga att jag instämmer i den uppfattning som Ewa Larsson har. Visst är det viktigt att man utvecklar dessa verksamheter också i andra delar av landet. Det är viktigt att man börjar med ett folkmusikcentrum som sedan kan utvecklas vidare genom ökade resurser och sådant.

Anf. 75 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! För att minska debattiden sträckte jag upp tummen för att markera mitt gillande till det som senast sades.

Anf. 76 JAN BACKMAN (m):

Fru talman! Jag skall beröra några av områdena i det moderata särskilda yttrandet som Elisabeth Fleetwood redan har förutskickat. Sedan vill jag ta upp mediefrågorna, och det är ju i våra sammanhang liktydigt med radio och TV.

Allra först vill jag dock yrka bifall till reservation 14 under hemställanspunkt 25. Vi har i Sverige valt att ha en avgiftsfinansierad radio- och TV-verksamhet, även om det då och då har höjts röster för att slopa TV-avgiften och övergå till en skattefinansierad *public service* radio och TV. Vi anser att de tre företagen SVT, SR och UR tills vidare skall ha en given tilldelning av medel ur rundradiokontot som sin finansieringskälla.

Vi har tidigare föreslagit att bl.a. sponsring skall förbjudas inom *public service*, och vi ser inte heller någon anledning att riksdagen skall anvisa särskilda medel för att underlätta övergången till ny teknik. Även om regeringen anför att syftet är att stärka mångfalden på mediemarknaden blir den reella effekten för radio och TV-bolagen av den här typen av särskilda medeltilldelningar att beroendet av statsmakten ökar, vilket på sikt riskerar att leda till likriktning snarare än mångfald.

Vi avvisar också höjningen av TV-avgiften och föreslår att Teraoms momopol på marksänd radio och TV skall avskaffas, men avstår av omsorg om kammarens tid från att yrka bifall till motsvarande reservationer.

Konstnärsnämnden och Ersättningar och bidrag till konstnärer är två anslagsposter i vår budget. Låt mig först slå fast att vi, inte minst av ideologiska skäl, på alla sätt värnar om den konstnärliga upphovsrätten. På samma sätt som en uppfinnare kan skydda sin uppfinning genom ett patentförfarande måste den som ägnar sig åt konstnärligt skapande kunna skydda sitt verk från missbruk.

Däremot anser vi inte att den konstnärliga upphovsrätten är en kollektiv rättighet. Den enskilde konstnären skall i största möjliga utsträckning själv få disponera sin upphovsrätt och välja till vem och på vilka villkor hon eller han vill överföra den. Det komplicerade regelverket som upphovsrättsorganisationerna upprätthåller i dag, borde enligt min uppfatt-

ning många gånger kunna ersättas av ett enkelt överförande av upphovsrätten mot ett rimligt engångsbelopp. Därför har vi i vårt särskilda yttrande föreslagit att Konsnärnsnämndens anslag skall minskas.

Konsnärnsnämndens roll som den viktigaste försörjaren för många konstnärer blir i det system som byggts upp under många år ytterst grannliga. Vi har i olika sammanhang hävdad att det måste byggas upp en beredskap mot tendenser till korporatism och vänskapskorruption på det konstnärliga området. En åtgärd som vi föreslagit är att inte ge vissa organisationer rätten att föreslå vilka som skall ingå i nämnden.

Det måste vara en huvudregel att de ersättningar som ur skattemedel betalas ut till konstnärer står i proportion till den prestation vederbörande utfört. Vi anser t.ex. att en större del av biblioteksersättningen skall tillfalla de författare och översättare vilkas böcker faktiskt lånas ut. I dag är det endast 35 % av ersättningen som används på detta sätt.

Att betrakta de resterande pengarna som en solidaritetsfond är enligt vårt synsätt fel. Ingen annan yrkesgrupp avkrävs genom en statlig förordning ekonomiskt ansvar för sina kolleger. Det är genom det generella skattesystemet som vi visar solidaritet med andra människor. Att göra författarna beroende av välviljan hos Författarfondens styrelse liknar för övrigt mer skråväsende än solidaritet.

Likasa anser vi, och det verkar av propositionen som om regeringen delar denna uppfattning, att arbetsstipendier skall vara förbundna med någon sorts prestationskrav – propositionen talar om ”målriktade arbetsstipendier”.

Kulturmiljövården ryms under anslagen G1 och G2. Här har vi i vårt budgetförslag avsatt 25 miljoner mer än majoriteten. En av effekterna av det framgångsrika SESAM-projektet, som Elisabeth Fleetwood redan har berört, har varit att man avslöjat stora behov av konserveringsinsatser, inte bara i museernas samlingar utan också i kulturmiljön. Vi vill öka resurserna för både kulturmiljövårdsinsatser och för mer direkta åtgärder i t.ex. äldre stadsbebyggelse.

Vi är övertygade om att det finns många ansvarskännande privata fastighetsägare som skulle göra stora ekonomiska uppoffringar för att säkra det kulturhistoriska värdet på sina hus om de dessutom kunde påräkna ett visst statligt bidrag för de allra mest kostnadskrävande insatserna.

Jag måste än en gång påtala den stora oro vi känner inför Riksantikvarieämbetets (RAÄ) roll inom kulturvården. Vi har länge efterlyst en stark och kompetent sektorsmyndighet på detta område. Ett första organisatoriskt steg togs när Historiska museet lösgjordes från ämbetet, men det är inte nog.

Enligt vår uppfattning hör den arkeologiska uppdragsverksamheten inte hemma hos RAÄ. Den förordning som utarbetades efter riksdagsbeslutet om uppdragsverksamheten blev en halvmesyr som dessutom har tolkats olika av länsstyrelserna som har att följa den. Det borde numera vara uppenbart att ett rent upphandlingsförfarande mellan ett antal fristående högt kvalificerade aktörer med olika huvudmän hade gett bättre effekt och verksamt bidragit till att förtydliga RAÄ:s roll. Skilda upphandlar-, utförar- och kontrollroller undanröjer risken för att ovidkommande hänsyn skall styra beslutsprocessen.

Frågan är om inte nästa steg borde vara att också ansvaret för den publika verksamheten vid Glimmingehus, Birka, Eketorp på Öland och

Gamla Uppsala borde överföras till naturligare huvudmän än den centrala sektorsmyndigheten på kulturmiljöområdet.

Folkbildningen har – som så många tidigare har påpekat – i det moderata budgetalternativet fått dra ett tungt lass som besparingsobjekt. Först och främst handlar det om uppsökarbidraget på 40 miljoner som vi inte anser hör hemma under detta anslag. Om någon kommun som huvudman för kunskapslyftet vill använda fackliga kanaler för att nå ut med information om lämpliga utbildningar till arbetslösa fackföreningsmedlemmar måste det anses vara deras beslut och falla under deras ekonomiska ansvar, precis som alla andra informationsinsatser som görs.

Ett annat ofta framfört moderat förslag är att överföra anslaget till folkhögskolorna till utbildningsbudgeten. Då skulle det inom kulturbudgeten bli kvar ett renodlat studieförbundsanslag. Det skulle då kunna värderas i ett bredare perspektiv där studieförbundens insatser som kulturarrangörer och viktiga aktörer när det gäller att bevara t.ex. gamla konsthantverkstraditioner och annan tyst kunskap fick vägas mot andra kulturaktiviteter. Vi är dessutom övertygade om att studiecirkelformen är en bra pedagogisk metod som skulle kunna vara mycket användbar inom olika former av vuxenutbildning. Det naturliga vore – och det skulle också till stora delar väga upp vårt besparingsförslag – att kommunerna i större utsträckning utnyttjade studieförbunden i stället för komvux i sina utbildningsinsatser.

Till sist bara ett kort ord om anslagen till regional försöksverksamhet. Av den förordning som styr försöksverksamheten framgår att det är regeringen som beslutar vilka regionala och lokala institutioner som skall vara stödberättigade, dvs. som det regionala självstyrelseorganet kan välja att tilldela pengar ur den av staten finansierade kulturpåsen.

Detta har skapat en del missmod ute i regionerna och ansetts vara ett ingrepp i deras beslutanderätt. Det är därför viktigt för tilltron till regeringens intentioner med försöksverksamheten att man lever upp till det som sägs i propositionsbilagan under utgiftsområde 17 på s. 44, nämligen att ”förteckningen över stödberättigade regionala institutioner kan förändras. Förslag om detta lämnas till Statens kulturråd och det åligger därefter Kulturrådet att väga in dessa uppgifter i budgetunderlaget till regeringen. Från regeringens sida kommer sådana framställningar att behandlas med den flexibilitet som är möjlig inom ramen för försöksverksamheten. Regeringen avser att ha en fortsatt dialog med försökslänen.”

Jag hoppas att detta kommer att förbli ett löfte och inte bara en målsättning, för här finns det möjlighet att få värdefulla erfarenheter av hur ansvarsfördelningen kan fungera.

För oss moderater är det ansvar som ligger i huvudmannskapet viktigt. Om regionala kulturinstitutioner med samma huvudman väljer att samordna sina resurser, borde det vara möjligt även utanför försökslänen.

Jag har inget annat yrkande än det som jag redan har framfört.

Anf. 77 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Jag skall med anledning av Jan Backmans anförande bara göra ett par reflexioner beträffande *public service*.

I det här betänkandet står ju Moderaterna helt ensamma med sina reservationer. Nu gör Jan Backman dessutom tillägget att han vill förbjuda

sponsring. Vad jag skall koncentrera mig på är tekniken, för vilken man inte vill ta pengar från rundradiokontot. Rundradiokontot är de pengar som jag som TV-innehavare betalar – det som vi populärt kallar för TV-licensen. Det är alltså inga skattemedel som det handlar om.

Att ett *public service*-företag finansierar sin verksamhet, inkl. tekniken, med TV-avgiftsmedel är helt naturligt. Det är fullständigt obegripligt att Moderaterna kan säga nej till det.

Till yttermera visso säger Moderaterna nej till en höjning av TV-avgiften, trots att det TV-index efter vilket kostnaden för *public service*-företagen beräknas i år har höjts med 2,5 %, statistiskt räknat, medan höjningen för nästa år bara blir 2,3 %. Det är alltså ingen sjö av pengar som man öser ur. En del av detta går, som sagt var, till den digitala tekniken.

Jag tycker att det är bra att den nu kommer i gång, att SVT kan gå i spetsen för den. Jag beklagar att produkterna inte finns ute på marknaden i tillräcklig omfattning ännu, vilket kommer att leda till att igångsättningen sannolikt kan komma att tvingas skjutas upp ytterligare någon månad. Det innebär kanske ett halvår ytterligare innan vi kan få reguljära sändningar.

Anf. 78 JAN BACKMAN (m) replik:

Fru talman! Jag är medveten om att det är från rundradiokontot som pengarna skall hämtas och inte från skattemedel. Det vi motsätter oss i våra reservationer är att det görs till föremål för ett särskilt beslut och att vi från riksdagens sida därmed anger hur rundradiokontot skall disponeras i den *public service*-verksamhet som vi vill skall stå fri från inflytande även från statsmakten.

När det sedan gäller den tekniska utvecklingen har man klarat av digitaliseringen på rundradiosidan inom ramen för de löpande anslagen. Det är ingen mening med att nu lägga ned programresurser inför en verksamhet i ett digitalt marknät som ännu inte gått att få i gång, precis som Åke Gustavsson säger. Vi menar att man skall klara av detta inom det generella anslaget.

Anf. 79 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik:

Fru talman! Vad det handlar om är att Moderaterna här har tre reservationer, en om den nya tekniken, en om att man vill förbjuda höjningen av avgiften och en om Teracom. Jag diskuterar de två första i det här sammanhanget.

Moderaterna säger att *public service*-företagen inte bör tilldelas ytterligare medel för kostnader i samband med övergången till ny teknik. Då kan man vara snäll och säga som Jan, att vi inte skall gå in och reglera det här. Men det förutsätter, såvitt jag förstår, ett särskilt beslut i riksdagen om man skall kunna få använda pengar från rundradiokontot för detta. Om det är en teknikalitet, behöver vi inte snacka om frågan mer.

Den andra frågan, som är avgörande, är sakfrågan, nämligen att *public service*-företagen måste ha resurser och möjligheter att möta den nya tekniken. Jag tror dessutom att det är bra för hela radio- och TV-marknaden att man liksom plöjer här, därför att det underlättar för andra aktörer på mediemarknaden att hänga på och utveckla sin verksamhet.

Det enda som jag tycker är lite synd just nu är att det verkar bli en försening, men det beror inte på *public service*-företagen. Det finns inte tillräckligt klara produkter tillgängliga för tittarna helt enkelt.

Anf. 80 GUNILLA TJERNBERG (kd):

Fru talman! Som många tidigare har varit inne på under dagen är kultur en viktig grund för all utveckling. Man har också varit överens med oss kristdemokrater om att kulturen ger upplevelser, identitet, samhörighet och uttrycksmöjligheter och att kulturen är ett viktigt inslag i människors vardagliga liv. Just därför är det angeläget att kulturen finns där människorna finns. Jag skall lite grann beröra länsbiblioteken, läns museerna och länsmusiken.

Kulturen måste göras tillgänglig för alla. Det är då helt nödvändigt att kulturen förs ut i hela landet för att därigenom ge fler människor större möjligheter till deltagande, men också för att fler människor skall utveckla ett intresse för att få kulturella upplevelser.

Jag ser fram emot att få ta del av den katalog med olika förslag på hur man skall kunna öka möjligheten för fler att utöva och uppleva kultur som kulturministern antydde fanns på Kulturdepartementet. Men den kommer väl fram, och då skall vi ta del av den.

Kulturintresset hos dagens unga tar sig i dag helt andra uttryck än tidigare. I dag föredrar man i första hand musikfestivaler, filmfestivaler, fria teatergrupper etc., medan stödet för permanenta kulturinsatser är svagt. Men bland de permanenta institutionerna, som det i dag ändå finns ett starkt stöd för hos barn och ungdomar, är biblioteken. Detta visar att biblioteken, fru talman, har en viktig uppgift att fylla just när det gäller att nå ut till alla, inte minst barn och ungdomar.

Biblioteken och litteraturen, och jag vill då också lyfta fram skolbiblioteken, har en stor kulturförmedlande roll.

Det är också viktigt att få äga böcker. Därför vill jag passa på att säga att vi kristdemokrater i första hand vill avskaffa moms på barnböcker.

Förutom att förmedla kultur samverkar många länsbibliotek med varandra i olika projekt, inte minst när det gäller barn med skriv-, tal- och lässvårigheter. Dyslexi har nämnts här under dagen, men det gäller också andra handikapp.

Att kunna läsa och skriva är en mänsklig rättighet, men alla kan inte det, inte ens i Sverige trots att alla barn får gå i skolan i Sverige. Det finns uppgifter på att var tionde elev lämnar grundskolan utan att kunna läsa och skriva, nästan alla är pojkar. Man vet att ungefär ½ miljon människor har läs- och skrivsvårigheter. Överfört till mitt hemlän, Västerbotten, kan man säga att andelen kan motsvara ca 12 000 personer. Läs- och skrivsvårigheter är ett av de allra vanligaste handikappen. Ändå är det fortfarande rätt okänt för många människor.

Problemet har dock blivit mer uppmärksammat. Olika samverkansprojekt har bildats mellan länsbiblioteken, Hem och skola och olika föreningar mot läs- och skrivsvårigheter. Oftast är länsbiblioteken ansvariga för projekten. Detta arbetssätt har intensifierats under de senaste åren. Detta är ett initiativ och en verksamhet som vi kristdemokrater ser positivt på.

Fru talman! Vi anser att detta arbete fortsättningsvis bör prioriteras inom biblioteksverksamheten. Men för att undvika byråkrati och re-

surskrävande arbete menar vi kristdemokrater att de resurser som regeringen föreslår till läsfrämjande verksamhet via Statens kulturråd i stället skall gå direkt till bibliotekens verksamhet. Den kompetens som bibliotekarierna har på området är oerhört viktig och bör tas till vara direkt i det läsfrämjande arbetet.

Jag vill också passa på att beröra något omkring Stiftelsen för lättläst nyhetsinformation och litteratur, vars ändamål är att äga och ge ut en nyhetstidning för utvecklingsstörda samt att ge ut lättlästa böcker. Inom omsorgen, handikapprörelsen och skolvärlden känner man i dag relativt väl till de lättlästa alternativen. Men utanför de här kretsarna är denna utgivning obekant för det stora flertalet. Många barn och vuxna skulle ha stor glädje av att få information om det här och ges möjlighet att läsa böcker med lättläst text.

Därför anser vi kristdemokrater att det skulle vara vällovt med en brett upplagd informationskampanj. Den bör genomföras just för att presentera utgivningen från centrumet för lättläst som en idé. Det skulle ge möjlighet att nå ut till flera målgrupper och till allmänheten. På sikt skulle en sådan ökad uppmärksamhet leda till ökad försäljning och därmed ökad egen finansiering. För denna kampanj bör det enligt vårt förslag anslås 1 miljon kronor – det är vårt förslag – som en engångssumma under 1999.

Fru talman! Kontinuitet är en grundbult i regional teaterverksamhet. För att kontinuiteten vid teater-, dans- och musikinstitutionerna skulle kunna vidmakthållas sade vi kristdemokrater nej till regeringens förslag om en minskning med ytterligare 2 % av verksamhetsbidraget – medel som man sedan skall kunna ansöka om via Statens kulturråd. Det är glädjande att konstatera att ett enigt kulturutskott anslöt sig till denna uppfattning. I svensk teater har man alltid tvingats att söka nya vägar, och detta faktum gjorde att regeringens förslag inte gick att motivera.

Det finns en statlig utredning som kanske många har tagit del av. Den heter *Minne och bildning*. Den indelar museernas verksamhet i tre huvudområden: samla in och dokumentera, vårda och bevara samt visa, undervisa och förmedla. Kulturministern var inne på det tidigare i dag. Därtill kommer även uppgiften att forska. Det är en integrerad del av verksamheten. Målet för hela verksamheten är bildning.

Det är därmed viktigt att läns museerna och deras samarbetsråd har en tydlig policy som har sin utgångspunkt i långsiktig kontinuitet och konsekvens. När jag har tagit del av det här arbetet har jag kunnat konstatera att just arbetet med att ta fram en tydlig policy och en långsiktig kontinuitet och konsekvens är ett arbete som nu intensifieras inom Läns museernas samarbetsråd. Det är positivt.

Också regeringens förslag om de regionala museerna, att 4 % av bidraget år 2000 skulle avsättas till riktade, tidsbegränsade bidrag, var något som Kristdemokraterna sade nej till. Vi är också där glada för att kulturutskottet är enigt om en annan lösning; att säga nej till detta. Det ligger kvar på 2 %.

Avslutningsvis, fru talman, har det tidigare här i kammaren varit ett replikskifte mellan min partikamrat Inger Davidsson och Åke Gustavsson när det gäller länsmusiken. Där vet vi att riksdagen 1997 fattade ett beslut om en generell sänkning av bidragsnivån med ca 50 miljoner kronor. Sänkningen skulle genomföras i två etapper. Anslaget har för år 1998

minskats med 25 miljoner kronor, och regeringen avser att ytterligare minska med 25 miljoner kronor för år 1999.

Som framkom tidigare i den här replikrundan motsätter vi kristdemokrater oss denna drastiska minskning. Jag vill bara säga något kort om varför vi gör detta. Förslaget om besparingar har lagts fram trots att det i överenskommelsen om ändrat huvudmannaskap uttalades att ingen kostnadsövervältring skulle ske – varken vid övertagandet eller därefter.

Med de neddragningar som nu föreslås minskas förutsättningarna för en regionalt förankrad musikverksamhet. Många orkestrar hotas av nedläggning. Den professionella regionala musiken står ofta som förebild för amatörorkestrar och musikensembler. Förslaget medför därmed mycket stora nackdelar för regionalt kulturliv. Till sist, fru talman, vill jag säga att vi kristdemokrater avvisar den drastiska neddragning som regeringen föreslår. Vi anslår ytterligare 10 miljoner kronor utöver pengarna i regeringens förslag för år 1999.

Jag vill med det också, fru talman, yrka bifall till reservationerna 8, 11 och 12.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.25 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 18.00.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 18.00.

4 § (forts.) Kultur, medier, trossamfund och fritid och Filmavtalet (forts. KrU1)

Anf. 81 ANNIKA NILSSON (s):

Fru talman! Jag skall i detta anförande ta upp frågor som berör kulturarvet och främst då museerna. Museerna spelar en viktig roll i det svenska kulturlivet. Genom det arbete som läggs ned inte bara bevaras vårt kulturarv utan det ger oss också möjligheter att förstå det som har hänt runt omkring oss. Genom att samla, bevara och levandegöra vårt kulturarv ger museerna oss möjlighet att förstå var vi i dag befinner oss och vad som har lett oss hit. Runt om i vårt land finns det tusentals människor som på olika sätt är engagerade i vårt kulturarv. Det handlar bl.a. om arbetslivsmuseer och hembygdsföreningar. Dessa människors brinnande engagemang lyfter och driver tillsammans arbetet med det svenska kulturarvet framåt.

Fru talman! I budgetpropositionen redovisar regeringen sina prioriteringar inom kulturarvsområdet. Det handlar om en satsning på det industrihistoriska arvet. Samhället har under en mer än sekellång tid förändrats från ett jordbrukssamhälle till ett industrisamhälle. Detta arv utgör en

Prot. 1998/99:31
8 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid
och Filmavtalet*

betydande del av vårt kulturarv. Och därför har regeringen tagit initiativ till denna satsning.

Ett annat område som regeringen prioriterar inför nästa år är att öka tillgängligheten till kulturarvet. En treårig försöksverksamhet på ett kulturarvs-IT syftar till att genom digital bearbetning öka tillgängligheten till samlingarna i framför allt centrala kulturarvsinstitutioner och regionala museer.

Fru talman! Just nu står vi inför ett millennieskifte – en övergång inte bara från ett sekel till ett annat, utan nu tar vi steget in i ett nytt årtusende. Under det sekel som vi lämnar bakom oss har mycket hänt. När min morfar föddes 1911 på en bondgård i Uppland befann sig Sverige i början av industrisamhället. Under morfar levnadsår togs vi genom kriser som krig och depressioner till ett välfärdssamhälle. När han tog mig i famnen första gången i mars 1971 var det ett helt annat samhälle som han kunde lämna över till mig. Sverige var ett välutvecklat industrisamhälle mycket olikt det jordbrukssamhälle han öppnade sina ögon i första gången.

Nu är det vi som lämnar industrisamhället bakom oss och går in i något nytt. Några kallar det kunskapssamhälle. Andra kallar det informationssamhälle. Vilket namn det än må ha så vet vi att industrisamhället som det såg ut i sina största år går vi med raska steg ifrån. Bevarandet och åskådliggörandet av jordbrukssamhället har vi varit mycket duktiga på, men nu är det viktigt att med samma kraft bevara 1900-talets historia.

Ett museum i Sverige jobbar extra med denna uppgift. Det är Arbetets museum i Norrköping, vars mål är att spegla arbete och arbetsliv. Det har dessutom fått ett nationellt uppdrag där det ingår att utveckla och förstärka den verksamhet som bedrivs vid museet, särskilt avseende arbetslivet och det industrihistoriska arvet. Detta nationella uppdrag har lett till att den industrihistoriska verksamheten runt om i landet har förstärkts. Att på olika sätt etablera en samverkan mellan arbetslivsmuseerna har varit en viktig uppgift för Arbetets museum.

Ett annat område som Arbetets museum lagt särskild vikt vid är att uppmärksamma kvinnliga arbetsområden och att problematisera arbetets villkor utifrån ett genusperspektiv. Det har bl.a. lett till dokumentation och utställningsprojekt rörande socialarbetare och städ- och vårdyrken. Vidare har museet tagit initiativ till flera seminarier under temat om hur kvinnors historia synliggörs som en del av vårt kulturarv.

När man vet hur mycket som Arbetets museum gör så är det märkligt att år efter år i denna kammare möta Moderaterna som med envishet hävdar att denna verksamhet inte är något som staten borde stödja. Tycker inte Moderaterna att det är en bra verksamhet som sker på museet, eller är det så att ni tycker att industrisamhällets historia är något som vi från samhället inte borde uppmuntra och stödja?

Fru talman! Hösten 1996 fattades beslut om ett nytt museum. En museimyndighet som skulle innehålla fyra museer, Medelhavsmuseet, Östasiatiska museet, Folkens museum – etnografiska och Etnografiska museet i Göteborg. Efter riksdagens beslut tillsattes en organisationskommitté som fick i uppgift att förbereda och genomföra etableringen av ett världskulturmuseum. Detta skall skapa förutsättningar att utveckla nya verksamhetsformer, och inriktningen skall vara tvärvetenskaplig, skrev regeringen i direktiven till kommittén. Kommittén har med jämna mel-

lanrum rapporterat till regeringen om sitt arbete och lämnade i oktober slutbetänkandet *Statens museer för världskultur*.

Utskottet har nu under hösten behandlat frågan om Världskulturmuseets vara eller icke vara samt vilka museer som skall ingå i den nya myndigheten. Utskottet skriver i betänkandet:

”De fyra olika museerna inom myndigheten med sina olika forskningstraditioner och höga sektoriella och tvärvetenskapliga kompetenser skall ges goda förutsättningar att befrukta varandra.”

För mig är det viktigt att lyfta fram att det handlar om fyra museer, med olika vetenskapliga inriktningar, dvs. konstvetenskap, arkeologi och socialantropologi. Tanken med denna myndighet är att just föra ihop olika vetenskapliga riktningar för att vi tror att detta kommer att leda till ett nytt och fruktsamt samarbete. Organisationskommittén skriver i sin inledning till skiss till övergripande verksamhetsidé:

Statens museer för världskultur skall skapa något nytt i museivärlden, något som ännu inte existerar. Verksamheten skall skildra likt och olik i tankesätt, livsstilar och levnadsvillkor men också kulturella förändringar i Sverige och världen. Besökaren skall ges tillfälle att reflektera över sin egen och andras kulturella identitet.

Den museimyndighet som vi i dag beslutar om är på intet sätt en färdig verksamhet. Jag är övertygad om att denna verksamhet, med all den enorma kunskap och kompetens som personalen har, leder till en levande och blomstrande verksamhet på alla fyra museerna.

Utskottet slår fast att den verksamhet som bedrivs vid de fyra enheterna skall ges likvärdiga förutsättningar vad avser personal, utvecklingsmöjligheter för personalen, utställningar, m.m.

Jag har en fråga, och den riktar sig till Moderaterna. Ni skrev i er gemensamma reservation hösten 1996 att ni inte hade något emot en samordning av de två etnografiska museerna i Göteborg och Stockholm. I den motion som ni nu har väckt har ni yrkat avslag på de 29 miljoner kronor som skall gå till den nya myndigheten. I denna summa ingår medel att driva Etnografiska museet i Göteborg, och ni har inte sagt att ni säger nej till att förstatliga detta museum. Detta innebär att i er budget finns bara anslaget till Folkens museum – etnografiska här i Stockholm. Men ni har även kostnader för museet i Göteborg. Min fråga till er blir då:

Vill ni att vi lägger ned museet i Göteborg, eller vill ni att vi skall lägga ned någon verksamhet i Stockholm, så att det på så sätt frigörs medel för att klara verksamheten i Göteborg?

Fru talman! Med det anförda vill jag yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande i dess helhet.

Anf. 82 JAN BACKMAN (m) replik:

Fru talman! Låt mig börja med Arbetets museum. Annika Nilsson har fått överta Björn Kaalings roll som utpekare av moderaterna som motståndare till alla typer av arbetslivsmuseer.

När det gäller Arbetets museum är vår huvudprincip att huvudmannansvaret skall väga väldigt tungt när staten går in med bidrag och engagerar sig i någon annans museum. Vi menar att det i Arbetets museum finns en stiftelse sammansatt av väl meriterade och högt kvalificerade

medlemmar som vi under dessa ärendens behandling i kulturutskottet inte har sett vara beredda att ta detta huvudmannansvar.

När det sedan gäller Världskulturmuseet har nog Annika Nilsson fel i sin upprördhet, därför att redan i debatten före pausen angav Ewa Larsson att de 29 miljoner som vi yrkar avslag på i sin helhet är reformmedel. De pengar som man menar går åt för att driva Etnografiska museet i Göteborg vidare tills den nya myndigheten bildas finns i en annan post. Jag kan inte hitta den just nu.

Majoriteten i utskottet säger själv i betänkandet: "Utskottet anser att regeringen senast i budgetpropositionen för år 2001 skall redovisa en plan för finansiering av Statens museer för världskultur av vilken skall framgå vilka ytterligare medel som skall tillföras verksamheten."

Varför vi, som motsätter oss den här organisationen, redan nu avkrävs besked när regeringen inte behöver lägga fram en budget för detta förrän år 2001 begriper inte jag.

Anf. 83 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Stiftarna av Arbetets museum har köpt in fastigheten och står för kapitalkostnaden på 60 miljoner. Om man räknar med ungefär 10 % innebär det 6 miljoner, så stiftarna tar ändå sitt ansvar. Men vi tycker att det är viktigt att staten går in i den här verksamheten, därför att den är så pass viktig.

När det sedan gäller Statens museer för världskultur och Etnografiska museet i Göteborg har vi redan tidigare i år räknat in det specialdestinerade statsbidraget på 3,8 miljoner i bidraget för att klara driften av Etnografiska museet i Göteborg. Det är bara det att från den 1 januari är det meningen att Etnografiska museet i Göteborg skall vara helt statligt. Det innebär att 6 miljoner kronor som nu kommer från kommunen inte längre gör det. Det betyder att det fattas 6 miljoner. Då är frågan till Jan Backman: Var vill ni ta de 6 miljoner kronor som kommunen nu skjuter till? Eller skall vi inte räkna in de 6 miljonerna, och vilken verksamhet är det då som myndigheten inte skall bedriva?

Anf. 84 JAN BACKMAN (m) replik:

Fru talman! I vår budget fanns inte någon sådan myndighet den 1 januari 1999. Det är svårt att avkräva oss besked om en hypotetisk situation. Vi hade till dess att det nya museet var färdigbyggt år 2003 tänkt oss att, om vi tyckte att det var en bra verksamhet, också hitta medel för den.

När det gäller Arbetets museum var det så att en av stiftarna sålde fastigheten till stiftarna. Det är klart att det värde man då lägger i den kan ha intresse för både säljare och köpare. Men om vi jämför Arbetets museum med de andra museerna under samma anslagspost, H4, Dansmuseet, Drottningholms teatermuseum, Carl och Olga Milles Lidingöhem, Thielska galleriet, Föremålsvård i Kiruna, som hör dit av någon underlig anledning, Röhsska museet, Roseum, Strindbergsmuseet, Judiska museet, Bildmuseet i Umeå och Zornsamlingarna, tar i samtliga dessa fall huvudmännen ett betydligt större ansvar för kostnaderna för verksamhetens genomförande än huvudmännen för Arbetets museum gör. Det tycker vi är orättvist.

Anf. 85 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det här är intressant. Det betyder att moderaterna har backat från det de tidigare har sagt när det gäller Etnografiska museet i Göteborg. Såvitt jag förstått av den reservation som skrevs hösten 1996 var vi överens om att staten skulle skjuta till medel och ta över Etnografiska museet i Göteborg. Det står också i reservationen som moderaterna skrev att man var för en ökad samordning mellan Etnografiska i Göteborg och Folkens museum – etnografiska i Stockholm.

Om man skall följa förslaget är läget att det från den 1 januari 1999 fattas pengar i moderaternas budget. Det innebär att moderaterna backar och inte vill att staten skall ta hela ansvaret för Etnografiska museet i Göteborg. Det innebär att ni tycker att det under de kommande åren är kommunen som skall göra det. Det tycker jag är synd. Jag trodde att vi var överens på den punkten.

Anf. 86 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Med all respekt för Annika Nilssons stora engagemang både vad gäller museifrågorna i Norrköping och Världskulturmuseet måste jag ändå få ställa en fråga till henne utifrån det hon sade.

Annika Nilsson sade att vi tar steget in i ett nytt årtusende, vi går in i något nytt. Då måste jag få fråga: Delar Annika Nilsson sin partikamrat Åke Gustavssons känsla av olycka vad gäller länsmusikens situation?

Utifrån argumentet att vi går in i något nytt, vad är det vi lämnar efter oss? Jag kan se en situation med en till viss del avlövd länsmusik som vi också lämnar efter oss. Jag skulle vilja ha en kommentar till det.

Anf. 87 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag riktade in mitt anförande på läns museerna. När det gäller länsmusiken delar jag Åke Gustavssons uppfattning. Vi står eniga på den punkten. Just när det gäller länsmusiken skall Kulturrådet titta närmare på effekterna för orkesterverksamheten. Sedan tror jag att vi får återkomma till den debatten i framtiden. Men jag delar den uppfattning som Åke Gustavsson har framfört tidigare i debatten.

Anf. 88 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Då har Annika Nilsson gett besked på den punkten också.

Det är intressant att konstatera att en viss del av den socialdemokratiska gruppen i kulturutskottet är på väg att fatta ett beslut som känns mycket svårt. Det bådär gott för att vi i den framförliggande debatten också skall få ta med länsmusiken som ett område som skall tillförsäkras resurser och möjligheter att utöva verksamhet som är viktig på regional nivå. Vi skall kunna lämna efter oss en möjlighet även för den generation som kommer efter oss att ta del av länsmusiken. Den har också stor betydelse för musikgrupper som mer ägnar sig åt att lära upp sig för att behålla den musikaliska delen av kulturarvet.

Anf. 89 ANNIKA NILSSON (s) replik:

Fru talman! När det gäller länsmusiken inväntar vi den utredning som Kulturrådet gör. Sedan kommer vi säkert tillbaka till den frågan.

När det handlar om satsningen på regionala institutioner, när det handlar om satsningen på kultur i hela landet kan jag ändå säga till kristdemokraten Gunilla Tjernberg att vi har stått längst fram i kampen för Kultur i hela landet och vikten av en regional spridning.

Vi har under de fyra år som har gått faktiskt lyckats att höja kulturanslaget. Vi har lyckats att få reformmedel. Vi har lyckats att få mer pengar till kulturen än vi har haft tidigare. Med tanke på att vi vet att det som har hänt de senaste åren är att vi fått ett minskat ekonomiskt utrymme är vi väldigt stolta över att vi har lyckats skjuta fram Kultur i hela landet som en viktig del. Det är viktigt med regional spridning och viktigt att kultur finns för alla.

När det gäller länsmusiken återkommer vi.

Anf. 90 ROY HANSSON (m):

Fru talman! Jag kommer i detta anförande att i huvudsak uppehålla mig vid ungdomsfrågor och idrottsfrågor, avsnitten M och N.

Idrotten är en viktig samhällsangelägenhet för såväl ungdomar som vuxna. Den skapar gemenskap och är i de flesta fall ett positivt inslag i vårt samhälle.

Alltifrån det att om något av våra landslag eller enskild idrottsman eller idrottskvinna har gjort något särskilt till där det enskilda kvarters- eller knattelaget lyckats med att vinna en turnering eller en särskild match känner vi oss alla på något sätt delaktiga.

Idrotten har stor betydelse för invandrare. Landsmän med familjer kan på ett bra och naturligt sätt träffas och umgås. Jag tycker att det framgår tydligt när man läser referat från sådana idrottsevenemang.

Självfallet har idrotten en baksida. Jag tänker då på läktarvåld och dopning. Jag är av den uppfattningen att ansvariga ledare tar detta på fullt allvar, och jag hoppas och tror att dessa avarter skall kunna bemästras. Det är min förhoppning att vi som har att fatta beslut på alla sätt skall stödja idrotten i detta angelägna ärende.

Samhällets stöd är särskilt viktigt för lokala aktiviteter, och därför bör nuvarande lokala aktivitetsstöd bibehållas på befintlig nivå. Detta stöd riktas till barn och ungdomar och har en lokal anknytning. Det är en förhoppning att så många som möjligt skall komma med i idrottsgemenskapen.

Vad jag känner till tar ungdomsledarna ett stort ansvar för att ge våra barn en meningsfull och värdefull gemenskap. Jag är också övertygad om att de flesta idrottsledarna är nogga med att alla skall få delta efter förmåga.

Vi skall inte glömma bort att det är många som ideellt arbetar med ungdomar och idrott. Det skulle inte vara möjligt att bibehålla den utomordentliga verksamheten i dag om inte dessa ideella krafter fanns. Det är inte möjligt att nog rikta tacksamhet för det oegennyttiga arbete som många lägger ned för våra ungdomsidrottare.

Stöd till idrotten kan ges på många sätt. Ett sätt är att som i dag anslå medel genom riksdagen för fördelning inom idrotten. Det förslag som finns i dag är vi alla överens om, vilket naturligtvis är bra.

Ett annat sätt att stödja idrotten är den attityd som ansvariga politiker visar mot idrottsrörelsen och idrottens organisationer. Jag tänker på förra veckans debatt i kammaren om den s.k. idrottslistan. Regeringens förslag

om att få rätten att utan vidare få ”konfiskera” vissa idrottsevenemang var ett utomordentligt dåligt och illa genomtänkt förslag. Jag är glad över att riksdagen bromsade upp beslutsprocessen och återförvisade förslaget – som skulle ha fått allvarliga konsekvenser för idrotten om det hade genomförts. Det är inte på det sättet som vi skall stödja idrotten och våra idrottsledare. Det var inte bara fråga om den uppenbara risken för mindre pengar till idrotten, utan värre var den attityd att det utan vidare gick att lägga beslag på ett evenemang som tillhör idrottsorganisationen.

Vad gäller ungdomsfrågor finns det anledning att se över om nuvarande stödformer är riktiga. Det har visat sig att ungdomsaktiviteter som för närvarande drar till sig nya ungdomsgrupper är de aktiviteter som inte får ekonomiskt stöd, emedan de aktiviteter som får stöd har minskande deltagarantal.

Det är viktigt att samhällets stöd är med i tiden och anpassas till vad ungdomarna vill. Jag hoppas att regeringen framöver undersöker hur det förhåller sig och lägger fram förslag som återspeglar vilka aktiviteter som det är mest angeläget att stödja.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 11 och 14.

Anf. 91 WILLY SÖDERDAHL (v):

Fru talman! Jag skall börja med att instämma i Charlotta L Bjälkebrings och Tasso Stafilidis anföranden, där de har redogjort för flera av Vänsterpartiets ståndpunkter.

Jag skall här kort redogöra för Vänsterpartiets ställningstagande vad gäller punkterna 14, Stöd till trossamfund, och 15, Folkbildning.

Vänsterpartiet stöder utskottets förslag till anslagsram för trossamfund. Vi inväntar åtgärdsförslagen från regeringen med anledning av den översyn som nyligen gjorts, och jag yrkar bifall till utskottets förslag vad gäller punkt 14, Stöd till trossamfund.

Vad gäller punkt 15.1, Bidrag till folkbildningen, kan vi inte ställa oss bakom hela propositionen utan stöder där motion Kr517 från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Jag skall kort försöka motivera vårt ställningstagande.

I propositionen fanns inga medel avsatta för bidrag till samlingslokaler, och det kunde vi inte gå med på. Den budgethantering vi nu använder oss av med absoluta budgetramar gör handlingsutrymmet ytterst begränsat. Vänsterpartiet har i det läget medverkat till en lösning som borde vara acceptabel för de inblandade parterna. Den innebär visserligen att folkbildningen får 30 i stället för 40 miljoner kronor till sitt reformarbete. Detta medför, tillsammans med andra åtgärder, att det blir ett utrymme för bidrag för samlingslokaler med 15 miljoner kronor.

Vi är medvetna om att tidigare nämnda förslag till lösning medför en ambitionsminskning för folkbildningen, men vi vill hänvisa till utskottets textavsnitt: ”Folkbildningen tillförs nu reformmedel för detta ändamål om 30 miljoner kronor och bör så snart som möjligt erhålla de medel som förutsatts bl.a. i proposition 1997/98:115.” Vi kommer givetvis arbeta för att så blir fallet. Pengar till samlingslokaler är positivt för flera av folkbildningens organisationer.

De borgerliga partierna har velat avskaffa bidraget till olika fackliga organisationer för uppsökande verksamhet i samband med kunskapslyftet. Vänsterpartiet har i stället ställt sig bakom propositionen med bl.a.

följande motiveringar. De fackliga organisationerna har enligt vår mening de största möjligheterna att nå de människor som avses med bidraget. Dessutom kommer en utvärdering att göras under våren, och då är det inte rätt att föregå denna utvärdering genom att nu ändra medelstillelningen.

Centerpartiet har föreslagit i en motion att folkbildningen skulle få öronmärkta pengar till information om EU och EMU. En av hörnstenarna inom folkbildningen är att man själv skall få utforma sitt kursutbud. Utskottet avstyrker motionen, men hänvisar till att folkbildningsorganisationerna kan söka pengar från UD som handhar dessa pengar. Vi ställer oss bakom utskottets förslag, men tycker att folkbildningen skall ta idén i motionen under övervägande och ta chansen att söka medel. Vi tror, precis som Centerpartiet, att folkbildningsorganisationerna är väl skickade att fördjupa kunskaperna om EU och EMU.

Fru talman! Till sist vill jag notera att det finns en tydlig ideologisk skillnad i synen på folkbildningen mellan oss och Moderaterna. I propositionen står det att statens stöd till folkbildningen skall syfta till att göra det möjligt för människor att påverka sin livssituation och till att skapa engagemang för att delta i samhällsutvecklingen. Längre fram står det att verksamheter som syftar till att utjämna utbildningsklyftor och att höja utbildningsnivån skall prioriteras.

Moderaternas förslag är att sänka bidraget till folkbildningen, och det visar att de inte prioriterar de människor detta berör. Vänsterpartiet anser att folkbildningen och kulturen är en allemansrätt som skall vara tillgänglig för alla. Då behövs det mer resurser, inte mindre.

I detta anförande instämde Charlotta L Bjälkebring (v).

Anf. 92 DAN KIHLESTRÖM (kd):

Fru talman! I slutfasen av kulturdebatten vill jag belysa två viktiga områden inom kulturen, nämligen folkbildningen och ungdomsfrågorna. Kristdemokraternas uppfattning på dessa områden finns också i vårt särskilda yttrande nr 3.

Just nu är det aktuellt med diskussion och forskning om medborgarnas delaktighet i samhällsdebatten. Det handlar också om det låga valdeltagandet i årets val. Regeringen har bl.a. gett ett speciellt statsråd i uppdrag att arbeta med frågorna.

Också i det här sammanhanget tror jag på folkbildningens möjlighet och betydelse. Använd folkbildningsorganisationernas väl uppbyggda nätverk i det här viktiga arbetet. Den frivilliga folkbildningen har en stor betydelse för att Sverige skall vara en både stabil och förändringsbenägen demokrati. Föreningsliv och annat lokalt förankringsarbete är beroende av studieförbundens verksamhet.

Folkbildningens viktigaste syfte är att göra det möjligt för människor att kunna påverka sin livssituation och att skapa engagemang för att delta i samhällsutvecklingen. Detta sker t.ex. genom studiecirklar, folkhögskolekurser och olika kulturarrangemang. Folkbildningen ger unika möjligheter för människor att studera i stort sett vilket område som helst, vilket skiljer den från den grundläggande institutionella utbildningen. Den är fri och frivillig, vilket innebär lärande utan krav och tvång. För oss kristde-

mokrater är det viktigt att staten aktivt skall stödja men inte styra denna form av lokal gräsrotsinsats för livslångt lärande.

Så några synpunkter på ungdomsfrågorna och ungdomspolitiken.

Fru talman! Ungdomars inflytande och deras möjlighet att påverka samhällsutvecklingen har också på senare tid aktualiserats. Runt om i landet har olika initiativ tagits för att ungdomar skall bli mer delaktiga. Det kan t.ex. handla om ungdomsparlament, lokala ungdomsråd, ökat inflytande i skolan osv. Den unga generationen är en stor resurs för samhället. Det är viktigt att de värderingar som de tillför integreras i samhället och även tillåts påverka samhällsutvecklingen.

Vi kristdemokrater menar att det också är viktigt att generationsaspekterna beaktas på ett bra sätt i den politiska beslutsprocessen. Det är därför viktigt att ungdomsfrågorna ständigt hålls levande i riksdagen. Jag tycker därför att det är hög tid för en ny ungdomspolitisk proposition.

Att vara ung är att genomgå en speciell livsfas då man är särskilt sårbar. Ungdomstiden har också förlängts i vårt moderna samhälle. Men att vara ung är också att tillhöra en åldersgrupp som har vissa gemensamma problem och ställs inför gemensamma utmaningar. Vi ser t.ex. hur ungdomar på arbets- och bostadsmarknaden drabbas särskilt hårt av arbetslöshet och rådande bostadssituation. Ungdomar som grupp släpar också efter andra åldersgrupper i materiellt hänseende.

Precis som jag sade förut är det därför motiverat med en statlig ungdomspolitik som försöker samordna insatser för ungdomar och stödja kommuner och ideella organisationer för att medverka till positiva levnadsvillkor för dagens och morgondagens ungdomar.

Under slutet av 80-talet och i början av 90-talet utvecklades ungdomspolitiken. En tydlig milstolpe i utvecklingen av en samlad ungdomspolitik skedde under åren 1991–1994 när t.ex. Ungdomsstyrelsen skapades. Bidragsreglerna till ungdomsorganisationerna blev mer målstyrda. Nationella riktlinjer antogs. En utredning om ungdomars levnadsvillkor tillsattes. En återkommande studie av ungdomars värderingar påbörjades, och en samlad ungdomsproposition förelades riksdagen.

Initiativen som då togs utgick från att ungdomsfrågorna skulle få en återkommande och seriös behandling här i riksdagen.

Vad har då hänt sedan 1994? Ungdomsstyrelsen har etablerat sig. En ungdomspolitisk kommitté har utrett det som då kanske egentligen redan var utrett. Under de fyra år som har gått sedan hösten 1994 har Sverige haft, tror jag, fyra olika ungdomsministrar.

Effekten av detta har blivit en passiv ungdomspolitik. Inte heller har det blivit någon ny ungdomspolitisk proposition.

Jag vill också säga något om ungdomar och kulturen, och det har också berörts förut i debatten. Det är känt att ungdomar föredrar kulturupplevelser såsom musikfestivaler, rockklubbar, bio eller fria teatergrupper och att de i mindre utsträckning besöker traditionella kulturinstitutioner. Kulturen måste finnas tillgänglig där och när ungdomar kan ta del av den. Ungdomsorganisationerna måste ges möjlighet att förmedla kultur och göra de unga kulturellt medvetna.

I budgetpropositionen anges att anslag N1, bidrag till allmänna samlingslokaler, skall avskaffas. Det har vi också diskuterat här. Många av dessa allmänna samlingslokaler används just till ungdomsverksamhet,

ofta på mindre orter och på landsbygden. Som sagts förut motsätter vi kristdemokrater oss att detta anslag avskaffas.

Vi kristdemokrater har också föreslagit att anslaget till trossamfunden skall ökas med 8 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag. Den del av stödet till trossamfund som avser lokalbidrag har sänkts under 90-talet från ca 13 miljoner kronor per år till 2 ½ miljon 1997. Vi menar att ytterligare nedskärningar på detta område drabbar inte minst handikappade ungdomars möjlighet att delta i kulturell verksamhet.

Av budgetpropositionen framgår också att Ungdomsstyrelsen har fått i uppdrag att göra en översyn av regelsystemet för statsbidragen. Denna översyn skall redovisas under nästa år.

Vi kristdemokrater anser att Ungdomsstyrelsen vid denna översyn särskilt skall uppmärksamma dispensreglerna för de organisationer, t.ex. religiösa ungdomsorganisationer, som av ideologiska skäl inte har individuellt medlemskap – inte medborgarskap som vi felaktigt har skrivit i reservation 12. Det skall alltså vara medlemskap. Eftersom den tolkning som Ungdomsstyrelsen gjorde när det gäller dispensreglerna inte står i överensstämmelse med riksdagsbeslutet 1994–1995 anser vi att reglerna för bidragssystemet på denna punkt måste tydliggöras.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 12.

Anf. 93 BIRGITTA SELLÉN (c) replik:

Fru talman! Det är mycket upplyftande att höra så många fina ord vid den här sena tiden på dagen när det gäller ungdomar.

Det förslag som Dan Kihlström här lägger fram om att man skall ha en ny ungdomspolitisk proposition är verkligen någonting att ta sikte på, tycker jag. Ungdomarna i dag har en väldigt otrygg tillvaro. Vi vet hur det är med våld och mobbning. Ungdomarna är utan lokaler. Det är ålderssegregering ute i samhället och kommunerna. Det är många stora problem.

Vi har från Centerpartiet agerat för att vi skall få mer pengar till ungdomarna. Vi vill satsa 20 miljoner, och det är viktigt att Ungdomsstyrelsen får vara med och ta ställning till det.

Det är ett förslag som jag stöder till fullo.

Anf. 94 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag är glad för det stödet. Jag försökte argumentera i mitt inlägg för en ny ungdomspolitisk proposition.

Jag försökte också peka på att det har gjorts en hel del saker under resans gång. Men jag måste säga att jag ser fram emot en rejäl ungdomspolitisk diskussion här i riksdagen, i landets högsta beslutande organ.

Ungdomsfrågorna är oerhört viktiga och spänner över ett vitt område. Jag försökte peka på några av dem, så vi får återkomma i den här frågan.

Anf. 95 AGNETA RINGMAN (s):

Fru talman! Så sent som i våras fattade vi här i riksdagen beslut om folkbildningens mål och syfte. Det tål att upprepas att statens stöd till folkbildningen syftar till att göra det möjligt för människor att påverka sin egen livssituation och kunna delta i samhällsutvecklingen. Det har vi hört tidigare här i dag. Syftet är att statsbidraget även skall bidra till att

stärka och utveckla demokratin, bredda kulturintresset och öka delaktigheten i kulturlivet och att främja kulturupplevelser och eget skapande.

Folkbildningen skall också själv utveckla de pedagogiska formerna. Den skall vara fri och frivillig, och staten skall inte styra former och arbetssätt genom föreskrifter.

Folkbildningen innehåller något som andra utbildningar inte har, nämligen bildning. Med bildning menas att få perspektiv, helhet och sammanhang klart för sig. Bildning kan inte mätas och bedömas omedelbart men är nog så viktig, och kommer att bli allt viktigare i framtiden.

Dagens och morgondagens arbetsmarknad kräver av oss kunskaper som inte enbart är förknippade med yrkesskicklighet. Det blir än viktigare att kunna samarbeta, att vara kreativ, att ha förmåga att finna nya lösningar och inte minst att förstå andra människors bakgrund och livsvillkor.

Fru talman! Jag vill nämna några centrala områden där folkbildningen genom sin idé och särart har stor betydelse för samhällsutvecklingen. Det gäller nämligen

- ett lyft för kultur och bildning
- förverkligandet av kulturpolitiken, som vi har fattat beslut om
- insatser för de funktionshindrade, som vi talar mycket om
- insatser på IT-området
- integrationsarbetet
- arbetet med att forma ett ekologiskt hållbart samhälle.

För att kunna förverkliga en del av det som folkbildningspropositionen innehöll utökas nu anslaget med 30 miljoner kronor. För kommande budgetår finns tyvärr inte utrymme att anslå hela det föreslagna beloppet på 40 miljoner kronor, men jag förutsätter också att folkbildningen så snart som möjligt erhåller de medel som föreslogs i propositionen. Folkbildningen behöver nämligen de resurserna för att fullfölja sin viktiga uppgift.

Dessutom anslås 10 miljoner för försöksverksamhet med nya verksamhetsformer inom studieförbund och vid folkhögskolor, för att stimulera förnyelsearbetet inom folkbildningen. Dessa pengar kommer säkert att bli en bra drivmotor för utvecklingsarbetet. Anslaget omfattar också utvärdering och spridning av erfarenheter mellan folkbildningens organisationer.

Folkbildningen har betydelse för den stora satsningen på kunskapslyftet, vilket riksdagen också har slagit fast. Studieförbund och folkhögskolor har en viktig roll, inte minst för att många av dem som deltar i utbildningssatsningen av olika skäl saknar den studievana som många andra har. En utvärdering för att granska om folkbildningen fått möjlighet att göra de insatser som den har förutsättningar att göra kommer att presenteras i mars 1999.

Folkbildningens betydelse är något som nästan alla partier är överens om. Det har vi hört här i dag. Det gäller alla utom ett, och det är Moderaterna. Om Moderaternas förslag på nedskärningar på nära 300 miljoner

kronor på folkbildningen skulle gå igenom skulle folkbildningens möjligheter att uppfylla de förväntningar som uttrycks i propositionen naturligtvis kraftigt försämrats. Det gäller inte minst möjligheterna att nå de prioriterade grupperna. Avgifterna till studiecirkel skulle väsentligt höjas, och folkbildningen skulle i högre grad tvingas vända sig till de ekonomiskt starkare grupperna.

Under folkbildningsanslaget finns även 40 miljoner kronor för uppsökande verksamhet och utbildning i samhällsfrågor. Vi har tidigare i många debattinlägg pratat om dessa pengar. Dessa medel som ingår i kunskapslyftet är främst avsedda för att nå och rekrytera människor som är särskilt prioriterade i den särskilda vuxenutbildningssatsningen. Att stimulera och motivera arbetslösa och korttidsutbildade att se möjligheterna med kunskapslyftet är ett viktigt arbete. Här tror vi att de olika fackliga organisationerna har bäst möjlighet att på ett bra sätt upprätthålla en dialog mellan dem som är arbetslösa, dem som står i riskzonen att bli arbetslösa och dem som finns i arbete och därigenom rekrytera prioriterade grupper till kunskapslyftet.

Jag tycker att det är bra att vi samarbetar på alla olika sätt med intresseorganisationer, fackliga organisationer och folkrörelser för att göra så många människor som möjligt delaktiga i att bygga det samhälle som vi vill ha. Därmed vill jag yrka bifall till hemställan i utskottets betänkande.

Anf. 96 PETER PEDERSEN (v):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 3, 10 och 17. Jag instämmer givetvis i tidigare v-ledamöters inlägg, och jag yrkar i övrigt bifall till hemställan i kulturutskottets betänkande KrU1. Jag vill också rekommendera läsning av vårt särskilda yttrande.

Jag kommer i mitt inlägg att koncentrera mig på områdena bibliotek, litteratur, kulturtidskrifter och ungdoms-, folkrörelse- och idrottsfrågor.

Regeringen konstaterar i sin proposition att antalet ansökningar om utgivningsstöd avseende litteratur i princip har varit oförändrat jämfört med år 1996, medan kreditstödet till bokhandlarna fortsatt att öka. Efterfrågan på talböcker har tilltagit, och talboksutlåningen har ökat på folkbiblioteken. Försäljningen av lättlästa böcker har stadigt ökat sedan år 1995.

Regeringen konstaterar att litteraturstödet har fördubblats under mandatperioden. Bland prioriteringarna omnämns att ett särskilt stöd för distribution av kvalitetslitteratur till folkbibliotek och bokhandeln har inrättats och att stöd för läsfrämjande verksamhet har permanentats.

Fru talman! Regeringen konstaterar att nedläggningen av bokbussar och biblioteksfilialer har fortsatt även under 1997. SCB:s statistik visar att utlåningen av böcker från kommunala folkbibliotek har minskat 1997 jämfört med året innan. Nyförvärven av böcker vid folkbiblioteken har totalt sett sjunkit under hela 90-talet.

Under 1997 har en viss minskning av bokhandelsbeståndet ägt rum, framför allt när det gäller den fullsorterade bokhandeln och servicebokhandeln, vilket kan sägas inge viss oro för framtidens bokhandelsbistånd. Efterfrågan på talböcker har däremot tilltagit under 1997, och utlåningen har ökat även på biblioteken. När det gäller lättlästa böcker har man sett ett tilltagande intresse även i bokhandeln.

I stort sett kan man säga att vi ligger på en ganska bra nivå internationellt sett när det gäller böcker och bokutgivning, men det är ett antal stora förlag som dominerar utgivningen ganska kraftigt. Nuvarande litteraturstöd är framför allt inriktat på utgivningsstöd till förlag. Undersökningar har visat att en relativt liten del av den utgivningsstödda litteraturen når ut till allmänheten och att läsandet bland barn och unga minskat. Det är mycket oroande.

33 författare skriver under rubriken "Ge oss en chans att bli lästa!" följande i Aftonbladet den 22 oktober: "Det påstås att boken är hotad, att folk kommer att sluta läsa. Det är fel. Förlagen säljer i dag enormt många böcker. Problemet är att några få boktitlar säljer väldigt mycket medan det stora flertalet knappt säljer något alls. De som hamnar utanför den bästsäljande amerikanska litteraturen, arbetar under allt knappare ekonomiska förhållanden."

Kulturminister Marita Ulvskog svarar i samma tidning den 13 november att: "vi använder offentliga medel för att stimulera utgivning/tryckning av s k kvalitetslitteratur. Om böckerna sedan går till marknad eller når några läsare har vi i praktiken överlåtit på andra att avgöra." Det är förstås en alarmerande och sannolikt riktig slutsats som kulturministern drar.

Vi tycker därför att det är mycket bra att regeringen föreslår att det nuvarande utgivningsstödet utökas med 17,8 miljoner kronor, för att även omfatta distribution till folkbibliotek och bokhandeln. Det är också bra att regeringen avsätter 6,8 miljoner kronor till ett nytt stöd för länsfrämjande verksamhet, främst riktad till barn och unga.

Vi konstaterar att En bok för alla under 1997 fortsatte arbetet med att bygga upp Barnens första bibliotek och att ett stort antal förskolor runtom i Sverige har införskaffat hela detta bibliotek. Allt fler kommunala bibliotek fungerar som återförsäljare av dessa utmärkta böcker.

Fru talman! Vänsterpartiet konstaterar i sin kulturmotion, Kr275, att läsandet och läsförståelsen är intimt kopplade till läsarens sociala bakgrund. Med ambitionen att öka läsandet och minska kulturklyftorna mellan barn och ungdomar från olika miljöer måste staten också satsa på litteratur i de miljöer där lågutbildade föräldrar vistas.

Nedlagda bibliotek och indragna bokbussar leder till att människors tillgång till det skrivna ordet försämras. Fri och god tillgång till folkbibliotek är en av grundpelarna i vårt demokratibygge. Kulturen banar väg för människors önskan att tillägna sig nya kunskaper. I detta sammanhang har litteraturen, som ett språkligt berikande medel, en särställning.

Biblioteket har en stor uppgift i det mångkulturella samhället genom att det utgör ett enastående och berikande fönster till andra kulturer och andra livsstilar genom att tillhandahålla böcker, tidningar, filmer, video, musik och annat, t.ex. elektroniskt material, som skildrar för användaren okända livsmiljöer. Biblioteket kan fungera som en bro mellan traditionella och nya medier och därmed göra det möjligt för dessa att komplettera snarare än att utesluta varandra.

Fru talman! Sverige är fortfarande ett av de länder som har 25 % moms på böcker. De flesta länder betraktar i dag boken som en kulturyttring och har därmed belagt den med kultur moms på 6 %. Vi tror att en sänkt moms på böcker i Sverige skulle kunna stimulera läsande och in-

köp av böcker och därigenom också ge författare en bättre möjlighet att få sina böcker sålda och därmed också försörja sig på sitt författarskap.

Vi hävdar att det är av central betydelse att behålla en bred utgivning av titlar och är positiva, som sagt, till att stödet nu byggs ut till att innefatta även ett distributionsstöd. Vi skulle dock även vilja ha åtgärder för ett distributionsstöd för nordisk litteratur samt en katalog för denna litteratur. Därför vill vi att regeringen längre fram återkommer med förslag om hur stödet till litteraturen skall kunna utformas i framtiden och då sammanväger dessa förslag med en sänkt bokmoms och ytterligare ökat distributionsstöd.

Vänsterpartiet vill också lyfta fram hur positivt det vore om vi kunde få ett kulturporto, som även skulle innefatta föreningspost. Det skulle vara av stor betydelse för t.ex. kulturtidskrifter. Distributionen av dessa utgör ofta ett stort hinder och blir en flaskhals. Vi anser att dessa tidskrifter har en mycket stor betydelse i den allmänna debatten i kulturella, sociala och politiska frågor och därmed också i den demokratiska processen.

Fru talman! Vänsterpartiet välkomnar det anslag på en halv miljon som föreslås gå till Svenska språknämnden för dess arbete för svenska språket. Vi är dock rädda att dessa medel knappast räcker till mer än att allmänt förstärka nämndens rådgivning till allmänheten. Vi hoppas på en fortsatt utökning.

Vi vill i det här sammanhanget peka på den språkutarmning som vi menar breder ut sig i olika delar i samhället. Det har i andra sammanhang diskuterats oavsett språk i klassrum och på skolgårdar mellan t.ex. tonårspojkar och tonårsflickor. Vi ser det här som ett socialt problem och ett klassproblem. Vi skulle vilja se någon typ av parlamentarisk utredning som analyserar detta och lägger upp ett handlingsprogram för hur man skall komma till rätta med problemen och vårda det svenska språket bättre, oavsett ålder och kön.

Fru talman! Jag kan inte undvika att lyfta fram delar av moderaternas s.k. kulturpolitik. När det gäller litteraturstöd yrkar de i sin motion Kr255 att anslaget skall minska med 33 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag. De yrkar att stödet till utgivning av vuxenböcker hos En bok för alla skall upphöra. Vi delar majoritetens uppfattning att detta skulle få väldigt stora konsekvenser, inte minst bland de människor som vi vill introducera i läsandet.

När det gäller ungdomspolitik är ett av de viktigaste målen att främja goda uppväxtvillkor för unga. Ungdomsstyrelsen har gjort undersökningar som visar positiva saker men även negativa, t.ex. att 10–15 % av ungdomarna mellan 16 och 29 år upplever låg livskvalitet och ser pessimistiskt på sin egen framtid. Här krävs kraftfulla åtgärder för att öka ungdomars inflytande och delaktighet i samhällsutvecklingen.

När det gäller bidrag till nationell och internationell ungdomsverksamhet bör det nämnas att de organisationer som uppfyller kraven för att få grundbidrag har minskat under de senaste åren. I stället för att vidta åtgärder för att förbättra detta förhållande föreslår moderaterna att vi skall sänka anslaget med 56 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag och dra in 6 miljoner från Ungdomsstyrelsen. Om man hade menat allvar med tanken att stödja andra organisationer som ungdomar organiserar sig i skulle man kanske anvisa medel på något vis.

Stödet till idrotten minskade med 46 miljoner mellan 1996 och 1998. Idrottsutredningen föreslår att det skall ges tydligare mål för statens stöd till idrotten. Regeringen återkommer om detta i en idrottspolitisk proposition under våren 1999, och vi kommer då att återkomma med våra synpunkter.

Vi vill dock påpeka att det är viktigt i tider av besparingar att samhällsstödet finns kvar för att motverka kommersialisering och minskad delaktighet. Det är alltså oroande, såsom framgår av Idrottsutredningen, att barn och ungdomar i dag utövar mindre motion på fritiden än i början av 80-talet. Det gäller speciellt flickorna.

Vi vill också lyfta fram vikten av spontant idrottande, att toppidrott förutsätter en omfattande breddidrott samt att Sverige som nation och dess invånare skulle tjäna på ökad fysisk aktivitet genom att vi då skulle få en bättre folkhälsa. Vi tycker att det är glädjande att anslaget 1999 till idrotten ökar med 45 miljoner kronor jämfört med 1998, där bl.a. 10 miljoner avser talangutveckling.

Fru talman! Jag hoppas över det här med lotterierna, då jag ser att min talartid snart är ute. Låt mig bara konstatera att vi inte vill, när samhälls-ekonomi försämras, att idrottsrörelsen hänvisas till att livnära sig på mer eller mindre osäkra spel. Vi tycker att staten kunde släppa till lite utrymme för folkrörelserna att ta över en del av spelmarknaden.

När det gäller moderaterna har jag inte hört något svar på det som min partikamrat Tasso Stafilidis tog upp, nämligen hur det kommer sig att man i kulturutskottets betänkande säger att man drar in 572 miljoner kronor medan summan i finansutskottets betänkande är 609 miljoner kronor. Oavsett vilken siffra som gäller kan man säga att moderaterna som vanligt fläskar till med rejäla belopp när man skall spara – eller skära ned, vilket kanske är ett bättre uttryck.

Det behövs ingen större kreativ analysförmåga för att inse att neddragningar på omkring 600 miljoner kronor i en budget på 7 ½ miljard, dvs. med ungefär 8 %, kommer att få förödande konsekvenser för kulturen i vid bemärkelse, för att inte tala om utövarnas villkor. Nedskärningarna kan inte anses speciellt moderata i ordets egentliga betydelse. Snarare kan de betecknas som högerrevolutionära. Det är därför glädjande att moderaterna i kulturutskottet i regel varit lika solo som man var i kammaren vid misstroendeomröstningen i anslutning till riksmötets öppnande.

Sedan vill jag bara kort avsluta med att det är lite patetiskt att höra moderaternas omsorg om vissa institutioner och vissa verksamheter på vissa platser som man kan ha förståelse för i nedskärningstider, medan man utan någon som helst tveksamhet ger sig på t.ex. folkbildningen, som omfattar enormt mycket pengar och där en neddragning skulle få stora konsekvenser. Det är också patetiskt att Lennart Fridén blir så oerhört förnärad när Åke Gustavsson tar fram ett ganska harmlöst citat av en av lärofäderna, Edmund Burke, medan han själv i andra sammanhang kan komma med lösryckta citat i andra syften.

Fru talman! Jag yrkar alltså bifall till reservationerna 3, 10 och 17 samt i övrigt till hemställan i kulturutskottets betänkande.

I detta anförande instämde Charlotta L Bjälkebring och Willy Söderdahl (båda v).

Anf. 97 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Det är viktigt att barn kan få äga sina böcker och ha möjlighet att köpa dem. Detta var också någonting som jag hade uppe i mitt anförande. Därför vill vi kristdemokrater i första hand avskaffa momsens på barnböcker.

När jag hör Peter Pedersen blir jag glad, för jag uppfattar hans anförande som att vi är överens i det arbetet. Min fråga blir om han tänker driva den här frågan framgent så att vi kanske kan komma fram till ett resultat och få bort momsens på barnböcker.

Anf. 98 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Gunilla Tjernberg har uppfattat mig alldeles riktigt. Jag tycker att det vore en väldigt stor välgärning om vi kunde avskaffa den här momsens, eller åtminstone dra ned den till 6 %, eftersom det här är en kulturyttring. Jag är dock lite tveksam till om vi skall peka ut barnböcker för sig eller ta ett helhetsgrepp på hela litteraturen. Det kan vara ett bra första steg, men jag ser vissa svårigheter med t.ex. gränsdragning: Vad är barnlitteratur, ungdomslitteratur och vuxenlitteratur?

Men svaret är ja. Vänsterpartiet kommer att driva förslaget om sänkt bokmoms.

Anf. 99 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik:

Fru talman! Vi kristdemokrater har sagt att vi i första steget vill sänka momsens på barnböcker eller t.o.m. avskaffa den och i nästa steg titta på övrig litteratur. Vi kanske kan komma fram till ett gemensamt arbete här tillsammans med Vänsterpartiet och utveckla det så att vi får genomslag ända ut till de människor som skall åtnjuta detta.

Anf. 100 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Jag kan knyta an till det allra sista och konstatera att vi i utskottet förra året begärde att man skulle ha en riktig beräkningsgrund när det gäller vad litteraturmomsens ger. Det finns så många olika bud om detta att det finns all anledning att först få fram en sådan.

Annars kan jag bara påminna om att även vi har sagt att så fort statsfinanserna så medger skall man sänka detta till samma nivå som all annan kulturverksamhet. Detta är alltså inget som man är ensam om på den sidan.

Jag kan bara till Peter Pedersen säga att jag inte var upprörd, men som min käre historielärarkollega självfallet inser vill jag ha viss korrekthet när man citerar historiska dokument. Det var det som inte kom från vice ordföranden i utskottet.

Anf. 101 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är helt riktigt att alla ledamöter som kommer med citat av någon lärofader någonstans i det förgångna talar om var det står, vilken upplaga det är och på vilken sida så att man kan kontrollera att uppgifterna stämmer.

Det är positivt att även moderaterna kan tänka sig en sänkning av bokmomsens. Då finns det fler möjligheter för framsynta kulturpolitiker att i sina respektive partier ta upp den här frågan i de skatteöverläggning-

ar som skall avhållas i nästa vecka och även lyfta fram den lilla men betydelsefulla frågan om bokmoms.

Prot. 1998/99:31
8 december

Anf. 102 LENNART FRIDÉN (m) replik:

Fru talman! Det går an om man väl kan hitta när det som citeras är tryckt. Men när det gäller t.ex. samlade verk av vissa tänkare i östra Europa tidigare – något som man nästan inte får nämna för vänsterpartister som är känsliga på den punkten – är det ibland svårt att hitta tryckår och sådant i det som är utgivet på förlaget för litteratur på främmande språk i Moskva. Jag skall försöka göra mitt bästa när jag kommer in i sådana debatter med Peter Pedersen härnäst.

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid
och Filmavtalet*

Anf. 103 PETER PEDERSEN (v) replik:

Fru talman! Det gäller även andra tänkare som ofta missbrukas då man rycker ut citat ur sitt sammanhang så att det får en väldigt märklig betydelse. Sedan kan citaten vara helt felaktiga i sig. Om vi skall vara öppna och ärliga och kunna ta varandras argument på allvar är det viktigt att vi kan hänvisa så att det går att kontrollera att uppgifterna stämmer.

Anf. 104 BJÖRN KAALING (s):

Fru talman! Det är glädjande att kunna konstatera att regering och riksdag lägger så stor vikt vid litteraturen och läsandet. Bokutredningen *Boken i tiden* som överlämnades till regeringen hösten 1997 utgjorde underlag för den proposition som riksdagen behandlade i våras, *Litteraturen och läsandet*. Nu i budgetförslaget för 1999 följs förslagen upp och medel anslås.

Att främja läsandet är en mycket viktig insats för demokratin. I ett läge där vi med stormsteg går in i ett kunskaps- och informationssamhälle är läsandet en av de viktigaste förutsättningarna för delaktighet. Den som inte ges goda förutsättningar att läsa riskerar i allt högre grad att hamna utanför eller vid sidan av samhällsutvecklingen.

Det är viktigt att satsa på barn och ungdom.

Litteraturens stora roll för barn och ungdom betonas bl.a. i kursplanen för svenskämnet i grundskolan. Eftersom det är bra formulerat citerar jag gärna en del – det är väl bäst att tillägga det efter den semantiska diskussionen om citat – av det som sägs där.

”Skönlitteraturen ger kunskaper om barnens, kvinnornas och männens livsvillkor under olika tider och i olika länder.

Litteraturen ger också perspektiv på det nära och vardagliga. Det är viktigt att eleverna från det första skolåret till det sista får möta litteraturen i myter, sagor och sägner, i dikter, pjäser och prosaberättelser, i såväl barn- och ungdomslitteraturen som i vuxenlitteraturen. Arbetet kring litteraturen genom samtal, skrivande eller dramatisering hjälper elever att få svar på de stora livsfrågorna. Skönlitteratur bär en del av vårt kulturella arv och förmedlar kunskaper och värderingar. Litteraturen fungerar som ett kitt i en kulturgemenskap.”

Formuleringarna i det här citatet kan tyckas högtidliga, men för mig innebär de att skolan tar på sig den viktiga uppgiften att bidra till att ge barn och ungdomar förutsättningar till samhörighet och delaktighet i samhället.

Nu vet vi att det trots skolans höga ambitionsnivå finns ett stort antal elever som får betyget Icke godkänd efter årskurs 9. Många av dem har läs- och skrivsvårigheter. Om det är så att skolans insatser inte räcker i dag och om det är så att barn vars föräldrar av olika anledningar inte kan, vill eller orkar ge inspiration till läsande skall kunna kompenseras, måste vi rimligen öka ansträngningarna och insatserna.

I budgeten föreslås en satsning på litteraturstödet som används till utgivning av litteratur, inköp av litteratur till folk- och skolbiblioteken och utgivning och spridning av kvalitetslitteratur till lågpris, till läsfrämjande insatser, stöd till organisationer och institutioner för att främja läsningen bland barn och unga och för att sprida kännedom om barn- och ungdomsböcker som ges ut genom en barnbokskatalog.

Det här är enligt kulturutskottets majoritet viktiga insatser, och vi stöder regeringens förslag. Det känns också bra och riktigt att utskotts-majoriteten avvisar det moderata förslag där det när det gäller litteratur och läsande föreslås att man skall dra ned mer än en tredjedel av det anslag staten har till stöd för litteratur.

Nu har Lennart Fridén som förespråkare för moderaterna inte bemött angreppen varje gång. Han har själv uttryckt att han känner sig som gubben i lådan när han varje gång skall bemöta dem. Men jag tycker att ni resonerar helt fel. Hela kulturpolitiken är byggd i ett utjämnande syfte. Så många som möjligt skall få del av kulturen. Det är själva syftet med kulturpolitiken. Ni slår ut med armarna och hävdar: Förvisso tar vi bort 600 miljoner kronor i kulturbudgeten och därmed försvagar den utjämnning som kulturpolitiken är tänkt för, men vi sänker skatterna så att den enskilde själv kan betala. Det är bara det att skattesänkningar slår så olika. De ger lite till den som har låg inkomst och mycket till den som har hög inkomst. Detta är ingen utjämnning. Det ökar tvärtom skillnaderna och möjligheterna till att ta del av bl.a. kultur.

Vad gäller Talboks- och punktskriftsbiblioteket, som framställer och lånar ut talböcker och punktskriftsböcker och också säljer punktskriftsböcker, föreslår regeringen i budgeten att anslaget minskas med 3 miljoner kronor. Jag vill understryka att den sänkningen görs engångsvis och gäller för 1999. Jag tycker inte att det framkommit här. Utskottets majoritet har kunnat ställa sig bakom regeringens förslag med tanke på att TPB ser ut att för detta år ha ett anslagssparande på nästan 12 miljoner kronor. Eftersom TPB:s anslag är på totalt ca 57 miljoner kronor får myndigheten anses ha ett stort anslagssparande. Därmed anser majoriteten att den engångsvisa indragningen kan klaras av. Med den insikten anser utskottet också att vi med fog kan säga nej till det förslag från moderaterna där man motsätter sig minskningen av anslaget för 1999.

Kulturutskottet ställer sig däremot bakom tanken i ett moderat förslag om stöd till bokklubbsverksamhet för punktskriftsläsare och vill att regeringen återkommer nästa år med ett förslag om hur verksamheten skall kunna stödjas med ett särskilt bidrag.

Fru talman! Jag yrkar bifall till kulturutskottets hemställan.

Anf. 105 ANNE-KATRINE DUNKER (m):

Fru talman! Det är sent, och jag är den näst sista som går upp i talarstolen i detta ärende. Det mesta är redan sagt, men jag skall ändå försöka

säga lite grann om det Björn Kaaling tog upp om talbok och punktskrift och framför allt om kulturskapares villkor.

Människor har i alla tider på ett eller annat sätt arbetat och levt för och med kultur. Kultur är en nödvändighet för människan. Bilden, musiken och ordet har använts för att gestalta vardagens glädjeämnen och sorger. Men kultur och konst väcker starka känslor. Det sätter fantasi och sinnen i rörelse, och det berör oss på många olika sätt. Vad någon uppfattar som vackert kan vara irriterande för någon annan. Vad man upplever som kultur är i synnerhet något som är individuellt, men som också är något av livets högsta lycka att få dela med andra.

I min hemstad Sandviken är bandy kultur för många medan andra förnekar det. För den bandyintresserade handlar det om en kulturyttring. Vem kan tala om rätt eller fel i det här fallet? Ingen naturligtvis.

Tyvärr finns det många politiker som tvärtom anser att just de är utvalda att för andra människor göra den bedömningen. Den finske filosofen Georg Henrik von Wright säger: ”Man kan inte göra människan lyckligare och bättre med sociala och politiska reformer. Bara om människan förädlas blir staten bra. God politik måste med andra ord bygga på etik, staten på människan och inte människan på staten.”

Tidigare talare har tagit upp frågan om Talboks- och punktskriftsbiblioteket. Det gläder mig att också Björn Kaaling har stött vår motion.

I vår motion Kr255 avvisar vi den sänkning av stödet till Talboks- och punktskriftsbiblioteket på 3 miljoner kronor som regeringen har föreslagit. Som vi ser det är det en viktig insats som kommer att underlätta för många och som också är ett led i den politik för funktionshindrade som vi moderater vill driva.

Vidare har utskottet med anledning av vår motion Kr204 anfört att regeringen inför nästa budgetår bör överväga i vilka former bokklubbsverksamheten för punktskriftsläsare kan stödjas genom särskilt bidrag – detta för att synskadade skall ges möjlighet att utveckla läsandet. Läsandet är, som flera här har påpekat, oerhört viktigt. Jag hoppas verkligen att man inom skolområdet satsar hårt på det.

De senaste årens arbetslöshet har självfallet också påverkat konst och kultur, och precis som i många andra sektorer är det många kulturarbetare som är arbetslösa. I betänkandet *Arbete åt konstnärer* från 1997 talar man om att det finns en överetablering av konstnärer och att arbetsmarknadspolitiken bidrar till att förvärra situationen. En arbetsmarknadspolitik som snedvrider konkurrensen och dumpar priserna gör inte situationen bättre för kulturskapare. Konstnärer och kulturskapare ger oss viktiga injektioner samtidigt som de med sin uppkäftighet vitaliserar debatten på ett ovärderligt sätt. Men en överetablering kan också skapa problem, inte minst för redan etablerade konstnärer.

De flesta konstnärer bedriver sin konstnärliga verksamhet i egen regi. De är att betrakta som företagare och har precis som alla företagare i vårt land en djungel av lagar och regler att hålla sig till. Konstnären som företagare skiljer sig på flera punkter från andra företagare. Konstnären kan bl.a. inte effektivisera och rationalisera sin verksamhet för att få den mera lönsam. Trots att de flesta konstnärer har en lång utbildning tillhör de låglöneyrkena, och för många kommer endast en bråkdel av inkomsterna från det konstnärliga arbetet.

Prot. 1998/99:31
8 december

---

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid
och Filmavtalet*

De regler som gäller för konstnärer inom skatteområdet måste utformas på ett sätt som gör det möjligt att dra av för de speciella utvecklingskostnader som följer med verksamheten. Bakom varje framträdande eller produkt finns ofta långa perioder av studier eller övning innan arbetet kan resultera i en inkomst. Detta måste t.ex. kunna vägas in vid beskattningen. Det är i högsta grad olyckligt att många kulturskapare måste leva på bidrag eller vara beroende av aktuell arbetsmarknadspolitik. För att stärka självkänslan måste man kunna leva på sin lön och inte vara beroende av bidrag.

Som någon redan har sagt har det inte funnits tillfälle att tidigare gå in i debatten. Men som moderat vill jag påstå att jag inte är kulturfientlig. Det kan många vittna om som finns runt omkring mig i min hembygd. Där ser jag kulturen utifrån ett engagemang och en vitalitet hos många människor som kommer barn, ungdomar och arbetslösa till del, men som utan ett engagemang från många privata människor aldrig skulle komma dem till del.

Jag står naturligtvis bakom alla de reservationer som moderaterna har gjort och de yrkanden som under debatten har framställts av moderata talare.

Anf. 106 BJÖRN KAALING (s) replik:

Fru talman! Anne-Katrine Dunker nämnde i sitt anförande Talboks- och punktskriftsbiblioteket. Jag vill bara vara alldeles tydlig på den här punkten och säga att vad regeringen föreslår och vad majoriteten har ställt sig bakom är att man av det anslagssparande som man har på TPB innehåller 3 miljoner kronor. I stället för att det blir ett anslagssparande på 12 miljoner blir det ett anslagssparande på 9 miljoner kronor, och detta är alltså en engångsinsats.

Jag kan respektera att moderaterna i sin reservation resonerar på det sätt som de gör, att det är viktigt att satsa på en grupp av handikappade och att man så långt möjligt skall skydda dessa grupper. Samtidigt är det svårt att förstå detta resonemang, eftersom det sparas 600 miljoner i övrigt på kulturområdet.

Nog är det väl så att väldigt många handikappade tar del av det utbud som Riksteatern, Rikskonserter och Riksutställningar erbjuder runt om i landet? Inte underlättar indragningarna på dessa områden och t.ex. inom folkbildningen de handikappades möjligheter i samhället?

Anf. 107 ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik:

Fru talman! Vi har lagt fram dessa besparingsförslag, men det finns ändå en stor möjlighet för många av dem som är handikappade och funktionshindrade eller för övriga människor att ta del av kulturen. Mycket av de pengar som distribueras ut hamnar i väldigt mycket byråkrati och kommer inte någon människa till glädje i kulturutnyttjandet.

Anf. 108 EVA ARVIDSSON (s):

Fru talman! Jag vill efter en lång debatt ta upp två angelägna områden inom kulturpolitiken. Det ena är arkitektur, formgivning och design. Det andra är konstnärernas villkor.

Den 13 maj i år fattade riksdagen för första gången beslut om ett handlingsprogram för arkitektur, formgivning och design. Jag tycker att det var en stor kulturpolitisk händelse.

När de sex målen för statens engagemang i arkitektur, formgivning och design antogs i maj 1998 var det en stark signal att det åter var dags att sätta dessa frågor högt på dagordningen.

Nu gäller det att se till att de fina tankarna i programmet förverkligas. Jag skall peka på några punkter.

Fru talman! I programmet slås fast att ”kvalitet och skönhet inte skall underställas kortsiktiga ekonomiska lösningar”. S.k. skönhetsparagrafer införs i plan- och bygglagen, väglagen och lagen om järnvägsbyggande.

Det innebär bl.a. att kommunerna skall verka för en stads- och landskapsmiljö som är estetiskt tilltalande och att man skall ta hänsyn till stads- och landskapsbilden vid väg- och järnvägsbyggen.

Det handlar alltså inte främst om ekonomi utan om ett nytänkande. För att få till stånd en attitydförändring i dessa för vår samhällsutveckling så viktiga frågor krävs ett nytänkande på alla plan och med en helhetsyn som ledstjärna.

Hur städerna, landsbygden, byggnaderna, bruksföremålen och den konstnärliga utsmyckningen ser ut och fungerar påverkar våra liv mycket mer än vi tror. Människor behöver väl fungerande, konstnärligt genomarbetade och stimulerande omgivningar för att må bra och utvecklas till hela ansvarskännande individer som har förmåga att ta till vara och använda sig av sin kreativitet. Därför är det viktigt med hög kvalitet i den byggda och formade miljön – den offentliga miljön – som bostadsområden, gator, torg och parker men också och inte minst skolor och daghem. Bra arkitektur, formgivning och design är viktigt för en långsiktig, god och bärkraftig utveckling och borde ha en naturlig plats i en regional näringspolitik.

Fru talman! För att stärka intresset och på sikt skapa efterfrågan på hög kvalitet krävs en öppen och levande debatt om hur arkitektur, formgivning och design påverkar vårt vardagsliv. För att underlätta detta arbete föreslog regeringen redan i våras att Föreningen Svensk Form skulle få ett nationellt uppdrag att sprida kunskaper om formgivningens och designens betydelse, bl.a. genom ökad utställningsverksamhet och debatter. I budgetpropositionen anvisar regeringen medel till uppdraget.

I budgetpropositionen föreslår också regeringen att det år 2001 skall arrangeras en europeisk bostadsmässa i Malmö. Det är ett utmärkt tillfälle att visa upp god svensk arkitektur, design och formgivning. Hög kvalitet i den byggda och formade miljön gäller inte enbart tekniska miljöaspekter utan lika mycket den estetiska och sociala miljön, där människan sätts i centrum och är motor i utvecklingen. Den breda kampanj för de arkitekturpolitiska frågorna som regeringen föreslagit avslutas med ett arkitekturår 2001.

Beslutet om handlingsprogrammet är alltså fattat av riksdagen, så nu gäller det som sagt att vi lever upp till det.

Så till konstnärernas villkor. I valrörelsen 1994 lovade Socialdemokraterna att arbeta för bättre villkor för konstnärerna. Det har vi också gjort. Under mandatperioden har den statliga satsningen på konstnärerna ökat med 69 miljoner. Till detta kommer införandet av en kassettersättning, som beräknas ge konstnärerna minst lika mycket. Beslutet om kas-

settersättning har redan beslutats av riksdagen och skall inte behandlas nu. Men jag vill ändå framhålla att såvitt jag förstår tycker konstnärernas organisationer att det är ett mycket bra beslut. Jag tycker att det är viktigt att notera det.

I årets budgetproposition fullföljs vårens riksdagsbeslut om konstnärspolitiken. För att förbättra de professionella konstnärernas möjligheter till försörjning anslås ytterligare nästan 14 miljoner kronor inom bild- och formområdet. Bl.a. införs ett nytt stöd till vissa utställare av bild- och formkonst för att ytterligare stärka den regionala verksamheten.

Bidraget till fria grupper förstärks med 10 miljoner. Syftet är bl.a. att underlätta turnerandet. Vidare införs ett nytt stöd på 2 miljoner kronor för att främja nyskriven svensk dramatik.

Ersättningar och bidrag till konstnärer inom tonområdet ökar med 8 miljoner kronor.

Fru talman! Regeringen konstaterar i propositionen att bl.a. bildkonstnärer har en låg genomsnittsinkomst. Självfallet har vi inte löst alla problem genom de åtgärder som hittills har vidtagits, men propositionens förslag syftar till att skapa sådana villkor för de yrkesverksamma konstnärerna att de kan basera sin försörjning på ersättning för utfört arbete. Det handlar också om att stimulera konstnärernas arbetsmarknad. En ökad efterfrågan leder till ökade arbetsmöjligheter och därmed ökade inkomster.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till hemställan i kulturutskottets betänkande.

Anf. 109 LENNART KOLLMATS (fp):

Fru talman! Jag begärde ordet på grund av att jag av orutin inte var snabb nog när jag begärde replik på Ewa Larssons anförande här för ett antal timmar sedan. Som jag upplevde det använde hon nämligen två gånger DIK-förbundet som ett slags alibi. I Dagens Nyheter i dag skrivs det att Ewa Larsson har drivit igenom att kulturutskottet betonat vikten av personalens inflytande etc.

Jag har lärt mig att Ewa Larsson har goda kontakter med massmedierna och snabb information. Jag vet inte om hon har någon senare skrivelse från DIK än den som jag har, som är daterad den 2 november 1998.

Av skrivelsen framgår klart att man avstyrker förslaget till sammanförande av de fyra museerna till en ny myndighet. Det framgår också klart att man vad gäller införandet av Östasiatiska museet och Medelhavsmuseet i den nya myndigheten inte har lyckats formulera en bärande verksamhetsidé som skulle motivera det. Vidare tycker man att Medelhavsmuseet och Östasiatiska museet har en liten men synnerligen kompetent personal. De har sedan två år levt under pressade förhållanden och stor osäkerhet. Ett införande i den nya myndigheten skulle under de omständigheter som skisserats vara till allvarligt men för deras arbete.

Hur Ewa Larsson efter detta kan säga att hon har tagit stor hänsyn till DIK är en gåta. Jag tror att DIK bildligt talat betackar sig för sällskapet efter Ewa Larssons saltomortal i denna fråga.

Anf. 110 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Innan Lennart Kollmats läste DIK:s underlag på ledarsidan i DIK-förbundets tidning gick skrivelsen ut till alla ledamöter. Åt-

minstone fick jag den en och en halv vecka innan. Den var mitt underlag när jag tillsammans med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna diskuterade fram hur vi kunde förtydliga och förstärka med anledning av den oro som detta underlag visade på.

Oron handlade för det första om den ekonomiska framtiden för museerna. För det andra handlade det om att museerna i Stockholm skulle vara tvungna att minska sin verksamhet på bekostnad av ett dyrt nytt museum.

Vi vet ju alla här i kammaren att har man inte tillräckligt med pengar så finns det två saker man kan dra ned på. Det ena är hyran, och det andra är personalen. Oron var som störst när det gällde dessa två punkter plus den tredje, som Lennart Kollmats tog upp här, nämligen att man inte såg en bärande verksamhetsidé.

Eftersom arbetet inte är avslutat finns det i dag fortfarande utrymme att utveckla verksamhetsidén.

På de två första punkterna har vi tillsammans förtydligat, förstärkt och konkretiserat. Den oron kan nu släppas, vilket också framkom i dagens artikel i Dagens Nyheter.

Anf. 111 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Jag tycker bara att det är lite magstarkt att utan att ange de övriga delarna i DIK:s skrivelse ta skrivelsen som intäkt för Ewa Larssons förändrade uppfattning. Jag ville alltså peka på vad de verkligen har skrivit i sin helhet.

Anf. 112 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Om inte DIK-förbundets oro hade varit verklig, hade inte Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och vi förstärkt och säkerställt ekonomisk trygghet. Oron var alltså berättigad, och vi har tillsammans stillat den oron.

Anf. 113 LENNART KOLLMATS (fp) replik:

Fru talman! Oron är ju så uppenbart stor att man helt klart avstyrker hela den här historien.

Anf. 114 LILIAN VIRGIN (s):

Fru talman! Jag vill kommentera mom. 9, som gäller principerna för fördelning av statsbidrag till kultur i Kalmar, Gotlands och Skåne län – de län som nu omfattas av försöksverksamhet med ändrad regional ansvarsfördelning.

Det finns motioner och en reservation där man vill att de riktade, tidsbegränsade stöden för bl.a. teaterinstitutionerna skall ingå i försöksverksamheten.

Kulturutskottet har uttalat att riksdagen inte nu skall besluta om någon förändring av principerna för fördelning av de statliga bidragen till de tre försökslänerna och att de riktade bidragen även fortsättningsvis bör fördelas av Kulturrådet. Jag delar kulturutskottets bedömning.

Som ordförande för landets minsta länsteater, Länsteatern på Gotland, har jag vid flera tillfällen haft att fundera över om det skulle vara bra för länsteatern om de riktade medlen fördelades ut på länen. Slutsatsen av de

diskussioner som vi har haft är att det inte är någon lösning som är bra för vår del.

Som en liten länsteater med mycket begränsade resurser är vi beroende av att kunna vara med och ansöka om de riktade bidragen. Det är viktigt att dessa bidrag finns och att våra utvecklingsidéer kan prövas i förhållande till teatrar i andra delar av landet. Våra möjligheter till utveckling är annars mycket begränsade. De som redovisar en annan uppfattning i motionerna har inte hört av sig till Länsteatern på Gotland för att ta reda på vad en liten länsteater har för uppfattning om de riktade medlen.

De ekonomiska bekymren för en liten teater är stora. Det behövs bidrag för en basverksamhet, ett grundbidrag som täcker de grundläggande behoven och kostnaderna för verksamheten. Det här har jag redovisat i en motion som kommer att behandlas av kulturutskottet i ett kommande betänkande. Det här är mycket viktigt för Länsteatern på Gotland eftersom den förutom statliga stöd har bidrag till verksamheten endast från en kommun, och det finns inget landsting som kan ge bidrag.

Fru talman! Jag yrkar således bifall till kulturutskottets hemställan under mom. 9 och avslag på reservation 5.

Anf. 115 ÅKE GUSTAVSSON (s):

Fru talman! När replikskiftet mellan Dan Kihlström och Birgitta Sellén utvecklade sig fick jag lust att göra en kommentar. Kihlström uttryckte att han vill att regeringen lägger fram en proposition om ungdomspolitik. Detta fick Birgitta Sellén att brista ut i glädje och säga att hon stöder detta förslag.

Det som har hänt är följande. Regeringen planerar att lägga fram en sådan proposition. Det anmälde för övrigt statsrådet Messing för utskottets ledamöter vid den träff som vi hade den 24 november. Jag tror mig också veta att avsikten är att den kommer att läggas i propositionslistan den 15 januari. Då får vi alltså mer exakt besked om detta. Det är roligt att det finns en så positiv utgångspunkt inför den ungdomspolitiska propositionen.

Anf. 116 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! För att spara tid tar jag mitt anförande härifrån bänken. Jag vill för mitt partis räkning säga att vi är mycket olyckliga över den typ av debattupplägg som föreligger i den här budgetomgången. Vi hade föredragit att man hade delat in de olika sektorsområdena så att vi som litet parti, precis som Centern och Folkpartiet i dag, hade kunnat gå upp mer sektorsövergripande och inte bara en gång på talarlistan.

Till Lennart Kollmats vill jag återigen säga att DIK:s oro var berättigad. Det bekräftar faktiskt det som Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet har skrivit när vi har yrkat avslag på era gemensamma motioner. Nej, gemensamma motioner är det inte och inte partimotioner heller, men era olika motioner om att riva upp ett gammal beslut.

När DIK avstyrkte kunde de inte veta vad vi tillsammans skulle föreslå. Vi får väl se senare när domen faller. Då undrar jag hur domen kommer att falla på Folkpartiet, som tillsammans med de andra borgerliga partierna nu har reserverat sig till förmån för att bygga ett nytt museum i Göteborg men utan finansiering för det nya museet när det är

färdigbyggt. Jag undrar då var Folkpartiet skall ta pengarna ifrån när det nya museet är byggt.

Sedan vill jag slutligen också säga något om den uppmaning som Vänsterpartiet gjorde om att vi vid de gemensamma skatteöverläggningarna skall ta upp en avveckling av bokmomsen. Den handsken har Miljöpartiet tagit upp. Vi kommer att föra fram det på *vårt* sätt.

Anf. 117 LENNART KOLLMATS (fp):

Fru talman! Det var trevligt att vi var eniga om *en* sak, nämligen uppläggningen av den här debatten. Jag känner precis likadant när det gäller att gå upp på olika ställen.

Jag har fått en skrivelse från DIK den 2 november. Därefter har jag inte fått någon skrivelse som har tagit tillbaka deras oro eller avstyrkan. Det är naturligtvis utifrån det jag reagerar när Ewa Larsson som intäkt tar DIK-förbundet. Det var det jag reagerade mot, inte egentligen deras skrivning.

Sedan hade jag för mig, men det kan ju hända att jag har fel, att vi diskuterar 1999 års budget. I 1999 års budget finns ingen finansiering – och det behövs inte heller – för den här verksamheten.

Anf. 118 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Nej, vi har ju ännu inte fattat något beslut i frågan här i kammaren, så det är svårt att få något annat än det som redan har varit. Intäkten är att det är utifrån deras oro som vi har agerat. Vad jag sade i mitt anförande var att vi tog deras oro på stort allvar.

När det gäller framtiden skall det bli intressant att se hur Folkpartiet kommer att finansiera det nya museet i Göteborg och vilka museer Folkpartiet tänker ta pengarna från. Blir det Historiska museet? Eller var skall ni ta pengarna från?

Anf. 119 LENNART KOLLMATS (fp):

Fru talman! Jag delar även här Ewa Larssons uppfattning att framtiden *är* intressant.

Överläggningen var härmed avslutad
(Beslut skulle fattas den 9 december.)

5 § Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Föredrogs

Bostadsutskottets betänkande 1998/99:BoU1

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande
(prop. 1998/99:1 delvis)

Anf. 120 INGA BERGGREN (m):

Fru talman! Att bo bra är viktigt för oss alla. Boendet är centralt för människornas trygghet. En öppen och fungerande bostadsmarknad är nödvändig för att människor skall kunna välja en bostad som passar deras önskemål.

Prot. 1998/99:31
8 december

*Kultur, medier,
trossamfund och fritid
och Filmavtalet*

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

Möjligheter att påverka det egna boendet är en förutsättning för ett självständigt liv. De som vill äga och ta eget ansvar för sin bostad skall ha goda möjligheter att göra det. I det egna ägandet ligger såväl trygghet som inflytande.

Utgångspunkten för moderat bostadspolitik är att människor skall kunna välja den bostad de själva önskar. Människorna själva skall genom sin efterfrågan bestämma över hur det skall byggas, om det skall vara flerfamiljs- eller enfamiljshus. Människor skall ges möjligheter, inte hindras, att välja hyres- eller bostadsrätt, ägarlägenhet när vi får det i Sverige eller ett eget ägt hus. Efterfrågan skall styra, inte politiker, byråkrater eller detaljregleringar.

I ett särskilt yttrande beskriver vi moderater dels den inriktning av den ekonomiska politiken, budgetpolitiken och budgetramarna för 1999 som vi förespråkar men som redan har "fallit", dels våra förslag inom utgiftsområde 18 som skall ses mot bakgrund av vad jag just sade i min inledning. Vi kommer därför inte att delta i beslutet i morgon under mom. 1.

Dock har jag några reflexioner. Regeringens underlag är på flera punkter undermåligt – eller rättare sagt obefintligt. Mest uppseendeväckande är förslaget i budgetpropositionen om den drastiska nedskärningen med två tredjedelar av anslaget till byggforskningen. Om de negativa konsekvenser detta åtminstone på kort sikt skulle få för denna forskning nämns inte ett ord. Moderaterna ansåg att det här var ohållbart och tillförde anslaget ytterligare 75 miljoner jämfört med regeringens förslag. Rimligen borde regeringen ha presenterat sin syn på byggforskningen först och därefter anslagsförslaget. Trots flera aviseringar om en proposition under innevarande höst har regeringen uppenbarligen inte orkat med något sådant.

I betänkandet behandlas också motioner från allmänna motionstiden. Med anledning av några av dessa föreslås tillkännagivanden. I det ena fallet handlar det om vad som skall gälla för att ett bostadsbolag skall få karakteriseras som allmännyttigt m.m. I det andra fallet handlar det om stödet för reparation av fukt- och mögelskadade hus. Moderaterna i utskottet argumenterar i reservation 6 mot majoritetens tillkännagivande vad gäller kommunala bostadsbolag. Då det gäller stödet till fukt- och mögelskadade hus anger vi i ett särskilt yttrande det positiva i att ett enigt utskott anslutit sig till vårt motionsförslag om en översyn av villkoren för det här stödet.

I mitt anförande i övrigt kommer jag i huvudsak att uppehålla mig vid majoritetens skrivningar om de kommunala bostadsbolagen. Ewa Thalén Finné kommer senare att beröra bl.a. bostadsbidragen och de lokala investeringsbidragen.

Det är först och främst viktigt att poängtera att beslut skall fattas på lägsta möjliga nivå, så nära människorna som möjligt, naturligtvis främst inom familjens eller hushållets ram. Men den vardagsnära och grundläggande välfärden måste också fås att fungera på lokal nivå, alltså i kommunen. Med de skilda förutsättningar som finns i Sveriges kommuner innebär det att lösningarna måste bli olika. För att kommunerna skall kunna fullgöra sin roll så effektivt som möjligt med medborgarnas bästa för ögonen är den kommunala självstyrelsen en grundförutsättning. Det tycker jag är ytterst väsentligt att understryka.

Kommunen har ett oavvisligt ansvar då det gäller att praktiskt lösa bostadsproblemen för människor med sociala problem. Kommunen ansvarar också för handikappade, äldre och andra med behov av särskilda boendeformer. Socialtjänstlagen lägger det yttersta ansvaret för människors nödvändiga uppehälle på kommunen. Genom avtal med privata fastighetsägare kan många uppkomna situationer lösas.

Det är alltså enligt moderat uppfattning inte nödvändigt för kommunerna att äga stora delar av fastighetsbeståndet på den lokala marknaden för att klara sina bostadspolitiska uppgifter.

Fru talman! Det kommunala ägandet är företag som konkurrerar med privata företag, vilket ofelbart leder till problem. Kommunal borgen ger lägre räntor på lån. Genom beskattningsrätten kan en kommun garantera ett bolag aktieägartillskott. Kommunen som ägare behöver inte ställa avkastningskrav på bolaget. Det innebär att skattebetalarnas medel inte förvaltas effektivt. Sammantaget har alltså kommunalt ägda bolag stora konkurrensfördelar. Detta medför en snedvridning av konkurrensen på en marknad där lokala småföretag skulle kunna utvecklas. Bl.a. Konkurrensverket har påtalat detta.

De kommunala bostadsbolagens dåliga fastighetsaffärer har på flera håll i landet kommit att äventyra kommunernas kärnverksamhet såsom omsorg och skola. Felinvesteringar och förlustverksamhet har fått betalas av kommuninvånarna i form av ökad skatt eller genom neddragningar av den kommunala verksamheten. Exemplet Bjuv förskräcker, där bl.a. skolan drabbats.

Utskottsmajoritetens beställning till regeringen om att de kommunala bostadsbolagen återigen skall ges en särställning som allmännyttiga företag och att dessa dessutom skall skyddas mot att omdanas till andra typer av företag – den omdaning som bl.a. hyresgäster tar initiativ till – syns mig ånyo vara en socialdemokratisk återgång på fundamentalismens väg och därtill en reträtt för Vänsterns dogmatism och tro på regleringar och politisk styrning. För mig framstår detta som om majoriteten genom sitt sätt att resonera diskriminerar hyresgäster i kommunalt ägda fastigheter, åtminstone om man får tro vissa tidningsartiklar och åtminstone om man bor i kommunens fastigheter i Stockholms innerstad. Om där sker en oskälig förmögenhetsöverföring beror det på att hyresregleringar satt priskonkurrensen ur spel. Är det så Lennart Nilsson har tänkt sig det hela? Tänker Lennart Nilsson också förhindra det om hyresgäster i någon fastighet i exempelvis Tensta eller Rinkeby vill bilda en bostadsrättsförening och vill köpa ”sin” fastighet? Är det inte bra att hyresgäster tar initiativ och på det här sättet visar att de vill skapa sig en bättre trygghet och ett bättre boendeinflytande och att i detta fall miljonprogramsområden får en blandning av boendeformer?

Rimligen borde kommunerna själva fatta beslut om ägarförändringar i de kommunalt ägda fastigheterna. Majoritetens tillkännagivande innebär i realiteten att regeringen tar över uppgifter från kommunerna. Det är ett faktiskt intrång i den kommunala självstyrelsen. Att regeringen och flertalet kommuner har helt olika uppfattningar om vem som skall ha beslutanderätten är fullständigt klart. Även om vissa kommuner inte skött sig innebär det inte att regeringen skulle vara bättre än fastigheternas ägare att fatta besluten. Nej, definitivt inte. Staten skulle i så fall gå tvärs emot den ordning som hävdas i många andra sammanhang, nämligen att beslu-

ten skall fattas så nära dem som berörs. Den enda rimliga slutsatsen bör vara att kommunerna inte skall fräntas ägande- och självbestämmanderätten över sina bostadsbolag. Några nya hinder, vare sig i form av ekonomiska sanktioner eller någon annan form av intervention mot försäljning av kommunala hyreshus, skall inte införas. Det i motion Bo407 framförda förslaget om att hyresgästerna skall förbjudas att köpa de hus som de bor i till gängse marknadspris samtidigt som bostadsföretaget till samma pris skulle kunna sälja huset till vilken hugad köpare som helst måste med kraft avstyras.

Ett sådant förslag skulle diskriminera hyresgästerna gentemot andra köpare. Vad säger likställighetsprincipen? Jag frågar dessutom: Är det verkligen möjligt att lagstifta om maximi- eller minimipriser?

Bostadspolitiken bör grundas på valfrihet och syfta till ett bra boende till en så låg kostnad som möjligt. Det innebär att boendet bör utvecklas utifrån människors egna önskemål och inte genom politiska planer och uppställda hinder för kommunalt självbestämmande.

Slutligen vill jag säga att det allra främsta för en väl fungerande bostadspolitik är och förblir en hållfast allmän ekonomisk politik med ett sänkt skattetryck. Det ger de bästa förutsättningarna för människors trygghet och välfärd. Och för att uppnå en sund bostadspolitik måste, enligt Moderaterna, fastighetsskatten sänkas och tas bort samtidigt som bostadssubventionerna avvecklas, bosparandet stimuleras, bostadsrättens ställning stärkas, ägarlägenheter införas, bruksvärdessystemet tillämpas så som det ursprungligen var tänkt och det kommunala ägandet av bostadsföretag på sikt avvecklas.

Härmed yrkar jag bifall till reservation 3 samtidigt som jag naturligtvis ställer mig bakom våra övriga reservationer och särskilda yttranden i detta betänkande.

Anf. 121 OWE HELLBERG (v):

Fru talman! Är det inte märkligt att den kostnad som för hushållen är den största, nämligen boendekostnaden, får en så splittrad hantering av regeringen? Bostadspolitiken som är så viktig är fördelad på sex departement med lika många ansvariga ministrar. Någon bostadsminister med möjlighet att skapa en sammanhållen bostadspolitik finns inte. Det finns bara en instans i dag med en sammanhållen syn på bostadspolitiken, och det är riksdagens bostadsutskott. Även det var hotat av nedläggning, och en sådan fundamental fråga som rätten till en bostad, ett eget hem skulle i så fall ha fört en mycket undanskymd tillvaro.

Vänsterpartiet har därför krävt att regeringen skall tillsätta en särskild bostadsminister med rätt att jobba över departementsgränser för en sammanhållen bostadspolitik.

Att helhetssynen inte finns och inte har funnits under ett antal år är den av förre inrikesministern Jörgen Andersson tillsatta Byggekostnadsutredningen ett bevis för. Den delegationen skall komma med förslag på hur man skall sänka byggekostnaderna. Men just byggekostnaderna är den enda av boendekostnaderna som sjunkit, med ca 20 % på 90-talet.

Det är andra kostnader som har ökat, framför allt genom politiska beslut. Det är moms, skatter, kommunala avgifter som är de största bovarna. Skattereformen är den enskilt största orsaken till att Sverige i dag har

Europas högsta hyror. De låga räntenivåerna hjälper bevisligen inte mot detta faktum.

Vänsterpartiet vill byta ut Byggekostnadsdelegationen mot en boendekostnadsdelegation för att se till hela kostnadsbilden när det gäller boendet. Målet skall vara att sänka boendekostnaderna, framför allt i hyresrätter, eftersom den boendeformen drabbats värst. Delegationen bör vara sammansatt av representanter för stat, kommun, fastighetsägare, byggtreprenörer, banker och allra viktigast med representanter för de boende och deras organisationer.

När det gäller utgiftsområdets budget, fru talman, är det en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Vi står naturligtvis bakom det samlade budgetinnehållet och är relativt nöjda med detta samarbete.

Bostadsutskottet har gjort en del förändringar av anslagsposterna och har enhälligt riktat skarp kritik mot regeringens beräkningsunderlag för stora anslag som räntebidragsanslaget och kreditgarantin för framför allt bostadsrätter med svåra problem. Även små felaktigheter här får stora konsekvenser för övriga anslag inom utgiftsområdet, eftersom den nya budgetlagen säger att underskott skall täckas inom det egna utgiftsområdet.

Regeringen gick i detta fall för hårt fram i sina besparingsförslag när det gäller t.ex. bostadsforskningen och investeringsbidraget till studentlägenheter. Att som regeringen föreslog ta bort två tredjedelar av stödet till byggforskningen via Byggforskningsrådet var orealistiskt och ogenomtänkt. Det fanns också tankar på att lägga ned rådet redan till halvårsskiftet nästa år och flytta över ansvaret till Boverket och NUTEK.

Samtidigt har det kommit en utredning som tar ett helhetsgrepp över Forsknings-Sverige och där även byggforskningen ingår. Detta arbete bör naturligtvis avvaktas innan större förändringar genomförs av Byggforskningsrådets verksamhet. Vänsterpartiet är dock inte förespråkare av att byggforskningen måste ske via Byggforskningsrådet. Vi kan naturligtvis tänka oss en annan organisation för detta.

När det gäller investeringsstödet till studentbostäder, och sedan i våras en utvidgning till att gälla även s.k. ungdomsbostäder, agerar regeringen mycket märkligt. Knappt fem månader efter att stödet införts tas det bort igen. Många som ansökt om bidragen skulle med regeringens förslag bli utan stödet, vilket utskottet nu delvis har rättat till. Detsamma gäller byggforskningens anslag.

Regeringens motivering är att investeringsstödet till studentbostäder har så liten efterfrågan att det inte har den verkan som eftersträvats. På sina håll har stödet haft låg efterfrågan, men inte överallt. Att det har haft låg efterfrågan beror helt enkelt på att det är för lågt, något som Studentföreningen i Stockholm bekräftar:

”För att få ner byggkostnaderna för studentbostäder till en sådan nivå att studenterna har råd med hyrorna krävs stimulansåtgärder av en helt annan kaliber än regeringens halvhjärtade insatser hittills. Detta har regeringarna i våra grannländer insett. En jämförelse bör kunna tjäna som inspiration:

I Norge står staten för 60 % av den totala produktionskostnaden inklusive inventarier.

Prot. 1998/99:31
8 december

---

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

I Danmark ges inteckningslån på 93 %. Staten står för 80 % av räntekostnaden och kommunen för resterande 20 %.

Vi har sett räkneexempel som visar att ränte- och amorteringskostnaden för studentbostäder i Sverige blir ungefär dubbelt så stora som i Norge och Danmark!

Det är riksdag och regering som dimensionerar den högre utbildningen och fördelar utbildningsplatserna över landet. Därmed har staten enligt vårt förmenande också ett ansvar för att tillhandahålla bostäder som studenterna har råd med. Det är hög tid att ta det ansvaret.”

År 1998 kommer att bli det sämsta året för byggandet av bostäder genom tiderna, trots att det talas om uppgång i byggbranschen. Den största orsaken är att det byggs för få hyresrätter. Där ingår naturligtvis studentbostäderna. Vänsterpartiet har i vårt budgetalternativ våren 1998 föreslagit ett investeringsstöd för hyresrätter om ca 100 000 kr per lägenhet. Det tror vi är en nödvändig nivå för att få fart på byggandet av hyresrätter igen. Det skall jämföras med regeringens investeringsstöd till studentbostäder som är 25 000 kr per lägenhet. Vi förutsätter att regeringen återkommer i den här frågan i vårbudgeten för år 2000–2002.

Vänsterpartiet vill dock utmönstra begreppet ungdomsbostad ur stöd-vokabulären, eftersom vi inte tycker att det skall finnas särskilda bostäder för ungdomar, annat än som studentlägenheter. Ungdomar har rätt till goda bostäder till rimligt pris på samma villkor som övriga grupper i samhället.

Ett annat område där Vänsterpartiet tycker att det är angeläget att återkomma i vårbudgeten är bostadsbidragen. Kraftiga nedskärningar och ändringar av regelsystem gör att det finns all anledning att redan i vår komma med förändringar av dagens regler. Det mest utmärkande är bidraget till studerande, där åldern avgör om man får bidrag eller ej. Den som är över 28 år, som är åldersgräns för ungdomsbostadsbidraget, står utanför systemet, trots att man studerar och har samma villkor för övrigt som den som är 28 år eller yngre. Det är en märklig signal när regeringen för övrigt betonar vikten av studier och det livslånga lärandet. En familj där den ene vuxne studerar har också problem med dagens bidragssystem.

1990-talets stora förlorare är barnfamiljerna. De med små inkomster har naturligtvis råkat värst ut. Här menar vi i Vänsterpartiet att bidraget för familjer med fler än tre barn bör förstärkas genom en kolumn även för det fjärde och det femte barnet.

Trångboddheten har ökat de senaste åren som en följd av de höga boendekostnaderna och de försämrade bostadsbidragen.

En förändring som alla partier var överens om var att bostadsbidragen skulle vara preliminära och stämmas av inkomståret därpå. Det är en rimlig åtgärd för att ingen skall få varken mer eller mindre i bostadsbidrag än vad inkomsten medger. Problem har dock uppstått i samband med att människor drastiskt ändrar sina inkomster under året, t.ex. genom att gå från studier till arbete. Då sjunker bostadsbidraget eller försvinner helt. Men den sammanlagda årsinkomsten gör att det bidrag som betalats ut under den första halvan av året är för stort och måste justeras genom en återbetalning som kan uppgå till tusentals kronor.

Detta kan inte vara regeländringens avsikt och måste rättas till så snabbt som möjligt. Annars fungerar ju bostadsbidraget i den situationen som ett lån, och det är ett orimligt förfarande.

Ungdomars bostadssituation är besvärlig och blir inte bättre av att ungdomsbostadsbidragets regelsystem är konstruerat att fungera för den som är studerande. Övriga ungdomars rätt till en bostad får inte negligeras, och ett väl fungerande ungdomsbostadsstöd är en nödvändig del i detta. Vänstern förutsätter även här att regeringen återkommer i de här frågorna i vårbudgeten.

Till sist några ord om länsstyrelserna. De upprättar årliga särskilda utvecklingsplaner för det egna länet. Tyvärr är inte dessa föremål för regeringens överväganden när det gäller att fördela regionalpolitiska medel till länen. Regeringen gör inte heller någon uppföljning av hur de medel som används fördelas. Det sker inte heller någon rapportering till riksdagen om tillståndet i våra län. Detta sker i tider när utflyttningen är lika stor som på 60-talet och förutsättningarna för utveckling i olika delar av landet är mycket stora.

Det här måste riksdagen få en rapportering om från regeringen, och regeringen måste få till bättre samarbetsformer med våra länsstyrelser i frågorna – om vi nu skall få ett Hela Sverige skall leva.

Flytta makt, men inte från Stockholm till Bryssel utan från Stockholm och ut i landet, till våra regioner.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservationerna 5, 19 och 22.

Anf. 122 ULF BJÖRKLUND (kd):

Fru talman! Egen härd är guld värd! Så lyder ett välkänt ordspråk som passar bra in på bostadsutskottets arbetsområde och det vi skall behandla i dag. Det handlar om rätten till ett hem, att skapa atmosfär, trivsel och gemenskap i livet. Det handlar om att sätta bo, en fast punkt i tillvaron där man kan växa tillsammans, hela familjen. Det är ett av de viktigaste besluten i livet. Vi har alla våra drömmar om boendet och framtiden. Självpåminns jag om visan som hördes i radion i min ungdom: I en röd liten stuga nere vid sjön vill jag bo. Jag har citerat den förr i kammaren.

Det handlar om frihet, om valfrihet, om möjligheter för människor att skapa det boende som passar det egna livsmönstret bäst. Det är vår uppgift i den här kammaren att skapa dessa förutsättningar. Det skall vara neutralitet mellan olika typer av boendeformer. Det nuvarande utbudet i form av hyresrätt, bostadsrätt och villaboende kan också kompletteras genom att den kooperativa hyresrätten permanentas och att möjligheter till ägarlägenheter skapas. Till det senare är s och v hårda motståndare.

Kristdemokraternas boendepolitik har som utgångspunkt att människor skall känna sig trygga i sitt boende. Trygghet och valfrihet i boendet är också en del i vår familjepolitik. Vi är väl medvetna om att familjer som har möjlighet och frihet att välja den boendeform som passar dem bäst har största möjligheterna att skapa en boendemiljö som främjar en god uppväxt för barn och ungdomar. Med ett bra självvalt boende, i en trygg och kärleksfull atmosfär, finns de bästa förutsättningarna för att forma harmoniska, solidariska och demokratiska människor.

Dessa tankar rymmer den inriktning av politiken som Kristdemokraterna vill ha och som också beskrivs i reservation nr 4, som jag redan nu yrkar bifall till.

Idyllen med den röda stugan vid sjön handlar om att bo, leva och verka på landsbygden. Det är en landsbygd som under senare år mer och mer har hållit på att utarmas. Det byggande som möjligen kommit till stånd på landsbygden har skett i anslutning till de större tätorterna. I dagsläget är det praktiskt taget omöjligt för en medelinkomsttagare att klara av ett egnahemsbygge på landsbygden om man inte har tillgång till ett betydande eget kapital. Folkrådet och den s.k. landsbygdsriksdagen arbetar positivt med den typen av svåra frågor. De är värda vårt stöd.

Det byggande som sker i dag handlar ofta om att höginkomsttagare med betydande eget kapital bygger egna hem i attraktiva lägen. Det är dessa byggnationer som får del av de statliga subventionerna fast det egentligen inte skulle behövas. Ur fördelningspolitisk synvinkel är det tveksamt att med ett generellt produktionsstöd subventionera boendet för betalningsstarka hushåll i tillväxtregionerna. Rängebidraget bör således avvecklas, och i takt med att det sker kan också fastighetsskatten trappas ned.

Egen härd är guld värd, sade vi. Om vi funderar vidare lite grann kan vi fråga oss: Guld värd, men för vem? Jo, för staten som tar hem guldets och gjort boendet till en mjölkossa med hjälp av fastighetsskatten. Nu när räntebidragen minskar i snabb takt ökar också överskottet i statskassan.

I budgetpropositionen föreslår regeringen en nivåsänkning av fastighetsskatten från 1,5 % till 1,3 % av taxeringsvärdet, men endast för hyreshus och bostadsrätter. Det är ett steg åt rätt håll. Men vi kristdemokrater vill att fastighetsskatten sänks för alla boende. På sikt skall fastighetsskatten bort helt, med möjlighet för kommunerna att ta ut en fastighetsavgift för att täcka kostnader för gatuunderhåll, brandförsvaret och annan kommunal service kopplad till fastighetsbeståndet. Det är naturligtvis också orimligt att betala skatt för fast egendom man inte äger. Vi vill således slopa skatten på tomträttsmark.

Det stöd som i fortsättningen bör utgå till byggande bör avse riktat stöd till äldreboenden och åtgärder för att förbättra tillgängligheten liksom till ekologiskt byggande. Det är vidare beskrivet i reservationerna nr 9 och 11.

Bostadssegregationen pratar vi mycket om i dag. Den måste naturligtvis brytas. I segregationens spår följer en omfattande social utslagning och drogproblem genom anonymitet och brist på delaktighet i den lokala utvecklingen. Behovet av statshöjande insatser är påfallande. Satsningar på inflytande för de boende måste kombineras med positiva skol- och fritidsmiljöer liksom riktade åtgärder för företagsetableringar och sysselsättning. Lokala investeringsprogram för miljöprogramområdena måste prioriteras.

Arkitektoniska värden vid om- och nybyggnad måste stimuleras och ingå som en del i en levande miljö. Goda estetiska värden vet vi bidrar till vårt mentala välbefinnande och kan också leda till minskad förstörelse och vandalisering och minskat klotter.

Satsning på utbildning av arkitekter måste också ske bl.a. i handikappkunskap. Kristdemokraterna föreslår att 25 miljoner kronor anslås till utbildning i handikappkunskap för arkitekter, byggherrar, byggnadsingenjörer och beslutsfattare.

En viktig och bra väg att klara ett eget boende går genom ett medvetet bosparande. Det är angeläget att ungdomar redan på ett tidigt stadium lär sig att bospara, för att när tiden är inne kunna skaffa sig ett eget boende. Vi vet dessutom att största delen av barnfamiljerna helst av allt önskar sig ett boende i eget hem för barnens skull. Det kan handla om att utveckla dagens ungdomsbosparande eller att nappa på Bofrämjandets sparlånesystem med en sparprenie som betalas ut vid investeringstillfället. Detta system med de tyska bosparkassorna som grund betalar sig självt efter några år utan någon egentlig budgetbelastning för staten. Det skulle skapa trygghet både för den enskilde och för statskassan.

Vi kristdemokrater menar att boendet, att skapa ett hem, är så centralt i livet att det med fördel kan ske med hjälp av ett särskilt stimulerat bosparande. Ett sådant förslag efterlyser vi i reservation nr 16.

Ca 40 % av landets hushåll bor i dag i hyresrätt. För många är hyresrätten en attraktiv och bra boendeform. För en fungerande hyresmarknad krävs att de boendes värderingar får ett större genomslag vid hyressättningen. Egna arbetsinsatser i inomhus- eller utomhusmiljö måste kunna påverka hyressättningen. Hyresgästerna måste också kunna dra nytta av dagens lågräntesituation genom sänkta hyror.

Kristdemokraterna anser att kommunens självbestämmande måste värnas och vidareutvecklas. Mot den bakgrunden framstår regeringens hållning att fortsätta motverka kommunala önskemål om utförsäljning av kommunala bostadsföretag som helt felaktig. Regeringens åtgärder för att försvåra för kommuner att sälja ut sina bostadsbolag eller minska sitt lägenhetsinnehav är en politik som strider mot principen om kommunalt självbestämmande. Den snedvrider också konkurrensen.

Det är inte nödvändigt att kommunen själv måste äga och förvalta bostadsföretag för att kunna tillgodose sociala behov. Verkligheten visar det. Dessutom har kommunen ett brett socialt ansvar genom socialtjänstlagen, som inte innebär att kommunen själv måste stå som fastighetsägare för att tillgodose rätten till en bostad när sociala skäl så kräver. I reservation nr 7 har vi utvecklat detta ytterligare. Till den reservationen vill jag också yrka bifall.

Bostadsbidragens roll i en social bostadspolitik är naturligtvis av stor betydelse, inte minst för barnfamiljer. Under senare år har vi från Kristdemokraterna vid ett antal tillfällen påtalat behovet av att åter höja bostadsbidragen. Detta uttryckte även den bostadspolitiska utredningen tydligt som en åtgärd med hög prioritet – men så inte regeringen. Ni får höra mer om detta av nästa kd-talare, Ulla-Britt Hagström, som kompletterar med ytterligare synpunkter på betänkandet om det som berör bo- och byggforskning, studentlägenheter, bostadslösa, hemlösa och allergisatsningar.

Fru talman! Kristdemokraterna har i parti- och kommittémotioner förordat en annan inriktning av den ekonomiska politiken än riksdagens majoritet, som består av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister. Likaså har den budgetram för utgiftsområde 18 som inte överensstämmer med kristdemokraternas redan beslutats. Av dessa skäl deltar vi

inte i det aktuella beslutet om anslagsfördelningen inom utgiftsområde 18. Ett särskilt yttrande har vi bifogat betänkandet när det gäller anslags storlek och fördelning.

Naturligtvis står vi bakom alla våra reservationer i betänkandet, men jag skall inte yrka bifall till några fler än dem som jag redan nämnt, nr 4 och nr 7.

Anf. 123 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Ulf Björklund pratade om valfrihet i boendet. Det tycker jag låter väldigt bra. Det bör man kunna ordna.

Men jag funderar ändå lite, Ulf Björklund. Ni vill ta bort räntesubventioner och det stöd som staten ger i form av räntesubventioner till boendet.

Hyresrättskostnaden ligger i dag på 1 500 kr per kvadratmeter i Stockholm. Vad är det för valfrihet, Ulf Björklund, när priserna blir som de blir när statens insatser är så små? Vad har man då för valfrihet?

Anf. 124 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Mycket riktigt har vi förslag om att lite snabbare trappa ned räntebidragen. Det har ju trots allt visat sig att möjligheten att spara på just räntebidragen har funnits under de senaste åren. Det har inte gått åt så mycket pengar som har budgeterats.

Men det är viktigt att man kopplar det här till att vi också vill höja bostadsbidragen. Vi gör en betydlig satsning på bostadsbidragen och vill rikta bidragen till hushåll där man bäst behöver dem. Den kopplingen måste man alltså tänka på. Det hör faktiskt ihop. Det är de svagaste hushållen som i första hand skall ha del av stödet. Och då betyder bostadsbidragen och de förslag som kd presenterar väldigt mycket i det avseendet. Där har vi alltså en kompensation för det här.

Sedan är jag medveten om att det gäller vid en besparing av räntebidragen att det inte drabbar de s.k. krisårgångarna. De äldre årgångarna som finns kvar strax dessförinnan får i sådana fall bära lite extra av nedtrappningen.

Anf. 125 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Det är väl bra att Ulf Björklund gör något åt bostadsbidragen. Men de små förändringarna täcker inte på något sätt de väldigt kraftiga kostnader för nyproduktion som är i dag, inte bara för hyresrätter utan även för bostadsrätter och andra boendeformer. Måste vi inte börja fundera över var boendekostnaderna tar vägen? Vad finns det för valfrihet för familjer i dag? Jag tycker inte att den finns annat än för dem som är kapitalstarka.

Anf. 126 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Det handlar ändå inte om lite pengar. Vi föreslår ytterligare 100 kr per barn, riktat till barn, i barnstöd. Vi vill också ha bort de individuella inkomstgränserna. Vi vill öka ytnormen.

Det här skulle sammantaget faktiskt rikta en hel del pengar till de hushåll där det bäst behövs och som möjligen i viss mån kan drabbas av en ytterligare nedtrappning av räntebidragen.

När det gäller nybyggnationer kan vi tänka oss att rikta investeringsbidrag till det som har att göra med äldreboende och familjer som är villiga att satsa på ekologiskt boende. Vi tycker att vi kan stödja dem med ett investeringsbidrag. Det kan i det här fallet hjälpa till lite grann.

Anf. 127 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Bostadspolitiken i Sverige domineras av en rätt så stor samstämmighet, åtminstone när det gäller målen för detta område.

Jag skall be att få citera ur den bostadspolitiska propositionen våren 1998:

”Bostaden är en social rättighet och bostadspolitiken skall skapa förutsättningar för alla att leva i goda bostäder till rimliga kostnader och i en stimulerande och trygg miljö inom ekologiskt hållbara ramar. Boendemiljön skall bidra till jämlika och värdiga levnadsförhållanden och särskilt främja en god uppväxt för barn och ungdomar.”

Med detta mål som grund och som ledstjärna är det ju naturligt att vi i dag i Sverige kan se att man kan välja, oavsett var man bor i landet, en bra bostad till en kostnad skall vi säga motsvarande ungefär 25 % av den disponibla inkomsten.

Det finns neutralitet mellan de olika boendeformerna. Du kan välja mellan att äga eller hyra din villa, din bostadsrätt eller lägenhet.

Valfriheten är stor.

Det är egentligen ingen stor skillnad var du bor i landet. Det har medfört att det i vårt land finns ett spritt boende. Vi har levande bygder över hela landet. Det har också medfört att vi inte kan tala om någon större trängsel i storstäderna eftersom landet har en yta som sett till invånarantalet är väl tilltagen.

Forskningen som har bedrivits länge och kontinuerligt har givit oss insikt och kunskap, så att vi förstår betydelsen av vackra, ändamålsenliga och miljöanpassade ekologiska hus och samhällen.

Byggtreprenörer, samhällsplanerare och vi politiker har tagit till oss detta, så vi lever i ett land som på det här området verkligen är föredömligt.

Våra äldre, våra barnfamiljer, våra ungdomar, du och jag bor verkligen bra. Även studenterna i mitt Uppsala och i hela vårt land som nu har fått tillgång till högskolor lever också i en studiesocial miljö som är värd namnet.

Segregeringen i våra bostadsområden som varit en källa till många problemfyllda diskussioner är nu ett minne blott.

Handikappanpassning och tillgängligheten till våra hem och till våra offentliga inrättningar fungerar mycket tillfredsställande.

Sjuka hus finns inte. Radonsaneringar är genomförda. Ventilationen är utmärkt och mögelproblemen är borta.

Vi ser också påtagliga bevis på att kvinnor och barn har varit med i all planering och utformning.

Medinflytande råder från de boende.

Folk är glada och nöjda med sitt boende.

Det är inte så underligt då att vi i bostadsutskottet i kväll kan säga att vi antar ett betänkande om samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande i full enighet.

Fru talman! Ni som har lyssnat eller eventuellt läser mitt anförande så här långt! Jag förstår om ni skakar betänkligt på era huvuden och om ni konstaterar att jag måste leva i en fantasivärld.

Tyvär ser inte verkligheten ut så som jag har beskrivit det. Jag har målat upp en drömtillvaro.

Men utskottets ledamöter kan nog hålla med om att det är så vi skulle vilja ha det. Vid våra gemensamma studiebesök och vid uppvaktningar och diskussioner som varit i utskottet har jag i alla fall kunnat läsa av att det finns en stor majoritet för att vi skall arbeta efter de bostadspolitiska mål som vi lade fast förra mandatperioden också den här mandatperioden.

Jag undrar och säkerligen många med mig: Varför gör vi inte det?

Socialdemokraterna, ni som är i majoritet i utskottet nu också, borde ju hålla fast vid det principiella målet och sträva efter att människorna i vårt land verkligen får rimliga bostadskostnader, att de verkligen får en fin social miljö och att det råder full valfrihet mellan olika boendeformer. Varför gör ni inte det? Visserligen förstår jag och har sett att bänkraden har blivit knappare för er och att Vänsterpartiet har brett ut sig. Är det Vänsterpartiet och Miljöpartiet – nej, det kan inte vara möjligt – som är bromsklossar?

Eller är det enbart den socialdemokratiska regeringen som gör det svårframkomligt?

Så kan man i alla fall tolka det när socialdemokraterna i bostadsutskottet går ut till massmedierna och beklagar sig över att den socialdemokratiska regeringen ställer till besvär för utskottets ledamöter.

Jag blev dock förvånad över att socialdemokraterna i bostadsutskottet inte hade insikten att de som verkligen får problem i vårt land, med den ryckighet och med de nya nedskärningarna som aviserades på vårt område, är medborgarna i kungariket Sverige. Det är de som bor och bygger, ja t.o.m. de som inte har tak över huvudet. Tänk er att inte ha en bostad. Tänk er att vara utan bostad. Tänk er att bli vräkt när man inte har råd att betala hyran. Det borde vi tänka på om inte annat så i denna bistra vintertid.

Fru talman! Det som ändå har varit glädjande när detta betänkande har diskuterats i utskottet är att vi nu kan konstatera att majoriteten lyssnat. Man har inte bara lyssnat, utan man har tagit till sig argumenten från oss som i alla fall i vissa ärenden har haft en annan åsikt från början. Det gäller forskningspengar, och det gäller till dels synen på stöd till studentbostäderna.

Centerpartiet sade nej till att skära ned på byggforskningsanslaget med 100 miljoner kronor, och vi vidhåller det. Vi anser att den grundforskning som i dag bedrivs måste få fortsätta. Forskning bedrivs långsiktigt och får inte kullkastas. Det är glädjande att även majoriteten på detta område omprövar regeringens förslag och så att säga möter oss på halva vägen. Det är bättre än ingenting. Centerpartiet vidhåller dock sitt förslag om att ingen nedskärning skall göras på detta område.

Även på området som handlar om stödet till studentbostäder får regeringen inte fullt godkänt av majoriteten i utskottet. Det är dessutom anmärkningsvärt att de upplysningar som finns i budgetpropositionen är felaktiga. Centerpartiet vidhåller även här sitt ursprungliga ställningstagande att det är oerhört angeläget att stöd ges till denna verksamhet. Vi

begär även att regeringen ser till att det kommer till överläggningar för att i möjligaste mån rätta till problemen för studenterna och deras bostadsbekymmer på såväl de etablerade studieorterna som på de nya. I detta sammanhang vill jag också påtala att vi från Centerpartiet anser att man måste se över regelsystemet som styr bidragsgivningen, så att reglerna blir enkla och tydliga.

Jag yrkar bifall, fru talman, till reservation 24 mom. 19.

Fru talman! Under den tid som stöd till lokala investeringsprogram kunnat utgå har en tilltagande kritik riktats mot bidragsverksamheten. Bostadsutskottets egen uppföljning av stödverksamheten bekräftar till stor del de invändningar som har riktats mot regeringens sätt att handha stödet. Fördelningen av medel tycks ha skett på ett delvis godtyckligt sätt, och enskilda projekt har beviljats som inte syns stå i överenskomelse med stödverksamhetens syfte.

Mot den bakgrunden anser vi i Centerpartiet att dessa medel skall användas för andra verksamheter, som verkligen syftar till att stärka en ekologisk utveckling av samhället. Centerpartiet anser att pengar skall avsättas för radonsanering och åtgärder mot fukt- och mögelskador samt till byggforskning med den inriktningen. Den fortsatta fördelningen av dessa medel bör läggas ut på länsstyrelserna. Någon ny myndighet på detta område anser vi inte skall byggas upp.

Jag yrkar bifall till reservation 1 mom. 1.

Fru talman! Jag kommer också att yrka bifall till reservation 7 mom. 7 som berör de allmänna bostadsföretagen.

Socialdemokrater, vänsterpartister och – även här är jag förvånad – miljöpartister i utskottet vill uppenbarligen inte att det skall råda valfrihet i boendet i Sverige. Nej, man vill med ett centralistiskt synsätt besluta om de kommunala bostadsföretagens förutsättningar. Man gör inskränkningar som hindrar hyresgäster att köpa sina lägenheter och ombilda dem till bostadsrätter. Varför? Varför vill man göra intrång i det kommunala självstyret?

Att regeringen och flertalet kommuner, även med socialdemokratiska företrädare, har helt olika syn på var och av vem besluten om en eventuell omstrukturering av de allmännyttiga bostadsföretagen skall fattas står helt klart. Ett synsätt som bygger på ett centralt beslutsfattande strider helt mot den ordning som statsmakterna i andra sammanhang brukar hävda, nämligen att besluten skall fattas så nära dem som är berörda som möjligt.

Det är för oss i Centerpartiet självklart att ärenden som berör de allmännyttiga bostadsföretagens ägarprofil bäst kan bedömas i ett kommunalpolitiskt perspektiv av kommunpolitiker. Till majoriteten i utskottet vill jag säga att ni inte skall vara så klåfingriga och inte misstänka kommunpolitikerna. De är väl skickade att klara sin situation.

Vare sig vänsterpartister, socialdemokrater eller miljöpartister vill det eller ej pågår det faktiska diskussioner runtom i landet om allmännyttans roll i det framtida samhället. Nydaningar är på gång. Det finns en stor öppenhet inför att finna nya vägar.

Fru talman! Jag har i detta betänkande framfört Centerpartiets syn på den framtida bostadspolitik och på bostadsbidragets utformning i ett särskilt yttrande. Det har inte gått mer än några månader sedan vi behandlade utformningen av den framtida finansieringen för bostadssek-

torn, och Centerpartiet står kvar bakom de synpunkter som vi hade då. Vi har inte lagt fram något motion i det ärendet nu, men jag har funnit att det finns skäl att återkomma till det även under denna mandatperiod.

Vi har i utskottet varit helt eniga om att bostadsbidragen skall följas upp och utvärderas. Det har gått två år, och det finns all anledning att snabba på utredningen, så att vi får en redogörelse för hur det fungerar. Vi vet alla att just barnfamiljerna har det jobbigt med boendekostnaderna, och för dem är det viktigt att vi har ett fördelningsinstrument som är rättvist och som ger de effekter som vi vill uppnå. Finns det uppenbara felaktigheter måste de rättas till med det snaraste. Man är bara barn en gång.

Fru talman! Det finns många frågor inom bostadspolitikens område som måste lösas om vi skall få det fina samhälle som vi alla vill ha med bra bostäder till rimliga kostnader i en fin ekologiskt hållbar miljö. Men än tycks vägen till dessa områden vara stenig och knagglig. En stor sten som måste vältas och en väg som måste breddas och göras framkomlig kräver beslutsamhet och någon som håller i spettet – i verktyget – med en fast hand.

Inom detta viktiga område som berör hela befolkningen har vi inte en minister som slår vakt om breddningen av vägen och som arbetar för framkomlighet. Det har sagts att det är många som skall dela på uppgiften därför att den är så viktig, men jag ser inte en enda minister här i salongen i kväll. Det anser jag är en brist.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom alla Centerreservationer och yttranden, men jag avstår från att yrka bifall till dem och begära votering.

Anf. 128 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Nej då, Rigmor Ahlstedt. Vänsterpartiet skall inte bli en broms i samarbetet. Vi skall gasa. Vi skall se till att det händer många bra saker på bostadspolitikens område.

Men även Vänsterpartiet måste anamma den nya budgetsprocessen med de s.k. taken och utgiftsramarna. Då är det inte så lätt att göra de förändringar som man vill åstadkomma. Jag är ganska nöjd med att vi ändå fick fram 50 miljoner till byggforskningen. Vi fick till ett annat beslut när det gäller investeringsbidraget för studentlägenheter, som vi faktiskt vill förbättra framöver. Vi tycker att det är lite för dåligt i dag. Man kunde höra i mitt inlägg tidigare vad studenterna i Stockholm tyckte om det.

Det är viktigt att fortsätta med dessa frågor. Men när det gäller budgeten för 1999 vet som sagt var även Rigmor Ahlstedt att det finns stora begränsningar.

Anf. 129 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! Det är glädjande att Vänsterpartiet äntligen har konstaterat det. Det var andra tongångar när vi senast diskuterade bostadspolitiken.

Jag förstår om Vänsterpartiets Owe Hellberg känner sig kliven i samarbetet med Socialdemokraterna. Jag förstår också att han är angelägen om att komma tillbaka i vårbudgeten när det gäller denna bit. Är det nyval på gång?

Anf. 130 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Nej, det är ett långsiktigt samarbete som är på gång. Därför har jag lyft fram en massa frågor i dag som vi skall diskutera under våren.

Vi borde faktiskt kunna lyfta de här taken. I dag samlar vi i ladorna och kan inte använda de här pengarna på annat sätt än genom skattesänkningar. Det finns faktiskt andra sätt att använda pengar. Den här diskussionen skall vi naturligtvis föra med Socialdemokraterna och Miljöpartiet – när det gäller investeringsbidrag, när det gäller bostadsbidragen, när det gäller byggforskning och när det gäller andra frågor. Vi skall återkomma på det sättet.

Anf. 131 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! Att föra en diskussion kan vara bra, men jag skulle vilja veta: Kommer ni att komma fram till resultat?

Jag kan dela många av de åsikter som Owe Hellberg här har redovisat. Det är absolut nödvändigt att vi får ned kostnaderna för boendet och att vi får tillbaka forskningspengar, så jag önskar faktiskt Owe Hellberg lycka till. Jag skall se fram emot den diskussion vi kommer att ha i vår och att se hur han har lyckats.

Anf. 132 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Fru talman! Tillåt mig först att göra en personlig reflexion. Efter 23 år som stenograf känns det väldigt roligt att vara här som ledamot. Det känns som ett stort förtroende.

Jag går så över till ärendet.

Människan har i årtusenden haft som en av sina främsta uppgifter att skapa en god bostad åt sig själv och sin familj. Från början var det enkla hyddor som gav tak över huvudet; i dag bor vi i ofta mycket avancerade fastigheter med omfattande teknisk utrustning.

För att utveckla vårt boende och vårt samhälle behövs hela tiden forskning – inte bara forskning om husen utan forskning om allt det byggande som utgör vårt samhälle. I ett av de brev som har kommit till bostadsutskottets ledamöter inför riksdagsbehandlingen av budgetpropositionen anføres att mer än hälften av Sveriges kapital utgörs av byggnader och infrastruktur. Det är alltså ett enormt stort kapital som vi måste vårda och vidareutveckla.

I budgetpropositionen har regeringen, såsom tidigare nämnts, föreslagit en minskning av anslaget till forskning inom byggsektorn från 164 till 64 miljoner kronor. I ett antal motioner har föreslagits att denna sänkning inte bör ske eller att den skall minskas.

Från Folkpartiet har vi föreslagit att anslaget skall få vara oförändrat. Vi anser att byggforskningen och dess omfattning bör bedömas i anslutning till den byggpolitiska proposition som har aviserats. Vidare bör byggforskningsfrågorna ses i samband med övriga forskningsfrågor, vilka tas upp i betänkandet *Forskning 2000*.

En neddragning av den storleksordning som regeringen har föreslagit skulle innebära att hundratals forskare förlorar sin finansiering. Det vore mycket olyckligt. En sådan neddragning skulle i stor utsträckning drabba utbildningen inom arkitektur, lantmåteri samt väg- och vattenbyggnad, dvs. sådana utbildningar som har bygg- och fastighetsbranschen som

avnämare. De som genomgår dessa utbildningar arbetar ofta med den aktiva samhällsplaneringen, och om kvaliteten i dessa utbildningar sänks riskerar givetvis vi i Sverige att hamna på efterkälken när det gäller utvecklingen av ett modernt samhälle.

Jag vill här också något hänvisa till det som sades i kulturdebatten om arkitekturens betydelse för vår miljö och vikten av utvecklingen av de estetiska värdena. Detta hör enligt min mening i högsta grad ihop med byggforskning.

Vid föredragning inför utskottet anförde en statssekreterare från Näringsdepartementet att branschen själv bör stå för en större andel av forskningsresurserna än i dag och gjorde en jämförelse med medicinindustrin. Jag tycker inte att en sådan jämförelse är relevant, bl.a. därför att forskningen inom byggandet i stor utsträckning gäller samhällsplanering, dvs. vår gemensamma egendom, medan t.ex. Astras forskning gäller de egna produkterna och bidrar till ökade inkomster för företaget.

Jag vill citera några rader som Per Westlund, ordförande i Byggbranschens utvecklingsfond, skrev i Dagens Industri den 28 januari i år:

”Denna kommersiellt motiverade produktutveckling sker självfallet inom företagen i byggbranschen på samma sätt som i andra branscher, men den övergripande forskningen kräver samverkan mellan stat och näringsliv. Denna roll bör staten fortsatt ha i byggbranschen precis som i andra industrisektorer. — — —

I stället för en avveckling behöver den svenska byggforskningen en sammanhållen satsning för framtiden.

Vi står inför stora utmaningar som fordrar forskning och kunskapsutveckling. Regeringens satsning på ett ekologiskt uthålligt samhälle kräver omfattande insatser. — — — IT-utvecklingen kräver ett brett gemensamt agerande.”

Så långt Per Westlund.

Efter intensiva diskussioner i bostadsutskottet har utskottets majoritet enats om att 50 miljoner bör tillföras byggforskningen utöver vad regeringen har föreslagit, detta för att säkra pågående projekt. Det är givetvis bra att den föreslagna minskningen halveras, men Folkpartiet har ändå uppfattningen att det inte borde ske någon minskning alls. Eftersom Folkpartiets budgetyrkande har avslagits av en majoritet i riksdagen under förra veckan kommer jag dock inte att yrka bifall till folkpartimotionen utan har fogat ett särskilt yttrande till utskottets betänkande.

Jag och Kerstin Heinemann har i en motion föreslagit att anslaget Bidrag till åtgärder mot radon i bostäder skall ökas med 20 miljoner kronor. Förekomsten av radon utgör ett allvarligt hälsoproblem som staten inte kan undandra sig ansvaret för. Jag vill påpeka att de förbättrade bidragsvillkor som gällde under den borgerliga regeringen resulterade i att antalet åtgärdade bostäder ökade. Vi anser alltså att bidraget åter bör ökas.

Vidare har vi föreslagit att investeringsbidraget till bostäder för studenter skall utgå under den period som ursprungligen avsågs. Jag vädjar till regeringen att överväga en förlängning.

När det gäller villkoren för stödet till fukt- och mögelskadade hus har ett enigt bostadsutskott föreslagit att regeringen skall överväga vilka regeländringar som erfordras för att komma till rätta med nuvarande problem. Bostadsutskottet får senare ta ställning i den frågan när vi har fått det begärda beslutsunderlaget från regeringen.

År 1997 infördes betydande ändringar i reglerna för bostadsbidrag. Visserligen har det gått en kort tid sedan dess, men det har redan visat sig att systemet med preliminärt och slutligt bostadsbidrag slår hårt för vissa grupper – precis som tidigare talare har anfört. Vi anser alltså att det borde vara möjligt att pröva bostadsbidragen oftare än en gång per år.

De kommunala bostadsföretagen har på senare år varit föremål för mycket diskussioner. Skillnaderna i synen på vem som skall bestämma beträffande de kommunala bostadsföretagen är ganska omfattande. Vi har från Folkpartiet i en reservation tillsammans med kd och Centern anfört att vi är av den bestämda uppfattningen att det är kommunerna själva, inte regeringen, som skall besluta om de kommunala bostadsföretagen.

Jag yrkar bifall till reservation 7.

Folkpartiet anser att den nödvändiga minskningen av bostadssubventionerna har ökat behovet av ett speciellt bosparsystem. Vi anser att det individuella pensionssparandet bör kunna modifieras så att det kan kombineras med ett bosparande som skall kunna användas för förvärv av egen bostad. Vi har ju olika behov under olika skeden i livet, och för många yngre människor skulle ett pensions- och bosparande, kombinerat med en lånemöjlighet, vara till god hjälp. Enligt vårt förslag skall eventuella lånade medel vara återbetalade innan pensionen börjar utgå.

Jag yrkar bifall till Folkpartiets reservation 17.

Till sist vill jag instämma i den kritik som många har framfört mot att vi inte har en speciell bostadsminister i regeringen. Jag anser att det skulle vara väldigt bra om vi hade det.

Anf. 133 LENNART NILSSON (s):

Fru talman! Om man skall vara ärlig, och det skall man väl vara här i riksdagen, skulle också jag kunna instämma i det. Vi socialdemokrater i bostadsutskottet har egentligen alltid haft den uppfattningen att man borde ha en samlad politik även i Regeringskansliet i de här frågorna. Problemet är bara det att det inte är vi som råder över det. Sedan är jag inte alldeles övertygad om att de som nu beklagar sig över att det inte finns någon särskild bostadsminister har varit några påskyndare över huvud taget när det gäller bostadspolitik. Vi har en del facit av olika slags borgerliga regeringar som ville nedprioritera den här frågan. Det är väl möjligt att det man säger en stund efteråt inte alltid stämmer.

Jag lyssnade på Rigmor Ahlstedt, och egentligen skulle jag i stora stycken kunna instämma av hennes vision om bostaden, samhället osv. egentligen är vi här för att diskutera, fundera över och, som Owe Hellberg var inne på, lyfta fram frågor och flytta fram positionerna. Som parlamentariker vet vi naturligtvis att ett samhälle aldrig blir färdigt. Det gäller att ständigt ompröva, förnya utifrån den verklighet vi lever i och försöka göra det bästa möjliga för de människor som vi representerar.

Sedan tycker jag att Rigmor Ahlstedt tar i när hon kritiserar majoriteten, framför allt oss socialdemokrater, för att inte klara av de målsättningar som man varit överens om tidigare och som riksdagen har fattat beslut om. Logiken stämmer egentligen inte. De reservationer och de pengar som Centerpartiet har till förfogande i de här sammanhangen kommer inte att drastiskt förändra svensk bostadspolitik. Då det handlar om pengar rör det sig om väldigt små delar. Visionerna och målsättning-

arna kommer naturligtvis inte att uppfyllas med de krav som Rigmor Ahlstedt och Centerpartiet ställer i sina reservationer.

Bostadsutskottet har på en del punkter gjort s.k. tillkännagivanden till regeringen. Jag vill ha det sagt. Ibland framställer moderaterna oss socialdemokrater som centralistiska, toppstyrda osv. Jag undrar om någon i Inga Berggrens parti, när det var i regeringsställning, skulle ha tagit intryck av den sakkunskap som fanns i exempelvis bostadsutskottet. Nej, alla förslag som kom från den borgerliga regeringen skulle klämmas igenom.

Vi socialdemokrater vet att vi inte har någon egen majoritet i den här kammaren. Vi är öppna för ett samarbete. Jag är glad över att vi har lyckats så brett i bostadsutskottet att klara av en del frågor. Vi gör dessa tillkännagivanden utifrån sakliga utgångspunkter. Om vi utifrån våra kunskaper, föredragningar och annat i utskottet kommer till en insikt om att vi måste ändra på ett förslag från regeringen, så tillhör jag den gruppen parlamentariker som anser att det är vår skyldighet i Sveriges riksdag att förändra saker och ting om det blir till det bättre. Därmed upplever jag inte att en regering blir överkörd eller att man kan kamma hem poäng på det, utan det är vår uppgift som parlamentariker. Jag tror t.o.m. att fru talmannen håller med om att det är på det sättet. Det är här i Sveriges riksdag som vi fattar besluten utifrån de erfarenheter, motioner, kunskaper och annat som vi får. Men jag har aldrig upplevt att någon moderat har förändrat några beslut som inte deras centralistiska ledarskap bygger på.

Om man nu skall fundera över skillnader i bostadspolitiken måste man ha det som utgångspunkt som Owe Hellberg debatterade med kristdemokraterna. Logiken i de olika synsätt som finns i det här avseendet går ut på följande. Kristdemokraterna vill ha en minskning med 1 590 miljoner på räntebidragen under nästa år. Moderaterna är lite mer sparsamma nästa år med 576 miljoner mindre i räntebidrag. Folkpartiet vill ha 1 895 miljoner mindre på räntebidragen.

Vad är räntebidrag? Vi kan konstatera att i Sverige finns ungefär 4 miljoner bostäder. Av dessa 4 miljoner bostäder är det ungefär 400 000, kanske drygt 10 % av bostadsbeståndet, som har statliga räntesubventioner. I Sveriges riksdag fattas det beslut inom vårt utgiftsområde om 7 ½ miljarder kronor i räntebidrag under 1999. Av dem vill Kristdemokraterna ta bort 20 %, Folkpartiet lite mer, moderaterna lite mindre. Sedan säger moderaterna: Ja, vi skall sänka skatten och ta bort skatten på nyproduktionen. Men, Inga Berggren, är vi överens om att det inte utgår någon fastighetsskatt på nyproduktionen under de fem första åren? Under de fem efterföljande åren är det halv fastighetsskatt.

Ulf Björklund talar så vackert om familjen. Det är okej om man kan ha alternativet att höja bostadsbidragen. Det respekterar jag. Men det är bara att konstatera att Sverige i dag inte bara består av kärnfamiljer. Sverige består av ungdomar, människor som har låga inkomster, som kanske har svårt att få tag i en bostad, som kanske bor i de årgångar där ni vill klippa till med att plocka bort 20 % av räntesubventionerna. De kommer att få våldsamma hyresökningar. Det är egentligen det som moderaternas, Folkpartiets och Kristdemokraternas förslag bygger på: höja hyrorna kraftigt i de årgångar som redan i dag har de högsta hyrorna.

Det var Inga Berggren som sade att det är viktigt med en ekonomisk politik. I dag har vi ett ränteläge som innebär att de som inte har bostads-

subventioner, de 4 miljoner minus 400 000, naturligtvis får nytta av det när de skriver om sina lån. De kan sänka boendekostnaderna. Man får naturligtvis hoppas att bostadsföretagen medverkar till att det blir bättre möjligheter att sänka hyrorna även där.

För första gången på många år kommer de flesta bostadsföretagen att antingen sänka hyrorna eller hålla oförändrade hyror för 1999 – som ett utslag av den ekonomiska politik som har bedrivits när det gäller budgetsanering, ränteläge och annat. Det finns alltså en stabilitet i botten. Men det är klart att det finns problem som vi måste lösa här i Sveriges riksdag framöver. För alla dem som bor i de fastigheter där det finns bekymmer och där man upplever ekonomiska problem vill Kristdemokraterna, moderaterna och Folkpartiet förvärra med sina förslag om att minska räntesubventionerna. Det leder fram till ytterligare problem, segregation och ett samhälle som vi inte vill ha.

Det har tagits upp en hel del frågor som rör framtiden. Jag kan dela mycket av de synpunkterna. Vår uppgift i Sveriges riksdag, i bostadsutskottet, är att titta på om det finns problem, om det är någonting som vi behöver rätta till. Och vi är beredda att göra det, naturligtvis med utgångspunkt i de ramar som vi har fastställt och lägger fast när det gäller politiken. Jag kan som bostadspolitiker tycka att det finns saker och ting som jag vill lyfta fram.

Owe Hellberg diskuterar vårbudgeten. Det får vara vår gemensamma ansträngning att försöka peka på de problem som finns, rätta till dem och försöka se till att ungdomar får bättre möjligheter att hyra en modern bostad.

När det gäller bostadsbidragen ser vi socialdemokrater dem som en viktig del av en bostadspolitik för att människor skall ha råd att bo till någorlunda rimlig kostnad. Finns det brister och problem i systemen, då skall vi naturligtvis vara beredda att försöka att hitta lösningar på dessa problem, det är vår uppgift.

Sammanfattningsvis kan jag konstatera att utskottet gör några tillkännagivanden utifrån sakliga grunder. Vi håller oss inom de ramar som finns.

Jag yrkar bifall till hemställan i bostadsutskottets betänkande nr 1.

Anf. 134 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! Jag tycker att Lennart Nilsson är ärlig. Det är bra att han säger att vi inte råder över detta. Med ”vi” avser han väl ändå socialdemokraterna. Ni råder alltså inte över det samlade greppet om bostadspolitiken, utan det är några andra som bestämmer.

Jag tycker att det är bra att Lennart Nilsson instämmer i min version. Jag hoppas också att Lennart Nilsson är med mig på att flytta fram positionerna i bostadspolitiken.

Lennart Nilsson tycker att jag tar i mycket. Jag hade hoppats att han skulle tycka att jag tog i alldeles förskräckligt mycket. Det tror jag är nödvändigt om vi skall lyfta fram positionerna.

Lennart Nilsson säger att logiken inte stämmer. Jo, den stämmer. Vi har inte mer pengar än ni, men vi omfördelar pengarna olika. Man kan behandla hundralapparna och miljonerna på olika sätt beroende på vilken inställning man har från början.

Jag är decentralist. Lennart Nilsson är centralist. Jag är för enklare regler. Lennart Nilsson krånglar till det. Jag är för en bra miljö, och det kan det hända att också Lennart Nilsson är.

Anf. 135 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! Först ett klargörande: Jag yrkar alltså bifall till reservation nr 3 och ställer mig bakom övriga reservationer med moderata förtecken.

Lennart Nilsson talade om att man skulle flytta fram positionerna. Då frågar jag mig: För vem då? För politikerna? Svar: Nej. För människorna? Svar: Ja.

I ett tillkännagivande vill socialdemokraterna uppenbarligen sätta upp nya hinder för kommuner att omstrukturera de kommunala bostadsbolagen. Vad svarar Lennart Nilsson med utgångspunkt från betänkandet en hyresgäst – det kan röra sig om en barnfamilj, ett pensionspar eller ungdomar – som vill köpa sin fastighet och bilda bostadsrättsförening? I betänkandet uppfattar man det så att det skulle sättas upp hinder för människor att köpa sin fastighet.

Eller som jag frågade i mitt inledningsanförande: Vad svarar Lennart Nilsson familjer i Tensta eller i Rinkeby som skulle vilja göra någonting åt sin situation och se till att området fick en annan struktur med blandade boendeformer? Vad säger Lennart Nilsson till de människor som vill köpa sina hyresrätter och regeringen sätter stopp för detta?

Anf. 136 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag glömde säga en viktig sak. Anders Ygeman kommer på ett utmärkt sätt att utveckla vår syn på den kommunala bostadsfrågan och inte minst på allmännyttan. Så för att bespara ytterligare en replik kan Inga Bergren ta den repliken senare på Anders Ygemans anförande.

Sedan vill jag bara ställa en fråga till Inga Berggren: Innebär inte de 576 miljonerna som man vill minska på räntebidragen en höjd hyra framför allt i de årgångar som redan i dag har hög hyra?

Anf. 137 INGA BERGGREN (m) replik:

Fru talman! Angående räntebidragen säger vi att de avtrappas i den takt som fastighetsskatten tas bort. På det sättet skulle boendekostnaderna kunna sänkas.

Anf. 138 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag sade – och det håller väl Inga Berggren med om – att man inte har någon fastighetsskatt under de fem första åren. Efter fem år har man en halv fastighetsskatt. Innebär det ändå inte att det blir höjd hyra, eftersom man inte kan sänka någonting som inte finns?

Anf. 139 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Lennart Nilsson för hans konstruktiva inställning till de förslag och idéer som jag har framfört här i dag. Jag hoppas att vi kan arbeta med dem under våren. Det gäller att flytta fram positionerna i fråga om bostadspolitiken. Den har fått mycket stryk under de senaste åren. Men man måste också göra rätt saker. Jag vill ställa en

fråga: Tror Lennart Nilsson att de 10 miljoner som Byggekostnadsdelegationen tar av Byggeforskningsrådets pengar kommer att leda till sänkta boendekostnader? Det är andra kostnader som har stigit i höjden. Just byggkostnaderna har ju minskat med 20 % under 90-talet.

Vi ser redan i dag att det finns problem med bostadsbidragen. Systemet skall ses över under tiden, står det i betänkandet. Kan vi vara ense om att 29-årsgränsen för studenter är ganska märklig? Om man är 28 eller 29 år är avgörande för om man får bostadsbidrag.

Fungerar bostadsbidraget för ungdomar för övrigt? Nej, jag tycker inte att det gör det, eftersom det är svårt att jämföra ungdomar med låg lön med ungdomar som studerar och har studielån.

Det byggs nästan inget. De flesta som inte har möjlighet att välja är hänvisade till hyresrätt. Lennart Nilsson – kan vi då ha hyresnivåer på 1 500 kr per kvadratmeter vid inflyttningen, oavsett om man har bostadsbidrag eller ej?

Anf. 140 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Byggekostnadsdelegationen är ju inget redskap för att sänka hyrorna. Däremot gör den ett arbete med att titta på olika lösningar för att få ned byggkostnaderna. Det är möjligt att det är okej i den delen, men det räcker naturligtvis inte som ett redskap för att kunna pressa kostnaderna. Vi har ju också Bostadssociala delegationen som skall se på en del problem och möjligheter i detta sammanhang.

Fastighetsskatteutredningen pekar på att man skall försöka åstadkomma neutralitet i boendet. Det kan vara en del. Jag hör till dem som inte tycker speciellt synd om villaägare som får betala lite fastighetsskatt. Däremot är det många hyresgäster som har en alldeles för hög hyra som de har svårt att klara av. Därför hoppas jag att man i denna utredning kan åstadkomma neutralitet.

Den 29-årsgräns som finns har naturligtvis ingen av oss gillat. Som Owe Hellberg kanske känner till – även om han inte var med då – fanns det bostadsbidrag för ensamstående även om de inte räknades till ungdom. Det hade naturligtvis varit önskvärt att man såg över hela den här delen, men det har handlat mycket om ekonomiskt utrymme för oss.

Anf. 141 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Det kan väl vara bra att titta på byggkostnaderna. Då är det en liten grupp som gör det. Sedan är det en liten grupp som tittar på taxeringen. En ytterligare grupp tittar på skatten. Var finns helhetssynen? Hade det inte varit bra med en boendekostnadsdelegation som fick ta ett helhetsgrepp om detta?

Tyvär är detta med bostadsbidragen en del av skattereformen, den andra sidan som man inte höll fast vid när bostadsbidragssystemet förändrades. Man kan inte ha en sådan hållhake längre. Det är ett orimligt krav i dag, att det är en åldersgräns som avgör om man får bostadsbidrag eller ej om man studerar. Även regeringen förespråkar det livslånga lärandet, att man skall studera som vuxen. Detta blir då en felaktig signal.

Sedan fick jag inget svar på frågan om detta med investeringsbidrag. Kan vi återkomma till en diskussion om det är rimligt med hyresnivåer på 1 500 kr per kvadratmeter, samtidigt som vi ser att subventionssystemet fortfarande är under nedtrappning? Var skall människor bo, Lennart?

Anf. 142 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Nej, det är naturligtvis inte rimligt med sådana hyresnivåer. Det är klart att om Owe Hellberg och jag med andra krafter kan hjälpas åt att hitta lösningar för att få ned boendekostnaderna, så är jag naturligtvis beredd att ställa upp på det.

När det gäller helhetssynen får det förhoppningsvis bli bostadsutskottet som får ha helhetssynen i dessa frågor. Sedan hoppas jag naturligtvis att man kan ha med helhetssynen i samband med de skattediskussioner som skall äga rum med de olika partierna framöver.

Owe Hellberg har naturligtvis rätt i att höjningen av bostadsbidragen var en del av skatteomläggningen. Sedan tvingades vi att sänka bostadsbidragen beroende på den kaotiska ekonomi som vi hade. Jag hoppas naturligtvis att man, när man diskuterar skatteproblematiken, även tar in sådant som hänger ihop med helheten, inte minst när det gäller de människor som bor dyrt i dag.

Anf. 143 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag vill ta upp lite grann om bostadsbidragen med Lennart Nilsson.

Under förra riksmötet hade vi ett antal diskussioner om just bostadsbidragen. Jag minns att Lennart Nilsson i slutet gav en del erkännanden. Han sade att det naturligtvis hade varit bra om vi hade kunnat satsa ytterligare på bostadsbidragen och att det är någonting som vi sannolikt kommer att tvingas till i framtiden. Under de gångna åren gjordes besparingarna i viss mån tillsammans med Centerpartiet. Då var Kristdemokraterna, Vänstern och även Miljöpartiet i opposition och ville redan då göra något åt bostadsbidragen.

När ni nu har Vänsterpartiet och Miljöpartiet med er, ökar då inte Lennart Nilssons tidigare uttalade vilja att göra någonting åt bostadsbidragen? Det är min första fråga.

Sedan till sist: Bosparande och högre egeninsats ger lägre boendekostnader. Varför vill inte Lennart Nilsson ha ett bosparande egentligen?

Anf. 144 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag skulle gärna vilja ha ett bosparande. Det är bara att sätta i gång. Vad hela debatten har handlat om är statligt subventionerade system. Det är väl ingen i denna kammare som har något emot ett bosparande, utan man hoppas naturligtvis att de olika institut som finns på området sätter i gång och försöker finna olika system. Men det handlar ju också om pengar naturligtvis. Det beror på hur man prioriterar.

Jag tycker att ni Kristdemokrater gör en ganska stor miss när ni bara riktar in er på just kärnfamiljen som ändå är en liten del, och så talar ni om bostadsbidragen. Samtidigt plockar ni bort så mycket pengar att det innebär stora problem inte minst för dem som Owe Hellberg och jag har resonerat om, nämligen ensamstående över 29 år och andra. För dem höjs hyrorna ganska kraftigt med Kristdemokraternas förslag.

Det är möjligt att det inte är minst viktigt att lägga pengarna på barnfamiljer, men det finns också andra grupper i samhället som har ett behov av att bo någorlunda hyfsat, och de får kraftiga hyreshöjningar med Kristdemokraternas förslag.

Anf. 145 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Herr talman! Får jag då påminna Lennart Nilsson om att Kristdemokraterna har varit med i den del av budgeten som gäller bostadsbidragen sedan i våras. Vi har inte i nuläget sparat några pengar på ungdomsbostadsbidragen. Vartefter ekonomin tillåter behöver de säkert förbättras ytterligare. Här är vi faktiskt i stort sett överens.

Kan vi hoppas att bostadsbidragen blir någonting som den nya majoriteten kommer att ta tag i? Det hade varit ett pekfinger åt rätt håll. Det vore intressant att höra.

Anf. 146 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Hoppas kan man väl alltid göra. Hur det sedan blir i praktiken beror naturligtvis på bedömningar i andra frågor. Både Ulf Björklund och jag vet ju att politikens område rymmer många olika fält som skall pusslas ihop.

Det är klart att jag som bostadspolitiker vet vilken betydelse bostadsbidragen har. Jag skulle naturligtvis önska att det blev förbättringar. Det är ingenting som jag kan stå här och utlova, men jag anser att bra bostadsbidrag är en viktig del av en bra bostadspolitik, så att människor kan efterfråga en bostad till en rimlig kostnad.

Anf. 147 EWA THALÉN FINNÉ (m):

Herr talman! Jag tänkte som komplement till Inga Berggrens anförande tala om två områden i årets budgetproposition. Det första gäller bostadsbidragen och det andra stödet till de lokala investeringsprogrammen för ekologisk hållbarhet.

Vi moderater har som mål att varje människa som har ett heltidsarbete skall kunna leva på sin inkomst. Det är orimligt att en heltidsarbetande skall vara beroende av bidrag. Grundprincipen i samhället borde självklart vara att den som betalar skatt inte skall behöva bidrag och att den som behöver bidrag inte skall betala skatt.

Dagens system med bidrag skapar marginaleffekter som gör att man som enskild individ har mycket svårt att förändra sin livssituation. Resultatet blir detsamma i plånboken efter skatt, bidrag och avgifter. Detta slår hårt och snett mot familjer och individer. Det skapar även passivitet bland många medborgare, för situationen är som den är, tillvaron blir ungefär likadan vad man än gör.

För många barnfamiljer har konsekvenserna av dagens bidragsregler blivit orimliga. Det gäller speciellt de hushåll där någon av föräldrarna är hemmavarande för att själv ta hand om sina barn eller där en av föräldrarna studerar eller är arbetslös. De hushåll som berörts mest är gifta eller sammanboende med egnahem på landsbygden. Förändringen har medfört att många familjer har förlorat ända upp till 2 000 kr i månaden. Det som vi befarade vid införandet av de nya reglerna visade sig också bli verklighet.

För att lösa dagens problem måste framför allt tre av reglerna för bostadsbidragen ses över. För det första behövs en återgång till familjeinkomst som grund för beräkning. För det andra bör ytnormen avskaffas. För det tredje bör man avskaffa reglerna om att barnpension skall räknas in som bidragsgrundande inkomst när barnpensionen inte kan användas för att täcka hyreskostnaden.

Vi moderater anser att bostadsbidragen till barnfamiljer skall prioriteras. Bostadsbidrag till hushåll utan barn och till ungdomar under 29 år skall avvecklas. Bostadskostnader för studerande är något som kan lösas inom ramen för studiemedelssystemet. Vi anser att bostadsbidragen bör samordnas med den övergripande socialpolitiken.

I normalfallet måste en familj ges förutsättningar att leva på sin lön. Familjerna måste kunna göra nödvändiga prioriteringar som hänför sig till de önskemål och preferenser som finns inom familjen. Alla människor är olika och gör olika bedömningar av vad som är viktigt för dem. Därför måste staten skapa klara och långsiktiga regler – regler som gäller under en längre tid. Ständiga förändringar ger otrygghet och oöverskådliga konsekvenser för hushållen.

Riksdagen måste skapa långsiktiga regler, så att människor kan planera sin framtid och slippa känna en osäkerhet om vilka regler som gäller. Förändrade regler kan stjälpa hela familjeekonomin. Hänsyn till försörjningsbörda kan huvudsakligen tas på två sätt: bidrag eller avdrag. Vi förespråkar att avdrag skall användas före bidrag. I de fall där en familj inte kan tillgodogöra sig ett avdrag, t.ex. för att inkomsten är för låg, skall bidrag utgå. Vi anser att bostadsbidragen på sikt skall ersättas av ett system som bygger på principen avdrag i stället för bidrag. Grunden för människors trygghet är inte bidrag utan att man kan leva på sin lön. Den insikten och politiska viljan borde vi alla ha.

Herr talman! När det gäller stödet till lokala investeringsprogram vill jag här framföra några synpunkter. Utskottet lovordar programmet med motiveringen att i princip alla kommuner sökt bidraget och att det behövs för den omställning av olika samhällssektorer i en långsiktigt hållbar riktning som såväl riksdag som regering ställt sig bakom.

Statsministern har en vision om ett ”grönt folkhem” där en ekologisk omställning av samhället styrd av politiker skall driva fram innovationer och nya jobb. Det finns inom Regeringskansliet argument för ”en mera anspråkslös och förnöjsam livsstil” där vi skall öva oss i ”mättnadskänsla”. Ur detta skall det växa fram nya exportindustrier och nya arbetstillfällen. Det är det sena 1900-talets rödgröna motsvarighet till 1700-talets ”låt dem äta bakelser”. Vi skall låtsas vara mätta. Kanske skall vi också öva oss i att inte ha ett arbete.

Välstånd skapas inte uppifrån. Välstånd skapas underifrån av kreativa, arbetande individer och effektiva organisationer i en fri ekonomi. Inte kommer Sverige att bli ekologiskt omställt på grund av stödet för lokala investeringsprogram. Det kommer bara att ske om företagen sätter fart.

Att kommunerna sedan söker pengar är ju självklart. Om man som beslutsfattare i en kommun erbjuder ytterligare statliga medel som man kan ansöka för åtgärder inom miljöområdet, något som man troligtvis har tänkt att göra men ännu inte prioriterat eftersom skolan, vården och omsorgen är de uppgifter man finner viktigast, söker man de statliga medlen.

Det jag vänder mig emot här är att jag finner stödet ytterligt diskriminerande och snedvridande. Det är diskriminerande, för om man som kommun eller företagare redan har hållit sig framme inom miljöområdet och gjort omställningar för miljön är man utesluten från statliga medel och får stå för kostnaden själv. Därmed skapar politiker olika konkur-

rensvillkor. Den som inte varit alert kan däremot få bidrag – på ganska godtyckliga grunder, kan det åtminstone *tyckas*. Vilka kriterier som gäller för att få bidraget är ju mycket oklart. En kommun får inte medel medan en annan kommun med ett mycket liknande projekt får. Det kan, åtminstone om man är kommunalpolitiker, synas väldigt godtyckligt.

De politiska beslutsfattarna i kommunen brukar inom sina ekonomiska ramar vara framåt och ha en vilja när det gäller miljöåtgärder. Men den viktigaste drivkraften för ekologisk omställning står företagen och konsumenterna för – inte kommunerna och politikerna. Företagen är de som är pådrivande inom miljöområdet. Risken är stor att de lokala investeringsprogrammen snedvrider konkurrensen och snarare senarelägger omställningen, för om man väntar och ser kanske man får statliga pengar.

Jag kan bara konstatera att det inte är underligt att det aldrig går att sänka skatter i ett socialdemokratiskt samhälle. Skulle det bli någon krona över skapas det nya bidrag och nya myndigheter. Från Moderaternas sida vill vi begränsa statens utgifter genom att delvis begränsa statens uppgifter. Vi tror att det går att skapa ett samhälle som är ekologiskt hållbart genom politiska direktiv och mål, ett samhälle där individen ställs i centrum och tar ansvar. Vi moderater vill inte ha ett samhälle där det kollektiva är det viktiga. För oss är det därför främmande att ställa oss bakom ett beslut om att staten utvidgar sina åtgärder. Det är därför vi säger nej till stödet till investeringsprogram för ekologisk hållbarhet.

I övrigt instämmer jag i Inga Berggrens anföranden och yrkanden.

Anf. 148 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Ewa Thalén Finné! Jag instämmer i att det nog behövs en översyn av bostadsbidragen. Och det är också möjligt att vi skall titta på det här när det gäller den samlade familjeinkomsten.

Men jag kan inte dela din och Moderaternas åsikt och syn på att man skall ta bort bostadsbidrag till ungdomarna. Det är nämligen ett stort problem att vi har så många ”mambos”, ungdomar som egentligen är vuxna men som bor hemma på grund av att de inte har råd att skaffa en egen bostad. Det är inte riktigt anständigt att vi medverkar till att ta bort bostadsbidragen för dem.

Jag tycker också att det finns skäl att erinra om att bostadsbidragen kostar staten 6 miljarder kronor. Så det är ganska mycket pengar man pratar om. Skall vi ha en omfördelning av det här tycker jag att vi inte får vara med om att skapa ett nytt system som kostar *än mer* pengar.

Anf. 149 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Herr talman! Jag kan hålla med om att det finns ett problem med ungdomar och boendekostnader. Men vi vill ha ett helt annat system, där man ser över den totala skattebördan för de enskilda. Då kommer man att ha mer pengar att röra sig med. På det sättet anser vi att man löser många av dessa problem.

Anf. 150 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! De ungdomar som i dag väljer att bo hemma hos sina föräldrar på grund av att de inte har pengar att betala hyran med kommer inte med ert förslag att få mer pengar. De kommer inte ens att få mer pengar med era föreslagna skattesänkningar, för oftast handlar det här om

ungdomar som inte har arbete och som inte har pengar att betala skatt för.

Anf. 151 EWA THALÉN FINNÉ (m) replik:

Herr talman! Det som är vitsen med hela vårt förslag är ju att den här ungdomen som vi ser det *kommer* att ha ett jobb. Då har man också råd att betala hyra.

Anf. 152 STEN LUNDSTRÖM (v):

Herr talman! Eventuella åhörare! Jag kan konstatera att bostadspolitik som så mycket annat handlar om ideologi och klasspolitik. Jag kan konstatera att Moderaterna återigen har valt att föra en politik för dem som har goda plånböcker och hoppas att den rikedom som faller på dessa också skall falla tillbaka på dem som saknar. Jag tror inte på det.

Under lång tid i det här landet har man fört en aktiv bostadspolitik för att stärka de svaga bostadskonsumenternas möjlighet till bra och billiga bostäder. Den politiken har varit framgångsrik, och vi har fått en hög boendestandard för de flesta i det här landet. Det har kunnat ske bara genom en planmässig och social styrning av bostadsbyggandet.

Genom detta blir det möjligt för alla, oavsett klasstillhörighet och inkomst, att få tillgång till bra bostäder. Staten och kommunerna har tagit ett gemensamt ansvar för den sociala bostadspolitiken. Staten har gjort det via lagstiftning, kvalitetskrav och säkrad finansiering. Kommunerna har gjort det genom planering av nybyggnads- och ombyggnadsbehov samt planering av mark och bebyggelse. Kommunerna har också tagit ett mycket stort ansvar via de kommunala bostadsföretagen genom förmedling, produktion och förvaltning av bostäder ur ett socialt perspektiv.

De allmännyttiga bostadsföretagen har spelat en avgörande roll för den sociala bostadspolitiken ända sedan de infördes 1946. Syftet har varit att erbjuda bra och billiga bostäder för att fungera som både prispress och kvalitetshöjare på bostadsmarknaden. Att de som utgångspunkt har haft tillgänglighet för alla har skapat en garanti för dem som har stängts ute från den övriga bostadsmarknaden. Alla, oavsett klasstillhörighet och inkomst, har alltså haft rätt till en bra bostad. Det har också varit ett av fundamenten i den sociala bostadspolitiken, där ansvaret som sagt har vilat mycket tungt på de kommunala, allmännyttiga bostadsföretagen.

Systemskiftet i svensk bostadspolitik har försvagat de allmännyttiga bostadsföretagen, och i dag ser man alltfler kommunala ägare ställa samma krav på sina bostadsföretag som de privata bostadsföretagen gör. Ett tydligt exempel på detta är att en del kommunala bostadsföretag kraftigt skärpt kraven på blivande hyresgäster och gjort det omöjligt för arbetslösa och personer med svag ekonomi att få en bostad genom bostadsföretagens försorg.

Skattereformen och den ekonomiska kris som följde har dessutom skapat stora ekonomiska problem för en rad allmännyttiga bostadsföretag, och tillsammans med en vikande befolkning, med tomma lägenheter som följd, har flera av bostadsföretagen blivit en ekonomisk belastning för kommunerna. I fråga om detta vill jag ge Inga Berggren rätt. Den s.k. kommunakuten har inte underlättat för bostadsföretagen, och om vi i dessa kommuner vill se en fortsättning på de allmännyttiga bostadsföretagen, måste andra åtgärder vidtas.

Samtidigt kan vi också se hur andra kommunala bostadsföretag, framför allt i de större städerna, har en mycket stark ekonomi. Vinsterna i dessa företag används enligt mitt förmenande inte på ett sätt som är förenligt med begreppet allmännytta. Tvärtom används vinsterna här till att finansiera annan kommunal verksamhet, antingen genom direkt vinstavkastning eller genom koncernbildningar med andra kommunala bolag. Genom försäljning av bostadsföretagen används också vinsterna till annan kommunal verksamhet, vilket ivrigt förespråkas av de borgerliga partierna. Alltför hög vinstutdelning har lett till att bl.a. Malmös kommunala bostadsföretag har förlorat sin status som allmännytta genom ett beslut i länsstyrelsen.

Om staten skall kunna ta ett ansvar för den sociala bostadspolitiken måste staten också klargöra gränserna för hur kommunerna skall utnyttja sitt ägande och samtidigt skapa rimliga ekonomiska förutsättningar för att de allmännyttiga bostadsföretagen fortsättningsvis också skall kunna vara en självklar del av den sociala bostadspolitiken.

Allmännyttan omfattar i dag en fjärdedel av alla hushåll, och genom sin hyresledande funktion sätter man en övre gräns för hyrorna i samtliga hyresfastigheter. Att då inte ha en tydlig lagstiftning som reglerar begreppet allmännyttiga bostadsföretag är enligt mitt förmenande inte rimligt. Det är därför med tillfredsställelse som vi från Vänsterpartiet ser att majoriteten i bostadsutskottet äntligen är beredd att ge regeringen i uppdrag att i lag definiera begreppet allmännytta. Vänsterpartiet har i sin motion om social bostadspolitik för hållbar utveckling visat vad vi anser vara en del av den nödvändiga definitionen.

För det första skall företaget vara minst till hälften och helst helt kommunalt ägt, detta för att garantera det demokratiska inflytandet över bostadsföretagen.

För det andra skall syftet med bostadsföretaget vara att ge kommunens invånare tillgång till goda bostäder med rimliga hyror, dvs. att syftet inte får vara att öka kommunens egen kassa.

För det tredje skall självkostnadsprincipen gälla, dvs. att hyrorna fastställs utifrån kostnader under verksamhetsåret och utifrån behovet av fonderingar till underhåll och renoveringar över en längre period.

För det fjärde får avkastningen inte överstiga motsvarande ränta på långfristiga skulder.

För det femte skall bostadsföretagen aktivt arbeta med boendeinflytande, både avseende skötsel och förvaltning.

Kritiken mot kommunala bolag och annan kommunal och offentlig verksamhet är många gånger riktig när det gäller den stelbenthet och den brist på inflytande som förekommer både avseende de anställda och de som är kunder i verksamheten. Denna kritik skulle man lätt kunna avfärda genom att se till att skapa de demokratiska instrument som ger medborgarna ett faktiskt inflytande och rätten att styra över de verksamheter som de själva utnyttjar. Först då blir den offentliga sektorn en riktig del av den demokratiska sektorn.

Utöver en fungerande allmännytta behövs en rad andra åtgärder för att förstärka de utsatta gruppernas möjligheter på bostadsmarknaden. Kraftfulla åtgärder behövs för att komma till rätta med de problem som redovisas i avsnittet om boende för utsatta grupper. Vänsterpartiet har också lagt fram en rad förslag som aktivt skulle förbättra situationen i de

s.k. utsatta områdena och även för bostadslösa och hemlösa. Dessa förslag kommer att behandlas av utskottet och kammaren vid senare tillfälle. En del av dessa förslag fick sin första prövning vid behandlingen av storstadspropositionen och röstades ned i kammaren. Förslagen återkommer i andra sammanhang, och jag hoppas och utgår från att fler till dess har förstått problemen och vilka lösningar som måste till. För att komma till rätta med dessa akuta problem kan det naturligtvis behövas riktade åtgärder av tillfällig natur. Men på längre sikt är det nödvändigt att vidta generella åtgärder för att lösa de problem som finns. Jag tror att politiken bör ta sin utgångspunkt i hur man förbättrar för dem som har det sämst ställt. Flertalet av de förslag som Vänsterpartiet för fram på det bostadspolitiska området har just den karaktären. Förslagen kommer att behandlas under den allmänna motionstiden. Men jag vill bara lite kortfattat redogöra för vad det är vi föreslår.

Herr talman! För det första vill vi införa krav på obligatoriska kommunala boendeplaneringsprogram. Programmen skall beskriva kommunens planering för att tillgodose de prioriterade gruppernas behov av bostäder, åtgärder mot boendesegregationen och utvecklingen mot ett ekologiskt hållbart samhälle. I programmen bör man också redovisa åtgärder för boendekarriär inom olika delområden. Även i detta sammanhang vill jag ge Inga Berggren en liten eloge. Ett av de stora problemen inom de s.k. miljonprogrammen är bristen på möjlighet att göra boendekarriär. Och jag tror att vi måste se över förutsättningarna för att få en stabilitet i dessa bostadsområden. Det finns exempel på bostadsområden där omflyttningen årligen är närmare 30 %. Det är inte rimligt, och det skapar inte den trygghet i boendet som de flesta efterfrågar. Det måste alltså i detta fall sökas lösningar på hur man kan skapa möjligheter till boendekarriär inom områdena.

För det andra vill vi återinföra lagen om bostadsförsörjning, vilket skulle innebära en obligatorisk bostadsförmedling som kan utnyttjas kostnadsfritt. Vi kan konstatera att antalet kommunala bostadsförmedlingar har mer än halverats sedan lagen försvann. Det har också skapat sämre förutsättningar för konsumenterna att efterfråga lägenheter. Det har också tagit bort ett instrument för kommunerna att styra boendet och på det sättet också kunna begränsa segregationen.

För det tredje vill vi återinföra bostadsanvisningslagen. I dag har kommunerna mycket små möjligheter att tillgodose de allra svagaste gruppernas behov av bostäder. Bostadsanvisningen är en förutsättning. Tyvärr räcker inte socialtjänstlagen till. Socialtjänstlagen garanterar tak över huvudet, men den garanterar ingen rätten till en egen bostad. Bostadsanvisningslagen fanns som en möjlighet och en påtryckning både på de kommunala och på de privata bostadsbestånden att se till att dessa människor också fick rätten till en egen bostad.

För det fjärde är det dags att se över boendekostnaden totalt, vilket Owe Hellberg har varit inne på tidigare. Byggkostnadsdelegationen borde utan någon egentlig större svårighet, enligt mitt sätt att se det, kunna omvandlas till en boendekostnadsdelegation med de utökningar som Owe Hellberg tidigare tog upp. Detta skulle skapa förutsättningar för att man skulle kunna se vad det är som egentligen har hänt.

Jag har bara ytterligare en kommentar. Några talare har använt begreppet segregation på samma sätt som man alltid gör – segregation som

ett enkelriktat fenomen som bara finns i en del av boendet, nämligen i den del där de fattigaste bor. Segregation är något mycket värre än så. Segregation förutsätter nämligen att det finns en motsats. Segregationen är för mig ett utslag av ett klassamhälle om inte kommunerna och staten har de lagstiftande möjligheterna att se till att bryta boendesegregationen – och då menar jag bryta boendesegregationen och inte bara i de områden som i dag består av de fattiga utan också skapa förutsättningar för de medborgare som bor i de gamla miljonprogramsområdena att skapa sig förutsättningar att bosätta sig där de själva vill. Detta förutsätter att boendekarriären inte bara sker inom de utsatta områdena. Boendekarriären måste också ske i de områden där de största villorna ligger och där de största förmögenheterna finns. Här måste det skapas bostäder som är tillgängliga för de människor som vill efterfråga dessa typer av boende. Först när man är beredd att tala om boendesegregation på det sättet har man förstått vad ordet boendesegregation innebär.

I övrigt vill jag bara instämma i de yrkanden som Owe Hellberg har gjort.

Anf. 153 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja säga fel, fel, fel, när Sten Lundström påstår att det bara är de borgerliga kommunerna som har varit ivriga påskyndare för att sälja de allmänna bostadsföretagen. Så är det inte i verkligheten. Det är lika många socialdemokratiska kommunpolitiker som har tyckt att det har varit en lämplig åtgärd. Och det är kommunpolitikerna som har att bestämma i sin egen kommun.

Om allmännyttiga bostadsföretag verkligen är till allmänhetens nytta skall de finnas kvar. Det tycker vi från Centerpartiet. Men om de inte är det, om de är osunda, finns det ingen anledning att slå vakt om dem. Det finns inte heller någon anledning att slå vakt om privata bostadsföretag som är osunda.

Vi vet mycket väl att kommuner har pumpat in mängder av skattebetalarnas pengar i ägartillskott till just kommunala bostadsföretag. Vi vet också att kommunpolitikerna har tagit sitt ansvar och ifrågasatt om detta är rätt åtgärd.

Blunda inte för verkligheten!

Anf. 154 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Mig veterligen har jag aldrig påstått att det bara är borgerliga kommunpolitiker som vill sälja ut de kommunala bostadsföretagen, Rigmor Ahlstedt. Jag har sagt att det som lyder under riksdagen när det gäller stödet till och säkringen av de allmännyttiga bostadsföretagen har lett fram till en rad stora konstigheter. Jag redovisade dem i mitt anförande.

Sedan säger Rigmor Ahlstedt att kommunerna har skickat in mängder med pengar till de kommunala bostadsföretagen. Nej, det har man inte gjort. Det man har gjort är att man har skickat in en mängd pengar för att skapa bra och billiga bostäder åt sina kommunmedborgare. Man har alltså tagit ett socialt ansvar och med all rätt inte låtit marknaden göra det, därför att den inte skulle vara beredd att göra det.

Anf. 155 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag har själv suttit i styrelsen för kommunala bostadsföretag. Jag har själv varit med och sett till att man har fått okej till ägartillskott, inte på grund av att människor har saknat bostad just i den kommunen, men på grund av att man faktiskt förbyggde sig på 80-talet.

Blunda inte för verkligheten!

Anf. 156 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Rigmor Ahlstedt, jag skall inte blunda för verkligheten. Att blunda för verkligheten är när man inte kan se vad skattereformen och de minskade subventionerna av boendet har lett fram till. De kommunala bostadsföretag som en gång gjorde en planering och byggde under slutet av 80-talet har blivit lurade, enligt mitt sätt att se.

Förutsättningarna förändrades över en natt, den s.k. fantastiska natten, då skattereformen mellan socialdemokratin och Folkpartiet gick igenom. När möjligheterna för människor att få bostadsbidrag dessutom efteråt kraftigt beskurits har man drabbats av alltför höga hyror. Och människor har fått för dålig ekonomi, de kan inte efterfråga lägenheter.

Dessutom har det förts en regionalpolitik som har lett fram till att ganska många mindre kommuner i dag tappar befolkning. Det måste man göra någonting åt.

Samtidigt ser jag i min egen hemstad att folk blir mer och mer trångbodda. Det finns faktiskt en bostadsbrist. Det är inte rimligt att 60 000 lägenheter står tomma i andra delar av landet samtidigt som man har bostadsbrist i t.ex. storstadskommunerna.

Anf. 157 INGA BERGGREN (m) replik:

Herr talman! Tack, Sten Lundström, för elogerna. Jag kan inte återgälda dem. Jag tror knappast mina öron när jag hör Sten Lundström med sådan emfas tala om att planekonomi skulle vara en social bostadspolitik.

Sanningen är att den sociala bostadspolitiken har havererat. Subventioner, regleringar, hinder av olika slag har visat sig helt ofruktosamma. Det visar inte minst kommunala bostadsbolag på många orter som är i kris.

Nu tycks majoriteten tro att nya regler och förbud skulle föra tillbaka en social bostadspolitik. Nej, det tror jag som moderat absolut inte på. Människor skall ges möjligheter, inte hinder för att en social bostadspolitik skall bli verklighet. Då är det människorna själva som skall bestämma, inte politiker, byråkrater och detaljregleringar.

Anf. 158 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Om Inga Berggren hade kunnat återgälda elogerna hade jag förstått att jag hamnat något fel i mitt anförande. Det var inga förväntningar jag hade.

Nej, Inga Berggren, det är precis tvärtom. Det är den marknadsanpassning som har skett under de senaste åren som har ställt till det. De kommunala bostadsföretagens uppgift har varit och borde för evigt vara att se till att medborgarna i kommunerna har tillgång till bra lägenheter. De kommunala bostadsföretagens uppgift har inte varit att vara affärsdrivande, utan framför allt att vara en del av en social bostadspolitik.

Det måste vara fullständigt omöjligt även för Inga Berggren att förneka att de kommunala bostadsföretagen har varit en helt avgörande

förutsättning för att vi skulle kunna uppnå den boendestandard som vi i dag har.

Anf. 159 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd):

Herr talman! Jag hade ingen aning om att det skulle vara så intressant och roligt att vara parlamentariker i bostadsutskottet som jag upplevt att det är.

Det finns ett gammalt uttryck som står sig väl i vår tid: Mitt hem är min borg. Det säger vi gärna med stolthet i rösten. Barndomshemmet, hemmet i ungdomen, i vuxenåldern och förhoppningsvis det som blir ens hem när man själv inte orkar bestämma tillhör förutsättningarna för att vi människor skall må bra. Boendet är starkt förknippat med familjen. Därför skulle vi önska att vi fick en familje- och bostadsminister.

Jag skall nu göra ett litet komplement till Ulf Björklunds anförande och vill börja med bostadsbidraget.

Flerbarnsfamiljer har fått det sämre. Vi kan inte nöja oss med att endast 60 % av antalet hushåll med hemmavarande barn kan ge varje barn ett eget rum. Neddragningarna av bostadsbidragen har drabbat barnfamiljerna. De besparingar som har gjorts i bostadsbidragen har inneburit ett trendbrott när det gäller stödet till barnfamiljerna. Reglerna för individuella inkomstgränser gör att hushåll där ena maken väljer att vara hemma hos barnen gör en brakförlust.

Bostadsytan för beräkningsgrunden har minskat. Med denna verklighet kan jag inte förstå att vår statsminister i princip går ut och lovar gratis barnomsorg.

Vi kristdemokrater vill ha den samlade familjeinkomsten till grund för bostadsbidraget. Vi vill höja ytgränserna för oreducerat bidrag med 10 kvadratmeter för alla hushållstyper. För att ytterligare förstärka bostadsbidragen vill vi höja det särskilda bidraget med 100 kr per barn. Till detta ändamål har vi i vår budget räknat upp bostadsbidraget med drygt 1 miljard kronor.

Vi har också i ett yttrande tillsammans med Folkpartiet och Moderaterna pekat på de problem som uppstått i samband med det preliminära och slutliga bostadsbidraget. Bostadsbidraget måste prövas vid fler tillfällen så att familjer som ändrar sin inkomst slipper samla på sig stora skulder.

Sedan säger Lennart Nilsson att vi är med om att höja hyrorna. Han säger att vi drar in på räntebidragen. Det gör vi. Men egentligen, Lennart Nilsson, tycker jag att vi ligger ganska lika om vi gör ett byte.

Ni vill alltså ha 7,5 miljarder i räntebidrag. Vi vill ha 6 miljarder. Ni vill ha 6 miljarder i bostadsbidrag, och vi vill ha 7 miljarder. Skillnaden är inte så stor.

Egentligen kommer skillnaden att bli till vår fördel om vi använder rätt kalkyl. År 1997 fick Lennart Nilsson 2,6 miljarder över på räntebidraget. År 1998 får han enligt prognos 1,2 miljarder över på detta konto. Vi vill kontra med att fastighetsskatten på krisårgångarna går in senare. Dessutom byggs det i år inte mer än 8 000 lägenheter mot kalkylerade 12 000, alltså två tredjedelar av det regeringen tror. Med facit i hand 1999 kanske vi kan ta i hand.

Det skulle vara minst lika värdefullt för barnfamiljerna att förverka radikalt sänkta hyror för boendet än att t.ex. välbeställda familjer skulle

Prot. 1998/99:31
8 december

*Samhällsplanering,
bostadsförsörjning och
byggande*

få gratis barnomsorg. Flera hushåll har trots en låg räntenivå inte märkt detta på hyresavin. De har inte fått lägre hyra. Särskilt svårt har personer som lever på a-kassa. Av en genomsnittlig inkomst går en tredjedel av lönen efter skatt till hyra.

Herr talman! Jag tänker på rätten till ett hem. Det står i regeringsförklaringen att bostadspolitiken skall vara en social rättighet. Men ändå har vi en stor grupp människor som är bostadslösa, varav ett flertal är hemlösa. Det blir allt vanligare att vi ser uteliggare. Flera av dem är kvinnor med psykiska funktionshinder. Då räcker det inte att regeringen satsar 10 miljoner kronor per år till kommunerna. Det är frivilligt för kommunerna eller ideella organisationer att söka dessa medel. Det måste bli en snabb uppföljning. Därför säger vi att den bostadssociala utredningen snabbt måste komma med direkta förslag på detta område. Därför yrkar jag bifall till Kristdemokraternas reservation nr 26.

Herr talman! Regeringens förslag att utplåna bostadsforskningen är ödesdigert. Från ett tidigare anslag till byggforskningen på drygt 164 miljoner kronor är regeringen nu beredd att gå ned till 64 miljoner kronor. Av dessa är 61 miljoner kronor redan uppbundna i pågående projekt. Kvar blir 3 miljoner kronor till hela den samhällsutveckling som staten förordar.

Den externa finansieringen var 181 miljoner kronor år 1997. Nu bedömer regeringen, utan att tillfråga aktörerna inom plan-, bygg- och bostadssektorn, att dessa i högre grad än tidigare tar hand om kunskapsförsörjningen. Själva svarar aktörerna att den samverkan som byggts upp kommer att raseras, eftersom de har gått in och velat anslå medel för just en samverkan. När regeringen drar ned sina insatser kommer de att tvingas att retirera på samma sätt. Kristdemokraterna har inte stillatigande kunnat se på detta skådespel. Därför har vi i vår budget tillfört 50 miljoner kronor från anslaget för lokala investeringsprogram för ekologisk hållbarhet. Detta har fått en majoritet i bostadsutskottet, vilket vi är tacksamma för.

Vår byggforskning har ett gott anseende internationellt. Det är viktigt. Denna nedskärning, med dubbel effekt genom att aktörerna drar sig ur, gör att 200–300 forskare och doktorander skulle riskera att behöva lämna sina tjänster redan från årsskiftet. Det skulle drabba utbildningen av arkitekter, civilingenjörer osv.

En annan sektor som skulle drabbas är kvinnoforskningen. Boendesektorn är ett hittills manligt dominerat område. Skämtsamt kan man säga att männen bygger och planerar våra bostäder och att kvinnorna bor i dem. Det är väl att dra till, men lite så kan man säga att det är.

I budgetpropositionen föreslår man en markant neddragning av anslaget till byggforskning. Det är påtagligt att kvinnors forskning om bostäders utformning kommer att drabbas hårt. Därför måste denna forskning uppmärksammas på ett speciellt sätt. Jag tror inte att den manligt dominerade byggsektorn kommer att specialdestinera medel till kvinnoforskning. Därför vill vi kristdemokrater öronmärka 25 miljoner kronor till kvinnoforskningen.

Detsamma gäller forskningen inom handikappområdet. Det blir inte ett område som näringslivets aktörer kommer att kasta sig över.

Det är också ett drastiskt steg att dra bort byggforskningsstödet om man vill ha rätsida på sjuka hus-fenomenet. Mycket av dagens bygg-

forskning rör livslängds- och kretsloppsfrågor för byggnader och anläggningar, miljöfrågor kring den byggda miljön och system för resurssnålt byggande. Vi har fått ett nytt intressant område inom boendet, IT i boendet i genusperspektiv – jag hoppas att det är till kvinnors fördel – boendeförutsättningar med sociala lösningar osv. Vilken aktör på marknaden tar itu med forskning kring bostadssegregation? Vem forskar för att finna lämpliga bostäder för det ökade antalet hemlösa?

Herr talman! Vi kristdemokrater har också talat om studentbostäderna. Vi tycker därför att det var konstigt att regeringen ville dra bort 45 miljoner kronor. Vi anvisade direkt dessa 45 miljoner kronor tillbaka i budgeten. Det visade sig senare att det fanns ansökningar den 31 oktober om 7 958 lägenheter. 600 av dessa ansökningar hade kommit in efter den 12 oktober. Om alla dessa skulle tillstyrkas skulle det behövas ytterligare 72 miljoner kronor. Vi hoppas att även de ansökningar som har kommit in efter den 12 oktober skall få bli delaktiga. Flera har säkert startat sin projektering och byggnation.

Sedan har vi inomhussidan – allergiproblemen. Jag var den 5 oktober i en skola, som egentligen direkt skulle behöva allergisaneras. Men för att få möjlighet att söka stöd till ekologisk omställning gäller det inte enbart att sanera utan att kunna redovisa nyckeltal för miljöeffekter osv. Vi fick t.o.m. hitta på att vi måste ha en bassäng för att ackumulera energi. Det är viktigt och vällovligt. Men det vi önskade först var åtgärder för allergisanering, så att inte barn behöver vistas inne i ett sjukt hus. Detta gäller även för familjer. Därför har vi kristdemokrater velat öronmärka 200 miljoner kronor till allergisanering och som kan hjälpa till med fukt- och mögelskador. Det har visat sig vara stora bekymmer.

År 1999 har av Folkhälsoinstitutet klassats som Inneåret 99. Man säger att alla skall må bra inomhus.

För tids vinnande nöjer jag mig att yrka bifall till de reservationer och yrkanden Ulf Björklund har lagt fram kompletterat med mitt yrkande om bifall till reservation nr 26.

Anf. 160 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag vill fråga Ulla-Britt Hagström om det hon sagt tidigare stämmer. Ni vill höja bostadsbidraget för barnfamiljerna med 100 kr. Det kan finnas skäl att titta lite närmare på det förslaget så småningom, och vi kanske kan enas. Men enligt uppgift, och vad jag kan läsa i budgeten, har ni inte pengar till detta inom bostadsutskottets område. Ni måste ta de pengarna någon annanstans.

Jag fick en uppgift att ni för att finansiera höjningen tar från barnfamiljernas barnbidrag. Det blir en kullerbytta för mig. Jag får inte ihop att det skulle bli bättre för barnfamiljerna.

Anf. 161 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Det behöver inte ses som en större kullerbytta. Vi tar 50 kr av barnbidraget. Det betyder att vi börjar att se barnbidraget som till viss del behovsprövat. Det är en mycket liten del. Vi tar 50 kr av barnbidraget, och vi för över det till familjer som verkligen behöver detta stöd, dvs. de som verkligen är beroende av bostadsbidrag. Det betyder att familjer med relativt god ekonomi får 50 kr mindre per barn. Det tycker vi är en fråga om solidaritet.

Anf. 162 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Jag beklagar att inte ens Kristdemokraterna står för valfrihet för barnfamiljerna.

Anf. 163 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag förstår inte vad detta bara skulle ha med valfrihet att göra. Vi arbetar verkligen för barnfamiljerna. Kristdemokraterna är det parti som lyfter fram familjen i alla sammanhang. Vi vill ha en familje- och bostadsminister osv.

Att välja bostad skall också innebära att man kan betala sin hyra. Vi vill föra över till dem som har minst resurser för att dessa familjer också skall kunna ha valfrihet.

Anf. 164 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Utifrån Ulla-Britt Hagströms värnande om de bostadslösa kanske man kan tänka sig att Kristdemokraterna kommer att stödja Vänsterpartiets krav på att återinföra bostadsanvisningslagen. Talar man med de människor inom socialtjänsten som arbetar med just bostadslösa och hemlösa saknar de allra mest den gamla bostadsanvisningslagen och de bostadsanvisningsavtal som det ledde fram till.

Jag kanske kan uttrycka en from förhoppning om att ni är beredda att ändra lagstiftningen på ett sådant sätt att bostadsanvisningslagen kommer tillbaka.

Anf. 165 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Det har visat sig att de bostadslösa och t.o.m. de hemlösa utgör ett större antal i kommunerna än vad kommunernas sociala förvaltningar vet om. Detta upplever polisens arrestvakter, som rapporterar det.

Nu är detta kommunernas uppgift. I socialtjänstlagen har dessa personer rätt till en bostad. Därför vill jag först se hur kommunerna löser detta, tillsammans med att den bostadssociala utredningen snabbt kommer fram och verkligen blir aktiv i den här frågan, innan jag talar om en ny lagstiftning.

Men jag kan lova att vi kommer att noga följa och bevaka denna fråga.

Anf. 166 STEN LUNDSTRÖM (v) replik:

Herr talman! Det är en av de missuppfattningar som finns när det gäller socialtjänstlagen.

Socialtjänstlagen garanterar folk tak över huvudet, det är rätt. Men den garanterar ingen egen bostad. Med bostadsanvisningslagen kunde man via kommunen tvinga fram lägenheter till de människor som var hemlösa och bostadslösa. Men socialtjänstlagen garanterar bara tak över huvudet. Därför behövs det en förstärkning av lagstiftningen. Det är faktiskt inte svårare än att man behöver återinföra den gamla bostadsanvisningslag som fanns.

Anf. 167 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! Jag kommer själv direkt från kommunalpolitiken. Jag tror inte att någon kommunpolitiker i framtiden kommer att nöja sig med att inte kunna ge bostad åt alla sina invånare. Det kommer att bli en stor prestigeförlust för ett sådant kommunalråd.

Dessutom har handikappföreningarna kommit in väldigt mycket på det här området. Hemma i min kommun diskuterar vi direkt vad vi skall göra när vi ser att detta drabbar psykiskt funktionshindrade.

Först vill jag se hur vi kan lösa detta tillsammans genom ett hårt tryck på kommunerna i stället för att gå in i en ny lagstiftning direkt.

Anf. 168 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Jag är också fortfarande delvis kommunpolitiker. Det som saknas i den kommunalpolitiska debatten är frågorna om boendeplanering och bostadsförsörjning och om hur vi skall stödja de hemlösa, svaga och utsatta grupperna.

Där har vi ett förslag. Vi tycker att kommunerna skall upprätta obligatoriska boendeplaneringsprogram i samband med att man ser över sina översiktsplaner. Det skall man göra minst en gång per mandatperiod. Då lyfter man den här frågan till den nivån, till det offentliga rummet i kommunen. Programmen lyser med sin frånvaro i stort sett i alla kommuner i dag. Man överlåter det här till de kommunala bostadsbolagen, till de privata bostadsbolagen och eventuellt till socialtjänsten.

Det fungerar inte. Ansvar finns inte, Ulla-Britt Hagström.

Anf. 169 ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik:

Herr talman! I den frågan kan jag hålla med Owe Hellberg. Jag tror att kommuner med aktning faktiskt tittar på att man har sådana typer av program. Det är jag van vid från den kommun jag kommer från. Det är ju viktigt för hela samhällsplaneringen över huvudet taget.

Har inte kommunerna det måste vi inför år 2000 se till att 1999 blir det år då kommunerna verkligen har mål för att ingen skall behöva vara hemlös eller bostadslös.

Anf. 170 ANDERS YGEMAN (s):

Herr talman! Jag vill för ordningens skull börja med att yrka bifall till hemställan i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Herr talman! Vi eftersträvar mångfald på svensk bostadsmarknad. Vi tror på ett blandat boende med bostadsrätter och villor, med privata, allmännyttiga och kooperativa hyresrätter. Vi menar att bostaden är en rättighet, och inte en handelsvara. För att uppnå våra målsättningar om

ett boende utan segregation, med starkt boendeflytande, bra boendemiljö och låga boendekostnader krävs en betydande allmännytta.

Det krävs en allmännytta som till huvuddelen byggs upp med gemensamma medel, finansierade över statsbudgeten, med väl specificerade mål.

Det krävs en allmännytta som skall drivas utan vinstintresse, där hyrorna baseras på självkostnad, och därmed pressar ned hyresnivåerna i hela beståndet.

Det krävs en allmännytta som återinvesterar eventuella överskott och därmed låter dem komma alla hyresgäster till del.

Det krävs en allmännytta som prövar nya former för boinflytande och boendedemokrati och därmed blir en bostadspolitisk spjutspets även på detta område.

Om allmännyttans syfte radikalt förändrats genom exempelvis ombildning eller utförsäljning måste naturligtvis staten ifrågasätta om finansieringen kan kvarstå. Förändringar som hotar själva grundvalen för finansieringen bör också resultera i åtgärder för att säkerställa syftet med investeringen. Alternativet är att kapitalet återförs till statskassan.

Allmännyttans roll som hyrespressare och bärare av självkostnadsprincipen sätts i blyxtbelysning på de orter där de allmännyttiga bostadsföretagen sålts ut. Konsekvenserna i form av dramatiska hyreshöjningar och social utslagning har inte låtit vänta på sig. Ett av de tydligaste exemplen hittar vi i Nacka utanför Stockholm. Där har hyrorna höjts med 3 950 kr. Det är mer än för motsvarande lägenheter i Stockholms kommun. Detta blir konsekvensen om allmännyttan säljs ut.

Det står var och en av kammarens ledamöter fritt att räkna ut hur höga hyreshöjningarna i ert valdistrikt och er hemkommun blir om moderaterna får diktera bostadspolitiken. Det står var och en fritt att räkna ut hur många som tvingas lämna hus och hem för att de inte klarar av den hyressättning som blir resultatet av allmännyttans utförsäljning.

Det blir hyreshöjningar som inte kommer kommunmedborgarna till gagn genom förbättrad service och som inte kommer de boende till gagn genom höjd standard. Det blir hyreshöjningar som endast gynnar privata fastighetsägare, som får ökad avkastning på insatt kapital. Det är sannernligen en omvänd bostadspolitik: för kapitalägarna, mot hyresgästerna.

Utskottet vill tydligare definiera allmännyttans roll som en viktig del av den sociala bostadspolitiken. Vi vill understryka självkostnadsprincipen och behovet av långsiktiga och gynnsamma villkor för de allmännyttiga bostadsföretagen. Detta ger utskottet genom detta betänkande regeringen till känna.

Jag vill också passa på att sträcka ut en öppen hand till de partier som trots att de i dag röstar mot utskottet i dessa delar vill föra en positiv och framtidsytande diskussion om allmännyttans roll. Tillsammans kan vi skapa den jordmån som krävs för att allmännyttan skall kunna spela en betydelsefull roll i 2000-talets bostadspolitik. Det är min förhoppning att vi, när regeringen återkommer med konkreta förslag, kan samla en bred majoritet i denna kammare.

Herr talman! På flera håll i landet diskuteras nu utförsäljning av allmännyttiga bostadsföretag eller ombildningar av fastigheterna till bostadsrätter. En massiv utförsäljning eller ombildning av de allmännyttiga bostadsföretagen hotar i grunden den sociala bostadspolitiken.

Den hotas genom att det inte längre kommer finnas företag som hyr ut till självkostnadspris och därmed pressar ned hyrorna. Den naturliga följderna är hyreshöjningar, hyreshöjningar som kommer göra det svårt för vanliga människor att upprätthålla en rimlig boendestandard. I förlängningen innebär en massiv utförsäljning och ombildning slutet på bruksvärdeshyror och därmed införandet av marknadshyror.

Ombildning har hittills uteslutande skett i citylägen eller andra attraktiva lägen. Detta gör att attraktiva områden rensas på hyresrätter och därmed på människor med normala inkomster. Effekterna av denna klassmässiga rensning blir att endast höginkomsttagare eller förmögna har råd att bosätta sig i attraktiva områden. Segregationen accelererar och våra innerstäders kärnor blir till reservat för de redan rika.

Det förtjänar också att nämnas att dessa ombildningar endast kunde komma till stånd genom den borgerliga riksdagsmajoritetens tricksande med ombildningslagarna 1991–1994. Då hördes ingen borgerlig kritik om ingripande i det kommunala självbestämmandet. När vi nu överväger att återinföra exempelvis medborgarnas minoritetsskydd vid ombildning står ni här och skriker er hessa om det kommunala självbestämmandet. Det är tydligt att det kommunala självbestämmandet bara är viktigt om det gynnar moderat politik. Sällan har principlösheten som princip varit så upphöjd som i den moderata retoriken.

Erfarenheterna från tidigare år säger oss att många hyresgäster farit illa och känt sig överkörda vid dessa ombildningar. Omsättningen på hyresgäster i de ombildade föreningarna har varit mer än dubbelt så stor som på hyresgäster i allmännyttan. Utskottet kommer därför i ett kommande betänkande att diskutera möjligheten att stärka minoritetsskyddet för dem som önskar bo i hyresrätt i allmännyttan.

Utskottet vill också att regeringen kommer tillbaka med förslag för att garantera marknadsmässiga priser vid ombildningarna. Vid tidigare ombildningar har miljonbelopp förts över från kommunmedborgarna till bostadsrättsköparna vid varje enskild bostadsrättsaffär. Detta är oacceptabelt. Kommunallagens likställighetsprincip måste hävdas och prisbildningen ske med det sammanlagda bostadsrättsvärdet som grund.

Herr talman! I debatten har det främst från moderat håll rests kritik mot utskottets förslag. Det kan då vara passande att erinra om grunden till utskottets betänkande, nämligen den enorma förmögenhetsomflyttning som ägde rum förra gången hyresrätter omvandlades till bostadsrätter.

I Stockholm såldes tusentals hyreslägenheter ut som bostadsrätter. Den genomsnittliga skillnaden mellan det pris hyresgästen betalade och marknadspriset för bostadsrätten var 9 000 kr kvadratmeter. Det innebär att köparen av en normaltre på 80 kvadratmeter gjorde en snittvinst på 720 000 kr. De som fått betala denna vinst är de övriga kommunmedborgarna, som tvingats se sin gemensamma egendom reas ut till underpriser och som förutom kapitalförlusten berövas möjligheten att bosätta sig i ett attraktivt bostadsområde.

Varför motsätter sig då de borgerliga partierna marknadspriser, de som i varje annan fråga prisar marknadens förtjänster? Varför skall endast medborgarnas gemensamma egendom säljas till underpriser, och varför erbjuds inte alla kommunmedborgare detta klipp?

Svaret är lika enkelt som det är genant för den moderatledda oppositionen. Skulle inte lägenheterna reas ut, med privata miljonvinster som följd, skulle ingen köpa dem! Detta har flera borgerliga debattörer hävdad i medierna, däribland det borgerliga borgarrådet i Stockholm Sten Nordin. Det framgår också av de undersökningar som gjorts vid försäljning av hyresrätter som bostadsrätter. 60 % av de som ombildat nämner möjligheten till ekonomisk vinst som enda skäl för ombildning, och endast 10–15 % har andra bevekelsegrunder än egen ekonomisk vinning.

Herr talman! Sällan har skillnaderna i svensk bostadspolitik visats så tydligt som nu. Å ena sidan har vi en moderatledd borgerlighet som vill sälja ut det gemensamma bostadsbeståndet till underpriser, avskaffa bruksvärdessystemet och omöjliggöra för vanliga människor att bosätta sig i attraktiva områden. Det är en borgerlighet som inte viker för och som inte ens orkar kommentera de sociala följderna av sin egen politik – följer i form av social utslagning och segregation. Å andra sidan finns majoritetens förslag om att utveckla de allmännyttiga bostadsföretagen och vidareförädla bruksvärdes- och självkostnadsprincipen och därmed möjliggöra för folkflertalet att kunna bo till rimliga priser i attraktiva områden.

Marknadshyror och privatisering eller bruksvärde och socialt ansvarstagande – detta, herr talman, är den kristallklara skiljelinjen i svensk bostadspolitik.

(Applåder)

Anf. 171 INGA BERGGREN (m) replik:

Herr talman! Jag undrar vem som skriker sig hes, Anders Ygeman. När argumentationen är svag, höj rösten.

Jag vill passa på att ställa de frågor som jag ställde till Lennart Nilsson tidigare under kvällen med utgångspunkt i att majoriteten i utskottet, som Anders Ygeman tillhör, på nytt vill ställa upp hinder för kommunerna när det gäller att omstrukturera bostadsbolagen. Vad svarar Anders Ygeman den hyresgäst – en barnfamilj, en pensionär eller en ung människa – som vill bilda en bostadsrättsförening och köpa sin fastighet för att få ett bättre boinflytande och känna en större trygghet? Det är dessa skäl som har framkommit när man har frågat varför hyresgästerna vill göra detta.

Skall man ha en speciallagstiftning för Stockholms innerstad? Hur tänker Anders Ygeman göra om samma frågeställning kommer upp i Tensta eller Rinkeby eller i en kommun som på grund av ett misskött bostadsbolag vill omstrukturera och erbjuda sina hyresgäster att köpa hyresrätter? Genom beställningen från utskottet lägger regeringen fram förslag som stoppar den möjligheten för kommunerna.

Anf. 172 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Det enklaste är naturligtvis att uppmana Inga Berggren att läsa betänkandet. Där står nämligen det majoriteten föreslår. Vi föreslår att man skall ta ut marknadspriser vid ombildning. Det betyder per definition att man även i fortsättningen skall kunna ombilda hyresrätter till bostadsrätter.

När det gäller ombildning i Tensta och Rinkeby är det naturligtvis en vacker saga. Problemet är att sagan inte finns i verkligheten. De 42 om-

bildningar som har skett i Stockholm har alla skett i attraktiva områden, och 40 av dem i city. Av de 100 bostadsrättsföreningar som har bildats de senaste månaderna återfinns inga i Tensta och Rinkeby.

Den förevarande majoriteten i Stockholms stadshus frågade samtliga hyresgäster i Tensta och Rinkeby om de ville ombilda sina hyresrätter till bostadsrätter. Svaret blev nekande. Men om de skulle ändra sig är det fritt fram att ombilda. Vi har inte ändrat på det. Vi poängterar bara att det är kommunallagens likställighetsprincip som skall gälla och att det är marknadspriser som skall tas ut. Vi har i motsats till Inga Berggren frågat hyresgästerna vad de vill.

Anf. 173 INGA BERGGREN (m) replik:

Herr talman! Jag återkommer ändå till att jag uppfattar att dessa förslag inte stämmer riktigt överens med verkligheten. Man vill förbjuda hyresgästerna att köpa huset de bor i till gängse marknadspris samtidigt som ett bostadsbolag till samma pris skulle sälja huset till vilken hugad köpare som helst. För mig är det en diskriminering av hyresgästerna. Det kan väl ändå inte vara meningen?

Anf. 174 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Det blir nästan lite pinsamt. Jag vill återigen uppmana Inga Berggren att läsa betänkandet. Där står ingenting om att förbjuda någon att ombilda hyresrätt till bostadsrätt. Där står ingenting om att förbjuda försäljning av allmännyttan. Tvärtom står det att man skall kunna göra den typen av omstruktureringar.

Vad som däremot står är att vi vill ha blandade upplåtelseformer. I motsats till moderaterna vill vi nämligen i verkliga världen låta folk välja, och vi vill även låta folk välja allmännyttan. Moderaternas valfrihet innebär att man kan välja vad man vill, men om man inte har några pengar får man bara välja att bo i ett problemutsatt bostadsområde. När den moderata bostadspolitiken prövades i praktiken i Nacka försvann möjligheten att bosätta sig i ett allmännyttigt bostadsföretag.

Läs betänkandet, Inga Berggren, så kan vi återkomma till debatten i kammaren vid ett annat tillfälle.

Anf. 175 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! Ingen har höjt rösten tidigare här i kväll. Det är Anders Ygeman själv som skriker så att han blir lite hes och dricker lite vatten.

Jag förstår inte varför Anders Ygeman i detta ärende sätter kapitalet mot hyresgästerna som han gör. Han får faktiskt lov att förklara det. Jag tycker att det finns en väldig falskhet i hans inledning. Han pratar om valfrihet, men det vill han egentligen inte ha.

Jag tycker också att vi skall vara så tydliga att vi, när vi talar i Sveriges riksdags kammare, inte bara talar om Stockholm utan om hela landet. Jag tycker att det kan finnas en viss ödmjukhet i det.

Jag tror dock inte att man skall sätta kapitalet mot hyresgästerna. Det finns ju olika behov i olika åldrar. När man är ung kanske man vill bo i hyreshus, eftersom man inte riktigt har bestämt sig. När man bildar familj kanske man faktiskt vill ha en villa – och det spelar ingen roll om man är moderat, socialdemokrat eller centerpartist; det är lika för allihop. Slutligen tror jag att vi i framtiden kommer att få se att många svenskar som

blir gamla och som har möjlighet till en viss valfrihet kommer att välja att bo i hyreshus hemma i Sverige och kanske flytta utomlands.

Vem vet, kanske Anders Ygeman själv blir en av dem som skaffar sig en villa. Kanske önskar han då att han inte hade satt hyresgästerna mot kapitalet så hårt. Jag förstår inte hans argumentation.

Anf. 176 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag får börja med att be om ursäkt för att jag på grund av förkylning är lite hes och tvingas dricka vatten. Det beror inte på att jag höjer rösten i kammarens talarstol.

Jag kan instämma i nästan allt Rigmor Ahlstedt säger. Vi vill ha hyresrätter, framför allt i allmännyttan. Vi vill ha bostadsrätter. Vi vill ha villor. Vi vill ha radhus. Det enda vi säger är att det måste vara en blandning av upplåtelseformerna. När vi ser denna blandning hotad på bostadsmarknaden måste vi också vidta åtgärder för att kunna upprätthålla den.

När vi också ser att kommuner vill sälja ut det kapital som kommunmedborgarna gemensamt har byggt upp till underpriser, när vi ser att det sker förmögenhetsomflyttningar i storleksklassen 750 000–1 000 000 kr vid varje sådan omflyttning – då måste vi hävda den kommunala likställhetsprincipen och grundlagens icke-gynnandeprinciper. Det är det detta betänkande handlar om, och det är det vi vill göra.

De kommuner – det må vara i landsort eller i storstad – som behöver omstrukturera sitt bostadsbestånd skall ha sin fulla frihet att göra det, men de måste kunna ta sitt sociala ansvar för den gemensamma bostadspolitikerna. Annars har vi som riksdag en skyldighet att gripa in.

Anf. 177 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Herr talman! På det här området tänker jag i alla fall inte vara med och ta kommunpolitikerna i örat och tro att jag som riksdagspolitiker är bättre skickad att bestämma vad man skall göra i vare sig Stockholm, Uppsala, Piteå eller var det än är. Om Anders Ygeman tycker att han vill ha valfrihet skall vi gärna ställa upp på det, men då får han vara med och se till att det skapas verkliga förutsättningar för neutralitet i boendeformerna.

Anf. 178 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag kan lova Rigmor Ahlstedt att jag skall medverka till att få neutralitet mellan upplåtelseformerna och att vi tillsammans skall verka för valfrihet och pluralism på den svenska bostadsmarknaden. Men jag tänker inte stå stillatigande när jag ser kommuner sälja ut medborgarnas kapital till underpriser. Det är ett kapital som medborgarna tillsammans med ledamöterna i Sveriges riksdag och med staten har byggt upp med ett specificerat syfte, nämligen att ge kommunmedborgarna bostäder till självkostnadspris. Upphör det syftet måste vi också kunna vidta åtgärder för att i vilket fall som helst garantera de grundlagsmässiga rättigheterna.

Anf. 179 CARL-ERIK SKÅRMAN (m):

Herr talman! Efter att ha hört Anders Ygeman tala här förstår jag att man har problem. Man har problem om man har sitt mentala centrum i de kommunala bostadsföretagens styrelserum och sin näsa för djupt i de kommunala bostadsbolagens böcker. Om inte annat begränsar det sikten, både vad avser hur många hyreslägenheter det finns i Nacka och vad avser perspektiven på exempelvis det kommunala självbestämmandet.

De kommunala bolagen, för att återgå till verkligheten, köper och säljer fastigheter dagligen. De tre kommunala bostadsbolagen i Stockholm, för att ta exempel från min egen hembygd, har under den gångna mandatperioden under socialdemokratisk ledning sålt fastigheter med mer än 8 000 lägenheter, dvs. dubbelt så många som man tidigare sålde till bostadsrättsföreningar. Detta har gjorts till vanligen förekommande aktörer på Stockholms fastighetsmarknad och till normala marknadspriser för Stockholmsområdet. T.o.m. ett stort hus i centralaste Stockholm, det s.k. Taubehuset vid Slussen, har på detta sätt övergått i en expanderande privat fastighetsägares ägo.

Allt har skett under socialdemokratisk ledning. Det har skett utan någon som helst protest från vare sig regeringen eller andra socialdemokrater på riksnivå.

Oron och nervositeten i de socialdemokratiska mellangårderna ger sig till känna först när *hyresgäster* börjar intressera sig för att köpa de hyreshus de bor i. Det är då oron kommer. Vilken fräckhet! Skall hyresgästerna köpa hyreshusen? Det måste vi genast stoppa! Så tycks de socialdemokratiska ideologerna resonera.

De socialdemokratiska initiativen i bostadsutskottet syftar direkt till att diskriminera hyresgästerna som köpare av de hyreshus de själva bor i. Om hyresgästerna har denna fräckhet att vilja köpa de hyreshus de bor i skall de åtminstone få betala mycket mer för husen än om vanliga fastighetshandlare hade köpt dem – på annat sätt kan man inte tolka bostadsutskottets socialdemokratiskt ledda majoritet.

Vi har i kväll hört argumenten från flera talare mot att hyresgästerna skulle få äga sin egen bostad. Den kommunala makten över bostadsmarknaden minskar. Kommunalpolitikerna kan inte styra bostadsmarknaden på samma detaljerade sätt som tidigare. Spåren, herr talman, efter den kommunala styrningen av våra samhällens bostadsväsende visar dock inte entydigt på att det vore en förlust om kommunalpolitikerna finge mindre inflytande över bostadsmarknaden. Senast i dag har rättsinstanser underkänt den kommunala socialdemokratiska tillämpningen av hyreslagen.

Herr talman! Det verkliga skälet till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets motvilja mot att hyresgästerna köper sina hyreshus är nog i stället att de, till skillnad mot vad som gällde under HSB:s och Riksbyggens glansdagar, numera är direkta motståndare till ett brett folkligt bostadsägande. Det är därför man på det här uppseendeväckande sättet vill diskriminera hyresgästerna som köpare av hyreshus. Hellre ger man ett stöd i ryggen till de traditionella hyreshushandlarna än ger hyresgästerna en sportslig chans att till normalt hyreshuspris förvärva sina hus.

Hur var det Anders Ygeman sade alldeles nyss? Jo: för kapitalisterna mot hyresgästerna – även om han gav den meningen en annan innebörd tidigare.

Om man på det här sättet trissar upp priserna då hyresgästerna vill köpa sina hyreshus begränsar man dessutom möjligheterna för hyresgästerna att köpa sina hyreshus genom att man håller fastighetspriserna på en hög nivå. Man får då inte ut så många bostadsrätter, och på det viset kommer priserna på bostadsrätter att vara så höga att vanliga människor inte ges möjligheter att köpa en bostadsrätt.

Herr talman! Oavsett vad Socialdemokraterna och Vänstern säger är inte enskilt ägande ett hot mot samhällets fortbestånd – tvärtom. Det är ett av skälen till att jag vill instämma i det yrkande som Inga Berggren redan har framfört.

Anf. 180 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Det kan vara värt att påminna Carl-Erik Skårman om vem som införde ombildningslagen. Efter sex år med borgerligt styre kom 1982 en socialdemokratisk regering som under Hans Gustafsson som bostadsminister för första gången tillät ombildning av hyresrätter till bostadsrätter, någonting de fyra borgerliga regeringarna sex år tidigare inte mäktat med.

Skälet till att vi har den här diskussionen i dag är att den borgerliga regeringen sedan började tricksa med den lagen mellan 1991 och 1994. Det är de avarter som blev effekten av det tricksandet som vi nu försöker reda upp i.

När Carl-Erik Skårman i Stockholms stadshus för glatta livet sålde ut hyreslägenheter sade han att han gjorde det till marknadspris. Han presterade revisionrapport efter revisionsrapport på att det var marknadspris. Nu har vi bytt stadsdelsborgarråd i stadshuset, fortfarande moderat. Nu säger han att Carl-Erik Skårmans pris var alldeles för lågt, men nu skall de säljas ut till marknadspris. Trots det säger moderaterna att det inte skall vara något marknadspris. Det skall vara ett politiskt bestämt pris, ett helt annat pris.

Min fråga är: När skall ni börja ta ut marknadspris när ni säljer kommunmedborgarnas egendom?

Anf. 181 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Herr talman! Om socialdemokraterna är så angelägna om att det skall bli ett större utbud av bostadsrätter borde man vara konsekvent och inte på det sätt som nu sker förhindra övergång till bostadsrätt.

I fråga om marknadspris förespråkar jag, och det gör man även i stadshuset i Stockholm, att det pris som ett hyreshus betingar på bostadsmarknaden skall även hyresgästerna få betala. Socialdemokraterna förespråkar att riksdagen skall bestämma att hyresgäster skall behöva betala ett högre pris än vanliga fastighetshandlare. Det tycker jag är fel.

Anf. 182 ANDERS YGEMAN (s) replik:

Herr talman! Jag måste uppmuntra till läsning av utskottets betänkande BoU1. Vi föreslår inga åtgärder för att försvåra eller förhindra möjligheterna att ombilda hyresfastigheter till bostadsrätter. Däremot begär vi att regeringen återkommer med förslag så att marknadspriser kan tas ut när det görs. Detta var vad Carl-Erik Skårman påstod att han tog ut när han delade ut miljonvinster till några slumpvis utvalda medborgare i Stockholm.

Nu säger man att det inte var marknadspris förra gången men att man den här gången skall ta ut marknadspris. Om fyra fem år kanske vi möts här i kammaren igen, och då kanske ni kommer att säga att det där inte var marknadspris, men nu är det marknadspris.

Vore det inte enklare att ansluta sig till majoritetslinjen och se till att marknadspris tas ut redan i dag?

Anf. 183 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Herr talman! Marknadspris på ett hyreshus kan man lätt undersöka genom den statistik som finns hos olika kommunala instanser. Det är inte rimligt att hyresgästerna skall tvingas betala ett högre pris än vad man enligt den allmänna prisnivån betalar. Detta har visats gång efter gång genom revisioner av de försäljningar som har skett. Den majoritet som i dag finns i Stockholm säger detsamma som tidigare: Det är den typen av oberoende värderingar av hyreshus som skall ligga till grund för alla förhandlingar.

Anf. 184 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet är naturligtvis inte för utförsäljning av allmännyttan över huvud taget. Det är klart att det kanske kan ske vissa omkonstruktioner för att få en effektiv förvaltning, men syftet är att det skall finnas allmännytta över stadens alla delar för att bruksvärdesystemet skall fungera, för att vi skall få boendeformer av olika slag inom samma områden och minska boendesegregationen. Visst är syftet att se till att det blir delar kvar av allmännyttan. Framför allt är detta en stadsproblematik. Med de här åtgärderna tror vi att vi faktiskt kan förhindra en hel del av ombildningar till bostadsrätter, som sker med subventionering från stats och kommuns sida, något som vi tycker är orättfärdigt.

Anf. 185 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Herr talman! Jag har ingen anledning att betvivla Vänsterpartiets inställning att man inte skall sälja något hus i de kommunala bostadsbolagens ägo. Jag har anledning att tro att det är så eftersom jag ser att t.o.m. herr partisekreteraren i Vänsterpartiet reserverar sig mot sådana försäljningar i landets största allmännyttiga bostadsföretag.

Jag har heller ingen anledning att tro att Vänsterpartiet skulle vara för ombildning till bostadsrätt, eftersom jag vet att Vänsterpartiet är mot enskilt ägande av den egna bostaden.

Anf. 186 OWE HELLBERG (v) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet är visst för de boendeformer som vi har i dag, men vi menar att det skall finnas en bra blandning av de här boendeformerna och att allmännyttan naturligtvis skall ha kvar sin roll som hyresledande och vara det bostadspolitiska instrument som vi behöver i den sociala bostadspolitiken.

Det finns tydliga exempel i Stockholm i dag på hur man hanterar frågan om hemlösa. Man säger nej till projekt att de skall få hyra lägenheter i vissa områden. Det är sådana här saker, synen på den sociala bostadspolitiken, som gör att vi skiljer oss från moderaterna. Vi ser de allmännyt-

tiga bostadsföretagen som en viktig del, som en kärna, i den sociala bostadspolitiken.

Anf. 187 CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik:

Herr talman! Jag vidhåller att jag inte har någon anledning att tro att Vänsterpartiet skulle vara för att tillfredsställa människors önskan om fler bostadsrätter. Jag har sett exempel på att så inte är fallet i det verkliga livet.

Anf. 188 LENNART KLOCKARE (s):

Herr talman! Reglerna för bostadsbidrag ändrades den 1 januari 1997 och har därför inte tillämpats under någon längre tid. Jag delar det mesta som gäller enligt de nya reglerna, bl.a. att försäkringskassan i efterhand kan avstämma uppgifter om den uppskattade bidragsgrundande inkomsten mot det verkliga utfallet. Jag är helt mot att bostadsbidrag, och för övrigt andra bidrag, skall betalas ut felaktigt eller med för högt belopp.

Men redan nu kan man se att det kommer att uppstå en del problem vid avstämningen av den beräknade inkomsten mot den faktiska, bl.a. för studerande eller andra som saknat inkomster under delar av året och som sedan fått ett arbete. Det innebär att en person som under en del av året saknat inkomst och varit berättigad till bostadsbidrag ändå kan bli skyldig att återbetala delar av eller hela bostadsbidraget.

Hur kan det vara möjligt? Jo, låt oss säga att en person har t.ex. utbildat sig i flera år och inte haft andra inkomster än studiebidraget. Så avslutar hon/han sina studier under försommaren och får sedan ett arbete under hösten. Inkomsten gör att han/hon kommer upp över den övre inkomstgräns som berättigar till bostadsbidrag. Personen blir då återbetalningsskyldig för hela bostadsbidraget – detta trots att personen varit berättigad till bostadsbidrag under studietiden.

Försäkringskassorna har redan nu uppmärksammat de personer som enligt föreskrifterna anmäler ändrade och högre inkomster på att de kan bli återbetalningsskyldiga för bostadsbidraget.

Under januari månad 1999 kommer avstämningen av inkomsten att göras för de bostadsbidrag som utbetalats under 1997. Det kommer nog att bli en smärtsam överraskning för många ensamstående och familjer. Det känns stötande att en person skall bli återbetalningsskyldig för den tid då han saknade inkomst och enligt reglerna i övrigt var berättigad till bostadsbidrag. Det går inte vid dessa tillfällen att kvitta något utgående bostadsbidrag mot återbetalningsbeloppet när avstämningen görs mer än ett år efter bidragsåret.

Den som har uppburit bostadsbidrag och under samma tid haft högre inkomster än vad som berättigar till bostadsbidrag skall naturligtvis vara återbetalningsskyldig.

Herr talman! Jag är av den uppfattningen att man skall få det man är berättigad till, varken mer eller mindre, och därför är det riktigt med en inkomstkontroll i efterhand. Men avstämningen av inkomsten bör göras mot perioder som är relevanta för den tid då bostadsbidraget betalats ut, dvs. bostadsbidrag som betalats ut med rätt belopp, t.ex. under studietid, skall inte krävas tillbaka med hänsyn till en senare förvärvad inkomst. Det innebär att bostadsbidraget inte är ett bidrag utan mer får formen av ett lån.

Regeringen bör se över reglerna och tillämpningen vid avstämningen så att den som blir återbetalningsskyldig får styrka vilken period som inkomsten avser.

Avser inkomsten tid efter det att studierna upphört och tid där bostadsbidraget inte längre betalas ut borde det vara möjligt av efterge återbetalningen eller helt enkelt inte förelägga någon återbetalningsskyldighet.

Att den som uppburit bostadsbidrag styrker vilken tid inkomsterna avser för försäkringskassan innebär inte någon större arbetsbelastning än vad det blir att verkställa ett återkrav.

Utskottet säger i sitt betänkande att eventuella förändringar av regelsystemet bör anstå till en mer fullständig utvärdering gjorts. Det innebär att en ändring av tillämpningen kan ske tidigast en bit in på 2000-talet.

Riksförsäkringsverket skall redovisa en utvärdering senast den 1 september 1999.

Jag vill uppmana utskottet och regeringen att noga följa effekterna av den avstämning som skall genomföras i januari 1999 och därefter återkomma med nödvändiga åtgärder.

Anf. 189 HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp):

Herr talman! Miljöpartiet de gröna vill vara med och bygga det socialt och ekologiskt hållbara samhället. Det gick vi till val på, och det ser vi också en chans att genomföra med det framlagda budgetförslaget. Därför vill jag börja med att yrka bifall till utskottets hemställan i stort. Vi har dock flera reservationer. Jag står givetvis bakom dem, men nöjer mig med att yrka bifall till reservationerna 2, 25 och 27.

Vi har i en tidigare överenskommelse med regeringen lyckats få igenom en allergisanering av skolor och daghem, men mycket kvarstår att göra. Det finns t.ex. fortfarande 35 000 mögelskadade hus som behöver åtgärdas. Folk mår dåligt både fysiskt och psykiskt av det här. Det behövs en åtgärdsplan för att komma till rätta med problemen, säg över en fyraårsperiod. Därför vill vi att riksdagen redan nu tar preliminär ställning för budgetåren 2000–2001 vad gäller ökat stöd till fukt- och mögelskadade hus, radonsanering och byggforskning.

Forskningen behövs i uppbyggandet av det långsiktigt hållbara samhället, speciellt inför den satsning på lokala investeringsprogram som riksdagen nu har att ta ställning till. Att man inte kan skära så drastiskt i anslaget till byggforskningen som regeringen föreslår var också något som hela utskottet kunde enas om.

När det sedan kommer till utförandet är det angeläget att mer direkt stödja ett långsiktigt och sunt byggande och boende. De statliga kreditgarantierna spelar här en stor roll. Man måste kunna kräva att de byggnadsprojekt som erhåller kreditgarantier uppförs på ett miljö- och hälsoriktigt sätt.

Hus skall inte bara vara sunda. De skall vara vackra också. Min företrädare i bostadsutskottet, Per Lager, har tidigare här framfört – och vi anser fortfarande – att minst 1 % av byggkostnaden i byggprojekt som ges statligt produktionsstöd skall användas för konstnärlig utsmyckning.

Ett av våra förslag, som även kristdemokraterna ansluter sig till, rör investeringsbidrag för ekologiska åtgärder, såsom nya lösningar för energi, vatten och avlopp. Det kan gälla solvärme och urinseparerande

toaletter. Bidraget skall gälla även för småhus och inte begränsas till hyres- och bostadsrätter. Det är en onödig begränsning. Alla initiativ för ekologiskt riktigt byggande bör uppmuntras. Jag inser att det ger mest effekt där det bor flest människor. Men väldigt många bor i villa, och många bäckar små – – –

Många människor har dessvärre inte någonstans att bo över huvud taget. Eller också tvingas de, som många ungdomar, att bo kvar hemma för att de lägenheter som står till buds är för dyra. Ibland måste man bara ha en egen bostad, t.ex. när man får barn.

Bostadsbidrag är ett viktigt samhällsstöd till barnfamiljer, bl.a. för att underlätta kontakten mellan barn och föräldrar vid en skilsmässa. De krav som nu ställs på en minsta storlek på bostaden som villkor för bostadsbidrag till umgängesrättsföräldern verkar däremot i motsatt riktning. Föräldrarnas ekonomi och inte bostadens storlek bör vara avgörande.

På senare tid har situationen för de bostadslösa och hemlösa äntligen uppmärksamats. Kommunerna har ansvar för bostadsförsörjningen särskilt till de grupper som av sociala eller ekonomiska skäl inte har möjlighet att klara ett normalt boende. Men det är uppenbart att det växande antalet hemlösa inte får tillräcklig hjälp av samhället.

Det borde vara en självklarhet i dagens välfärdssamhälle att ingen skall behöva ligga utomhus, i portar, under broar eller i kulvertar. Ett särskilt stöd för ombyggnad av fastigheter för gruppboende eller enskilt boende bör därför övervägas, t.ex. i den bostadssociala beredning som just har påbörjat sitt arbete och som vi väntar oss mycket av.

Anf. 190 YVONNE ÅNGSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag vill göra ett tillrättaläggande.

Lennart Nilsson sade i sitt huvudanförande att Folkpartiet har föreslagit en minskning av räntebidragen med 1 miljard 895 miljoner kronor. Jag var ouppmärksam och begärde inte replik. Men jag vill att det för ordningens skull i protokollet skall stå att Lennart Nilsson gav fel uppgift.

Vårt förslag är att räntebidragen skall minskas med 800 miljoner kronor. Däremot är vårt förslag till minskning inom hela utgiftsområde 18 1 miljard 895 miljoner kronor.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 december.)

6 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Motion

med anledning av prop. 1998/99:35 Ny lag om skiljeförfarande
1998/99:Ju8 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m)

Utrikesutskottets betänkande

1998/99:UU2 Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

7 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 8 december

1998/99:75 av *Peter Pedersen* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Momsen på spelarköp

1998/99:76 av *Peter Pedersen* (v) till statsrådet Ulrica Messing
Sexismen inom idrotten

1998/99:77 av *Gunnel Wallin* (c) till justitieministern
Våld mot taxiförare

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 december.

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 8 december

1998/99:165 av *Sonja Fransson* (s) till socialministern
Läkarbristen i Västsverige

1998/99:166 av *Gudrun Lindvall* (mp) till jordbruksministern
Rävar i bur

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 december.

9 § Anmälan om skriftligt svar på fråga

Anmälades att skriftligt svar på följande fråga inkommit

den 8 december

1998/99:138 av *Maud Ekendahl* (m) till statsrådet Pierre Schori
Hiv/aids

Svaret redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 15 december.

Förhandlingarna leddes
av förste vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 4 § anf. 20
(delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 74 (delvis),
av talmannen därefter till ajourneringen kl. 16.25,
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 5 § anf. 121 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. anf. 139 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

1 § Justering av protokoll.....	1
2 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	1
3 § Förnyad bordläggning.....	3
Beslut om uppskjuten votering.....	3
4 § Kultur, medier, trossamfund och fritid och Filmavtalet.....	3
Kulturutskottets betänkande 1998/99:KrU1	3
Anf. 1 INGER DAVIDSON (kd)	3
Anf. 2 ELISABETH FLEETWOOD (m)	7
Anf. 3 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v).....	10
Anf. 4 INGER DAVIDSON (kd) replik.....	13
Anf. 5 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	13
Anf. 6 INGER DAVIDSON (kd) replik.....	13
Anf. 7 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	14
Anf. 8 BIRGITTA SELLÉN (c).....	14
Anf. 9 CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	17
Anf. 10 LENNART KOLLMATS (fp).....	18
Anf. 11 EWA LARSSON (mp).....	22
Anf. 12 INGER DAVIDSON (kd) replik.....	27
Anf. 13 EWA LARSSON (mp) replik.....	28
Anf. 14 INGER DAVIDSON (kd) replik.....	28
Anf. 15 EWA LARSSON (mp) replik.....	28
Anf. 16 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	29
Anf. 17 EWA LARSSON (mp) replik.....	29
Anf. 18 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	30
Anf. 19 EWA LARSSON (mp) replik.....	30
Anf. 20 ÅKE GUSTAVSSON (s).....	30
Anf. 21 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	34
Anf. 22 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	34
Anf. 23 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	35
Anf. 24 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	36
Anf. 25 INGER DAVIDSON (kd) replik.....	36
Anf. 26 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	37
Anf. 27 INGER DAVIDSON (kd) replik.....	37
Anf. 28 ÅKE GUSTAVSSON (s) replik.....	38
Anf. 29 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	38
Anf. 30 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	41
Anf. 31 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	42
Anf. 32 ELISABETH FLEETWOOD (m) replik.....	42
Anf. 33 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	43
Anf. 34 INGER DAVIDSON (kd) replik.....	43
Anf. 35 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	44
Anf. 36 INGER DAVIDSON (kd) replik.....	44
Anf. 37 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	45
Anf. 38 LENNART KOLLMATS (fp) replik	45
Anf. 39 Kulturminister MARITA ULVSKOG (s).....	46

Anf. 40	LENNART KOLLMATS (fp) replik	46
Anf. 41	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	47
Anf. 42	BIRGITTA SELLÉN (c) replik	47
Anf. 43	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	47
Anf. 44	BIRGITTA SELLÉN (c) replik	48
Anf. 45	Kulturminister MARITA ULVSKOG (s)	48
Anf. 46	LENNART FRIDÉN (m)	48
Anf. 47	EWA LARSSON (mp) replik	51
Anf. 48	LENNART FRIDÉN (m) replik	51
Anf. 49	EWA LARSSON (mp) replik	51
Anf. 50	LENNART FRIDÉN (m) replik	52
Anf. 51	ÅKE GUSTAVSSON (s) replik	52
Anf. 52	LENNART FRIDÉN (m) replik	52
Anf. 53	ÅKE GUSTAVSSON (s) replik	53
Anf. 54	LENNART FRIDÉN (m) replik	53
Anf. 55	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	54
Anf. 56	LENNART FRIDÉN (m) replik	54
Anf. 57	CHARLOTTA L BJÄLKEBRING (v) replik	54
Anf. 58	LENNART FRIDÉN (m) replik	54
Anf. 59	TASSO STAFILIDIS (v)	55
Anf. 60	LENNART FRIDÉN (m) replik	58
Anf. 61	TASSO STAFILIDIS (v) replik	59
Anf. 62	LENNART FRIDÉN (m) replik	59
Anf. 63	TASSO STAFILIDIS (v) replik	59
Anf. 64	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik	60
Anf. 65	TASSO STAFILIDIS (v) replik	60
Anf. 66	ELISABETH FLEETWOOD (m) replik	60
Anf. 67	TASSO STAFILIDIS (v) replik	60
Anf. 68	PAAVO VALLIUS (s)	60
Anf. 69	LENNART FRIDÉN (m) replik	61
Anf. 70	PAAVO VALLIUS (s) replik	62
Anf. 71	LENNART FRIDÉN (m) replik	62
Anf. 72	PAAVO VALLIUS (s) replik	62
Anf. 73	EWA LARSSON (mp) replik	62
Anf. 74	PAAVO VALLIUS (s) replik	63
Anf. 75	EWA LARSSON (mp) replik	63
Anf. 76	JAN BACKMAN (m)	63
Anf. 77	ÅKE GUSTAVSSON (s) replik	65
Anf. 78	JAN BACKMAN (m) replik	66
Anf. 79	ÅKE GUSTAVSSON (s) replik	66
Anf. 80	GUNILLA TJERNBERG (kd)	67
	(forts.)	69
	Ajournering	69
	Återupptagna förhandlingar	69
	4 § (forts.) Kultur, medier, trossamfund och fritid och	
	Filmavtalet (forts. KrU1)	69
	Anf. 81 ANNIKA NILSSON (s)	69
	Anf. 82 JAN BACKMAN (m) replik	71
	Anf. 83 ANNIKA NILSSON (s) replik	72

Anf. 84 JAN BACKMAN (m) replik	72
Anf. 85 ANNIKA NILSSON (s) replik	73
Anf. 86 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	73
Anf. 87 ANNIKA NILSSON (s) replik	73
Anf. 88 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	73
Anf. 89 ANNIKA NILSSON (s) replik	73
Anf. 90 ROY HANSSON (m)	74
Anf. 91 WILLY SÖDERDAHL (v)	75
Anf. 92 DAN KIHLESTRÖM (kd)	76
Anf. 93 BIRGITTA SELLEN (c) replik	78
Anf. 94 DAN KIHLESTRÖM (kd) replik	78
Anf. 95 AGNETA RINGMAN (s)	78
Anf. 96 PETER PEDERSEN (v)	80
Anf. 97 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	84
Anf. 98 PETER PEDERSEN (v) replik	84
Anf. 99 GUNILLA TJERNBERG (kd) replik	84
Anf. 100 LENNART FRIDÉN (m) replik	84
Anf. 101 PETER PEDERSEN (v) replik	84
Anf. 102 LENNART FRIDÉN (m) replik	85
Anf. 103 PETER PEDERSEN (v) replik	85
Anf. 104 BJÖRN KAALING (s)	85
Anf. 105 ANNE-KATRINE DUNKER (m)	86
Anf. 106 BJÖRN KAALING (s) replik	88
Anf. 107 ANNE-KATRINE DUNKER (m) replik	88
Anf. 108 EVA ARVIDSSON (s)	88
Anf. 109 LENNART KOLLMATS (fp)	90
Anf. 110 EWA LARSSON (mp) replik	90
Anf. 111 LENNART KOLLMATS (fp) replik	91
Anf. 112 EWA LARSSON (mp) replik	91
Anf. 113 LENNART KOLLMATS (fp) replik	91
Anf. 114 LILIAN VIRGIN (s)	91
Anf. 115 ÅKE GUSTAVSSON (s)	92
Anf. 116 EWA LARSSON (mp)	92
Anf. 117 LENNART KOLLMATS (fp)	93
Anf. 118 EWA LARSSON (mp)	93
Anf. 119 LENNART KOLLMATS (fp)	93
(Beslut skulle fattas den 9 december.)	93
5 § Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	93
Bostadsutskottets betänkande 1998/99:BoU1	93
Anf. 120 INGA BERGGREN (m)	93
Anf. 121 OWE HELLBERG (v)	96
Anf. 122 ULF BJÖRKLUND (kd)	99
Anf. 123 OWE HELLBERG (v) replik	102
Anf. 124 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	102
Anf. 125 OWE HELLBERG (v) replik	102
Anf. 126 ULF BJÖRKLUND (kd) replik	102
Anf. 127 RIGMOR AHLSTEDT (c)	103
Anf. 128 OWE HELLBERG (v) replik	106
Anf. 129 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	106

Anf. 130	OWE HELLBERG (v) replik.....	107
Anf. 131	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	107
Anf. 132	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp)	107
Anf. 133	LENNART NILSSON (s).....	109
Anf. 134	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	111
Anf. 135	INGA BERGGREN (m) replik	112
Anf. 136	LENNART NILSSON (s) replik.....	112
Anf. 137	INGA BERGGREN (m) replik	112
Anf. 138	LENNART NILSSON (s) replik.....	112
Anf. 139	OWE HELLBERG (v) replik.....	112
Anf. 140	LENNART NILSSON (s) replik.....	113
Anf. 141	OWE HELLBERG (v) replik.....	113
Anf. 142	LENNART NILSSON (s) replik.....	114
Anf. 143	ULF BJÖRKLUND (kd) replik.....	114
Anf. 144	LENNART NILSSON (s) replik.....	114
Anf. 145	ULF BJÖRKLUND (kd) replik.....	115
Anf. 146	LENNART NILSSON (s) replik.....	115
Anf. 147	EWA THALÉN FINNÉ (m)	115
Anf. 148	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	117
Anf. 149	EWA THALÉN FINNÉ (m) replik.....	117
Anf. 150	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	117
Anf. 151	EWA THALÉN FINNÉ (m) replik.....	118
Anf. 152	STEN LUNDSTRÖM (v)	118
Anf. 153	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	121
Anf. 154	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	121
Anf. 155	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	121
Anf. 156	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	122
Anf. 157	INGA BERGGREN (m) replik	122
Anf. 158	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	122
Anf. 159	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd)	123
Anf. 160	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	125
Anf. 161	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	126
Anf. 162	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	126
Anf. 163	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	126
Anf. 164	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	126
Anf. 165	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	126
Anf. 166	STEN LUNDSTRÖM (v) replik	126
Anf. 167	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	127
Anf. 168	OWE HELLBERG (v) replik.....	127
Anf. 169	ULLA-BRITT HAGSTRÖM (kd) replik	127
Anf. 170	ANDERS YGEMAN (s).....	127
Anf. 171	INGA BERGGREN (m) replik	130
Anf. 172	ANDERS YGEMAN (s) replik.....	130
Anf. 173	INGA BERGGREN (m) replik	131
Anf. 174	ANDERS YGEMAN (s) replik.....	131
Anf. 175	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	131
Anf. 176	ANDERS YGEMAN (s) replik.....	132
Anf. 177	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	132
Anf. 178	ANDERS YGEMAN (s) replik.....	132

Anf. 179	CARL-ERIK SKÅRMAN (m)	133
Anf. 180	ANDERS YGEMAN (s) replik	134
Anf. 181	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	134
Anf. 182	ANDERS YGEMAN (s) replik	134
Anf. 183	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	135
Anf. 184	OWE HELLBERG (v) replik	135
Anf. 185	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	135
Anf. 186	OWE HELLBERG (v) replik	135
Anf. 187	CARL-ERIK SKÅRMAN (m) replik	136
Anf. 188	LENNART KLOCKARE (s)	136
Anf. 189	HELENA HILLAR ROSENQVIST (mp)	137
Anf. 190	YVONNE ÅNGSTRÖM (fp)	138
	(Beslut skulle fattas den 9 december.)	138
6 §	Bordläggning	138
7 §	Anmälan om interpellationer	139
8 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	139
9 §	Anmälan om skriftligt svar på fråga	139
10 §	Kammaren åtskildes kl. 22.38	140

Prot. 1998/99:31
8 december

Elanders Gotab, Stockholm 1999